

TEORİ de *doğrultu*

25

Ocak-Şubat

2007

İÇİNDEKİLER

Barış Ve Özgürlük İttifakı*	2
Sömürgeleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşüm	6
Ezilenlerin Kırbağı: Dünya Ezilenleri Silahsız Değil	17
Durumun Devrimci Ruhu	27
BOP: Yeniden Sömürgeleştirme Ve Direniş	32
ABD’de Din, Bilim, Evrim	41
2007: Olasılıklar Ve Olanaklar	56
Uluslararası Alanda ‘Sürek Avı’ Ve Sonuçları	62
Türkiye’deki Tek Kadın Sendika Başkanı Ayşe Yumlu: Kadın İşçi, Zincirlerini Mücadele İçinde Kıracak	70
Oaxaca Halklar Meclisi Yol Gösteriyor	75
“Venezuela’da Politik Devrim” Mi?	86
Günümüzde Ulusal Sorun	92
Sosyalist Yurtseverlik: Kürdistan’da Komünist Olmak	101

Barış Ve Özgürlük İttifakı*

Değerli arkadaşlar,

Son haftalarda özellikle DTP'nin girişimiyle, bilhassa ateşkes ve barış konusunda bazı çalışmaların yapıldığını biliyor ve bunları dikkatle izliyoruz. Söz konusu çalışmaların geniş çaplı bir ittifak arayışına bağlı olarak yön kazandığını da gözlemlemekteyiz. Zaman zaman DTP, EMEP ve SDP yetkililerinin bilgilendirmesi ve çağrıları, zaman zaman da kamuoyuna yansıyan ilgili faaliyetler çerçevesinde haberdar olduğumuz bu arayışı önemsiyor, halklarımızın ihtiyaçları ve hayatın gerçekleri ekseninde somutlamak gerektiğini düşünüyoruz. Aşağıdaki öneri, bu çabanın taslak halindeki bir ürünü olarak dikkatinize sunulmaktadır.

ESP, bütün ilerici, devrimci kuvvetlerin, siyasi parti ve örgütlerin, aydın ve sanatçıların içinde yer alabileceği, süreli, geniş paydalı, konjonktürel bir "barış ve özgürlük" ittifakı kurmanın yararlı olacağını düşünmektedir. Bu projesinin gerekçeleri, ayrıntıları, kapsamı aşağıdaki gibidir:

Projenin Siyasal Gerekçesi

1- Bugünün Türkiye'sinde bütün ezilenleri ilgilendiren iki başat talep, 'barış' ve 'özgürlük'tür. Barış, Kürt halkının temel talebi ve özlemidir; "barış"tan yoksunluk, kirli savaş rejiminin yürürlükte olmasıyla eş anlamdadır. Özgürlük ise, bütün ezilenlerin temel ihtiyacıdır; söz, eylem, örgütlenme özgürlüğünden yoksunluk, öğrenciden kadına, gazeteciden memura pek çok toplumsal kesimin ortak sorunudur. Barış ve özgürlüğün olmayışı, barış ve özgürlük talebinin savaş ve militarizmle bastırılışı, Türk rejiminin

karakteristiğidir. Dolayısıyla barış ve özgürlük talebi, Kürt halkı ile Türkiye emekçisinin ihtiyaçlarını birlikte ifade edebilecek, onları buluşturabilecek temel formülasyondur.

2- Barış ve özgürlük talebi arasındaki ilişkinin özellikle Türk halk yığınları tarafından anlaşılamamış olmasının toplumsal-siyasal dışavurumu, Türk şovenizmidir. Şovenizmin Türk halkının bünyesini adeta bir yüksek ateş gibi kuşattığı herkesçe bilinmektedir. Barış çılgınlığının çarpıp düştüğü duvar da şovenizmdir; Türk militarizmini cesaretlendiren sosyal zemin de şovenizmdir. Kanımızca şoven histerinin etkisini kıracak temel yönelim, Türk halkına kendi özgürlüklerinin ve yaşam standartlarının onurlu, demokratik barışla iç içe olduğunu kavratmak ve barış/özgürlük taleplerini söyleme değil, eyleme dayalı bir gündem olarak geniş bir toplumsal alana doğru yaymaktır.

3- Kürt halkının barış talebinin gerçek muhatabı Türk halkıdır. 15-20 yıl boyunca ateşkesler ve barış girişimleri üzerine çok çeşitli çalışmalar yapılmıştır. "Savaşsa" gerilla ve serhıldanlara dayalı olarak yürütülmüştür; "barış"sa, dağdan heyetler indirilmiştir, defalarca ateşkesler ilan edilmiştir; uluslararası güçlerse, başta AB, bazı devletlerin veya toplulukların "sorun"a müdahil olmasının şartları zorlanmıştır; aydın inisiyatifyse, çeşitli deklarasyonlar, girişimler, hükümetle görüşmeler vs. olmuştur; "ittifak"sa, parlamento içinde ve dışında pek çok örneği görülmüştür. Yani "Kürt sorunu" konusunda gerçekte Türk halkı dışındaki bütün özneler ve seçenekler öyle veya böyle zorlanmıştır. Ve hep

anlaşılmıştır ki, çözümün kapılarını açacak anahtar, aslında Türk halkıdır, yani şimdiye dek harekete geçirilmesi başarısız olmuş olan tek güçtür. Sömürgeci rejim, Türk halkını savaşın tarafı yapabilmiştir; oysa devrimciler ve anti şovenistler, Türk halkını barışın tarafı yapmayı başaramamışlardır. Barış ve özgürlük ittifakı, işte bu seçeneği devreye sürmek, Türk halkını aydınlatmak, barış ile özgürlük arasındaki ilişkiyi ona göstermek, şovenizmin ateşini düşürmek için bir imkan olabilir.

4- Kürtler, Batı'ya doğru yürüyorlar; 'Doğu', başkente akıyor ve engellemelerle karşılaşılıyor. Barış çılgınlığının yankısı Batı'da örgütlenemiyor. Devlet, Kürtler'in örgütlü politik gücünü imhaya, Kürt halkının taleplerinin meşruiyetini ise inkara dayalı politikasını sürdürüyor ve üstelik derinleştirmek istiyor. Diğer yandan kendi içinde de gerginlikler yaşıyor. Seçim krizi ve Newroz sendromu iç içe geçerek rejim bunalımını büsbütün koyulaştıracak, saldırganlığını arttıracaktır. Mart, bu yıl Ocak'tan itibaren başlayacaktır. Cumhurbaşkanlığı seçimi, genel seçim ve bunların hemen öncesindeki kritik Newroz, egemenleri ürkütmektedir. Bu yüzden ocak-mayıs sürecine ağır bir baskıyla girecekleri şüphesizdir. Peki devrimci, ilerici kesimler nasıl girecektir? Hangi planla bu sürece yanıt olacaklardır? Doğu'dan akan "barış" talebi, Batı'ya bir kez daha mı teğet geçecektir? Bir fırsat daha mı kaçırılacaktır? Bir kez daha mı rejimin politikaları belirleyici olacaktır? ESP olarak, bu koyu karanlık gözükken dönemin aslında kendi içinde müthiş imkanlar barındırdığını, örneğin devrimci hareketteki birleşik mücadele eğiliminin pratik bir dayanışma hareketinden daha esaslı bir zihniyet değişimine doğru evrilebileceğini, örneğin Kürt halkının taleplerinin Türk halkı tarafından dinlenebilecek bir atmosferin artık kısmen de olsa oluştuğunu, örneğin rejim içindeki denge bozukluğunun politik kitle eylemleriyle belirginleştirilip kirli savaş düzeninin sarsılabileceğini, örneğin özgürlük talebi ile barış talebinin ayrı ayrı bağlamlarda da olsa eşzamanlı olarak (eşitsiz bir alan dağılımıyla da olsa) belirli bir kitle tabanı bulduğunu ve bu durumdan yararlanılabileceğini düşünmekteyiz.

Projenin Faaliyet Kapsamı

1- İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana (ve uygun bulunacak başka yerler) gibi metropoller

ve büyük yerleşim merkezleri pilot bölge olarak seçilir. Barış ve özgürlük ittifakını oluşturan bütün temel kuvvetler, buralarda yoğun, dinamik, enerjik bir kitle çalışması yürütürler.

2- Bu kitle çalışması, aydınlatma faaliyetiyle sınırlı kalmaz; çok çeşitli mücadele araç ve biçiminin değerlendirdiği eylem ve etkinliklerle pekiştirilir.

3- Bu çalışmanın ana amacı, milyonlarca "Türk emekçisi"ni Kürt sorunu konusunda aydınlatmak, onlara barış ve özgürlük talebinin içeriğini kavratmak, onları özgürlük ve barış için harekete geçmeye yöneltmek, böylece Türk şovenizminin etkisini düşürmek, devletin kirli savaş politikaları üzerinde toplumsal caydırıcılığı olan bir baskı uygulamak, ocak-mayıs sürecini 'hazırlıklı', güçlü karşılamaktır.

4- Belirlenen pilot bölgelerde yapılabilecek çalışmaların bir kısmı şunlar olabilir:

a) Bu illerde yaşayan kirli savaş mağdurlarının (asker aileleri ile gerilla aileleri) hiç değilse bir kısmının operasyonların durdurulması ve kirli savaş uygulamalarının son bulması yönünde çağrılar ve eylemler yapmak üzere ikna edilmesi, bir araya getirilmesi... Bu türden bir girişimin kolay olmadığı açıktır, ama çeşitli denemeler imkansız olmadığını da göstermiştir. Bu çalışma, şovenizmin altını oymak, kirli savaşın en sivri toplumsal desteğini rejime yöneltmek, şovenizm silahının en zehirli mermilerini boşaltmak için çok işlevli olacaktır. Bütün illerdeki savaş mağdurlarının, kampanyanın sonuna doğru, sözgelimi Edirnekapı Şehitler Mezarlığı'nda görkemli bir kitle desteği eşliğinde barış ve özgürlük talebini dile getirmeleri, çok anlamlı ve tarihsel mahiyette olacaktır. Böyle bir buluşma, rejimin linç girişimi vb. kirli yöntemlerini de boşa çıkartacak kuvvette olur.

b) Bu illerin tümünde tekrarlanacak şekilde merkezi olarak organize edilmiş "21. yüzyılda ulusal sorun" başlıklı bir uluslararası konferans yapılır. Konferansa Filistin, Kürdistan, Kuzey İrlanda, Bask Bölgesi, Çeçenistan gibi ulusal sorunun yakıcı olarak yaşandığı ülke temsilcileri katılır. Deneyimler aktarılır. Konu, teorik, toplumsal, siyasal, coğrafi boyutlarıyla tartışılır. Ulaşılan sonuçlar, başta katılımcıların olmak üzere, değişik dillere çevrilip yayımlanacak şekilde kitaplaştırılır. Bu konferansa her ilde yüzlerce, binlerce insanın katılması hedeflenir.

Büyük salonlar tutulur; barış ve özgürlük ittifakının aktivistleri, bütün illerde ev ev, kahvehane kahvehane, işyeri işyeri dolaşarak konferansa katılım sağlamak üzerinden yaygın kitle çalışması yürütür.

c) Yaygın, enerjik, dinamik ve geniş alanlı kitle çalışması, faaliyetin en önemli boyutu olarak bütün aşamalar için öngörülür. Tıpkı seçimler dönemindeki gibi çok planlı, disiplinli ve somut bir kitle çalışması, her vesileyle bütün illerde başlı başına örgütlenir.

d) Bu illerde geniş katılımlı sokak mahkemeleri kurulur. Bu mahkemelere uluslararası bazı şahsiyetler de davet edilir. Sokak mahkemelerinde kirli savaş suçluları yargılanır; özgürlükleri bastıran diktatörler, cuntacılar, işkenceciler yargılanır. Mahkemeleri yüzlerce, binlerce insanın izlemesi için gene enerjik bir kitle çalışması yürütülür. Bu mahkemeler aracılığıyla halka bazı gerçekler, daha çarpıcı şekilde gösterilmiş, anlatılmış olur.

e) Aynı şekilde sokak parlamentoları kurulur. Gerçek bir demokraside, halkların kardeşliğinin güvencelendiği bir iktidarda, ulusal sorunun nasıl ele alındığı, nasıl çözüldüğü, sembolik bir yasama organı üzerinden, ortaya konulur. Aynı şekilde özgürlükler sorunu da yasama çerçevesinde ele alınır. Böylece temel sorunların 'çözüm'ü konusunda somut bir yaklaşım kitlelerin gündemine sokulmuş olur.

f) Kontrgerillanın kirli savaşla bağlantısı aşikârdır. Bütün özgürlüklerin vahşice çiğnendiği mekanizma da odur. Bu çerçevede özgürlük ve barış talebinin beri yandan da kontrgerilla organizasyonlarını, politikalarını ve uygulamalarını hedefleyerek yol alacağı öngörülebilir. Susurluk ve Şemdinli'nin rolü bu açıdan özeldir. Susurluk'ta başlayıp Şemdinli'de bitecek bir yürüyüş düşünülebilir. Bu yürüyüş özellikle kamuoyunda ağırlığı bulunan sanatçıların, aydınların, meslek odası temsilcilerinin, sendikacıların katılımı sağlanabilir. Kitle katılımı ise, Susurluk'tan uğurlama ve Şemdinli'de karşılama temelinde örgütlenebilir. Bu nispeten kalabalık yürüyüş heyeti, Şemdinli dönüşünde, Ankara'da bazı temaslarda bulunabilir; izlenimlerini aktarmak üzerinden bazı devlet kurumları üzerinde baskı oluşturabilir; tam bu sırada diğer pilot bölgelerden ayrı ayrı kollar halinde Ankara'ya doğru kitle yürüyüşleri başlatılabilir.

Projenin Örgütsel Yapısı

1- Bu çalışmanın örgütsel formunun veya tanımının ne olacağı, elbette tartışmaya açık ve muhtaçtır. ESP, halklarımızın ihtiyacı ve hayatın gerçekleri temelinde bir barış ve özgürlük cephesi oluşturmak gerektiğini düşünmekle birlikte, bu ittifakın 'barış ve özgürlük konseyi' veya 'barış ve özgürlük birliği' gibi tanımlarla da formüle edilebileceğini, adlandırmanın ilkel öneme haiz olmadığını belirtmektedir.

2- Bu ittifak, her halükarda, siyasi partilerden demokratik kitle örgütlerine, aydın ve sanatçılardan tek tek kişilere, sendikalardan meslek odalarına kadar geniş bir yelpazeyi kapsayacaktır.

3- Organizasyon ve kararlaştırma süreçlerinin nasıl şekilleneceği, katılım ve hız sürecinin nasıl bir mekanizmayla örgütleneceği konusu, çeşitli platformlarda tartışılabilir. Örneğin aydınlar, siyasi partiler, kitle örgütleri kendi aralarında ayrı ayrı hazırlık toplantıları yaparak kendi çalışma modellerini oluşturabilir.

4- Barış ve özgürlük ittifakı, barış ve özgürlük arayışında olan her kurumun, her bireyin katılımına ve katkısına açık tutulur; olabildiğince geniş bir toplumsal destekle yürütülür. Bu çerçevede antişovenist, antifaşist, antisömürgeci, antimilitarist, demokratik bir oluşum olarak tanımlanır.

Projenin Takvimi

1- Barış ve özgürlük ittifakı, Ocak 2007-Nisan 2007 boyunca üç aylık bir kolektif kampanya olarak planlanıp uygulanabilir. Newroz, çalışmaların doruğu olur. Nisan başından ortasına kadar toplam iki haftalık sürede ise, üç ayın faaliyeti halka açık toplantılarla değerlendirilir; bu ittifakın sürüp süremeyeceği, sürecekse hangi çerçevede kimler tarafından sürdürüleceği anlaşılır.

2- Newroz'dan ve Cumhurbaşkanlığı seçiminden sonra genel seçim süreci başlayacağı için, o dönemde, ittifakı oluşturan güçlerin kendi içindeki ana konusu da seçimler olacaktır. Kuşkusuz bu ittifakı oluşturan kuvvetlerin bir bölümü birlikteliklerini seçim ittifakı olarak da devam ettirmeyi tercih edebilirler. Ancak şu anda barış ve özgürlük ittifakının zaman planının genel seçimleri içine almaması gerektiğini düşünmek-

teyiz. Çünkü şimdiden bir seçim bloku oluşturma-
nın imkanları olmadığı gibi, gündem de şu
anda seçim değildir ve olmamalıdır. Kaldı ki,
seçim bloku olarak algılanabilecek bir ittifak,
amaca hizmet etmez. İttifakın Nisan'a kadar
öngörülmesi, seçimler konusunda bağlayıcı sa-
yılabilir yaklaşımlardan uzak durulmasını
kolaylaştıracaktır. Bu da ittifakın daha özgür ve
rahat bir temelde kendi çalışmalarına yoğunla-
şabilmesini sağlayacaktır.

3- Epey düşük olmakla birlikte, genel seçimlerin
cumhurbaşkanlığı seçiminin önünde yapılması
ihtimali de vardır. Bu durumda Mart veya esa-
sen Nisan ayında seçim düşünülecektir. Ancak
ESP, bu ihtimali fazla reel bulmadığı için, se-
naryosunun dışında tutmakta, sürpriz bir duru-
mun yaşanması halinde o günkü şartlara göre
konunun incelenebileceğini belirtmekle yetin-
mektedir.

Saygıdeğer arkadaşlar,

Açıklamaların, beyanatların, imza metinlerinin
hükmü kalmamıştır. Artık eyleme, yoğun kitle
faaliyetine dayalı bir yoldan yürümek gerektiği
anlaşılmıştır. DTP'nin Batı'daki potansiyeli ile
devrimci demokratik kesimin etkisi, gücü doğru

seferber edilebilirse, Batı'da çok güçlü, tempo-
lu, etkili politik kitle eylemleri yükselir.
Şartlar, bu yönde olgunlaşıyor. Aksi takdirde
Mayıs itibariyle şimdi mevcut olan fırsat kaç-
abilir; bir imkan daha heba edilmiş olur. Güçle-
rimizi barış ve özgürlük talebinin etrafında bir-
leştirirsek ve yaratıcı kanallarda akıtabilirsek,
gerçekten üçüncü cepheyi de hep beraber biz
açabiliriz.

ESP, bu tarz bir çalışmaya karar verilmesi du-
rumunda, kendini oluşturan ve çevreleyen bütün
kurum ve kuruluşlarının imkanlarıyla gereken
katkıyı en dinamik şekilde sunacak, projenin
ayrıntılılandırılması aşamasında da sorumluluk
üstlenmekten kaçınmayacaktır.

Sağlık ve başarı dileklerimizle...

Ezilenlerin Sosyalist Platformu (ESP)

İstanbul, Aralık 2006

** Ezilenlerin Sosyalist Platformu'nun, bir barış
ve özgürlük ittifakının kurulması ve Batı 'da
demokratik bir barış hareketinin yükseltilmesi
konusunda muhataplarına gönderdiği öneri
mektubunun tam metnini, taşıdığı güncel siyasal
önemi gözeterek yayımlıyoruz.*

Sömürgeleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşüm

Haluk Erdem

1980'den bu yana Türkiye ekonomisi yapısal bir dönüşüme uğradı. Söz konusu olan yalnızca Türkiye değil. Emperyalist kapitalizmde meydana gelen değişimler, emperyalist ülkeler arasında, bu ülkelerle yeni sömürge ülkeler arasında, tüm kapitalist ülkelerin bütün sınıfların pozisyonunda ve karşılıklı ilişkilerinde önemli değişiklikler yarattı. 1990'lı yıllar bu değişikliklerin yapısal nitelik kazanmaya başladığına tanıklık etti.

Kapitalist dünya pazarı yeniden biçimlenirken, emperyalist ülkelerle yeni sömürge ülkeler arasındaki işbölümü de yeniden düzenlendi.

Yeni sömürgeler, emperyalist kapitalist devletlerin;

- Geniş tarımsal alanlarıyla ucuz gıda ambarı
- Kâr oranı düşük, emek-yoğun sanayi üretim alanları
- Ucuz hammadde deposu
- Mamul mal pazarı
- Sermaye ihracı yoluyla yüksek kâr sızdırma bölgeleri
- Metropollere ucuz işgücü göç sahaları konumundaydı.

Tarımsal üretim, ticaret, ihracat ve istihdamın egemen olduğu; küçük ve orta sanayi işletmelerinde emek-yoğun üretimin belirleyici olduğu; hammadde ve tarımsal ürün satıp işlenmiş sana-

yi malı alan; devletin ekonomik yaşamın tüm alanlarında (üretim, finans, ticaret vb.) egemen ya da sürükleyici pozisyonda olduğu; sayıları birkaç yüzü dahi bulamayan en zengin burjuva ailelerin, holdingler aracılığıyla devlet denetimi dışındaki ekonominin bütününde belirleyici olduğu; tarımda kapitalistleşmenin tedricen ilerlediği bir ilişkiler sistemi içindeydi yeni sömürgeler.

Bu duruma bağlı olarak mülk sahibi sınıflar için,

- Gümrük duvarları ve kota yoluyla korunan, - işbirlikçi burjuvaların ürettiği birçok üründe pazarı korumak için ithalata yüzde 100 ve daha yukarı gümrük vergisi uygulanıyor, birçok tüketim mamulüne kota konuyor, bir kısım maddenin ithalatı da yasaklanıyordu-
- Büyük ölçekli sabit sermaye yatırımlarının çok büyük bölümünün devlet mülkiyetinde olduğu, iç ve dış ticaret üzerinde sıkı devlet kontrolünün uygulandığı, birçok tüketim maddesi üretim ve dağıtımında devletin tekel olduğu,
- Yabancı sermayenin giriş ve çıkışına kısıtlanma getiren, yerli paranın korunmasına dair yasaların yürürlükte olduğu, Merkez Bankası'nın hükümete bağlı olarak devletin mali gardiyanı rolünü oynadığı,
- Ucuz sanayi girdisi, düşük faizli kredi, parasız arsa tahsisi ve bir dizi başka yoldan, en büyük payı en büyükleri almak üzere, sanayi ve

tarım burjuvazisinin devletçe desteklenip kaynak transferi yoluyla kalkındırıldığı,

e) Tarımsal üretime sübvansiyon uygulandığı - destek alım fiyatları, kotasız ürün alımı, ucuz girdi, düşük faizli kredi, kredi borç faizlerinin birçok kez iptali- bir ekonomik düzen hüküm sürüyordu.

Bugün bu ekonomik düzenden ve uluslararası eski tip işbölümünden söz edilemez. Eski yeni-sömürge ilişkileri yeniden düzenlenmekte, bu tip ülkeler yeni işbölümüne bağlı olarak ekonomik ilhaka (ekonomik sömürgeleştirme) zorlanmakta, tabi tutulmaktadır. Diğer yeni sömür-gelerde olduğu gibi Türkiye’de de;

a) ithalat yasaklarının, gümrük vergilerinin, kota uygulamasının neredeyse tamamen kaldırıldığı,

b) sermaye giriş ve çıkışlarının tam serbest bıraktığı,

c) devletin üretim, dağıtım, finans vb. alanlarından giderek bütünüyle çekildiği, alt yapı yatırımlarının da en alt düzeye indiği,

d) iç pazarın kontrol ve denetiminin emperyalist tekellere geçtiği,

e) emperyalist tekellerin bütünüyle satın alma ya da ortaklıklar yoluyla üretim, ticaret, finans vb. alanlarda egemen hale geldiği,

f) emperyalist tekellerin işlenmiş mamul pazarı olmak kadar, mamul üretim sahasına dönüştüğü,

g) emperyalist tekellerin gıda ambarı olmaktan, emperyalist tekellerin tarımsal mamul pazarı ve üretim alanı haline geldiği,

h) Merkez Bankası’nın özerkleştirilmesiyle emperyalist sermayenin kolektif çıkarlarına göre yeniden düzenlendiği, devletin değil, uluslararası sermayenin mali bekçisi görevini üstlendiği,

i) dış borçlanma yoluyla devlet kadar veya ondan da çok borçlanan işbirlikçi sermayenin emperyalist tekellere sıkıca bağlandığı bir ilişkiler düzeneği oluşmuştur.

Konuyu yalnızca ekonomik düzeyde ele aldığımızdan, siyasal alandaki değişimler bilerek konu dışı bırakılmıştır.

Mümkün oldukça en belirgin-temel yanlar öne çıkarılmaya, yorumdan çok nesnel olanın yansıtılmasına çalışılmıştır.

I. Devletin Ekonomideki Pozisyonu

A- Tasfiye

1985 yılından 2005 yılına kadar ilan edilen özelleştirme programı	Henüz satılmamış	Halen satışta
Kamu hisse ortaklığı	243	20
Yarım kalmış tesis	22	-
Taşınmaz	353	20
Otoyol	6	6
Boğaz köprüsü	2	2
Tesis	94	85
Liman	6	6
Araç muayene istasyonları	+	+
Şans oyunları lisans hakkı	+	+

Tablodan da anlaşılacağı gibi devlet işletmelerinin özelleştirme yoluyla devri, ilan edilen program ekseninde büyük oranda gerçekleşmiştir. Türkiye’nin en büyük ilk 500 şirketinden birincisi olan TÜPRAŞ da dahil, ERDEMİR gibi en önde gelenleri elden çıkarıldı. SEKA vb. kimi işletmeler tasfiye edildi. Tekstil ve gıda üretim işletmelerinin hemen hepsi satıldı. TEKEL’in henüz tasfiye edilemeyen bir bölümü gibi işletmeler de sırasını bekliyor. Araç muayene istasyonlarının devri tamamlandı. Elde kalan bazı banka ve tesisler de 2007 programına dahil edildi.

Son iki yılda (2004-06) özelleştirme hız kazandı. 18 yılda 9.5 milyar dolarlık satış yapılmışken, son iki yılda öncekinden iki misli fazla özelleştirme gerçekleşmiştir.

Özelleştirme yöntemi	1986 - 2004	2005	2006	Toplam
Blok satış	3926	7054	7128	18158
Tesis/varlık satışı	1493	404	622	2520
'Halka arz'	2860	273	207	3341
İMKB'den satış	800	460	-	1261
Yarım kalmış tesis satışı	4.3	-	-	4.3
Bedelli tahviller	377	30	4	411
Toplam	9462	8222	8012	25696

Dikkat çekici bir başka nokta da; 'halka arz' (hisse satışı) biçiminde olan satışların özelleştirme toplamı içinde önemsiz bir yer tutmasıdır. Özelleştirmeler başlatılırken yoğun bir ideolojik

saldırı eşliğinde, ‘sermayenin tabana yayılması’ propagandası, rıza üretiminin en temel argümanlarından biriydi. Sonuç ortada: Blok satış, ‘halka arz’ın altı katıdır. Ters olsaydı da kanunun özü değişmezdi, fakat devlet işletmelerinin teknelci özel sermayeye devri bu denli hız kazanmazdı. Geniş bir küçük yatırımcılar ağına dağılan hisselerin yeniden merkezleşmesi belli bir zaman alırdı.

Listedeki işletmelerin satışının önümüzdeki yıl tamamlanması gerekiyor. Son iki yılda alınan mesafe, bunun hiç de zor olmadığını gösteriyor.

Tasfiye aşağı yukarı tamamlanmıştır. 1985’te 10’dan fazla işçi çalıştıran imalat sanayi işyerlerinde devletin payı ile 2000’deki durumu yeterince açıklayıcıdır.

Yıllar	Katma değer	İstihdam	Sabit sermaye yatırımı
1985	38.9	32.6	31.3
1990	31.3	24.4	27.1
2000	20.1	11.0	14.5

10+ işçi çalıştıran imalat sanayi işyerleri katma değer, istihdam ve sabit sermaye yatırımı (SSY) devlet payı (%) 1985’ten 2000’e istihdamda üçte iki; katma değerde yarı yarıya; SSY’de yarıdan fazla azalma olmuştur. Bu, henüz özelleştirmenin ağır aksak yürüdüğü zamanın verileridir. 2001’de devletin üretilen katma değerdeki payı petrol ürünlerinde yüzde 100, tütün sanayinde yüzde 74, demir çelikte yüzde 40 civarındaydı. Örneğin, petrol arıtma sanayinde, artık bir varlığı kalmadı. Demir çelikte çok azaldı. Tütünden de bütünüyle çekilmeye çalışıyor.

Özelleştirmeden elde edilen gelirlerin yaklaşık yarısı özelleştirilen kuruluşlara, geri kalanı da dış borç ödemelerine ayrılmıştır. Fakat şimdi özelleştirme denizi giderek bitiyor. Devlet önemli bir gelir kaynağından yoksun kalacak ve borçlanma ihtiyacı daha da büyüyecektir.

B- Borç Batağı

Osmanlı devleti 1854’te ilk kez 5 milyon İngiliz lirası alarak borçlanmıştı. Karşılığında Mısır’dan alınan vergi geliri, 33 yıl boyunca borç alınan İngiliz şirketine devrediliyordu. 20 yıl içinde Osmanlı borcu 200 milyon İngiliz lirasına ulaştı. Osmanlı devleti borcunu ödeyemez hale gelince borç veren şirketlerin dayatması ile

1881 yılında tüm vergileri toplama ve alacaklılara geri ödeme yetkisi, alacaklı şirketler tarafından oluşturulan Duyun-û Umumiye’ye verilmişti.

Bugünkü manzara çok farklı değil.

Dış borç 200 milyar dolara dayanmış -son veriler 195 milyarın üzerinde gösteriyor. Ortada bir Duyun-û Umumiye yok, ama onun yerine IMF var. Hem IMF, yalnızca vergi gelirlerinin toplanıp borçların ödenmesi ile ilgilenmiyor; kısa ve uzun vadeli bütün ekonomik programlarda, yıllık bütçelerde onun imzası var; memur maaşlarından işçi ücretlerine kadar, sağlık harcamalarının miktarından ilaç kullanımına kadar, asgari ücretten kıdem tazminatına kadar her türlü ayrıntıda bile belirleyici konuma gelmiştir.

1980 yılından bugüne borç miktarı 12 kattan fazla artmıştır. En az bunun kadar önemli bir başka konu da, borçların geri ödeme vadesidir.

2001 krizinden önce kısa vadeli borçların toplam borçlara oranı yüzde 24.5 olurken, krizden sonraki yıl 2003’te yüzde 15.8’e düşmüştür. 2005’te oran 22.4’e yükselerek kriz öncesi düzeye yaklaşmıştır.

Yıllık toplam döviz gelirleri ortalama olarak toplam borçların yarısı kadardır. 1985’te yüzde 51.8 olan bu oran, 2004’de yüzde 58.1 düzeyindedir.

Yıllar	Milyar dolar
1980	15.2
1987	40.2
1991	50.5
1996	79.3
2000	116.1
2002	130.64
2003	145.4
2004	162.261
2005	170.594
2006 (ilk çeyrek)	185.019

Bu durum da, öncelikle kısa vadeli olmak üzere, borç, anapara ve faiz ödemeleri nasıl yapılacaktır? Daha yüksek miktarda, daha kısa vadeli ve daha yüksek faizle borçlanmak dışında bir yol yok. İşte aşılmaz borç kısır döngüsü, içinden çıkılmaz bir bataklık; kurtulmak için yaptığın her hamlede biraz daha batıyorsun.

Türkiye ‘gelişmekte olan ülkeler’ arasında son

on altı yılda borcu en çok artan ülkedir. Kişi başına düşen borç miktarındaki artış, gerçeğin çarpıcı bir başka yönünü gösteriyor. 1985'te 506 dolar olan kişi başına borç; 2000'de 1745 ve 2004'de 2269 dolara çıkmıştır.

Yıllar	Milyar YTL
1987	0.017
1995	1.36
2000	36.42
2001	112.8
2002	149.9
2003	194.4
2004	224.5

Son yıllarda toplam borçlar içinde iç borçlar da durmadan artmıştır. 1987'de 17 milyon YTL olan iç borç 2000'de 36 milyara, 2004'de 224.5 milyar YTL'ye çıkıyor. 1995'ten 2004'e 200 kattan fazla bir artış söz konusudur.

Bütçe giderleri içinde borç faizi ödemeleri ve yatırım harcamaları arasındaki ilişki son derece dengesizdir. Fakat bu dengesizlik "yeni devletin" dengesidir, onun "yeni" işlevine son derece uygundur.

Dönem	Faiz	Yatırım
1981-88	12,6	15,7
1989-93	20,0	12,9
1994-96	35,0	7,0
1997-98	34,2	7,2
1999-2000	41,0	5,4
2001-04	43,6	5,6

Bütçe giderlerinin yarısını faiz giderleri oluşturuyor. Oysa 1981-88'de ortalama faiz gideri bütçenin yüzde 12'si civarındadır. Bununla birlikte, yatırımlar zıt yönde düşmüştür. Yüzde 15'in üzerinde olan bütçe harcamalarında yatırım oranı yüzde 5'lere gerilemiştir.

Bütçe gelirlerinin tamamına yakını vergilerden oluşuyor. Devlet yüksek faizle iç ve dış borç topluyor, halktan toplanan vergilerle yerli ve yabancı kapitalist tekelere muazzam kaynaklar aktarılıyor. Devlet adeta bir emme-basma tulumu gibi çalışıyor. Su yetmedikçe daha derine sondaj (yeni vergiler) yapıyor. Ama bunun da bir sınırı var. Toslayacağı kaya fazla uzakta değil. Çünkü halkı soymanın da büyüyen giderleri karşılamayacağı açık. Elbette halktan vergi

toplamanın da bir sınırı var. O halde yapılabilecek tek şey döviz gelirlerini artırmaktır. Bu da mümkün değil.

Toplam döviz harcamaları toplam döviz gelirlerinden daha büyük (cari açık) gerçekleşiyor. 1985'de -1.9 olan cari açık; 1993'de -3.7'ye ve 2004'de -5.2'ye çıkmıştır. 2006 sonu itibarıyla cari açığın -7'ye ulaşması mümkün görünüyor.

Cari açık, döviz gelirlerini artırmakla kapatılabılır. Son birkaç yıldır özelleştirme gelirleri sorunu bir nebze hafifletmişti. Satacak yeni şeyler bulmaları gerekiyor, ama en yağlı olanları sattıkları için yapabilecek fazla bir şey kalmadı. İhracatın sürekli büyüdüğü doğru, fakat ithalat ondan daha hızlı büyüdüğünden döviz açığı azalmak yerine artıyor. O halde yapılacak tek şey kalıyor: Kısa vadeli yüksek faizli borç bulmak. İşte yine o cehennem kısır döngü! Hal böyle olunca bütçe içinde faizlerin oranı büyüyor, yatırımlar küçülüyor. Yalnız yatırımlar mı? Sağlık ve sosyal güvenlik için ayrılan pay da düştükçe düşüyor, dahası dibe vuruyor. Devlet yalnızca ekonomiden değil, en alt düzeyde dahi olsa sosyal niteliğinden de koparılıyor.

Vergi tahsildarı, polis ve ordu; emperyalist tekelin borçlarını ödemek ve çıkarlarını korumak için hükümet etmek ve onların varlıklarını korumak için özel güvenlik şirketi olarak çalışmak: İşte yeni sömürge devletin uluslararası işbölümündeki yeni rolü.

II. İşbirlikçi Burjuvazinin Yeni Sürece Entegrasyonu

Türkiye'de toplam dış borçlar içinde devletin payı azalırken özel işletmelerin payı artıyor.

Son üç yılda işbirlikçi sermayenin dış borcu üç kat artarak 110 milyar dolara ulaştı. 2002'de dış borç stokunun yüzde 29.1'i, 2004'te yüzde 41.4'ü, 2005'te yüzde 57'si özel sermayeye ait. 2006'nın ilk altı ayında 190 milyarlık dış borcun yüzde 70'i özel sermayeye ait.

Borçlanma biçiminin değiştiği görülüyor. Daha önce hükümet ve Merkez Bankası borç alıyordu. Artık onlardan çok özel banka ve şirketler borç topluyor. 2004 verilerine göre kısa vadeli borçların yüzde 90.4'ü işbirlikçi tekelere aittir.

Bu yeni durum da gösteriyor ki, işbirlikçi tekeli burjuvazi uluslararası tekelere ilişkisinde yeni biçimde ve çok yüksek düzeyde bir bağım-

lılık içine girmiştir. Borçların tamamına yakınının kısa vadeli ve yüksek faizli olması nasıl bir handikapla karşı karşıya kaldığını tanımlamaya yeter. Ama asıl handikaba, dövizle borçlanıp YTL ile gelir elde edenler maruz kalacaktır. Şirketlerin ezici çoğunluğu bu konumdadır. YTL değerinin görece yüksek olduğu dönemlerde çevirim bir ölçüde başarılabilir; buna karşılık döviz fiyatlarında yükselme, borçları da aynı oranda artıracaktır. 2006 Mayıs ayındaki kısa süreli mali kriz dalgası sırasında en büyükleri de dahil geçici bilançolarında zarar göstermişlerdi. Çünkü döviz fiyatları bir anda yüzde 30 artmıştı. Daha uzun süreli ve daha sert bir krizde çoğunun tepetaklak olacağı açıktır. Yalnızca gelirleri döviz cinsinden olanların yaşama şansı yüksektir.

Bu yüzdendir ki işbirlikçi tekeller, ihracat yapmak, dış pazarlarda pay kapmak için çırpınıp duruyorlar. Fakat çok azının, o da küçük boyutlu bir şansı oluyor bu alanda, bundandır ki hemen hepsi ayakta kalabilmek için uluslararası tekellerden birinin denetimine girmek için adeta yarışıyorlar. İşbirlikçi tekeli burjuvazinin kadeiri her zamankinden çok daha fazla uluslararası tekellerin elindedir.

Birçok veriden bu yeni durumun kanıtları sunulabilir.

2006 yılı itibariyle 110 milyar dolarlık özel sektör dış borcunun 40 milyar doları banka ve finans kurumlarına aittir. Aslında iç borcun mahiyeti de böylece açığa çıkıyor. Dışardan borç alan yerli bankalar, içerde devlet tahvili satın alarak devlete borç veriyorlar. Gerçekte devlet, işbirlikçi finans kurumları aracılığıyla uluslararası finans tekellerinden borç almış oluyor. Dövizdeki yükselme devlet tahvili faizinin düzeyine geldiğinde bu bankalardan hiçbirinin ayakta kalma şansı olmaz. Uluslararası tekellere bu denli bağımlı hale gelmiş yerli finans kurumlarının onlarla rekabet etmesi mümkün mü? Bu nedenledir ki Türk menşeli bankaların büyük bölümü uluslararası tekellerin doğrudan kontrolüne geçiyor. Birkaç yıl önce toplam banka sermayesi içinde yüzde 5 olan yabancı sermaye payı bugün yüzde 40 düzeyindedir. Satış sırasını bekleyen bankalar da elden çıkarıldığında yabancı sermaye payı yüzde 70'leri aşacaktır.

Elbette bu yalnızca Türkiye'ye ait bir durum değil. Aşağıdaki tabloda (tablo 7) bunu daha iyi görebiliriz.

Tablo 7	
Ülke	Bankacılıkta yabancı sermaye payı (%)
Almanya	5
İtalya	8
İspanya	10
Danimarka	17
Fransa	19
Avusturya	19
Yunanistan	20
Estonya	100
Çek Cumhuriyeti	95
Slovakya	93
Meksika	82
Polonya	65
Macaristan	65
Arjantin	48
Peru	47
Şili	42
Türkiye	40

Estonya, emperyalizme bağımlı ve yeni sömürge ülkelerin emperyalist tekellerle yeni tipte ilişkilerinin hangi yönde ilerleyeceğine örnek teşkil ediyor. Uluslararası emperyalist tekellerle yerli işbirlikçileri arasında sermaye uçurumu öylesine derinleşmektedir ki, bırakalım yüzde 70-80'i, yüzde 20'lik bir sermaye ortaklığında bile hakimiyet uluslararası tekele geçer.

Örneğin Türkiye'deki bütün bankaların (devlet bankaları da dahil) toplam aktifleri Alman finans tekeli Deutschebank'ın çok gerisindedir.

Diğer şirketlerin durumu da bankalardan farklı değil. Sermaye oligarşisinin en tepesinde yer alan holdinglerin bünyesinde mutlaka bir banka bulunuyordu. Bu durum ortadan kalkıyor. Holdingler teker teker bankaları elden çıkarıyor ya da yabancı ortak alıyor. Bu satışların nedeni hakkında Global Menkul Kıymetler Firması'nın patronu Kutman'ın açıklamaları yeterince fikir veriyor. Kutman diyor ki, "Yatırım bankası Meryll Lynch, Morgan Stanley gibi devler şirketlere bir yandan halka arzınızı yapalım diyorlar, öte yandan 1 milyar dolar kredi verelim diyorlar. Sizin bununla rekabet etme şansınız yok ki!" (Radikal, 6 Kasım 2006) Böyle şansı olmadığı için firmayı satıyor Kutman. Türkiye'nin en büyük burjuvalarından Sabancı'nın 2006'nın ilk dokuz aylık döneminde 419 milyon YTL net kar açıklaması, kendisiyle çalışan her firmaya 1 milyar dolar kredi vadeden uluslararası yatırım tekellerinin gücü hakkında çarpıcı bir örnektir.

Koç Holding, TÜPRAŞ'ı satın almak için gerekli olan 7.5 milyar doları borç aldı. Gerçekte Koç, TÜPRAŞ'ı Shell tekeli adına satın almış oldu. OYAK, ERDEMİR için 3 milyar doları aşkın para ödedi. O da Fransız tekeli Alcelor'a aracılık etti, zira parayı onlardan almıştı. Dış borçlarla ayakta kalabilen ve ancak bu yoldan gelişebilen işbirlikçi tekellerin döviz açıkları sürekli büyüyor. Emperyalist tekellerin organik bir uzantısı haline dönüşmemenin tek yolu, onlarla rekabet edebilecek düzeyde sermaye birikimine sahip olmaktır. Çünkü eskiden yüksek gümrük duvarları arkasında, devlet şemsiyesi altında iç pazar üzerinde tekel oluşturan işbirlikçiler, devlet korumasının ve gümrük duvarlarının olmadığı bir ortamda uluslararası tekellerle karşı karşıya kalmaktadır. Ya sen de uluslararası bir tekel olacaksın ya da uluslararası bir tekel tarafından yutulacaksın. Daha şimdiden büyük bölümü uluslararası tekellerin organik uzantısı haline gelmiş bulunuyor, diğerleri sırada.

Bankacılık sektörü ile ilgili aşağıdaki tablo durumu iyi yansıtmıyor.

İlk beş banka	1979	1995-1998	2001	2002	2003	2004
Toplam aktif %	63.4	45.3	56	58	60	63
Mevduat %	73.1	50.3	55	61	62	62
Kredi %	66.6	45.5	47	55	54	53

Sektördeki yoğunlaşma düzeyi çarpıcı. 1979'da üçü devlet, üçü de holding bankası tekel kurmuştu. 1980'den sonraki yeni düzenlemelerle çok sayıda banka sisteme girdi ve sayı giderek çoğaldı. 1980'de 43 olan banka sayısı, 1993'de 71'e; 1999'da da 80'e ulaştı. Banka sayısındaki artışa karşın, 2004'te yoğunlaşma 1979 düzeyini yakaladı. Bir farkla ki, işbirlikçi devlet ve holding burjuva tekelinin yerini emperyalist tekel alıyor.

İmalat sanayiinde de durum farklı değil. Bu alanda da sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması giderek büyüyor. Örneğin 2000-2001 dönemi verilerine göre 123 sanayi kolunun 72'sinde çok yüksek ve yüksek piyasa yoğunlaşması oluşmuştur. 86 sanayi işkolunun 22'sinde dört firmanın piyasa payı yüzde 85 ile yüzde 100 arasındadır. 12 sanayi işkolunda ise dört veya daha az firmanın piyasa payı yüzde 96 ile yüzde 100 arasındadır.

Kuşkusuz yoğunlaşma yeni değil, yeni olan em-

peryalist tekellerin konumudur. 2003 yılında ilk 500 büyük firmanın 145'inde yabancı sermaye payı vardır ve bunların yüzde 64'ünde yabancı sermaye hakim ortak konumundadır. İkinci 500 işletmenin de yüzde 46'sında yabancı sermaye hakim ortaktır.

Emperyalist tekeller bankalarda olduğu gibi imalat sanayinde de egemen konumdadırlar. Toptan ticarete de bugün onların borusu ötüyor. İşbirlikçi Türk burjuvazisi emperyalist tekellere entegre olmakta, onun organik bir uzantısı haline gelmektedir.

Entegrasyon başlıca üç biçimde gerçekleşmektedir.

a) Emperyalist finans kuruluşlarından borçlanma yolu. Bu konuya yukarıda değinmiştik.

b) Şirketlerin bütünüyle emperyalist tekele satılması: 25 milyar dolarlık özelleştirmenin 10 milyarlık kısmı emperyalist tekellere doğrudan satış biçiminde gerçekleşti. Son 5 yılda batan 21 bankanın 11'i tamamen uluslararası tekellere geçti. İlk 500 büyük sanayi kuruluşlu içinde ilk 50'nin 20'si emperyalist tekellere ait. İlk 1000 kuruluş içinde uluslararası tekellerin payı üretimde yüzde 30.9, karlarda yüzde 39.7'dir.

c) Ortaklıklar yoluyla entegrasyon: TMSF'nin 6 milyar dolarlık satışında uluslararası tekellerin payı 4.3 milyar dolardır. İşbirlikçi Türk burjuva tekellerin elden çıkardığı 8 milyar dolarlık varlığın 5.3 milyarı uluslararası tekellerce satın alınmıştır. Bazı şirketler bütünüyle el değiştirirken, çoğu ortak olma biçiminde satın alınmaktadır. Uluslararası tekellerin en çok tercih ettikleri yöntem budur. Bu biçim, onların işlerini çok daha kolaylaştırmaktadır.

Örneğin, çoğu ortaklıklar biçiminde, uluslararası tekellerin sigorta şirketleri içindeki payı yüzde 44'tür. Ya da yüzde 20'si Citybank'a satılan Akbank örnek verilebilir. Son bir iki yıldır yeni şirket kurmak ya da bütünüyle satın almak öne geçmektedir.

III. Emperyalist Tekel Hakimiyeti

İşbirlikçi Türk burjuvazisinin emperyalist tekellerin organik bir eklentisine dönüşmekte olduğu bugün, ekonominin bütününde uluslararası tekeller belirleyici hale gelmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi; ilk 500 büyük işletmenin 145'inde yabancı sermaye payı var-

dır. En büyük ilk 50'nin 20'si uluslararası tekel-
lere aittir. İlk 500'ün 455'inin imalat sanayi
olduğu düşünülürse, ilk 500 içinde imalat sana-
yinde yabancı sermaye ortaklı firmaların yüzde
64 düzeyine çıktığı görülür.

İlk 500 içindeki üretimin yüzde 30'u emperya-
list tekeller tarafından yapılıyor. Toplam üreti-
min çok büyük bölümünü ilk 500'ün sağladığı
düşünülürse hakimiyet düzeyi kolaylıkla açığa
çıkıyor. Üretimin yüzde 30'unu elinde bulundu-
ranların karlarının yüzde 40'ına yakın bölümüne
sahip olmaları da durumu pekiştiren bir başka
göstergedir.

İmalat sanayiindeki hakimiyeti ithalat girdi ra-
kamlarından da izleyebiliriz. 2005 yılında üre-
timde ithal girdilerin payı yüzde 58.9'dur. Keza,
2003-2005 yılları arasında imalat sanayiinde
toplam maliyetin yüzde 62.3'ünü ithal girdiler
oluşturmuştur. Buradan da anlaşılıyor ki, Türki-
ye'de üretilen her 1 ürünün üretilmesi için ge-
rekli maddelerin yüzde 60'ı ithal ediliyor. Bu
ürünün maliyet fiyatının yüzde 62.5'i ithal girdi-
lerden oluşuyor ve her 100 mamulün 30'dan
fazlası doğrudan uluslararası tekeller tarafından
Türkiye'de üretiliyor. Bu tekeller imalat sektö-
ründe yaratılan her 100 YTL'nin 40 lirasına el
koyuyor.

Bankacılık sektöründe uluslararası tekellerin
hakimiyeti nasıl ele geçirdiğini incelemiştik.
Toplam portföy yatırımlarında emperyalist fi-
nans kuruluşlarının etkinlik düzeyini ele alalım.

Yıllar	Milyar dolar
1986	146
1993	3917
2002	8205
2003	15872
2004	32407
2005	58059
2006	63754

Portföy yatırımlarında* yabancı sermayenin
gelişim düzeyi son yıllarda hız kazanmıştır. 20
yılıda yaklaşık 430 kat artan yabancı sermaye
portföy yatırımları son 4 yılda 8 kat artarak
8205'den 63754 milyar dolara yükselmiştir.
"Sıcak para" olarak adlandırılan portföy yatı-
rımlarındaki katlanarak büyüme, spekülative
amaçlı sermaye girişinin ne denli yoğunlaştığını
gösteriyor. Sermaye girişinin önündeki engeller

kaldırıldığı gibi, çıkışının da önünde engel yok-
tur. Hızla ve büyük miktarlarda gelen bu para,
aynı hızla ve büyük miktarda da çıkabiliyor.
Örneğin Güneydoğu Asya'da meydana gelen
1998 krizinde ve Türkiye'deki 2001 krizinde 6
milyar dolarlık çıkışlar yapıldığı biliniyor. Sü-
rekli çıkış halinde olan bu "sıcak para"nın üçte
birlik bölümü, devlet bonolarına yatırılmıştır.
Hazine güvenceli bu bonoların net faiz geliri
2006'da yüzde 15 düzeyinde olarak dünya orta-
lamasının bir hayli üstündedir. Fakat bundan
daha önemlisi mali piyasalarda elde edilen ha-
kimiyettir. Devlet hazine bonusu çıkarıp satarak
borçlanıyor, çarkını böyle döndürmeye çalışı-
yor. Yerli firmalar çıkardıkları hisse senetleri ile
yeni ortaklıklar için kapı açıyor. Yağlı kemik
peşindeki spekülative sermaye, bu bono ve hisse
senetlerine üşüşüyor. Daha karlı bir olanak çık-
tığına, bu sermaye cepleri dolu olarak, alıp
başını gittiğinde, mali piyasalarda tsunamiler
oluşuyor. Bu alan aynı zamanda birçok spekülative
oyuna da müsait. Birkaç puanlık faiz artırımını
ya da azaltılması birçok firmayı bir anda tepe-
taklak edebilir.

Yıllar	Net yabancı ser- maye girişi	Borsada yabancı sermaye payı (%)
1997	8	35,9
1998	-518	43,5
1999	428	57,7
2000	489	42,6
2001	-79	47,2
2002	-16	40,1
2003	9,5	50,3
2004	1427	54,9
2005	5492	66,4

Borsadaki yabancı sermaye payı, uluslararası
finans tekellerinin Türkiye'deki etkinlik düzeyi-
nin ulaştığı düzeyi gösteriyor.

Yabancı sermaye borsayı tam anlamıyla pençe-
sine almış durumda. 2006'da yabancı sermaye-
nin borsadaki payının yüzde 70'e vardığı hesap-
lanıyor.

Son 10 yılda yüzde 30'lardan yüzde 70'lere
çıkan borsadaki yabancı sermaye payı bu alanda
da sürecin hangi yönde aktığını resmediyor.

Kriz süreçlerinde meydana gelen çıkışlar konu-
nun özünü etkilemez. Sermaye çıkışlarından bir
müddet sonra girişler yeniden hız kazanmakta-

dır. Böylelikle kriz sürecinde hisse senedi değerleri hızla düşen birçok işletmeye çok ucuza sahip olabilmektedirler.

Banka ve sigorta şirketleri, portföy yatırımları ve borsada yabancı sermaye hakimiyetinin ulaştığı düzey, emperyalist finans tekellerinin Türkiye’deki mali piyasayı bütünüyle denetim altına aldığını gösterir. Sanayi sermayesinde olduğu gibi para sermayede de ipler onların eline geçmiştir.

Bu, Türkiye’nin bir rekabet sahası olmaktan çıktığını göstermez, fakat rekabetin biçiminin değiştiğini gösterir. Artık işbirlikçi tekellerin iç pazar üzerinde rekabetinden değil, emperyalist tekellerin Türkiye üzerindeki rekabetinden söz edilebilir. Türk tekelleri için rekabeti sürdürbilmenin yegane yolu, uluslararası tekellerden birine kapaklanmaktır. Elbette kapitalist ilişkilerin egemen olduğu her yerde, küçükten büyüğe şiddetli bir rekabet sürmektedir. Burada söz konusu edilen, rekabetin hakim biçimidir.

Yalnızca 1 ay (18 Ekim-18 Kasım 2006) içinde şirket satışları ile ilgili veriler, emperyalist tekeller, işbirlikçi burjuvazi ve Türkiye ekonomisinin yönü hakkında yeterli kanıtlar sunuyor.

Satılan şirket	Pay	Alıcı	Tutar (Milyon dolar)
Akbank	20	Citybank	3100
Cevahir	50	Kuveyt Yatırım	431,6
Doğan TV	25	Axel Springer	479,6
Döktaş	54,96	Companella	111
Abank	50	Alphabank	205
Turkcell	5,88	Fonlar	508,1
Toplam			4886,3

1954-1979 arasında 25 yıl içinde Türkiye’ye giren yabancı sermaye toplam tutarı 228 milyon dolardır. 1980-2004 döneminde (ikinci 25 yıl) giren yabancı sermaye 17.341 milyar dolardır (doğrudan yatırım olarak). Fark çıplaktır. Bunun yarısına yakını (yüzde 48) 1995-2004 döneminde girmiştir. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları hızla artıyor. 2005 yılında 6.5 milyar dolar olan bu türden yabancı sermaye girişi ve yukarıdaki tabloda gösterilen bir ayda sermaye girişinin 5 milyar dolara yaklaştığı düşünülürse DYY’nin (Doğrudan Yabancı Yatırım) nasıl bir hız kazandığı anlaşılabilir olur.

Uluslararası sermaye gözü dönmüşçesine, neyi

bulursa ona saldırıyor. Bir ay içinde banka, imalat, basın, ticaret, iletişim gibi çok çeşitli sektörlerde alımlar yaptı. Görülüyor ki; emperyalist tekeller ekonominin her alanında doğrudan egemen hale gelmektedir. En büyükleri de dahil Türk menşeli bir firma ancak onlarla rekabet edebilir bir sermaye birikim gücüne sahip olursa “bağımsız” kalabilir. Uluslararası tekellerin bile birleşme ve yutma biçiminde sürekli birbirini tükettiği bugünkü uluslararası vahşi kapitalist rekabet koşullarında Türk tekelleri, en büyükleri de dahil, emperyalist tekellere sığınmak dışında bir “varoluş” şansına sahip değildir.

Sanılmasın ki, bu gelişme işbirlikçi tekellerin istemi dışında gerçekleşmektedir. Kapitalist ekonominin kanunları, kapitalistleri bu kanunlara uymaya zorunlu kılar. Türk işbirlikçilerinin de durumu budur. Kendini tüketmeye başlamış “eski ekonomi” yerine “dünyaya açılmak” 1980’den beri Türk işbirlikçi burjuvazisinin temel yönelimidir. O isteseydi de eski biçimiyle kalamazdı. Yüksek gümrük duvarları ile korunmuş iç pazarda emperyalist tekellerin işbirlikçisi olmaktan, onlara iltihak eden ve onların egemenliğindeki “açık pazarda” bir işbirlikçi olmaktan öte o tekellerin ta kendisinin organik uzantısı, onun Türk şubesi haline gelmek daha kazançlı ve ayakta kalmanın tek yoludur.

Özellikle son üç yılda yabancı sermaye şirketlerinin hücumuyla karşı karşıya kalındı.

İki yıl içinde (2004-2005) 45 yılda kurulan yabancı sermaye şirketlerinden daha fazlası kuruldu. 2000’de 447 yabancı sermaye şirketi kurulurken bu sayı 2005’te beş kat kadar artarak 2879’a ulaştı.

2006 sonu itibariyle 14208 yabancı sermaye şirketi bulunuyor. Bunlardan 11 bin 306’sı yabancı sermaye tarafından kuruldu, 2 bin 486’sı iştirak, 416’sı ise şube.

Yıllar	Kurulan yabancı şirket sayısı
1954-1999	4159
2000	447
2001	484
2002	498
2003	1108
2004	2120
2120	2879

Yabancı sermaye şirketleri toptan ticarete (4 binin üzerinde şirket) ve imalat sanayine (2 binin üzerinde) yoğunlaşmış durumda.

Böylesi koşullarda vahşi rekabet en acımasız biçimde hükümünü sürdürür. Küçükten büyüğe yerli firmalar birbirini yutarak ayakta kalmaya çalışır. Büyük burjuvalar uluslararası tekellere sığınma yarışına girer. Ya yutacaksın, ya yutulacak. İçerdekiler birbirini yutuyor, emperyalist tekeller hepsini birden. Ekonomide hakimiyet kayıtsız şartsız emperyalist tekellerindir artık.

IV. Ekonomide Kriz Çanları

AB ilişkilerindeki kırılma, yaklaşan Cumhurbaşkanlığı seçimleri ya da 2007 sonbaharında yapılması beklenen genel seçimlerin gerilimli atmosferinde 2007 içinde bir ekonomik kriz beklentisi artıyor. Dahası bu gerilimli siyasal atmosferin krizi tetikleyecek baş aktör olduğu ileri sürülüyor. 2007'de rejim krizinde derinleşmenin yeni bir boyut kazanacağına dair emare çok, fakat bunların hiçbiri olası bir ekonomik krizin gerçek nedeni değildir.

Ekonomik kriz siyasal altüst oluşlara yol açar, siyasal kriz ise var olan ekonomik kriz potansiyelini açığa çıkarabilir, tetikleyebilir, ama ekonomik krizin nedeni olmaz (elbette söz konusu edilen devrimsel krizler değildir. Belirli bir konjonktürdeki siyasal süreç ele alınıyor). Bu tip siyasal süreçler ekonomik krizlerin üzerinde etkide bulunur, ekonomik kriz yaratmaz.

Türkiye'de ekonominin yeniden yapılanması, onun yaşadığı dönüşüm, bugüne değin son 1015 yılda ortaya çıkan kriz dinamiklerini de önceki sürece göre dönüşüme uğratmıştır.

Uluslararası tekeller, emperyalist finans kapital Türkiye ekonomisinde hakim güç haline geldi. Hem işbirlikçileri ile ortaklıklarla hem de doğrudan gelerek bu topraklara da yerleşti. Bankalar, borsa, sigorta, imalat, büyük ticaret, turizm şirketlerinde etkin, egemen, hakim; her alanda onun borusu ötüyor. Türkiye onun için bir üs. Türkiye hem bir pazar, hem de bundan öte dünya pazarında söz sahibi olmak için yerleştikleri ülkelerden biri. Haliyle onların tekerine çomak sokmadıkça, onlara ilişmedikçe iç siyasal gelişmeler ekonomi üzerinde eskisinden çok daha az etki yapar. Buna karşın onların iç siyasetteki etkinliği dünden çok daha yoğundur, yoğun olacaktır.

Söz konusu olan ekonomi olunca ABD Merkez Bankası'nın faiz oranları, Tokyo borsasındaki hareketlilik, euro-dolar paritesi, Japon Yeni'nin değerinin yüksek ya da düşük oluşu, onları çok daha fazla ilgilendirmektedir.

Siyasal olaylar zaten var olan sıkışıklığın dışavurumuna vesile olurlar. Türkiye'deki siyasal bir gelişmenin ekonomik kriz yaratması için meydana gelen olayın dünya çapında, dünya siyasetini etkileyecek çapta olması gerekir. Bunun dışında ekonomi tıklarında işler.

Bu, bir ekonomik kriz olmayacağı anlamına mı gelir? Hayır. Tam aksine Türkiye ekonomik krize adım adım ilerliyor. Fakat bunun nedeni siyasal sorunlar değil, ekonomik yapının içinde biriken krizsel patlama öğelerinin geldiği aşamadır. Yapısal dönüşüme uğramış Türkiye ekonomisindeki yapısal sorunlardır ekonomik krizi yaratacak asıl neden.

ABD ekonomisinde 2007'de resesyon (durgunluk) olacağı öngörüsü de Türkiye'de ekonomide sert rüzgarlar eseceğinin habercisidir. Bu öngörü gerçekleşirse dahi Türkiye bir ekonomik kriz sathı mailine girmiştir. Merkez Bankası Başkanı, "Dövizle borçlanmayın" uyarısıyla bunun sinyalini verdi bile.

Emekçi sınıflar bakımından ekonomik kriz, kendi başına aldaticı bir kavram. 2001'de kriz oldu ve 2002'den bu yana ekonomi istikrarlı biçimde büyüyor. Gel gör ki, işsizlik de, yoksullaşma da büyüyor. Hem de oransal olarak ekonomik büyümeden daha yüksek olarak. Dönüşmüş yeni ekonomik yapıda emekçiler için işsizlik gibi ekonomik kriz de kronik bir hal almış. Toplumsal üretkenlik ve gelir, ne denli artarsa artsın, işçi ve emekçilere düşen pay sürekli azalıyor.

Ekonomik kriz, yine de emekçiler için yeni sorunlar yaratır. Küçük burjuvazinin yıkımı -ani ve şok yıkımlar- küçük burjuvaziden işçi sınıfının saflarına yeni bölükler savurur. Kronik işsizlikte sıçrama olur. Kıyıda köşede küçük birikimleri olanlar, onu da kaybeder. Krizin en büyük acısını orta sınıflar olarak tabir edilen bu kesimler yaşar.

Burjuvazi içinse ekonomik kriz, kır çiçeklerinin gerçekte kâr çiçekleri olduğu gerçeğini görmesi demektir. Yıkımlar yeni bir denge oluşumuna yarar, bazıları için kâr çiçekleri, kan çiçeklerine dönüşür. Emperyalist tekeller lehine ekonomide

merkezileşme ve yoğunlaşma yeni bir boyuta sıçrar.

Türk burjuva ekonomisinde olası krizin başlıca nedenlerini şöyle sıralayabiliriz.

A) Buzdağının Görünen Yüzü

1) Borçlar: Devletin ve daha çok da büyük burjuvazinin yüksek düzeyde borcu var. Kısa vadeli ve yüksek faizli bir borç bu. Büyük burjuvalar kısa vadeli borç yükü altına girmiş. Devlet de dış borçtan daha çok iç borçlar yoluyla büyük burjuvaziye borçlanmış. Devletin toplam gelirleri toplam giderlerinden küçük olduğu için borç katlandıkça katlanıyor.

Türk büyük burjuvazisi dövizle borçlanıp devletin yüksek faizli hazine bonosuna yatırıp gününü gün ediyor. Geri kalanını da yatırıma ayırıyor. Döviz kuru düşük olduğu için YTL kazanıp dolar ödemek sorun olmuyor. Fakat döviz fiyatlarındaki ani bir yükselme kârları bir anda sıfırlayabilir ve birçok firmayı iflas cehennemine gönderebilir. Örneğin, Mayıs ve Haziran ayında meydana gelen kısa süreli iki mali dalga ile dolar bir anda yüzde 30 yükselince, borçlar da bir anda yüzde 30 yükselmiş oldu. Döviz fiyatları tekrar eski seviyesine inince dalga, mini krizler yaratarak geçti.

Döviz fiyatları yeniden yükselişe geçti. Böyle devam ederse bu büyük sorunlar yaratır. Çünkü Koç da dahil, en büyük burjuvaların büyük döviz borçları bulunuyor.

2) Sıcak para: Spekülatif amaçlı para akımı öylesine hızlandı ve miktarı öylesine şişti ki, halihazırda 65 milyar dolara vardı. Türkiye’de hazine bono faizleri reel olarak çok yüksek. Bunun dışında da kolay yoldan para kazanmak için bütün yollar açık. Bu spekülatif av sahasında aşırı biriken sermaye daha krizin ilk belirtilerinde yüksek kazançlı yeni bölgelere yelken açar. Bu da krizin birden derinleşmesine yol açar. Bazen tersi olur, başka yerde yüksek kazançlar için ani sermaye krizi de mali bunalımlara yol açar. Çıkan sermayenin dönüşü uzarsa mali kriz üretim sektörüne de yansır. 1994 ve 2001 krizlerinde bu sonuçlar görüldü.

B) Buzdağının Görünmeyen Tarafı

1) Sözü edilen her iki kriz ögesi de (borçlar ve sıcak para) neden değil, sonuçtur. Krizi asıl güçlendiren neden; derinleşen yoksulluk, büyüyen

işsizliktir. Halkın alım gücü gün geçtikçe düşmektedir. Bununla birlikte bireysel borçlanma da büyük boyutlara ulaştı.

Türkiye emperyalist tekellerin denetimine girdi. Sanayide ve tarımda küçük ve orta işletmeler bir bir iflas ediyor. Bu, üreticiler arasında mülksüzleşme ve işsizleşmeyle yoksullaşma düzeyi de büyüyor.

Emperyalist tekeller için ucuz işgücü cennetine dönüştürülen Türkiye’de işçi sınıfının ezici çoğunluğu açlık sınırının altında bir ücretle çalıştırılıyor. Bununla birlikte işsiz ve sefil milyonlarca insan çoğalmaya devam ediyor.

Devletin bütçe gelirlerinin ana kalemini (tek kalem demek daha doğru olur) vergiler oluşturuyor. Bu vergilerin de büyük bölümü dolaylı vergilerden oluşuyor. Enflasyon düşüyor, fakat bunun emekçi halk için rahatlatıcı bir sonucu olmuyor. Hayat pahalılığı, dolaylı vergiler maskesi ile, hem de çok daha ağır biçimde, halkın sırtına bindirilmiş oluyor. Bu arada enflasyon oranı da beklenenin üstünde çıkıyor.

Mülksüzleşme, düşük ücret, işsizlik, artan vergiler altında bunalan halkın alım gücü, düşükçe düşüyor.

İç pazarı daraltmak; bir devlet politikası, yeni ekonominin temel düsturudur. Emekçiler daha az gelir sahibi olacak, böylece uluslararası sermaye ucuz işgücü için gelecek, dış pazarlara satılmak için daha ucuza mamul ürün elde edecek, ihracat artacak; halk daha az tüketeceği için hem enflasyon düşecek hem tasarruflar artacak, ihracat ve tasarruftan gelen parayla yatırımlar yapılacak, böylece ekonomi sürekli büyüyecek, refah artacak. Refahın arttığı kesin; ama bir avuç sermayedarın refahı bu. Ezilen halkın sırtından uluslararası tekellerin kasalarına kaynak aktarılıyor.

2) Sistemde aksayan birkaç yan var. İhraç edilen ürünlerin üretimi için, ihracattan daha çok ithalat yapılıyor. İhracat arttıkça ithalat daha da büyüyor. Halk ne denli soyulursa soyulsun döviz açığını kapatmak için gerekli parayı karşılayamaz. O halde borçlanılacak. Kaçınılmaz sonuç, cari açığın büyümesi. Döviz fiyatları düşük, YTL değerli tutuluyor ki, ithalat ucuz olsun, sıcak para döviz getirip YTL’ye yatırsın. Döviz fiyatları yükseldiğinde devlet borçları artacak, ithalat pahalılaşacak, kaçınılmaz olarak cari açık da artacak. Daha da önemlisi ithalat

pahalanınca üretilen ürünler de pahalacak, dış pazarlarda rekabet olanağı azalacak, mallar elde kalacak, içerde zaten talep daralması var. Sonuç; fazla üretim krizi.

YTL ucuzlar döviz pahalırsa sıcak para YTL'den dövize dönecek. Sonuç; borsada kriz, mali bunalım.

Bunlar olası krizin iç faktörleridir. Dışarıda her şey süt liman olsa da, burjuva ekonomik kriz çanları çalıyor.

Dış koşullardaki krizsel etkiler, olası krizin çok daha sert geçmesine neden olabilir. Türkiye ekonomisi öylesine zayıf ve kırılığandır ki, Güney Afrika ve Brezilya'da 2006 Mayıs ve Haziran aylarındaki küçük çaplı mali dalgalanmalar Türkiye'de kısa süreli fırtınaya neden olmuştu.

Bugün en önemli sorun; ABD ekonomisinde resesyon (durgunluk) beklentisidir. 2007'de durgunluk olacağına dair hemen herkes hemfikir. Tartışılan resesyonun sert mi, yumuşak mı olacağıdır. ABD'de olası bir resesyon bütün dünyayı etkiler. Zaten kriz zilleri çalan Türk ekonomisi, çok daha derin ve uzun süreli bir sarsıntıya girer.

Daha bugünden krizin belirtileri vardır. Döviz fiyatlarındaki yükselme buna delalettir. İşbirlikçi burjuvazinin güvenli bir emperyalist tekele sığınmak için sıklaşan ortak arayışları buna kanıttır. Merkez Bankası Başkanı'nın dövizle borçlanmanın uyarısı yeterince açıktır.

Protestolu senet sayısındaki artış 2001 krizinden öncesine göre daha yüksektir. 2001 krizinden önce 800 bin civarında olan protestolu senet

sayısı şu sıralar 950 bine çıkmış bulunuyor. Tutar açısından ise; 2001 öncesi 1.114 milyon YTL olan tutar, bugün 3 milyon YTL'nin üzerindedir.

Bu, piyasanın daraldığını, mal satışının azaldığını, para döngüsünün zayıfladığını gösterir.

Kriz engellenebilir mi? ABD'de beklentinin tersi bir gelişme olursa kriz engellenemez ama ertelenebilir. Burjuvazinin şu anki bütün çabası da bunun içindir.

Tablo Kaynakları

- Tablo 1: Türkiye Ekonomisi, Hüseyin Şahin
Tablo 2: Para-Politika Ekonomik Dergi, 12-18 Kasım
Tablo 3: Türkiye Ekonomisi, s. 38
Tablo 4: Milliyet, 5 Ekim ve Türkiye ekonomisi- biz derledik
Tablo 5: Türkiye Ekonomisi
Tablo 6: Türkiye Ekonomisi
Tablo 7: Radikal, 3 Ekim
Tablo 8: Türkiye Ekonomisi, biz derledik.
Tablo 9: Sabah, 16 Ekim
Tablo 10: Sabah, 16 Ekim
Tablo 11: Milliyet, 26 Kasım
Tablo 12: Toplumsal Demokrasi, Kasım

Dipnot

* *Portföy Yatırımları: Bir ülkede kurulu firmalarca çıkarılan hisse senedi ve tahvillerle hazine tarafından çıkarılarak uluslararası sermaye piyasasında satışa sunulan devlet tahvillerine, bir başka deyişle özel ve resmi menkul kıymetlere yapılan yatırımdır.*

Ezilenlerin Kırbaacı

Dünya Ezilenleri Silahsız Değil

Giriş

21. yy'ın açılışı sınıf mücadeleleri tarihi bakımından görkemli oldu. Dünya finans ve ticaret merkezi ile dünya jandarması ABD'nin genelkurmay karargahı Pentagon'a yönelen feda saldırıları ezilenlerin tarafındaki tüm siyasi akım, grup, parti ve topluluk üzerinde sarsıcı etkide bulundu; psikolojik ve siyasal etkileri, askeri taktik, hedef büyütme, cüretkarlık, yaratıcılık ve yetenek sınırlarını zorlamak, yenilmez düşman mitinin yıkılması vb. bakımlardan ufukları genişledi. Bu pozitif saptamaların yanı sıra durulan yere göre tam karşı saflarda ise zıt bir hava oluşmuştu. Bush, söz konusu eylemleri "Amerikan yaşam tarzına yönelik bir saldırı" biçiminde tanımlayarak ve aynı anlamı gelmek üzere Blair "yaşam tarzımızı değiştirmek istiyorlar, buna izin veremeyiz" diyerek eylemin sınıfsal ve ideolojik karakterini kavramış olduklarını gösteriyorlardı.

"Terörizme Karşı Küresel Savaş" stratejisi, arkasında geniş bir emperyalist işbirlikçi destek gücüyle dünya çapında uygulamaya sokuldu. "Terör" her yerde olabilir, herkes potansiyel bir "Terörist" olabilirdi. Emperyalistlerle işbirliğine yanaşmayan neoliberal ekonomi politikalara ayak direyen ya da engel çıkaran devletler "Terörist Devletler"di.

Yerkürenin herhangi noktasındaki devrimci, komünist, yurtsever, ilerici parti ve örgütler "Terörist Örgütler", eylemleri "Terörizm" olarak tanımlandı. Ulusal Kurtuluş Hareketleri, devrimci sınıf mücadeleleri "Terörist Eylemler" ilan edildi. Antiemperyalistler, antifaşist ve anti-sömürgeciler, küreselleşme karşıtları, savaş ve işgal karşıtları, nükleer silahlanmaya karşı hareketler, ilerici çevreciler vb. "Terör Yandaşlarıydılar. Sendikalar, demokratik kitle örgütleri, basın ve medyanın bir kısmı da faaliyetlerine dikkat etmeliydi, her an "Teröre Destek", "Terör Yandaşlığı" ile suçlanabilirlerdi.

Emperyalist-burjuva ideologlar, neoliberalizmin propagandacıları, "sömürge aydınları" kendilerine sunulan devasa olanaklarla "Terörizme Karşı Küresel Savaş" cephesinin militanlığına soyundular. Aykırı sesler bastırıldı, susturuldu, sansürlendi... NATO, BM yetmedi, kendi yasalarını da çiğneyerek yeni savaş koalisyonları kurdular, uluslararası hukuk ayaklar altına alınarak ülkelere savaş açıldı, işgaller gerçekleştirildi. Beraberinde 1950'li yıllarda Amerika'da McCarthy döneminin "Cadı Avı", coğrafyası yerküreyi kapsayacak, hedefi tüm muhalifleri içine alacak biçimde genişledi. Hemen her emperyalist ve işbirlikçi devlet kendi "Terörü" ve "Teröristi" ile hukuksuz, kuralsız bir savaşa girişti.

Medya ve diğer yaygın propaganda aygıtları görsel, sözlü ve yazılı olarak savaşı kazanmak üzere olduklarını duyuruyorlardı sevinç içinde. Birkaç defa zafer de ilan ettiler. Ama savaş meydanları, barikat başları, şehir ve kır gerillalarının pusuları öyle demiyordu. Caddeler bir kentin kan dolaşımının toplar ve atar damarlarıdır, sokaklar kılcal damarları. Hayatın nabızı atar damarda ölçülür. Önce sokaklarda toplanan küçük kalabalıklar caddelere taşmaya, alanları daha fazla doldurmaya başladılar. Küçük silahlı müfrezeler, birliklere dönüştü; bireysel silahlarla direnmeden, sofistike araçlarla saldırıya geçildi. Üç yıl önce Bağdat'ta, beş yıl önce Kabil'de tanklar eşliğinde zafer çığlıkları atan, nümayişe çıkan "muzafferler" bugün en az zayıyla nasıl kaçacaklarının yollarını arıyorlar.

Kuşkusuz Bağdat ve Kabil ile sınırlı askeri bir yenilgi değil söz konusu olan, "Terörizme Karşı Küresel Savaş" stratejisinin yenilgisidir. 2001'den bugüne, sınıf mücadeleleri tarihi bakımından son derece kısa bir sürede, 5 yılda, neoliberal savaş konseptinin iflası ile sonuçlanan bu süreç devrimci analiz konusu olmayı hak etmenin ötesinde devrimin zaferi bakımından stratejik değer taşımaktadır.

Andrew J. Bacevich adlı Amerikalı bir profesörün Radikal gazetesinde yayınlanan "Terörle Savaşta Yanlış Yol Seçtik" başlıklı makalesindeki saptama ve itiraflar, bu küresel karşıdevrim stratejisinin yenilgisine biçtiğimiz stratejik değeri doğrular niteliktedir.

"ABD'nin Irak'ta, İsrail'in de Güney Lübnan'daki başarısızlığı, belki de modern askeri tarih açısından 1930'larda yıldırım savaşının (blitzkrieg -bn) geliştirilmesi veya 10 yıl sonra atom bombasının bulunması kadar önemli bir dönüm noktası teşkil ediyor." (Radikal, 30 Ağustos 2006)

ABD'nin terörle savaş stratejisinin çöktüğünü söyleyen Bacevich, "terörle" savaşın askeri araçlarla kazanılabileceği üzerine kurulu stratejiyi sorguluyor ve eksik bırakılan ayağı inceliyor. "Washington ve Kudüs'teki yetkililer ve yorumcular, Kaide, Hizbullah, Hamas veya Iraklı Sünni isyancılar gibi grupların faaliyetlerini 'terör' diye nitelendiriyor. Bu aslında yetersiz; bu grupların faaliyetlerini nitelemek için kullandıkları 'direniş' terimi daha uygun. Çünkü islamcılarının yöntemleri terörizm, yani sivillere yönelik şiddeti içerse bile bundan ibaret değil."

"...Direniş halk hareketlerini, sosyal hizmetleri ve yasal siyasi faaliyetleri, iç ve yabancı kamuoyu için ayrı ayrı tasarlanmış propagandayı da kapsıyor. Direniş, yola yerleştirilen bombalar manasına geldiği kadar dara düşenlere sadaka dağıtmayı ve seçimlerde yarışmayı da içeriyor. Kısacası ortada siyasi ve askeri eylemi bütünlükten geliştirmiş bir strateji var."(agy.)

Pakistanlı gazeteci Ahmed Raşid'in Washington Post'daki makalesi de aynı tespitleri yapıyor. "Terörle Savaş Kaybetmek" başlıklı makaledeki değerlendirmelerin önemini yanında, makaleyi yayımlayan gazetenin ismi ve niteliği de dikkat çekici. Direnişçiler "Savaşı 'kaybetmeyecek' kazanıyorlar ve istikrarlı bir biçimde, yeni cephe açacak şekilde yayılıyorlar" diyor Ahmed Raşid. Irak, Lübnan ve Afganistan'daki "terörle savaş" hakkında hiç iyimser değil. İsrail'in yüksek teknoloji keşif ve silah gücünün Hizbullah'ın yeraltı tünelleri ağıyla baş edemediğini söyleyerek "Hizbullah'ın gizlilik ve muharebe sırrını koruma konusundaki başarısı"na dikkat çekiyor. Afganistan'la ilgili tespitleri de aynı doğrultuda, Ahmed Raşid'in: "Taliban; ABD ve NATO keşif uyduları ve casus uçaklarından sakınmayı öğrendi. Böylece Afgan polis ve ordu noktalarına zaman zaman 400 gerilladan oluşan güçlerle saldırabiliyor. Aynı zamanda, ABD hava saldırısı başlamadan önce dağılmayı, silahlarını saklamayı ve halkın içine karışmayı öğrendiler."

Ve sonucu şöyle bağlıyor: "Bu, Bush yönetiminin dediği gibi gerçekten de uzun bir savaş ise, ilk aşamayı ABD kaybetti denilebilir. Gerillalar, Batı ordularından daha hızlı öğreniyor. Batı afallatıcı stratejik hatalar yaparken, aşırı güçler mükemmel taktik hamleler gerçekleştiriyor.

El Kaide ve müttefikleri, küresel cihadı Orta Asya, Kafkaslar ve Ortadoğu'nun diğer bölgelerine yayma hazırlığında. Kendileriyle birlikte, son 5 yılın birikim ve tecrübesini de götürecekler. Batı ve bölgesel müttefikleri ise, onlarla baş edebilecek durumda değil." (Evrensel, 15 Eylül 2006)

Birbirine yakın tarihlerde yayınlanan her iki yazıdan bir yıl önce Eric Hobsbawm The Guardian gazetesinde "Asla Başaramayacaklar..." başlıklı bir makale yayımlamıştı.

Hobsbawm, "ABD'nin, soğuk savaş döneminin küresel ABD'si olmaktan, 2001'den bu yana

dünyaya hakim olma çabasına girmesi arasında süreklilik” olduğu tespiti yapıyor. Ancak burası sorunlu, zira dünya hegemonyalığı “ABD ekonomisinin büyük gücüne dayanmıyor artık. Hala fazlasıyla güçlü olsa da, Amerikan ekonomisi 1945'ten beri inişte ve bu nispi gerileme sürüyor.”

Bu gerilemeye bağlı olarak ABD'nin küresel çapta ciddi ekonomik rakipleri var artık. Siyasal etkisinin ise Soğuk Savaş döneminin gönüllü birliğinden kalan miras olduğu ama Berlin Duvarı'nın yıkılışından beri benzer bir zemin bulamadığını söyleyerek “artık ABD'nin rakipsiz olduğu yegane alan(ın) elindeki devasa askeri teknolojik güç” olduğunu ekliyor.

. .ve ama, yine Irak savaşının gösterdiği üzere, bu rakipsiz yıkabilme gücü bile direnen ülke üzerinde etkin bir kontrol sağlamaya yetmiyor, değil ki dünya çapında bir kontrol kurabilsin.”

Hobsbawm, Pentagon plancılarını ve neomuhafazakarları “egemenliklerini askeri güçle dayatmak dışında hiçbir somut fikri olmamak”la eleştiriyor ve yazısını şu değerlendirme ile tamamlıyor: “Mevcut ABD yönetiminin küresel egemenlik projesinin başarısız olacağı kesin. Ancak bu proje uygulanırken, dünyayı da tahammül edilemez bir yer haline getirmeye devam ediyor. Özellikle ABD'nin silahlı işgale doğrudan maruz kalanlar bunun ceremesini çekiyor. Ve biz geri kalanlar, artık daha güvensiz bir dünyada yaşıyoruz.”(Radikal, 27 Haziran 2005)

Bugünden geriye dönüp bakıldığında makalelerde öne sürülen düşüncelerin isabetli öngörüler olduğu söylenebilir. Söz konusu yazarların “Terörle Savaş” yenilgisinin nedenlerine dair çözümlerine katılmıyoruz elbette. Bizi ilgilendiren ve önemsedığımız nokta, yenilgi tespitleridir. Bugün ise yenilgi, bizzat bu stratejiyi hayata geçirenlerce itiraf ediliyor.

Bizim bakımımızdan asıl önemli olan ve altını çizmek istediğimiz nokta silahlı mücadelenin, silahlı halk ayaklanmaları ve direnişlerinin, sınıf mücadelelerinin silahlı biçimlerinin, sömürgecilğe ve açık işgale karşı ulusal özgürlük savaşlarının ve işgale karşı topyekün direnişin; kökten, gerçek ve kalıcı sonuç elde etmekte geçerliliğinin tekrar tekrar kanıtlanmış olmasıdır.

İdeolojik-siyasal propaganda bombardımanı ile ulusal ve sınıfsal bütün mücadelelerin ve bu

doğrultuda kullanılan araç ve yöntemlerin “terör-terörizm” olarak nitelenmesi sihirli vurucu gücünü kaybetme sürecine girmiştir. Birinci olumlu nokta burasıdır; dünya ezilenleri bakımından “Terör ve Teröre Karşı Küresel Savaş” propagandası meşruluğunu yitirmektedir. Sınıf mücadelelerinin üzerine atılan sahte örtüler sıyrılıp düşmekte ve dünyanın tüm ezilenleri temel sorunun ezenlerle ezilenler arasında açık ve dolaysız bir sınıf mücadelesi gerçeği olduğunu görmektedirler. İkinci nokta daha önemli, çünkü bunun farkına varılması tek başına bir anlam taşımıyor; dünyanın belli başlı bölgelerinde emperyalist işgallere karşı, tehdit, şantaj, sabotaj, suikast ve komplolara karşı halk direnişleri ağır bedeller ödeme pahasına devasa savaş aygıtlarını durduruyor ve geriletiyor. Ekonomik ve siyasi kuşatmalar yarılıyor, neo-liberal saldırı politikalarına karşı silahlı-silahsız direnişin tüm biçimleri kıta kıta, bölge bölge, ülke ülke yayılıyor.

Bunalım-Savunma-Ricat

'90'larda revizyonist blokun kapitalist emperyalist sistem önünde diz çökmesiyle ideolojilerin öldüğü, artık yeni bir dünya düzeninin kurulmakta olduğu bizzat burjuva ideologlarca yayılıyordu. Uluslararası düzeyde estirilen kampanyalarla bilimsel sosyalizm, marksist dünya görüşü ideolojik mücadelede geriye düştü, savunmaya çekildi. Burjuva ideolojilerin çeşitli türleri neoliberalizmin bayraktarlığını yaparak uluslararası düzeyde ideolojik hegemonyayı ellerinde tuttular. Uluslararası komünist hareketin dağılıklığı, güçten ve gözden düşmüş olduğu koşullarda tek yanlı kara propagandalar marksizm içinden ve marksist görünen akımlarca da desteklendi. Marksizm ve bilimsel sosyalizm ideolojisinden ve sınıflar mücadelesi ile devrim çizgisinden büyük kopuşlar, tasfiyeler yaşandı. Neoliberalizme koşulsuz teslim olmanın adı ‘uzlaşma kültürü’ oldu. Parti örgütlenmeleri yerine sivil toplum örgütlerine rağbet edildi. Keskin dönüşün hızıyla bu kesimler enerjilerini, birikimlerini ve öfkelerini Marksizm’de ısrarlı ve kararlı parti ve akımlara yoğunlaştırdılar. Ulusal özgürlük hareketlerini ilkel milliyetçilikle suçlayıp mahkum etmeye kalktılar, sınıf mücadelelerini çağdışı ve demode ilan ettiler, devrimcilik ve hele silahlı mücadele ve devrimci şiddet eylemlerine bozgunculuk diye saldırdılar. Hak arama diye bir kavram olmamalıydı, aynı

toplumda yaşanıyorsa anlaşarak, uzlaşarak sorunlar halledilebilirdi. Bütün sınıf tanımları, sınıf mücadelesi kavramı, devrim, devrimcilik, devrimci parti kavramları, sağ-sol tanımları atılmalıydı, zira bunlar kutuplaştırıyor ve kavga-yaya yol açıyordu. Emperyalist-neoliberal sermaye sevinçle karşıladı, bağrına bastı yeni “sınıf ittifaklarını”. Yetenekli olanları fonladı, üniversitelerde kürsü, medya plazalarda oda, gazetelerde köşe sahibi yaptı. Köşeyi kapanlar hızla köşe döndüler! Diğer bir kısmı ise sivil toplumculuk, reformizm, ‘uzlaşma kültürü’, barış içinde yaşama tez ve siyasetleriyle ezilen-sömürülen yığınların öfkesini düzen içinde tutma geleneksel sorumluluğuyla işlevlerini sürdürdüler.

Lenin, sınıfı, çıkarları ortak olan ve ortak çıkarlar için harekete geçme potansiyeli taşıyan en büyük insan topluluğu diye tarif ediyordu. Sınıf kavramı siyaset dışına itilince toplumsal gruplar farklı kavramlarla tanımlanır oldu. Ulusal kimlik, din ve mezhep farklılığı esasında çıkarları ortak olan sınıfları bölen, parçalayan, irade ve eylem birliği zeminini ortadan kaldıran bir siyaseti koşullar.

Neoliberalizm, devşirme işbirlikçilerinden de destek alarak ulusları, halkları, sınıfları bölme siyasetinde başarılı oldu. Dünya siyasetinde ulusal, dinsel, mezhepsel kimlikler ve farklılıklara göre davranma eğilimi yaygınlaştı. Toplu direniş gösterebilecek kesimler bu yollarla etkisizleştirildi, tekil direnişler ezildi ve dünyanın her köşesindeki yeraltı, yerüstü zenginlikleri ile üretilen maddi kaynaklar uluslararası sermayenin kasasına transfer edildi. “Medeniyetler Çatışması”, “İslamcı Terör”, “Terörle Küresel Savaş” kavramlarının hizmet ettiği amaç buydu. Hristiyanlıkla İslam arasında, Batı ile Doğu medeniyetleri arasında çatışma diye yansıtılmak istenen sorunların kaynağı, ne teolojik ne de kültürel. Tamamen politik zeminde gelişen ve onun da kaynağında küresel soygun sistemi, sömürge siyaseti, talan, ele geçirme, ekonomik ilhakin durduğu sınıf mücadelesiydi söz konusu olan. Kriz merkezi diye tabir edilen Filistin sorunu teolojik bir sorun, Müslüman Filistinlilerle Yahudi İsraililer arasında süren dinsel bir savaş mı? İsrail’in Güney Lübnan’ı işgal ederek Hizbullah’la savaşması Lübnan’a Yahudiliği yayma ya da tersine İslamın İsrail’e yayılmasını engelleme savaşı mıydı? Afganistan ve Irak’ın işgal

edilmesinin kökeninde Hristiyanlıkla İslam çatışması mı yatıyor?

Yoksullar, sömürülenler, ezilenler demagojik kavramların maskesini indirmeyi başardıklarında siyaset ve ekonomi ile dolaysız yüz yüze geldiklerinde ve bunun açık bir sınıf mücadelesi olduğunu kavradıklarında aralarında bölünme ve çatışma nedeni olarak öne sürülen bu argümanları sınıf mücadelesinin çıkarları için kullanma yeteneği de gösterirler, deneylerle kanıtlanmıştır bu. Güney Amerika’da “Kurtuluş Teolojisi” marksist sınıf mücadelesi tezlerini de içererek Latin Amerika’daki devrimci mücadelenin önemli bir müttefiki olmuştu. Sırf izlediği siyasi çizgi nedeniyle, Katolik kökenli Kurtuluş Teolojisi, Vatikan tarafından düşman ilan edilmişti. Nerede Hristiyan dayanışması?! Kurtuluş Teolojisi hangi dine hizmet etmekteydi?!

Yakın dönemde Lübnan’da Hizbullah ile temsilciliğini Michel Aoun’un yaptığı Hristiyan Maruni kesim arasındaki ittifak da örnek olarak verilebilir.

Marksist devrimcilerin en önemli görevlerinden birisi sınıf çelişkilerini örten, sınıf mücadelesini karartan ve yolundan saptıran her türlü ideolojik maskeyi indirmek ve işçi, emekçi, ezilen, sömürülen ulus ve halkları açık ve dolaysız sınıf mücadelesine seferber etmektir.

Kışkırtıcı Adaletsizlik

IMF’nin 2004 tarihli “Dünya Ekonomik Görünümü” adlı raporuna göre 2003 yılında toplam 50.4 trilyon dolar GSYİH yaratılmış. Bu dünya gelirinde ABD’nin tek başına payı yüzde 21.1. ABD’yi sırasıyla yüzde 15.9 ile Euro bölgesi, yüzde 7 ile Japonya, yüzde 3.2 ile İngiltere, yüzde 1.9 ile Kanada izliyor. İlk sırayı oluşturan bu “en büyükler” dünya gelirinin yüzde 49.1’ine sahip.

175 ülkeye göre bir sınıflandırma yapılıyor, gelişmiş ekonomiler olarak kabul edilen 29 ülke toplam dünya gelirinden yüzde 55.5 pay alıyor. Geriye kalan yüzde 44.5’i gelişmekte olan 146 ülke paylaşıyor.

Gelişmişlik dereceleri farklı olan bu kategorideki ülkelerin aldıkları pay kıtasal-bölgesel yoksulluğu da yansıtıyor. 48 Afrika ülkesine yalnızca yüzde 3.2 pay düşüyor. 15 merkezi ve Doğu Avrupa ülkesi 3.3, 13 ülkeden oluşan Rusya ve eski doğu bloku ülkesi yüzde 3.7, 14 Ortadoğu

ülkesi yüzde 2.8 pay alıyor. Yüzde 7.6'lık pay 33 ülkeden oluşan ve aralarında Brezilya, Arjantin ve Meksika'nın da yer aldığı Batı yarımküredeki ülkelere ait. (Türkiye'nin payı binde 1!)

Nüfus oranlarına bakarak kıyaslarsak gelir dağılımındaki tablo daha netleşir: Gelişmiş 29 ülkenin dünya nüfusu içindeki payı yüzde 15.4. Yani dünya nüfusunun yalnızca yüzde 15.4'ü dünya gelirinin yüzde 55.5'ini elde ediyor. Gelişmekte olan 146 ülkenin dünya nüfusu içindeki oranı yüzde 84.6. Bunların payına da yüzde 44.5'lik gelir payı kalıyor.

Rapor ihracat oranları, işsizlik düzeyi, borç miktarları bakımından da istatistikler veriyor. Arada çok büyük farklar var, ama daha vahimi makasın açılma eğilimi sürekli artıyor. Makro düzeyde yapılan istatistikten her bir ülke içinde farklı sınıf ve katmanların dünya gelirine katkılarına göre ulusal gelirden aldıkları payın oranını tahmin etmek zor değil. Dünya gelir dağılımındaki adaletsizliğin ulusal gelirin paylaşımına dolaysız etkide bulunduğunu söylemeliyiz. Küresel yoksulluk ve yoksullaşma düzeyinin artarak devam ediyor olması, ulusal yoksullaşmaya; ulus içinde işçi, emekçi, ezilen, sömürülen tabakaların yoksullaşmasına, bu yoksulluğun da kronikleşmesine neden oluyor. Dünya ezilenleri yarattıkları toplam geliri, kendilerine düşen payı, gelirin asıl büyük kısmını zenginler kulübünün, emperyalist burjuvazi ve yerel işbirlikçilerinin aralarında paylaştıklarını biliyor. Ortada inkar edilmesi olanaksız, mantıklı açıklamasının ise yapılamayacağı korkunç bir adaletsizlik var ve giderek derinleşiyor. Hangi demagojik yalanlarla, hangi vaatlerle nasıl ikna edebilirsiniz dünyanın ezilenlerini, sömürülenlerini, yoksullarını? Bir süreliğine belki, uzun süreliğine imkansız değil mi? Bu gerçeklerden yola çıkarak Mahfi Eğilmez "21. yüzyılın kapitalizmin en zor yüzyılı olacağını" tespit ediyor.(Radikal, 6 Ekim 2004)

Neoliberal Küresel Saldırının Siyasal-Askeri Altyapısı

Küreselleşen yoksulluk, açlık, kıtlık, işsizlik, çevre felaketleri, savaşlar ve işgaller uluslararası emperyalist sermayenin uyguladığı neoliberal ekonomik politikaların sonucudur. Neoliberalizm sosyal devlet ve sosyal refah, gelirin adil paylaşımı, reformizm ve burjuva demokrasisi gibi 19 ve 20. yüzyıl kavram ve politikaları-

nın tasfiye edilmesi demektir. Dolayısıyla neoliberalizm için 'uzlaşma kültürü' bir safsata, sosyal refah sermayenin taşımak istemediği gereksiz bir yük, burjuva demokrasisi kurlsız sömürüyü sınırlandırıcı bir faktördür. Emperyalizmin dünya gericiliği anlamına gelmesi gibi neoliberalizm de burjuva demokrasisinin inkarı demektir. '70'ler ve '80'lerde neoliberalizm suikast ve sabotajlarla, ağırlıklı komplo ve darbelerle kendisine alan açıyordu. Kirli işlerini kukla hükümetlere, darbeci generallere havale ediyordu. '90'lar ve 2000'lerde savaşlar ve işgallerle süreç daha tırmandı ve sertleşti: Emperyalist devletler daha doğrudan "işe" el atmak durumunda kalıyorlar artık.

Silah sanayi ve teknolojisi dünyanın en büyüğü diye bilinen ABD ekonomisinin motor gücünü oluşturuyor. Son onbeş yılda nükleer silah geliştirme ve üretmede, kıtalararası füzeler, balistik ve nükleer başlıklı füzeler, füze savunma sistemleri, savaş uçağı ve helikopterleri ve tank üretiminde yüksek teknoloji ve modernizasyon atakları, sanal ve elektronik ortama uyum sağlayabilen spesifik silahlar, bileşimi henüz bilinmeyen biyolojik ve kimyasal silahlar, neoliberal çılgınlığın varabileceği noktayı gösteriyor. Akıl ötesi bir silahlanma yarışı ve rekabeti dünyanın paylaşımı kavgasında gezegenin toptan imhasına yol açabilecek düzeyde bir silahlanmayı koşullandırıyor. Dünyanın stratejik her noktası ve kritik coğrafyalar askeri üslerle çevrilmiş durumda. Savaş filoları açık denizlerde devriye geziyor. Gözetleme ve istihbarat uyduları gündüz dünyayı gözetliyor, rakip devletler ve muhalif siyasal kuvvetlerin hareket tarzını izliyorlar. Hemen her ülke acil müdahale gücü adı altında ülke dışına asker yollamak üzere rezerve ayırmış, emperyalist ordular ise askeri birliklerini yeryüzüne yaymış durumdalar. Kendilerinin kurdukları ve kurallarını da çıkarlarına göre belirledikleri kurumlar ve işleyiş normları ayaklarına dolanıyor artık. Uluslararası hukuk adı verilen emperyalistler arası konsensüs her defasında çiğneniyor. Birleşmiş Milletler Örgütü işlevsiz bir teşkilat haline geldi. Güvenlik Konseyi Daimi Üyelerinin veto hakkının ABD'nin hareket alanını daraltıcı rolü nedeniyle, ABD BM kararı ve uluslararası meşruiyet aramaksızın kendi çıkarları için kurlsız hareket etmeyi tercih ediyor. BM'nin Barış Gücü adı verilen askeri kuvvetlerinin çatışmalı bölgelerde konuşlandırılmasının tercih edilmesinin nedeni yoksul

ülkelerin insan gücünden yararlanma ve burarlardan düşük maliyetli, ucuz asker toplama avantajındandır. NATO'ya gelince ilk kuruluş amacı ile bugün üstlendiği işlev arasında esasında özsel bir fark yoktur. Ek olarak eski Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku halk demokrasilerine karşı kurulmuş olan bu askeri örgüt, bugün hedef kapsamını yerkürenin bütününe içine alacak biçimde genişletiyor. Kasım 2006'da Riga'da yapılan NATO toplantısında "Kara, deniz ve hava kuvvetlerinden oluşan Acil Mukabele Gücü'nün (NRF) devreye sokulması" kararlaştırıldı. "Askeri ittifakın 10-15 yıl boyunca izleyeceği strateji ve hedefleri özetleyen 'Kapsamlı Siyasi Yönerge' kabul edildi." "NATO'nun 'dünyanın tüm köşelerine, uzun süreler için olağanüstü kuvvetler gönderebilmesi' hedefi" yönergenin altının çizilmesi gereken en önemli maddesidir.

NATO üyeleri arasında tam bir görüş birliğinin olmaması son toplantıda ise görüş ayrılıklarının daha belirgin biçimde açığa çıkması ezilenler cephesi bakımından bir anlam taşımıyor. Görüş ayrılıkları emperyalist hegemonya mücadelesinin bir uzantısıdır, dolayısıyla bir çatlağa dönüşmediği sürece kimi şartlara bağlayarak ve karşılıklı tavizlerle ezilenlere karşı politikalarda irade birliğini sağlamayı başardıkları görülmelidir.

Emperyalizmin uluslararası savaş örgütlerini yeniden dizayn ederek vurucu gücünü artırmış olması kendisine yetmemektedir. İkili-üçlü ittifaklarla ve bölgesel işbirlikçi devletleri yedekleyerek altında imzası olduğu uluslararası kuralların sınırlandırmasından da kurtulmak istemektedir.

Irak'ta ana gövdesini ABD-İngiltere-İsrail troykasının oluşturduğu emperyalist savaş ve işgal koalisyonu uluslararası hukukun dışında bir araya gelmiş korsan bir oluşumdur. Cenevre savaş sözleşmesini imzalamayarak uluslararası yükümlülüklerden de kurtulmakta. Ebu Gureyb ve Guantanamo, sivil halkın katledilmesi, bilim insanları, akademisyenler ve aydınların öldürülerek entelektüel birikimin imha edilmesi, müzelerin tahrip edilerek soyulması, tarihi eserlerin ve ören yerlerinin talanı ile Irak'taki toplumsal, tarihi, entelektüel, kültürel soykırım bu kuralsız savaş sayesinde uygulanmaktadır. Irak işgali ile emperyalist savaş koalisyonu kuralsız savaşın "hukukunu" işletmektedir...

Düzenli ordunun, envantere kayıtlı her türlü silah ve savaş aracının yanında neoliberalizm savaşı da özelleştiriyor. Fransız icadı lejyonerlik en yaygın ve karlı sektör haline gelmiştir. Düzenli orduların 'fason işleri' Güvenlik Şirketi adı altında faaliyet yürüten özel ordulara havale edilmektedir. Dünyanın hemen her bölgesinde "ihale alan" lejyoner ordularının Irak'ta ikinci en büyük ordu olması dikkatlerden kaçan önemli bir 'ayrıntı'dır. 7 binin üzerinde askeri ile Irak'ta ikinci büyük birliklere sahip olduğu söylenen İngiltere'ye karşılık, Güvenlik Şirketlerinin 10 binin üzerinde 'görevliyi' istihdam ettiği öne sürülmektedir. Her türlü ağır silahla donatılmış bu özel güvenlikçiler, yol aramaları, kimlik kontrolleri yapma, gözaltına alma yetkileri ile de donatılmışlardır.

The Guardian gazetesindeki bir araştırmada işgal güçlerine malzeme satan özel şirketlerin sayısının 10 bini bulduğu, 'özel ordu' diye tanımlanan bu askerlerin sayısının da 10 binin üzerine çıktığı, Irak ordusuna eğitim veren, Irak polis gücünü yetiştiren Amerikan ve İngiliz özel şirketlerinin Irak pastasından en büyük payları aldıkları, Yeşil Hat olarak bilinen Bağdat'taki ana karargahın güvenliğinin de bir İngiliz özel güvenlik şirketince sağlandığı, 30 milyar dolarlık bir rakamla ABD'nin 2003-2004'te Irak işgalinde toplam 87 milyar olan askeri harcamalarında en büyük payı özel güvenlik şirketlerinin aldığı yazılıyor. Gazeteye göre: "Öyle ki, ABD artık onlar olmaksızın savaşı kazanamayacak duruma geldi." Washington Brookings Enstitüsünce yapılan bir saptama da önemli: "Savaşlar açısından bir dönüm noktasındayız. Belki tarihte buna paralel dönemlere rastlamak mümkün. Ancak böylesi bir durumla yaklaşık 250 yıldır karşılaşmamıştık." (Yenişafak Gazetesi)

Savaşın özelleşmesi Irak ve başka çatışmalı bölgelerle sınırlı bir olgu değil. Ayrıca karlı bir sektör olması gerçeği ile sınırlı ele almak da gelişmenin ideolojik ve siyasal boyutunun göz ardı edilmesine neden olur. Dünyada güçlenen bir eğilim olarak böylesine hızlı yaygınlaşmasının önemli bir nedeni emperyalist ve işbirlikçi tekelci burjuvazinin doğrudan kendisine bağlı silahlı birlikler oluşturma amacıyla ilgilidir. Profesyonel ordu tutmanın yüksek maliyeti yanında Özel Güvenlik Şirketleri biçiminde aynı zamanda ekonomik faaliyet hedefli bir sektör

olarak özel askerlerin tercih edilmesi akıllıca bir girişimdir!

Henüz yasal altyapısı oluşmamışken Türkiye'deki özel güvenlikçi sayısı 200 bine yaklaşmış durumda. Toplam polis sayısı 180 bin iken 200 bin kişilik özel güvenlikçiler ordusu, 800 bin kişilik TC ordusundan sonra ikinci büyük güç düzeyine erişmiştir. Sektörde yıllık ciro 1 milyar euroyu geçmiş durumda. Sağlıklı denetimin ve bir kayıt-kontrol sisteminin olmadığı düşünüldüğünde gerçek sayının bu rakamın daha üzerinde olduğunu söylemek mümkün.

(Özel güvenlik ruhsatı olmayan şirketler ya da özel güvenlikçi sertifikası olmayan elemanların asgari ücretli vasıfsız işçi gibi gösterilerek özel koruma 'hizmeti' vermeleri sık rastlanan bir durumdur.)

Üzerindeki Ölü Toprağını Atmak

Buraya kadar aktardıklarımızdan emperyalist burjuvazi ve işbirlikçi tekelci burjuvaziyle, gelişmiş batılı kapitalist devletler ve gelişmekte olan devletlerle bağımlı ve sömürge ülkelerde siyasal durumun militer, otoriter, baskıcı ve antidemokratik yönde ilerlemekte olduğu; ekonomik durum ise bağımlılığın derinleşmesi, himayeci sömürgeci örneklerin çoğalması, uluslararası sermayenin yeryüzünde dizginsizce at koşturması ve sömürünün küresel karakterde azgınlaşması ile karakterize edilebilecek emperyalist-neoliberal dönemin hükümran olduğunu göstermektedir.

Gözü dönmüş halde silahlanma hangi toplumsal kesimleri hedefliyor? Askeri hazırlıkların stratejik düzeyde planlanarak çok yönlü sürdürülmesi, yeni emperyalist savaş örgütlerinin kurulması, var olanların takviye edilmesi vb. tüm bunlar ne için ve kimlere dönük? İdeolojik manipülasyon, kara propaganda nasıl bir kamplaşma yaratmaya çalışıyor, hedefte olan ne-kim? Ve en önemlisi neoliberal küresel saldırganlık nasıl bir hazırlık ve strateji, hangi araç ve mücadele tarzı ile göğüslenebilir ve püskürtülebilir?

Emperyalistler arası hegemonya mücadelesi henüz çatışma düzeyine gelmiş değil, ama yerel-bölgesel savaşlar, iç savaş kışkırtıcılıkları rekabetin kızışmakta olduğunu göstermektedir. Provokatif suikastlar, komplolar, sabotajlar emperyalist gizli servis teşkilatları arasındaki yeraltı savaşlarının yeryüzündeki ifadesi ve uzantıları-

dır. Emperyalistler arası bir savaşın olasılık dahilinde olmakla birlikte bugün daha çok karşılıklı tavizler ve uzlaşma eğilimiyle hareket ediyor olmalarının temel nedeni dünya gericiliği-emperyalizm ile dünya halkları ve ezilenler arasındaki çelişkilerin kapatılamaz ve uzlaşmaz bir noktaya erişmiş olmasıdır.

ABD'deki yirmi milyon evsizle Afrika'daki aç milyonların kaderi ortaktır. Latin Amerika ile Ortadoğu'nun yolları antiemperyalizm ve antiemperyalizmde kesişmektedir. Avrupa'daki işsizlerle Çin'de toprağını kaybedip kentlere akan milyonlarca köylü aynı rüyaları görüyor. Sermayenin uluslararasılaşmadaki düzeyi ve yoğunlaşması azgın sömürü ile işsizlik yoksulluk ve açlığın da uluslararasılaşmasını ve küresel düzeyde kronikleşmesini de beraberinde getiriyor.

"Ya Barbarlık Ya Sosyalizm" sloganı devrime çağrı sloganı anlamını kazanmış, devrimin güncelliğini ifade eden ajitasyon sloganına dönüşmektedir. "Başka bir dünya mümkün" arayışı ve 21. Yüzyıl Sosyalizmi tartışmaları bir devrime bağlı olarak ele alındığında ancak kitlelerde bir enerji yaratıyor. Boş tartışmalar, salon münazaraları, kuru polemikler en küçük bir heyecan ve ilgi uyandırmıyor. Paris banliyölerindeki göçmen ateşi Fransa genelinde CPE isyanını tutuşturuyor, Küba tüm Güney Amerika'ya antiemperyalizm ruhu ve bağımsızlık gururu yayıyor, halkçı Chavez Beyrut'ta Hizbullah tarafından alkışlanıyor, Oaxaca halkının direnişi İstanbul'un emekçi semtlerinden selamlanıyor, Kürt halkının ulusal özgürlük mücadelesi sömürgeci baskı ve şoven kuşatmaya boyun eğmiyor, Filistin halkı dünya ezilenlerine taş generallerinden sonra feda eylemcisi nineleri de kazandırıyor. Siyasal bakımdan doğru hedeflere yönelmiş, tarihsel bakımdan haklı, toplumsal bakımdan insani, ahlaki ve meşru tüm eylemler dünyanın neresinde olursa olsun ezilen insanlığa esin kaynağı oluyor.

Atağa Kalkanlar-Ayağa Dolaşanlar

Vahşi kapitalizm, azgın sömürü, soygun ve talan düzeninin pervasızlığı işçiler-işsizler, emekçiler, yoksullar, gençler arasında bu sisteme ve uzantılarına yönelen her türlü şiddeti meşru görme eğilimini güçlendiriyor. Ekonomik mücadelelerde kapitalistlerle karşı karşıya gelen emekçiler masabaşı görüşmeler, taviz ve uzlaş-

ma yöntemleriyle hak almak bir yana, ellerindekini de koruyamadıklarını yaşayarak görüyorlar. İşsizlik, örgütsüzlük, yoksulluk biçiminde ekonomik şiddet, ezilenler cephesinde siyasal şiddeti hakkını arama ve hak almanın etkili aracı olarak meşrulaştırıyor. Avrupa ülkelerindeki hak arayışı salonlardan sokaklara taşmış durumda, grevler genel grevlere, gösteriler çatışmaya dönüşüyor. Devrimci siyasal bir önderlikten yoksun Avrupalı emekçiler ekonomik-demokratik hak mücadelesini kendiliğinden biçimde ama militan gösteriler ve yer yer kitle şiddetini devreye sokarak yürütüyorlar.

Burjuva demokrasinin gelişkin olmasıyla ünlü Kuzey Avrupa'nın soğukkanlı ülkelerinden Danimarka'da dahi gençlerin ellerinden alınmak istenen "gençlikevi" binasını korumak için polisle girdikleri çatışmalar gelişen eğilimin yönünü göstermesi bakımından çarpıcıdır. On yıllardır reformlarla, sosyal devlet-sosyal refah zirvalarıyla susturulan, ekonomik rüşvetlerle sınıf mücadelesinin uykuya yatırıldığı öteki Avrupa tekil örneklerle bile olsa tarihsel rolüne soyunmakta, yaratıcı araç ve biçimler geliştirerek kitlesel devrimci şiddetin meşruluğu bilinciyle giderek daha yaygın ve sertleşen çatışmalı hak arayışlarına yönelmektedir.

Latin Amerika'daki antiemperyalist halk hareketlerinin devlet ve özel işletmelere el koyma hakkını kullanması, toprak işgalleri, maden ve doğalgaz işletmelerinin kamulaştırılması, zaman zaman büyük alışveriş merkezlerinin basılarak fahiş fiyatlı mallara zor alım metoduyla el konulması vb. örnekler latin halklarının neoliberal talan ve soygun sistemine kitlesel devrimci şiddetle karşılık vermekte olduklarının göstergesidir.

Çelişkilerin daha derinleşmiş olduğu ve daha köklü kriz merkezlerindeki sınıf mücadeleleri ise tarihsel birikimlerin dolaysız katkıları ile varolma haklarını kullanma, ulusal-sınıfsal varlıklarını özgürce sürdürme ve siyasal özgürlüklerden sınırsızca yararlanma amacıyla kitlesel devrimci şiddetin silahlı mücadele biçiminde köktenci, kalıcı sonuçlar elde etmeye yarayacak en etkili araçlarını devreye sokarak ilerliyor.

Filistin halkı bugüne kadar silahlı direniş ve intifadalar sayesinde İsrail ve baş destekçisi ABD karşısında varlığını korumayı başarabilmiştir. Güney Lübnan halkı Hizbullah önderliğinde İsrail gibi bir savaş makinesini silahlı halk

direnişi ile püskürtmüştür. Irak ve Afgan halkının 21. yüzyılın neoliberal işgal saldırılarına direnişi ve işgalcileri yenilgi ile yüz yüze bırakmış olmaları büyük özverilerle yürüttükleri silahlı direniş sayesinde. Bugün ABD manda terliği, himayeci sömürgeci kanatları altına sığınma siyaseti izleyen Güney Kürdistanlı Kürt hareketinin öncüleri KDP ve KYB, silahlı peşmergelerle Saddam diktatörlüğüne karşı direnerek varlıklarını korumayı başarmışlardı. Örnekleri çoğaltmak mümkün.

Kuzey Kürdistan, tarihi ve coğrafi yakınlığı bakımından Türkiye işçi ve emekçileri, yoksulları, ezilenleri için çok daha çarpıcı bir örnektir. Kürt halkının onlarca yıllık tarihsel inkar ve asimilasyon karşısında uyanış, diriliş ve ayağa kalkışının PKK'nin yürüttüğü silahlı mücadele sayesinde gerçekleştiği her türlü tartışmanın dışındadır. Türk sömürgeciliği ve ırkçı-şoven kesimlerin, adına "bölücü terör" demeleri sonucu değiştirmiyor, eğer bugün Kürt halkının dili, kimliği, kültürü ile birlikte varlığı inkar edilemiyorsa bunun gerilla savaşı ile kazanıldığı sömürgecilik tarafından da kabul ediliyor.

Silahlı mücadele-gerilla savaşı ve kitlesel devrimci şiddet-serhıldanlarla ulusal bilinç edinmiş, politikleşmiş halk PKK ve Öcalan çizgisinde somutlaşan siyasal iradesini sürdürmede kararlıyken, bugün silahlı mücadelenin yanlışlığı ve tarihsel hata olarak teorize edilmesi kazanılmış tarihin siyasal ve ideolojik açıdan "silahsızlandırılarak" belirsiz geleceğe teslim edilmesi anlamına gelir. Zorunlu kaldığında bir halkın ulusal-siyasal kimliğini, toplumsal varlığını silahla savunmasından daha haklı daha meşru bir yöntemin olmadığı herkesçe kabul edilir. Barışta ne kadar samimi, uzlaşma arayışında ne kadar açık sözlü, silahları teslim etme ve silahlı mücadeleden vazgeçme isteğinde ne kadar kararlı olduğunu kanıtlamak için Türk sömürgeciliği ve emperyalistler nezdinde Filistin ve Irak gibi başka halkların ulusal özgürlük ve silahlı direniş hakkını kullanmalarını eleştirmek, devrimci partilerin silahlı eylemlerini 'gürültü-patırtı' diyerek apolitik ifadelerle küçümsemek öncelikle gerilla saflarında ve serhıldanlarda şehit düşen Kürt halkının evlatlarına yapılmış tarihsel haksızlık olur.

'89-'91 büyük tasfiyeci rüzgarına kapılıp giden Türkiyeli bazı grupların bugünkü siyaset tarzı

da “ne olmamak ve nasıl yapmamak” gerektiğini gösterir. Sosyalizmi söylem düzeyine indiren, sınıf mücadelesini kitle kuyrukçuluğuna dönüştüren, devrimi bilinmez geleceğe erteleyen, devrimci geleneklere sırt çevirmiş devrimci direniş ve eylemleri karalamaktan başka anlama gelmeyen ‘sınıfdışılık’ değerlendirmeleri bu kategoriye girer. Dünya siyasetindeki kutuplaşmanın radikalizme doğru evrilmesi direnen halkların yaydığı devrimci rüzgardan enerji almak, devrimci mücadeleye moral ve enerji katacak her siyasal gelişmeye ilgi göstermek, ezilenlerin direniş ve mücadelelerini bu amaçla enternasyonal duygularla karşılamak, kendi topraklarına taşıyarak halkların birbirinden etkilenme ve öğrenmeye açık olduklarını göstermek vb. devrimin günlük yaşamın içinde nabız atışlarını duymak demektir. Bunu duymak istemeyen bir siyasal hareketin sınıf mücadelesi arenasında varlığının kayda değer bir anlamı yoktur!

Reformizmin icazetli solculuğu ise niyet ve söylem olarak da devrim ve devrimcilikle arasına mesafe koyar. Neoliberalizm dünyayı silindir gibi ezip geçerken, barbarca yıkarken ülkeleri, burjuva demokrasisi bile fazla geniş görülürken ezilen sömürülen halklara, dünya yoksullarına liberal hayaller pazarlamaya, sivil toplumculuğun kerametlerini anlatmaya, AB demokrasisinin yüzünü parlatmaya girişmeleri ibret vericidir. Reformizm de bir siyasal çizgidir, düzeniçidir, evrimcidir, ekonomisttir, uzlaşmacıdır, teslimiyetçidir vb. ama “bir şeyler” için de olsa etkin bir politik hat izleyebilir. Türkiyeli “özgürlükçü sosyalistler” ise bezgindirler, yorgun ve mecalsizdirler. İddiasız ve iradesizdirler. Kışın soğuktan yazın sıcaktan şikayet ederler. Avrupa sosyal demokrasisinin yerine göz koymuşlardır, batıcıdır. Devrim ve devrimci mücadele, proletarya diktatörlüğü, marksizmleninizm doğuyu anımsatır onlara, ortodoksluk, gerilik, çağdışılıktır bunlar! Kalan son enerjilerini ve heybelerindeki son taşları devrimcilere, komünistlere, ulusal özgürlük hareketlerine, direnişçi halklara fırlatırlar. Emperyalizm korur, gözetir onları, icazetli tatlı su solcularına temizletir kıyım ve katliam lekelerini. “Ne olmamak ve nasıl yapmamak gerekir”in eğitici ve ibretlik numuneleridir bunlar...

Emperyalist savaş ve işgal, neoliberal vahşet kimi zaman ölçsüz ve kurlsız reaksiyonlar yaratabilir. Haklı öfke yanlış hedefte patlayabi-

li. İstanbul’daki sinagogun bombalanması ve elçilikle HSBC’de sivil halkın zarar görebileceğinin hesaplanmaması, İngiltere’de metro ve İspanya’da trene konulan bombaların hedefi de yanlıştı. Haksız savaflara ve işgallere, sömürgeleştirme siyasetine, katliamlara karşı ezilenlerin öfkesini yansıtan bu tür eylemlerden yola çıkarak halkların silahlı direniş haklarını ve her türlü silahlı direniş biçimlerini sorgulamak, “direnişin ahlakı” diyerek tartışmaya kalkmak halk direnişlerini ve ezilenlerin mücadelesini ezenler cephesinden ele almak anlamına gelir. Emperyalist işgallere karşı her türlü direniş ve neoliberal saldırganlıklara karşı misilleme eylemlerini koşulsuz olarak savunmak ve sahiplenmek hangi tarafın penceresinden bakıldığının ölçütüdür. Tarihsel bakımdan haklı olan ama yanlış hedeflere yönelen eylemlerin eleştirilmesi de önsel olarak direniş sahiplenmek ve içeriden bakışla ilgilidir. Karşı devrimci savaşla devrimci savaflara, emperyalist işgalle, işgale karşı direnişlere ve feda eylemlerini de kapsayacak biçimde silahlı saldırı eylemlerine tarafsızlık vb. gerekçeleriyle eşit mesafede durma iddiası siyasal sefaletten önce ahlaki sorgulamayı hak eder.

Ezilenlerin kontrolsüz öfke patlamaları, ideolojik-siyasal açıdan devrim ve sosyalizm ülküsü ile nihai hedefini soylulaştıramadıkça sürecektir. Ezenlere karşı direnişinin tarihsel süreklilik kurallarının katı-acımasız ifadesidir bu. Egemenlerin küstah suratlarında şaklamak üzere savrulan ezilenlerin kırbacı bazen yanına-yöresine de zarar verebiliyor. “Dostun bir tek gülü yaralar”, kırbacı yüreklerde iz bırakmaz.

Sonuç

Ulusal ve sınıfsal mücadelelerde son yirmibeş yıllık dönemde savaşın ana karakteri direnme zemininde geliyordu. Neoliberal saldırılar karşısında grev, gösteri ve toplantılardan silahlı karşı koyuşlara varıncaya kadar mücadele hakların korunmasına odaklı, dış saldırı savaş ve işgallere karşı direniş tarzında savunma savaşları verildi. Ulusal ve/veya toplumsal devrim hedefli mücadeleler saldırı savaşı niteliğinde olmakla birlikte dönem ve koşullara bağlı olarak aktif savunma taktiğini aşan bir savaş düzeyi istisnai örneklerle sınırlı kaldı. PKK önderlikli Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin ’89-’93 arası serhıldanlara dönüşen dönemi saldırı taktiğinin uygulandığı dönem olarak nitelenebilir.

Kategorik bir sınıflandırma yapma amacına bağlı olarak değil, bir süreç analizi ve tanımlaması anlamında bugün her türlü direnme savaşları ile devrim mücadeleleri daha fazla iç içe geçme durumundadır. Ortaya çıkan yeni mücadele biçimleri ve taktik planlar ayrı bir yazı konusu olmalıdır. Burada yalnızca ezilenler cephesinin genişlediğini ulusal ve sınıfsal mücadele dinamiklerinin birlikte hareket etme zemininin güçlendiğini ve neoliberal saldırınlara karşı

küresel çapta direnme mevzilerinin çoğalmakta olduğunu tespit etmekle yetineceğiz. Her devrim mücadelesi artık daha fazla direnişle ittifak imkanı ve zorunluluğu ile karşı karşıyadır. Olanaklar ve zorunluluklar iç içe ve yan yanadır. Emperyalist sermayenin neoliberal saldırılarına direnerek göğüs germek, saldırarak püskürtmek ve yenmek mümkündür! Devrimin zaferi için önce inanmak gerekir! Umut ve inanç, zaferin mayasıdır!..

Durumun Devrimci Ruh

Devrimci öncünün gelişiminin sorunlarına, süreçlerine, imkânlarına ve risklerine egemen olması; tarihine hükmedebilmesi ve gelişimini yönetebilmesinin, keza 'devrimci kendiliğindencilikten' sakınabilmesinin koşuludur. Devrimci öncü, var oluşunun ve gelişiminin çok belirli bütün anlarının genel çerçevesini ve içinden geçmekte olduğu 'o eşğin hayati sorunlarını' çözümlmeli, kavramalı, sürecin 'ana yönünü' ve hareket tarzının 'ana doğrultusunu' tam bir kesinlikle tayin edebilmelidir... Tabi bütün bunlar bir kez düşünülüp sonuçlandırınca da 'iş hallolmuş', 'görev tamamlanmış' olmaz. Öncü var oluşunun o özel, özgün sürecinin devrimini anlama ve çözümlleme çabasını süreç boyunca devam ettirir; analizlerini, öngörülerini sınar, düzeltir, derinleştirir. Zira sürece bilinçli, iradi müdahale, yönetme çabası, süreci doğru anlamak ve çözümllemek için de çok değerli veriler sunar.

Açıkça bu bir 'strateji' tartışmasıdır. Hatta eğer daha tam olarak söylemek gerekirse burada çözülmeye çalışılan problem, 'öncünün dönemsel gelişim stratejisi'dir.

Devrimci Gerçekçilik, Olanakların Analizine Dayanır

Gerçeklik, ancak devrimci teori ile kavranabileceği içindir ki, öncelikle devrimci öncünün gelişimi üzerinde durmalı, onu aydınlatmalıyız. Devrimci öncülerin içsel ya da temel eğilimi devrimin önderliği olarak gelişmektir. Bahse konu komünist öncü olduğuna göre, doğası gereği o, devrimin gelişim seyriyle bağıntılarının alabileceği somut biçimler saklı kalmak kaydıyla, toplumsal devrimin önderliği olarak gelişme eğilimindedir. Bu eğilim, öncülerin 'bütün var-

lığı' ve 'benliği' ile devrimin örgütlenmesine, devrimci gelişmenin devrimci öncüden, 'devrimin gelişmekte olan önderliğinden' beklentilerinin gereklerini yanıtlamaya bağlanmış, 'mühürlenmiş' olduğu anlamına gelir. Devrimci öncü, devrimci gelişmeye enerji taşıma, önünü ve ufku açma, devrimi örgütlenme zapt edilemez çabası içerisinde kendini de 'devrimin önderliği olarak' örgütler, geliştirir. Devrimci önderliğin gelişimi tecrit halde düşünülemez, devrimci önderliğin gelişimi (ve geleceği), devrimci gelişmenin, devrimin mayalanma, hazırlanma ve gelişiminin gidişatına ve geleceğine bağlıdır. O halde devrimci öncü kendi gelişimini ancak devrimci gelişmeyle bağıntısı içerisinde kavrayabilir.

Devrimci önderliğin gelişimi ve 'kaderi' devrimci gelişmenin, devrimin gelişimi ve kaderine bağlıdır. Devrimci öncü, kendiliğinden meydana gelecek bir devrimin seyredicisi ve kaydedicisi olmadığı ve olamayacağı (bunlar 'öncü' olmakla bağdaşmaz çünkü!), varlığı ile kendisi de devrimci gelişmenin itici bir gücü olduğu içindir ki, eksiksiz anlamında 'tüm' çalışmaları 'devrimci gelişmenin ilerletilmesinin' ihtiyaçlarına yöneltir, kilitler.

Devrimci öncünün devrimci gelişmeyi ilerletme çabası kendi kendisiyle ilişkileneşinden (hazır ve potansiyel güç ve olanaklarını realize etme vb. yeteneği dahil) tutalım da işçi sınıfı ve emekçilerle, ezilenlerle, kitlelerle olduğu kadar, aynı zamanda egemen sınıflarla ilişkileneşine değin, denilebilir ki, 'toplum olarak' devrimci olanaklarla ilişkileneş tarzında açığa çıkar, somut elle tutulur biçimler alır. 'Devrimci gerçekçilik', devrimci imkânları anlama ve realize etme sezgi ve yeteneği, devrimci öncünün hamurunun kim-

yasal bileşimine rengini ve ruhunu verir.

Marksizmin devrimci iyimserliği, onun devrimci gerçekçiliğindedir. Marksist devrimci gerçekçilik ise sınıflar mücadelesinin -bütün hatta durumun karşıdevrimin kahir üstünlüğü ile belirlendiği zamanlarda bile- an'larının aynı zamanda devrimci olanaklar barındırdığını, devrimci olanaklarla yüklü olduğunu öngörür, kabul eder. Sınıflar savaşımının içerisinde devrimci ve karşıdevrimci olanaklar barındırmayan durumları, 'halleri' yoktur. Devrimci önderlik, devrimci olanakları anlama ve realize etme sanatı olarak da tanımlanabilir.

'Devrimci eylem' (kavramın en geniş anlamıyla 'eylem') ancak ve yalnızca devrimci olanaklar üzerine kurulabilir. Böyle olduğu içindir ki, devrimci iyimserlik her çeşit devrimci eylemin başlangıç momentidir.

Devrim, Karşıdevrimi Limitine Zorlar Ve Aşar

Devrimci gelişme nasıl olmaktadır? Bu sorunun yanıtı, devrimci gelişmenin en ileri, en gelişkin düzeyi olarak bizzat devrimin gelişim gerçekliğinde kendisini en çarpıcı ve en yalın biçimde gösterir. Marks'ın Alman devriminin yenilgisini incelerken yukarıdaki sorunun yanıtını formüle etmesi, bu nedenle rastlantısal değildir:

Devrim, birleşik ve daha güçlü bir karşıdevrim yaratarak ve onun üstesinden gelebilmek için kendi gücünü limitine vardırarak ilerler.

Devrimin ilerleyişinin dalgalar biçiminde tezahür etmesi ve algılanması da bundan olsa gerek. Az çok anlamlı her devrimci gelişmenin, devrimci gelişmenin ileri her hamlesinin, dalgasının görelî olarak, yani o belirli konjunktürde 'birleşik ve daha güçlü bir karşıdevrime' yol açtığı, 'yaratıldığı', siyasal mücadele ve devrimler tarihinden az çok bilgisi olan herkesin malumudur. Günümüze değin tarih, devrimci gelişmenin kışkırtıcı olmayan, birleşik ve daha güçlü bir karşıdevrime yol açmayan biçimine tanık olmamıştır.

Devrimci gelişmenin (ve devrimin) yol açtığı birleşik ve daha güçlü karşıdevrimin (karşıdevrimci 'durum'un) üstesinden gelmeksizin ilerleyemeyeceği ve üstesinden gelebilmek için iç dinamikleri tarafından kendi gücünü limitine vardırılmaya zorlanacağı gibi, aynı zamanda, bizzat birleşik ve daha güçlü karşıdevrimci ge-

leşme (yani karşıtı) tarafından da buna itildiği, 'zaten başka nasıl olabilir ki', kabilinden söz götürmez bir gerçekliktir.

Devrimci öncünün gelişimi de devrimin gelişimi (ve devrimci gelişme) gibi olmaktadır. Bir başka şekilde söylemek gerekirse devrimci gelişme için geçerli olan devrimci öncü için de geçerlidir. Devrimci öncünün gelişimi, düzeyi/karşıdevrimi devrimci gelişmenin önüne geçecek şekilde savunma tedbirlerine başvurmaya, birleşik ve daha güçlü bir karşıdevrimci durumu kışkırtır, zorlar. Böylelikle öncü, kendi kendisini, kendi gelişiminin (ve tabii ki, onunla bağıntı içerisinde 'genel' devrimci gelişmenin) basıncı altında oluşmuş birleşik ve daha güçlü karşıdevrimin üstesinden gelmekle karşı karşıya bırakır. 'Şimdi' -akabinde- karşı karşıya kaldığı durumun üstesinden gelebilmek için iç dinamikleri tarafından olduğu gibi, keza oluşmuş bulunan karşı devrimci durum tarafından da gücünü limitine vardırılmaya itilir. Böylelikle devrimci öncü, birleşik ve daha güçlü karşıdevrimin üstesinden gelecek ilerler!

Komünist öncünün hedef olduğu ağır sonuçlar yaratan saldırı dalgalarının ardından nasıl oluyor da 'durumun devrimci ruhu'ndan söz edebiliyoruz? Sakın aşırı bir sübjektivizmin hülyalı sularına yelken açmış olmayalım! 'Mevcut durum' benzer bir aceleciliğin (aculluğun!) malum yüksek hız ve temponun eseri olmadı mı zaten, denilmesi de şaşırtıcı olmaz! Keza sindirilememiş bilgiler ve formel bakışın ve kolaycılığın dayanılmaz hafifliği ile tarihin tekerrüründen, komediden vb. bahsedilmesi, hiç de zor olmaz. Fakat bütün bunlar, mevcut durumda öncünün gelişiminin güncel sorunlarının Marksist anlamda doğru anlaşılması bakımından ne teorik ve ne de pratik bir değer taşırlar. Benzer yaklaşımların, mevcut durumun içerisinde barındırmaya devam ettiği devrimci imkânları anlama yöneliminden bile yoksun olduğunu bilmek gerekir.

Ne Oldu?

'Mevcut durum'dan bakıldığında öncünün devrimci gelişimi nasıl olabilir? Bu soruya yanıt 'ararken', 'mevcut durumu' parmak hesabıyla, dört işleme tarif etmeye, tanımlamaya çalışmak yararsız ve boş olmanın da ötesinde yön kaybın neden olabilir. Stratejik bir problemi ortaya koyan bu sorunun kendi düzeyinde analiz edilmesi ve yanıtın bu aynı düzeyde aran-

ması gerekir. Ne oldu, evet bütün dünyanın gözleri önünde ne oldu?

Geride kalan yıllar komünist öncünün politik, örgütsel ve ideolojik atılımına tanık oldu. Gelişim çizgisi, başardığı atılım, gelişiminin hız ve temposu dostlarında heyecan ve sempati uyandırırken, çok anlaşılır bir şekilde egemen sınıfın antikomünist özel savaş kuvvetlerinde karşıdevrim karargâhlarında kaygılara neden oluyordu. Komünist öncü, geride kalan yıllarda devletin iç savaş aygıtlarıyla abartmaksızın ‘göğüs göğse’ çarpışarak, işçi sınıfı ve ezilenlerle devrimci tarzda buluşma ‘birleşme’ hattında ilerledi. Tam bir kararlılıkla önderleşme yolunda yürüdü. Öncünün gelişimi hakikaten ‘meydan okuyucu’ ydu. Ve bu doğası gereği siyasi polisin dinmez saldırılarını, saldırganlığını kışkırtmıştır. ‘Durumun devrimci ruhu’ ilkin bu süreçtedir ve bu, kazanılmış bir süreçtir!

Kendini TMY ile de tahkim etmiş karşıdevrimin Eylül’de gerçekleştirdiği antikomünist saldırı dalgalarının ‘birleşik ve daha güçlü’ karşıdevrimi resmettiği aşikârdır; kanıt, tanık, izah gerektirmez. Şimdi öncünün gelişiminin denklemi şöyledir:

‘Öncü Eylül saldırılarının yarattığı önderlik, yönetme ve savaş gücü kayıplarıyla oluşan durumu aşabilir mi, bu durumun üstesinden gelebilir mi?’

Terörle Mücadele Yasası’na karşı en güçlü ve en sert karşı koyuşu Marksist Leninist Komünistlerin göstermiş olması oldukça anlamlıdır. Komünist öncü, TMY ile faşist rejimin ilerici devrimci harekete saldırmaya hazırlandığını ve Batı’da öncelikli hedefin kendisi olabileceğini öngörüyordu. Özgürlük mücadelesini geliştirerek, kesin bir kararlılıkla direnerek faşist rejimin saldırganlığının önünü kesmeye, püskürtmeye çalıştı. 7 Aralık 2004’teki sert çatışma unutulmuş olamaz! 7 Aralık direnişinden sonra 46 ESP’linin tutuklanması, ESP’nin yasadışı ilan edilmesi, tehdit ve yönelimi sert bir saldırı değil midir? Öncü, bunun üstesinden gelerek değil de, bir başka şekilde mi gelişimini ve ileri yürüyüşünü sürdürdü?

Öncü meydan okuyan gelişimini sürdürdüğü içindir ki, TMY ile tahkim edilmiş karşıdevrimin birleşik ve daha güçlü saldırı dalgalarını hak etmiştir. Karşıdevrimin 2006 Eylül saldırı dalgaları ‘birleşik ve daha güçlü’ bir karşıdevrimci durumun kendisidir. İlerici, devrimci hareket bakı-

mından bir ilktir, bu çapta bir saldırıya maruz kalmak. ‘Birleşik ve daha güçlü’, bu öylesine çarpıcı bir gerçekliktir ki, izah etme çabası bile fazla olur. O malum soruya dönüyoruz bir kez daha: Şimdi öncünün ilerleyişi nasıl olabilir?

Gelişmesiyle kışkırttığı, ‘birleşik ve daha güçlü’ bir karşıdevrimci saldırganlığa maruz kalarak darbelenen öncü, şimdi ancak bunun üstesinden gelebilmek için gücünü limitine vardırarak gelişimini, ileri yürüyüşünü sürdürebilir. İddialarının sürekliliğini sağlamak ve ilerleyebilmek için ‘gücünü limitini vardırarak’ zorundadır. Bunu ona ‘durum’ dikte etmektedir. Öncünün gelişimi sorunu ancak böyle teorik olarak ‘devrimci ve doğru’ konmuş olur. Böylelikle öncünün ‘dönemsel gelişim stratejisi’nin omurgası da belirginleşir.

Öncünün Gelişim Yönü

Eylül saldırılarının öncünün ‘önderlik’, yönetme ve savaş gücü’nü darbelemesinin etkisini, nice-lik ve nitelik boyutunu küçümsemek politik alıklığa denk düşen bir subjektivizm olur. Fakat sorun şu ki, bir gelişme stratejisi ‘kayıplar’, ‘zayıflar’ vb. hesabı üzerine kurulamaz. Kuşkusuz kayıpları, devrimci öncülerin taktiklerini, gelişim stratejilerini, örgütlenme planlarını ve hatta örgütlenme modellerini gözden geçirmeye zorlayabilir, ama bunlardan hareketle bir gelişim stratejisi kurulamaz! Devrimci hareket planları, devrimci strateji ve taktik, ancak ve ancak devrimci olanakları realize etme hesabına dayandırılabilir, devrimci olanaklar üzerine kurulabilir.

Devrimci teori, komünist öncünün iddialarını koruyabilmek için gücünü limitine vardırarak Eylül darbelemelerinin üstesinden gelmesi gerektiğini ve gelebileceğini öngörüyor. Peki, komünist öncü, gücünü limitine vardırabilir mi? Öncü, gücünü limitine vardırabileceğini, bu yeteneğinin olduğunu tarihi boyunca birçok kez göstermiştir. Son yıllardaki gelişimi bunun silinmez izler bırakan, denetlenebilir devrimci sonuçlara yol açan çok canlı bir örneğidir.

Kaldı ki -Eylül saldırılarının kesif ateşi altında- önderlik ve yönetme yeteneği dahil, gücünü limitine vardırılmayı, bir dönemin, bir sürecin girişi olarak çok pratik biçimde başarmış olması da oldukça anlamlıdır. Öyle ki, hatta ‘şimdi sorunun’ bunu teorik ve pratik olarak güçlendirip tahkim ederek bütün sürece yaymak, bütün bir dönemin rutini haline getirmek olduğunu söylemenin hiçbir mahzuru yoktur.

Öncünün darbelenen ‘önderlik, yönetme ve savaş gücü’ sorunlarının üstesinden gelebilmesinin devrimci olanakları mevcut mudur? Coğrafyamızda sınıflar mücadelesinin siyasal savaşımın koşulları 2006’nın Eylül ayında değişmiş ve yeni bir durum oluşmuş değil. Komünist öncünün de içerisinde hareket ettiği toplumsal ve politik koşullar, ‘ulusal’ ve uluslararası ölçekte yürürlükte, geçerli. İşçi sınıfı ve ezilenlerin mücadelesinde dramatik bir dönüş, bir geriye düşüş vb. yaşanmadı. Keza saflarındaki devrimci olanaklar bakımından da bir daralmadan söz edilemez. Bunlardan çıkan sonuç; toplumsal ve politik koşulların işçi sınıfının öncüsüne sunduğu olanaklar ve önüne sürdüğü görevler değişmiş değil.

Keza ilerici devrimci güçlerin, ulusal demokratik hareketin durumunda çarpıcı bir değişim, bir gerileme de söz konusu değildir. Bilakis rejimin saldırganlığındaki tırmanışa rağmen pozitif bir gidişatin devam ettiğini söyleyebiliriz. Bu durumda ‘devrimci olanakları’ var mı sorusunun tartışılması gelip komünist öncünün durumuna dayanıyor. Çünkü devrimci imkânların bir bölümü de öncünün saflarında bulunuyor. Burada, ele aldığımız sorun bakımından bunun özel önemi de görmezden gelinemez. Eylül saldırıları ile öncünün ‘önderlik, yönetme ve savaş’ gücüne ağır bir darbe indirilmiştir. Ancak bahse konu bu bölüm ‘yok edilmiş’ ya da ‘ana gövdeden’ tamamen kopartılmış da değildir! Öncünün gücünü limitine vardırması çaba ve yönelimi; bu temel bir sorundur. Buradan bakınca şematik, formel ve üstün körü yaklaşımlar, devrimci imkânların bir bölümünün atıl bırakılarak heba edilmesini getirir...

Altı çizilmesi gereken şudur: Darbelenen öncü, ateş altında karşıdevrimin ‘şok etme’, ‘bozguna uğratma’, ‘çökertme’ amaçlarını, önderlik ve yönetme gücünü kullanarak, ama özellikle de siyasal savaşım deneyimi ve kararlılığı ile boşa çıkartmış, ilerici, devrimci hareket adına önemli kazanımlar da elde etmiştir. Sorun gelip şuraya dayanıyor: Karşıdevrimin darbelediği önderlik ve yönetme gücünün üstesinden gelecek olanaklar var mı? Öncü, ‘bozguna uğratılmadığına’, ‘çökertilemediğine’, ‘savaş dışı’ kalmadığına göre karşıdevrimin ‘birleşik ve daha güçlü’ saldırılarının yarattığı ağır kayıplara karşın ilk anda bunları göğüslemeyi, ‘yeni dönemin girişini’ pratik biçimde kazanmayı başardığına göre, önderlik ve yönetme gücüne dair sorunun üste-

sinden gelebilecek güç ve olanaklara sahip demektir. Burada öncünün hazır ve potansiyel, serbest kullanılabilir ve kullanımı sınırlanmış önderlik ve yönetme gücünün eksiksiz anlamında tamamını kastediyoruz. Bu olanakların ihmal edilemez ya da az çok önem taşıyan herhangi bir bölümünün emilememesi, realize edilememesi, ihmali, dönemin ihtiyaç duyduğu önderlik ve yönetme gücünün yanıtlanması bakımından ciddi yetersizlikler açığa çıkartır, ciddi sorunlar yaratır, keza kaçınılabilir ciddi yanılığlara neden olabilir.

Öncünün Eylül saldırılarının üstesinden gelerek gelişimini sürdürmesinin devrimci olanakları vardır. Öncünün bu olanakları realize etmesinin temel koşulu, önderlik ve yönetme gücünü dönem boyunca limitine vardırılmayı başarmasıdır. Önderlik ve yönetme gücünü limitine vardırmanın bütün bir dönemin sorunu olduğunun altı mutlaka kalınca çizilmelidir. Mevcut durumun devrimci ruhu öncünün gelişimiyle kışkırttığı Eylül saldırılarının yarattığı durumun üstesinden gelmeye kendini kilitlemesi ve ‘mahkum’ etmesidir. İlerleyebilmek için Eylül saldırılarının üstesinden gelme zorunluluğu durumun devrimci ruhudur. Dönem boyunca önderlik ve yönetme gücünü limitine vardırarak, öncünün izleyeceği gelişim stratejisinin omurgasıdır.

Şimdi hemen vurgulanmalıdır. Dönemin girişini kazanan hareket tarzından bir geriye gidiş, bir ‘normalleşme’ olmamalıdır, olamaz. Tam tersine asıl sorun dönemin girişinin kazanılmasını sağlayan gücünü limitine vardırma gerilimini, önderlik ve yönetim gücünü zorlayarak sürecin, dönemin ihtiyaçlarını yanıtlama tarzının ‘normal’ hale getirilmesi, rutinleştirilmesidir. Açığa çıkacağı her durumda ‘bir geçiş dönemiydi, o da geride kaldı, artık normalleşmek gerektiği’ne dair duygu ve düşüncelerle, mücadelede asla duraksanmamalıdır.

Bir Büyük Sınav

Kuşkusuz sınıflar mücadelesinin az çok önem taşıyan her anının sınavcı bir niteliği vardır. Bununla birlikte öyle anları da vardır ki, sınavcı özellik, sınavsal nitelik çok özel tarihsel bir anlam kazanır. Eylül saldırı dalgalarıyla öncünün ağır biçimde darbelenmesiyle sınavsal niteliği çok çarpıcı bir süreç, bir durum oluşmuştur. Bu süreçte hemen her yapıcıda buna dair benzer duygu ve düşünceler uyanmıştır. Söz konusu

duygu ve düşünceler zor bir sürecin, ağır görev sorumluluklarının sınavıcılığı üzerinde odaklanmaktadır. Bu duygu ve düşünceler ve bunları motive ettiği istek ve yönelimler kuşkusuz devrimcidir, çok yüksek değer taşır, dönemin girişinin kazanılmasında oldukça anlamlı bir rol de oynamıştır. Zor bir sürecin, ağır görev ve sorumluluklarının sınavıcılığı ve sınav gerçekliği üzerinde özel olarak durmak, sürecin devrimci stratejisine ilişkin çözümlenmeleri tamamlayıcı olur.

Öncelikle sınavın etki alanı/isterseniz manyetik alanı diyelim, oldukça geniştir. Eylül saldırı dalgaları yalnızca öncüyü, öncünün en geniş güçlerini değil, hemen tüm ilerici, devrimi yapıları da sınamıştır! Ve yalnızca öncünün güçlerinin metaneti, siyasal savaşın kararlılığı, deneyim ve yeteneği nedeniyle değil, aynı zamanda ilerici devrimci güçler iyi bir sınav verdikleri için de saldırı dalgaları göğüslenmiş, psikolojik savaş boyutu püskürtülmüştür... Keza diğer ülkelerin devrimci, antiemperyalist vb. güçleri için de durum sınavıcıdır.

Buradan da anlaşılacağı gibi, öncünün bütün kuvvetleri -Van'dan Londra'ya- istisna tanımaz biçimde tüm kuvvetleri sınavın alanı içerindedir. Sınavın 'birleşik niteliği'nin altı çizilmelidir. Gerek bir bütün olarak öncü, gerek öncünün oluşturucu kolektif yapıları ve gerekse de tek tek her bir yapıcı sınavın manyetik alanı içerisindedir. Yapıcıların ve öncünün yapı taşı kolektifler sınavın birleşik niteliği ile kendi durumları arasındaki bağıntıdan ve bunun kendilerine etkimesinden hareketle olduğu kadar, aynı zamanda kendi pozisyonlarından bir özne etken olarak da ilişkileneceklerdir. Bu iki yönlü geçişken bir durumdur. Önemli olan sınav süreci boyunca karşılıklı etkilenişimin dinamik etkeni olmasını, her bir elemanın özne rolünün bilinçli ve süreğen oynama çabasının iradi olarak canlı tutulmasını sağlamaktır.

Kuşkusuz ki, neyin ya da nelerin sınava tabi olduğu, sınavın aydınlatılması hadi diyelim ki, tanımlanması bakımından belirleyicidir. Yukarıda da belirttik öncü; öncünün kolektif yapı taşları ve her bir yapıcı sınavdan geçmekte/sınavılmaktadır. Tarih sınavının/sınavın konusu ve ana sorunu, çizgi sürekliliğini koruyarak 'önderlik ve yönetme gücü' sorununun üstesinden gelinmesidir. Bizzat krizi anlama ve yönetme yeteneği, kitlelere bağlanma yönelimi,

önderleşme iddiasının korunması vb. vb. gibi görüngülerden de söz edilebilir. Çizgi sürekliliğini sağlayarak 'önderlik ve yönetme gücü' sorununun çözümü, sınavın birleşik niteliğinin ana konusudur. Tarih öncüyü burada sınarken, kolektif yapılar ve tek tek yapıcılar sınavın ana konusuyla bağıntılı biçimde aynı zamanda kendi özgün sınavlarını yaşayacaklardır. Bireylerin, kurumların bir özgün sınav tarihi olacaktır; güçlü, zayıf yanları, birikimleri, önderlik ve yönetme potansiyellerini realize etme yetenekleri, çizgiye bağlılıkları vb. bütün buralarda tarihin sınavı özgürleşir. Bir bakıma 'sınav içinde sınav' durumudur, bu.

Her sınav krizsel bir durumdur. Bu da risklerle, hem de olanaklarla yüklü yüksek gerilimli bir durum olduğu anlamına gelir. Başarının ödülü, kazanımı olacaktır; başarısızlığın ise bir faturası. Böyle bir sürecin başarı ile yönetilebilmesi için risklerin ve olanakların olabildiğince kesin bir açıklıkla kavranması, çözümlenmesine dayanan düşünce açıklığına ulaşmak önemlidir.

Sınavsal durum zamana yayılmıştır. Ve her sınavsal durumun yapısı tarafından koşullanmış bir tarihi oluşur/vardır. Sınavsal durumun yapısının ayrı özelliklerinin çözümlenmesi ve bu durumun ortaya çıkardığı görevlerin halledilmesi sürecinin doğruya yakın bir şekilde öngörülmesi, sınavın sürecini, ya da sınavın tarihinin zamansal durumunun anlaşılmasını sağlar. Sınavsal durumlarda çıkabilecek en muhtemel yanılgılardan birisi sınavsal durumun tarihinin çok sınırlı, çok dar anlaşılmasıdır. Böyle olunca sınavsal durumun koşulladığı gerilimin sürdürülmesi ve sınavsal durumun istediği yüksek konsantrasyon, sınavın ortaya çıkarttığı görevlerin haline değin kavranamamaktadır.

Bir sınavsal duruma giren özne, durumun yapısı tarafından kendi güç ve yeteneklerini limitine vardiye edecek düzeyde realize etmeye zorlanır. Sınavcı durumun yasallığı şöyle tanımlanabilir: Sınavcı/sınavsal durumun olanaklarından azami derecede yararlanabilmek için, öznenin güç ve yeteneklerini limitine vardiyesinin devindirici dinamiği krizsel gerilimi diri tutması ve doğal sınırlarına kadar işler/etkin kalmasını zorlayacak tarzda sürece yayması, dikkat ve enerjisini/çözüm gücünü tarihin sınavıcılığına konu olan asıl sorunlara yoğunlaştırmayı başarabilmelidir.

BOP: Yeniden Sömürgeleştirme Ve Direniş

Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) adıyla bilinen emperyalist stratejinin biçimlenmesinde, yakın tarihli iki belge temel dayanak noktalarını oluşturmuştur. İlki, 1998’de Paul Wolfowitz, Richard Perle, Francis Fukuyama gibi isimlerce hazırlanarak ABD yönetimine sunulan “Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi”dir.(1) Bu belge, ABD’nin askeri gücüne ve üstünlüğüne dayanarak dünya sistemine daha etkin müdahale etmesi, ordusunu ve savaş teknolojilerini aynı anda birden fazla savaşı kazanmayı olanaklı kılacak şekilde yapılandırması, Ortadoğu topraklarında askeri varlığını genişletip kalıcılaştırması anlayışını ortaya atmaktadır. İkinci belge ise, 11 Eylül saldırısının ardından hazırlanan ve “uluslararası terör”, “kitle imha silahları tehdidi”, “haydut devletler” gibi kavramları yeniden tanımlayarak “önleyici savaş doktrini”ni geliştiren, 2002 tarihli “ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi” belgesidir.

BOP, Irak’ın işgalinin ardından, 2003’te “Mara-keş’ten Bangladeş’e” politik-coğrafik söylemi eşliğinde gündeme getirildi. Ortadoğu’nun odağında durduğu Müslüman ve Arap ağırlıklı bir bölgenin, başta politik rejimler gelmek üzere, toplumsal dokusunun değişikliğe uğratılması öngörülüyordu. Ve ABD’nin emperyalist stratejisinin başlıca yöntemleri önleyici savaş, askeri saldırı ve işgal, miadını doldurmuş olan BM gibi uluslararası kurumların sınırlayıcı normlarının bir yana atılması idi.

2004 Haziran’ında ABD’de düzenlenen G-8 toplantısına sunulan ve “Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Girişimi” adını taşıyan emperyalist strateji belgesi ise, bazı değişiklikler yaparak BOP’un teorik formülasyonunu ortaya koy-

du ve onun ikinci aşaması ya da versiyonu oldu. Aynı ayın sonunda İstanbul’da gerçekleştirilen NATO toplantısında, ABD’nin öncelikli gündemi, teorik bir şekil almış olan BOP’un bazı askeri boyutlarının belirginleştirilmesiydi.

BOP’la Amaçlanan

Öncelikle, BOP’ta ifadesini bulan emperyalist stratejinin ve politikaların oluşumuna kaynaklık eden nesnellığe göz gezdirmek gerekir:

Emperyalist küreselleşme dönemi ve uluslararası tekeli sermayenin dünyanın her yerinde serbestçe hareketi, tüm burjuva devletlerin ve ülke ekonomilerinin emperyalist sistemin değişen koşullarına yeniden entegre edilmesini gerektirmektedir. Bu gereklilik, eski koşulların ürünü olan bağımlılık ilişkilerinin, siyasal ve ekonomik yapıların değişikliğe uğratılması, yeni tipte sömürgeleştirmenin sağlanması anlamını taşımaktadır. Bir başka deyişle, dünya çapında yaşanmakta olan süreç, emperyalist mali oligarşinin giriştiği doğrudan ekonomik ilhak sürecidir. Ve mali oligarşinin çıkarları açısından, bunun önünde bulunan her türlü engel ortadan kaldırılmalıdır.

Ortadoğu’nun ve Arap ülkelerinin mevcut politik rejimleri ve şekillenişleri, halen büyük ölçüde Soğuk Savaş dönemine ait uluslararası dizginin damgasını taşımaktadır. Sovyetler Birliği’nin eksenini karşısında, ABD, siyasal İslama ve despotik hanedanlara dayanarak kendi eksenini kurmuştu ve bu statükoyu koruyordu. Dünyanın değişen koşulları altında bu durum, emperyalist sisteme yeni tipte ekonomik ve siyasal entegrasyonun engeli haline gelmiştir. Buna göre,

eskinin ürünü olan yapılar dönüştürülecek, boyun eğmeyenler devrilecektir. Aynı değişim, El Kaide gibi dün bizzat ABD tarafından Sovyetler Birliği'ne karşı örgütlenen ve kullanılan bazı radikal siyasal İslamcı güçlerin, bugün ABD'nin düşmanı haline gelmiş olmaları gerçeğini de açıklamaktadır.

Uluslararası tekelci sermayenin yeniden sömürgeleştirme ve ekonomik ilhak hareketinin tipik bir örneği, işgal altındaki Irak'ta görülebilir. Dev Amerikan petrol tekelleri, bu ülkenin petrol kaynaklarını ve nakliyatını doğrudan egemenlikleri altına almış durumdadırlar.

Özetlenen tüm bu nesnel zemin üzerinde ve keskinleşen emperyalistler arası rekabet nedeniyle, emperyalist devletler birbirlerinden farklı politik-stratejik pozisyon almaktadırlar. ABD emperyalizminin ideologlarından Zbigniew Brzezinski, "Amerika için ana jeopolitik ödül Avrasya'dır" ve "Şimdi Avrasyalı olmayan bir güç Avrasya'da öncüdür ve Amerika'nın küresel önceliği doğrudan doğruya Avrasya kıtasındaki hakimiyetini ne kadar süreyle ve nasıl bir etkiyle sürdüreceğine bağlıdır"(2) dedikten sonra, onun pozisyon alışının mantığını şöyle ifade etmektedir: "Avrasya için kapsamlı ve bütünlüştürmüş jeostrateji aynı zamanda, Amerika'nın etkin gücünün sınırlarının ve onun çapının zaman içindeki kaçılmaz aşınmasının tanınması temeline dayanmalıdır." "En acil görev, hiçbir devlet ya da devletler birleşiminin ABD'yi Avrasya'dan atma, ya da hatta onun belirleyici hakemlik rolünü önemli ölçüde azaltma kapasitesini elde etmemesini sağlamaktır."(3) Kısacası, "kaçınılmaz aşınma"nın önlenmesine yönelik bir pozisyon alıştır bu.

ABD'nin BOP'la amaçladığı, Ortadoğu'nun, yani Avrasya'nın kalbinin yeniden sömürgeleştirilmesidir. O bunu yaparken, bu stratejik bölge üzerindeki hâkimiyetini ayakta tutmayı hedeflemektedir. Başlıca dayanakları askeri üstünlüğü, giriştiği işgaller ve kurduğu üsler olmaktadır. Bölgedeki hâkimiyetini korumasında, petrol ve diğer enerji kaynakları ile bunların nakil hatları üzerindeki kontrolü elinde tutması; dahası, diğer emperyalist devletlerin kendi egemenliklerini kurmalarının engellenmesi temel öneme sahiptir. ABD'nin Afganistan'ı işgali belki her şeyden önce, rakip emperyalistler karşısında bir güç ve rakipsizlik gösterisi idi. Ve böylece, Kırgızistan ve Özbekistan gibi Orta Asya ülkele-

rinde, Rusya ve Çin karşısında askeri üsler de edinmiştir. En önemlisi ise, BOP, Müslüman halkların emperyalizme köleleştirilmesi anlamına gelmektedir.

BOP'un Kapsamı

BOP, tüm Arap ülkelerini ve bunların yanında Afganistan, Pakistan, İran, Türkiye ve İsrail'i kapsayan bir alanda uygulamaya konulmuş bir stratejidir. Genel bir tanımlama yapılacak olursa, Arap ve İslam ülkelerinin toplumsal dokusunun değişime uğratılması; yani politik, ideolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak dönüştürülerek yeniden sömürgeleştirilmelerini içermektedir.

İran ve Suriye rejimleri (dün Irak da öyleydi) söz konusu dönüştürme dahilinde öncelikli ve aynı zamanda askeri yoldan devrilmesi öngörülen hedeflerdir. Fakat Suudi Arabistan, Mısır, Ürdün, Kuveyt, Bahreyn gibi işbirlikçi devletler de bu yeniden şekillendirmenin kapsamındadır. BOP'a göre, ister İslami bir hanedanın isterse modernist askeri bir kastın egemenliğine dayanısın, ve üstelik işbirlikçi olsalar dahi, bürokratik-kapalı rejimler değişim geçirmek durumundadırlar. Dünya Ticaret Örgütü normları, uluslararası tahkim, kadın işgücünün kullanılması, merkez bankalarının özerkliği gibi emperyalizmin yeni kurallarına ve uluslararası dev tekellerin sınırsız sömürü ve dolaysız hükmetme koşullarına adapte edilmeleri gerekliliği, bu ülkelerdeki dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Dahası, bunlar, halkları nezdinde toplumsal çürümüşlük ve tecrit olmuşluk durumlarıyla, fakat aynı zamanda, birçoğu sahip oldukları İslami devlet yapısıyla, Amerikan emperyalizmine karşı direnen radikal siyasal islamcı güçlerin gelişimine zemin yaratmaktadırlar. BOP açısından, mevcut devlet yapılarının ve geleneksel İslami dokunun çözümlenmesi şarttır. Suudi Arabistan, Mısır, Kuveyt ve Bahreyn'de ABD'nin politik müdahaleleri altında gerçekleştirilen seçimleri de buna bağlamak gerekir. Hamas ve Hizbullah gibi siyasal İslamcı örgütler, yalnızca ABD-İsrail saldırganlığında önde gelen direniş güçleri değil, aynı zamanda ideolojik odaklar ve toplumsal hayatı İslami normlara göre örgütlemeyi esas alan anlayışlar olduklarından dolayı da yok edilmesi veya tasfiyesi zorunlu düşmanlardır ABD için. İsrail ise, ordusu ve nükleer silahlarıyla, BOP'un vurucu askeri gücü konumundadır.

“Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Girişimi” belgesi, belirtilen ülkelerde gerçekleştirilecek dönüşümün alanlarını ve yöntemlerini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda vurgulananların en önemlileri, kendi dillerinden söyleyecek olursak, “serbest seçimlerin düzenlenmesi ve parlamenterlerin eğitimi, kadınların eğitimi ve hakları, bağımsız medya ve sivil toplum örgütlerinin geliştirilmesi, eğitim reformu, okuma-yazma kampanyaları, mikrofinans, serbest ticaret bölgeleri, Büyük Ortadoğu Para Fonu ve Büyük Ortadoğu Kalkınma Bankası kurulması, bilim insanlarının ve üniversitelerin desteklenmesi, kültür kurumlarının teşvik edilmesi, devlet bürokrasisinin reforma tabi tutulması” gibi konulardır.(4) Bu, ABD emperyalizminin “ulus inşa etme” ve “ılımlı İslam modeline geçme” programıdır: Devlet aygıtının, dinin, hayat tarzının, kültürün, ekonominin ABD ve uluslararası tekelci sermayenin çıkarlarını içselleştirecek şekilde yeniden düzenlenmesi.

Seçimlere dayanan burjuva parlamenter biçimlerin uygulanması ve devlet bürokrasisinin yeniden yapılandırılması planları, bütünüyle mali oligarşinin serbest hareketi önündeki engellerin kaldırılması amacına bağlıdır. Serbest ticaret bölgeleri ile para fonu ve kalkınma bankası gibi kurumlar da açık ki, uluslararası tekellerin giriştiği ekonomik ilhak sürecinin araçları olarak tasarlanmıştır. Kadınların eğitimine ya da haklarına gösterilen ilgi, kadın işgücünün kapitalist sömürü çarkına çekilmesi ihtiyacından ileri gelmektedir. Kaderleri emperyalist sermayesinin ellerinde olan burjuva medya ve kitle örgütleri, üniversiteler ve kültür kurumları, mali oligarşinin yerel uzantıları rolünü oynayacak ve onun çıkarlarını toplumsal hayatın her hücreğine içselleştirme görevini yerine getireceklerdir.

BOP’un ABD bakımından ideolojik düzlemi, “medeniyetler çatışması” ve “islamo-faşist” gibi kavramlaştırmaları içeren evangelist dini anlayış ve ırkçılığın harmanlanmasına dayanan bir ideolojik motif üzerine inşa edilmektedir. Kendini “ilahi misyon”un uygulayıcısı sayan Bush, “Amerikan değerleri her kişi için her toplumda doğru ve gerçektir”(5) demektedir. Bunun Müslüman haklara yansıtılan tarafı ise, İslam’ın yeniden yorumlanmasıyla iç içe geçirilen bir “medeniyetler buluşması” söylemi olmaktadır.

BOP için karakteristik bir gerçeği, ABD Dışişleri Bakanı C. Rice, Lübnan’da yaptığı bir ko-

nuşmada dile getirmiştir. O, küstahça bir edayla, bölgenin haritasında değişiklikler olacağını söylemiştir. Pentagon menşei olduğu iddia edilen ünlü “Yeni Ortadoğu Haritası”nın gündeme gelişi de, bir boyun eğdirme tehdidi olması ve emperyalist çıkarlar gerekli kıldığında yapılacak olası sınır değişikliklerini göstermesi açısından dikkate değerdir.

İçinden geçmekte olduğumuz dönem; Ortadoğu’da ve bütün bir Müslüman ülkeler coğrafyasında büyük değişimlerin gerçekleşmekte olduğu bir dönemdir. Fakat bu değişimin yönünü ve muhtevasını, Amerikan emperyalizminin planları ve emperyalistler arası rekabetin sonuçlarıyla birlikte, ama bunlardan daha çok, halkların direnişi ve mücadelesi belirleyecektir. Geride kalan sürecin gelişmeleri ve olguları da bu varsayımı fazlasıyla doğrulamaktadır.

Siyasal Yenilgi

2004’teki G-8 toplantısına sunulan “Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Girişimi” belgesine kadar olan dönemi, BOP’un birinci aşaması olarak değerlendirmek yerinde olur. Bu ilk dönemde, bir taraftan Afganistan’da ve Irak’ta direnişin bastırılmaması ve daha da boyutlanması, diğer taraftan Almanya, Fransa, Rusya ve Çin gibi emperyalist devletlerin Ortadoğu’da ABD hegemonyası altında bir siyasi-askeri koalisyonla dahil olmamaları ve ABD ile aralarındaki çelişkilerin keskinleşmesi, BOP’un tıkanmasına neden oldu. “Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Girişimi”nin gündeme getirilmesi; bu tıkanma karşısında,

ABD’nin manevra yapmak zorunda kalmasının ürünü idi. Bu emperyalist stratejide, BOP’un amaçları ve ana çizgileri aynı kalmasına karşın, rakip emperyalist ülkelerle ortaklık kurmanın ve uluslararası burjuva yasallığın daha fazla dikkate alınması; ABD’nin askeri gücünün baskın rolünün, dönüşüm için Müslüman ülkelerin (burjuva-gerici) ‘iç dinamiklerinin’ harekete geçirilmesine vurgu yapan bir yaklaşım ile dengelenmesi biçiminde değişiklikler yer aldı. Fakat, gerek Mısır ve Suudi Arabistan’ın işbirlikçi rejimlerinin daha baştan karşı çıkışları, gerekse rakip emperyalistlerin ABD politikaları doğrultusunda bir ortaklığa yanaşmamaları, BOP’un bu ikinci aşamasının da, ABD’nin karşı karşıya kaldığı açmazları gidermesini önleyen etmenler oldu. Dahası BOP, Irak ve Afganistan’daki di-

renişler ile Ortadoğu halkları ve dünya çapında ezilenlerin mücadelelerinin önlenemez yükselişine çarpmaya devam etti.

Irak'ta, Mart 2003'ten bu yana, işgalden kaynaklanan nedenlerle 650 binden fazla Iraklı insanın öldüğü iddia ediliyor. ABD'nin askeri kayıpları ise, 3 bin ölü ve 20 bin yaralı düzeyine ulaştı. Direnişin gücü ve çapı gün geçtikçe büyüyor; Irak'ın batısında, Ramadi gibi kentlerde tümüyle hakimiyet kuracak bir noktaya varıyor. Saddam Hüseyin'in yakalanması ve asılması da, Zerkavi'nin öldürülmesi de direnişin gelişme ivmesini düşüremedi. Sadr'a bağlı Şii güçleri ile işgalci emperyalistler arasında yeniden silahlı çatışmalar yaşandı. Sadr milisleri Amara'nın kontrolünü ele geçirdiler. Sadr yanlısı milletvekilleri ayrılmış oldukları hükümete tekrar girse de, Mehdi Ordusu ABD'nin tasfiye etmeyi hedeflediği güçlerden biri durumunda. Şiiler arasında da politik bir yarılma meydana geliyor; silahlı direnişte yer almayan Şiilerin giderek büyüyen bir bölümü de, emperyalist işgalin artık son bulmasını dillendirmeye başladı.

2004'te, İstanbul'da düzenlenen NATO toplantısından ABD'nin çıkarabildiği tek karar, "Irak güvenlik güçlerinin, NATO üyesi ülkeler tarafından Irak toprakları dışında eğitilmesi" idi. Ardından, İspanya ve İtalya da, her iki ülke halklarının emperyalist işgal ortaklığına artan tepkisinin hükümetlerin değişimine yol açmasıyla birlikte, Irak'tan askerlerini çektiler.

ABD, bir yandan, Şiiler için kutsal olan Askeriye Türbesi'nin bombalanmasından başlayarak, provokasyonlarla Şiiler ve Sunniler arasında mezhep çatışmalarını kışkırtmaya, böylece direnişin zayıflamasına ve yönetilebilir bir durumun ortaya çıkmasına uğraşılıyor. Saddam'ın idam ediliş biçimi de mezhep savaşı kışkırtmalarına kan taşıyor. Öte yandan, Irak'ın Şiiler, Sünniler ve Kürtler arasında üçe bölünme olasılığının tartışılmaya başlaması, ABD'nin emperyalist planını çıkışsızlığa doğru sürüklenmesinden doğuyor. İşgalci Amerikan güçleri, Irak'ın bütününde tutunamadıkları durumda, hiç değilse Güney Kürdistan'da üslenmeyi hesaplıyorlar.

Irak işgalinin, dünya halkları nezdinde çoktandır hiçbir meşruiyeti kalmamış durumda. Ve silahlı direniş, her geçen gün daha çok sempati toplar hale geliyor. Yüz binler ABD'nin neredeyse bütün kentlerinde, Irak işgalinin sürdürülmesine

karşı gösteriler düzenliyor ve ABD askerlerinin geri çekilmesini istiyorlar.

2006 sonbaharına gelindiğinde, İngiltere Genelkurmay Başkanı'nın İngiliz ordusunun Irak'tan çekilebileceğinden bahsetmesinin ardından, ABD hükümetinden çeşitli yetkililer de, Irak politikasının başarısızlığa uğradığını itiraf etmeye başlamışlardı. Irak savaşının ve BOP'un mimarlarından Richard Perle'nin ağzından "Irak'taki şiddetin boyutu, gerçekten korku verici. Kötülüğün bu boyuta ulaşacağını tahmin edemedim... Zamanında geleceği, bugün bulunduğumuz noktayı görebilseydim ve bana o zaman 'Irak'a girmeli miyiz' diye sorsalardı, 'Hayır, Saddam Hüseyin'in yönelttiği tehdide karşı başka stratejiler düşünelim' derdim"(6) sözleri dökülüyordu. ABD Dış İlişkiler Konseyi Başkanı Richard Haas ise şunları söylüyordu: "Kazanılabilir" kelimesinin bir anlamı varsa, Irak'taki durum kazanılabilir değil. O yüzden şimdi yapmamız gereken, kayıpları ve bedelleri azaltmanın bir yolunu bulmak, bölgedeki diğer cephelerde ilerlemeye çalışmak ve Irak'taki çöküşü sınırlamaya gayret etmek"(7) Son olarak, James Baker ve Lee Hamilton başkanlığındaki Irak Çalışma Grubu raporunda da, ABD işgali için "çöküş" ve "felaket" gibi kavramlar kullanıldı.

ABD, Irak'ta yönetemiyor. Kasım ayında düzenlenen ABD Temsilciler Meclisi ve Senato seçimlerinin sonucu ile Savaş Bakanı Donald Rumsfeld'in istifası, ABD-İngiltere emperyalist koalisyonunun işgal politikasının dikiş tutmadığının kesin bir ilanı oldu.

ABD ve NATO işgali altındaki Afganistan'da, Karzai hükümeti halen Kabil dışına çıkamıyor. Afganistan'ın güneyi büyük oranda Taliban güçlerinin egemenliği altında. İşgal ordusunun hakimiyet alanı ise giderek daralıyor. Kabil'in de düşebileceğinin korkusunu duyan Karzai, Taliban lideri Molla Ömer ile görüşmeye hazır olduğunu açıkladı. Büyük askeri kuvvetlere dayanarak bir üstünlük kurma arayışındaki ABD, NATO askerlerini Kabil dışında da savaşıma yöneltti. NATO, Ağustos'tan itibaren güneyde ve Ekim'den beri de doğuda, Pakistan sınırında savaşıyor. Fakat, böylece Afganistan'ın bütününde savaşa sürülmüş olan işgalci askerler, sadece İngiltere, Kanada ve Hollanda birliklerinden oluşuyor. NATO'nun son olarak gerçekleştirdiği Letonya-Riga toplantısında da,

NATO üyesi diğer ülkeler, ABD'nin ek askeri güç talebini karşılamaya uzak durdular. Pakistan topraklarında da Taliban'a yönelik doğrudan askeri saldırılar gerçekleştirmeye başlayan ABD'nin, bundan önce Pervez Müşerref rejimini "Pakistan'ı bombalayarak taş devrine döndürmek" ile tehdit etmiş olduğu dünya basınına yansımıştı. ABD Afganistan'da da yönetemiyor ve tam bir bataklığa saplanıyor.

Lübnan'a yönelik İsrail saldırısı, bu ülkedeki en önemli direniş gücü olan Hizbullah'ı ezme ve Lübnan'ı ABD vesayeti altına alma hamlesi olduğu gibi, İran'a karşı tırmandırılacak saldırganlığın da ilk denemesiydi. Lübnan direnişinin İsrail'i yenilgiye uğratması, ABD ve İsrail'in planını bozdu. Suudi Arabistan, Mısır ve Ürdün gibi işbirlikçi devletlerin Hizbullah'a karşı İsrail yanlısı tutum almaları, Arap halklarının öfkесinin artmasına ve işbirlikçi rejimlerin tecrit olmuşluklarının derinleşmesine yol açtı. Büyüyen politik gücünün hükümete yansımını isteyen Hizbullah, bir ulusal birlik hükümeti kurma çağrısı yaparak ve onu destekleyen 6 bakanın hükümetten istifa etmesiyle, Lübnan'ın mevcut yasal-siyasi yapısını değiştirmeye yöneldi. Gerçekleşmesinden iki ay sonra Suriye'nin Lübnan'daki askerlerini çekmek zorunda kalmasına neden olan Şubat 2005'teki Refik Hariri suikastına benzer bir provokasyon, bu kez Savunma Bakanı Pierre Cemayel'in suikast sonucu öldürülmesiyle sahneye konuluyor. Böylece, politik inisiyatifi ele almış olan Hizbullah ile İran ve Suriye, Lübnan'da ve uluslararası alanda hedefe oturtulmak isteniyor. Sünni, Hristiyan ve Dürzi egemenlerinin işbirlikçi güçlerinden oluşan 14 Mart Hareketi, politik tabanı büyük ölçüde daralmış ve yüzbinlerin göstericileriyle sarsılan bir hükümeti ayakta tutmak için iç savaş kışkırtıcılığına girişiyor. Fakat ABD-İsrail saldırganlığının ve "BM Barış Gücü" işgalinin kısılcacındaki Lübnan'da, halkın büyüyen direnişinin önü alnamıyor. Beyrut, tarihinde hiç görmediği, Lübnan'ın tüm inanç, mezhep ve halklarından 2.5 milyonluk dev bir kitlenin gösterisiyle sarsılıyor.

Gazze'de bir İsrail askerinin kaçırılmasından sonra, Filistin halkına yönelen ağır İsrail saldırısı, savaşı yeniden kitlesel katliamlar düzeyine vardırmıştı. Evimiz İsrail Partisi'nin hükümete dahil olmasıyla da, siyonist saldırganlığın tırmandırılacağına işaret verilmışti. İsrail'in Beyt Hanun'da gerçekleştirdiği kitle katliamının

BM'de kınanmasını veto eden ABD, siyonist terörün arkasında durduğunu ilan ediyordu bir kez daha. Hamas'ın seçim zaferinden ve hükümet olmasından bu yana, uygulanan katı abluka rağmen Filistin halkının direniş iradesi kırılmadı. Abluka altında tüm ekonomik ve mali kaynaklardan yoksun kalmanın bir iç politik krizi tetiklemesi, Gazze Şeridi'ndeki geçici ateşkes ve Hamas'ın politik hegemonyasının zayıflamasına yol açacak yeni bir hükümet kurma girişimleri, Filistin'de direnişçi güçler ile El Fetih liderliğinde somutlaşan "ABD barışı"na eklemlenenler arasında büyük bir yarılmayı hazırlıyor. Fakat Filistin halkının köleleştirilmesine dayanan "ABD barışı" yürümüyor, 3. İntifada mayalanıyor.

Nükleer enerji programını engellemek için İran üzerinde uluslararası baskı kurmaya çalışan ve savaş tehditleri yağdıran ABD emperyalizmi, Irak'ta yüz yüze kaldığı açmazlar nedeniyle, İran'a karşı olası bir askeri saldırıyı şimdilik ertelemiş görünüyor. Fakat bunun yanında, Azeri, Beluci ve Kürt ulusal hareketlerini yedekleyerek molla rejimini devirme hesapları yapıyor. Nükleer enerji programına devam eden İran ise, füze denemeleri ve askeri tatbikatlarla hazırlık içinde olduğunu gösteriyor. İran, Rusya ve Çin'le imzalamış olduğu petrol ve enerji anlaşmaları sayesinde, emperyalistler arası çelişkilerin keskinleşmesinden doğan uluslararası bir manevra imkanı elde ediyor. Rusya, Çin, Fransa ve Almanya, İran'a Amerikan askeri müdahalesine karşı bir konumu alıyorlar. Sadr güçleri, hükümette bulunan Şii örgütlenmeleri ve Bedir Tugayları ile ilişkileri üzerinden, İran, Irak'ta politik inisiyatif kazanıyor. Ve Irak'ın yanı sıra, Lübnan'da Hizbullah ve Filistin'de Hamas ile politik teması, İran'ın ABD saldırganlığı karşısındaki pozisyonunu güçlendiriyor.

Faşist Bush hükümeti tarafından "şer eksenini" diğer bir devleti olarak anılan Suriye, Hariri suikastının soruşturulması aracılığıyla politik ve diplomatik baskı altında tutuluyor. Fakat İran'la birlikte Irak'ta politik inisiyatif olma girişiminde bulunan ve Lübnan üzerinde yeniden etkinliğini arttıran Suriye de, ABD şantajlarına boyun eğmiyor.

Mısır, Suudi Arabistan, Ürdün gibi işbirlikçi rejimlere sahip Arap ülkelerinde, halkların ABD emperyalizmine ve işbirlikçilerine karşı nefreti ve mücadelesi büyüyor. Suudi Arabistan, El Kai-

de eylemleriyle sarsılıyor. Filistin seçimlerinde Hamas'ın ve Mısır seçimlerinde Müslüman Kardeşler'in artan politik güçleri, BOP'un kaçınılmaz bir çelişmesini belirginleştiriyor: ABD, Müslüman-Arap ülkelerin emperyalizme yeni tipte ekonomik ve siyasal entegrasyonunu sağlama amacına bağlanan seçimler istiyor, fakat seçimler, istenmeyen radikal siyasal İslamcı güçlerin yer yer etkinliklerini arttırmalarına yol açıyor.

Özetle ortaya konulan tablo şuna işaret ediyor:

ABD, Irak'tan başlayarak bir siyasal yenilgiye uğramıştır. Emperyalist savaş suçlarının ağızlarından dökülen itiraflar, savaş iradelerinde ve kararlılıklarında bocalama belirtileri anlamına gelmektedir. Böylece siyasal yenilgi, ABD'nin Ortadoğu'da askeri yenilgisinin de koşullarını hazırlamaktadır. Halkların direnişine çarpan BOP; amaçlanan rotada ilerleyememiş ve bir çöküş sürecine girmiştir. Son ABD seçimleri de, işte bu yenilginin tescil edilmesine sahne olmuştur. Seçimlerde Cumhuriyetçi Parti'nin önemli oranda oy kaybetmesini, ABD'nin saldırgan dış politikasına ve Irak işgaline karşı halktaki tepkinin artmasıyla, Amerikan askerlerinin işgal edilen ülkelere geri çekilmesi talebinin büyümesiyle açıklamak gerekir. Ayrıca, emekçilerin yaşam koşullarındaki artan kötüleşme ve sosyal hakların tırpanlanması da, faşist Bush çetesinin seçim hüsrana uğramasında etkili olmuştur. Seçimlerden hemen birkaç ay önce de, ABD'de yüzün üzerinde kentte emperyalist işgal karşıtı içeriğe sahip kitlesel protesto gösterileri düzenlenmişti. Ve seçim sonuçları, Irak işgalinin ve ABD'nin karşı karşıya kaldığı siyasal yenilgi halinin, halkta derinleşmekte olan bir bölünme yarattığına işaret etti. Fakat daha etkin ilerici bir politik kuvvetin belirginleşmemesi, gerçekte emperyalist stratejinin bir başka savunucusu olan Demokrat Parti'nin oylarının artmasını getirdi.

Aldığı siyasal yenilgi ve seçimin ortaya çıkardığı yeni iç-politik dengeler, ABD'nin Irak'ta ve Ortadoğu'da artacağı adımları yeniden belirlemesini zorunlu kılıyor. Nitekim, yürütülen tartışmalar ya da Irak Çalışma Grubu'nun raporu, bu yeniden belirleme sürecinin unsurlarıdır.

Richard Haas, yukarıda sözü edilen röportajda şöyle diyor: "Tehlike, bir Irak Sendromunun hasıl olması... Tehlike, ABD'nin artık başka yerlere müdahale edemeyecek kadar yorulması; süttü ağzı yanıp yoğurdu üfleterek yemesi.

Dünyanın ABD'ye ihtiyaç duyduğuna şüphe yok. Aktif olmaya devam etmeliyiz, sadece başkaları için değil, kendimiz için de. Küreselleşme çağında kendi içimize dönemeyiz. Yoksa dünyada kötü şeyler yaşanır" Faşist Bush çetesine ve "neo-conlar" ile yolunu ayırdığını belirten Francis Fukuyama ise, "ABD'nin Vietnam'dan sonrakine benzer bir diğer geri çekilme sürecinden geçmesi çok kötü olacaktır. ABD, dünya siyasetinde büyük tutkularla vazgeçemeyecek kadar büyük, zengin ve etkili olmaya devam etmektedir"(8) diye buyuruyor. Fukuyama, "Uluslararası işbirliğine, yeni uluslararası kurumlar şekillendirmeye, ulus inşasına ağırlık vermeyi" öğütlerken, ABD askeri gücü için, "Süratle ve kesin biçimde konuşlandırılabilir olmalıdır; kullanımı, bazı durumlarda ulusal egemenliklerin ihlal edilmesini gerektirecektir ve bazı durumlarda da önceden müdahaleyi gerektirebilecektir"(9) tanımlamasını yapıyor.

Cumhuriyetçiler ile Demokratlar arasındaki fark, BOP'ta ifadesini bulan emperyalist amaçlara ve stratejinin ana çizgilerine dair değil, yöneme ilişkindir. ABD, mutlak bir yenilgi anlamına gelecek şekilde Irak'tan çekilmekten kesinlikle kaçınacaktır. Dahası, onun Ortadoğu'daki stratejik çıkarları, askeri güçlerini ne pahasına olursa olsun bölgede tutmasını zorunlu kılmaktadır. Ve emperyalist işgalcilerin geri çekilmelerinin, ancak savaşarak ve onları kovarak gerçekleştirilebildiği tarihin bütün örneklerinden bilinmektedir. ABD, Irak ve Afganistan'daki işgalleri, Ortadoğu'da stratejik müdahale girişimlerini sürdürmek için her yolu deneyecektir.

Bugün, Büyük Ortadoğu Projesi; yeni bir aşamaya, "Yeni Ortadoğu" söyleminde yansıtılan üçüncü aşamaya geçmiştir. ABD emperyalizmi siyasal yenilgi halinden çıkmak ve açmazlarını çözümlenmeye ilişkin emperyalist stratejisini ilerletmek için politik-taktik mevzilenmesinde değişiklikler yapacaktır. Fukuyama ya da Haas gibi emperyalist ideologların sözlerinde veya Irak Çalışma Grubu'nun raporunda bu zorunlu değişikliklerin izi sürülebilir. Tüm bunlar, Nikaragua devrimine karşı yürütülen kontrgerilla savaşının yöneticiliğini yapmış ve yeni savunma bakanı olan Robert Gates eliyle, ABD'nin askeri stratejisine de uyarlanacaktır. ABD'nin Irak politikasında ve BOP'un yeni aşamasında gündeme gelecek olası manevralar şöyle görünmektedir:

Almanya, Fransa ve Rusya başta olmak üzere, emperyalist ülkelerle uzlaşma ve işbirliği arayışı gelişecek; bu işbirliği, petrol ve enerji kaynakları üzerindeki egemenliğin paylaşılmasını kapsayacaktır. NATO, Riga toplantısında kabul edilen ve “dünyanın tüm köşelerine, uzun süreler için olağanüstü kuvvetler gönderilmesi” hedefini, “terörizm” ve “istikrarsız ülkeler” şeklinde kavramlaştıran tehdit algılamalarını ve “Acil Müdahale Gücü”nün işlevlendirilmesini içeren “Kapsamlı Siyasal Yönerge”de yansıtıldığı gibi etkinleştirilecektir. İran ve Suriye ile görüşmeler ve geçici anlaşmalar yoluyla Irak’ta direnişin zayıf düşürülmesi ve işbirlikçi hükümetin tabanının genişletilmesi hedeflenecektir. Nitekim, James Baker’ın İran ve Suriye rejimlerinin temsilcileriyle bu yönlü görüşmeler yaptığı bilinmektedir. Irak için bir uluslararası konferans toplanması da imkan dahilindedir. İran ve Suriye’ye karşı olası askeri saldırı planları ertelenecek, ama bu rejimler ayakta kaldığı müddetçe gündemden çıkmayacaktır. Özellikle nükleer silah rezervine sahip olacak İran’daki molla rejiminin devrilmesi, ABD’nin temel bir hedefi olmaya devam edecektir. Irak’ta işbirlikçi hükümetin ve ordunun gücünün gelişmesine paralel olarak, Amerikan işgal kuvvetlerinin bir bölümünün geri çekilmesi gerçekleşse dahi, ABD, Irak’taki askeri üslenmesinden vazgeçmeyecektir. Irak Çalışma Grubu raporunun sunduğu plan, geri çekilme görünümüne karşın, en az 40 bin askerden oluşan bir kuvveti, muharebe amaçlı olmasa da Irak ordusuna destek amaçlı işlevlendirmeyi ve inşa edilmekte olan yeni ve büyük askeri üslerde konumlandırmayı öngörmektedir. Dahası, kısa vadede işgalci ordunun 50 bin askerle takviye edilmesi tartışılmaktadır. Irak’ın politik yapısının ise, Şii, Sünni ve Kürt bölgelerine göre yapılanan gevşek bir 3’lü federasyon olarak şekillendirilmesi tasarlanmaktadır. Afganistan’da daha büyük askeri kuvvetlerle işgal boyutlandırılacaktır. ABD, Filistin halkının iradesini kırmaya ve onu köleci bir “ABD barışı”na razı ederek masaya oturtmaya zorlayarak, bunun için Siyonist İsrail terörünü desteklemeyi sürdürecektir. Lübnan’da emperyalist işgal kuvvetlerine ve iç savaş kışkırtmalarına dayanarak Hizbullah’ı etkisizleştirme denemeleri yapacaktır.

BOP’un bu üçüncü aşamasının, yani “Yeni Ortadoğu” planının önceki aşamadan başlıca farkı, diğer emperyalist devletlerle işbirliği arayışına, Irak ve Afganistan’da “ulus inşası”na, Ortadoğu

ülkelerinde değişim için burjuva iç dinamiklerin dolaysız teşvikine somut biçimlerde girişilecek olmasıdır.

Emperyalizmin Müslüman-Arap coğrafyasını yeniden sömürgeleştirme programı ve stratejisi çıkmaz sokaktadır. BOP çökmüştür. Onun yeni baskısı da, akıbetini değiştiremeyecektir.

Fakat BOP’a ruhunu veren yeniden sömürgeleştirme programı emperyalist sistemin nesnellüğünden kaynaklandığı için, bu program -BOP’la veya başka bir stratejiyle- her durumda yürürlükte olmaya devam edecektir. Yakın geleceğin siyasi gelişim eğrisinin ise Irak, Lübnan, Filistin ve Afganistan direnişlerinin ABD’yi zorlamayı sürdürmesi, İran ve Suriye’nin şantaj ve tehditlere boyun eğmemesi, işbirlikçi Arap rejimlerinin daha da sarsılması, ABD’de ve dünyada emperyalist işgallere karşı mücadelenin ve enternasyonal kitle hareketinin büyümesi yönünde olması son derece muhtemeldir.

BOP Ve Türkiye

BOP, “modern İslam ülkesi” olarak tarif ettiği Türkiye’ye, Ortadoğu’da “model ülke” rolü biçmektedir. Müslüman-Arap halkların toplumsal dokusunu başkalaşıma uğratmanın önde gelen bir aracı olan “ılımlı bir İslam” anlayışının yayılmasında, Türkiye önemli bir üs olarak görülmektedir. Bu bakımdan ABD’nin Türkiye’deki başlıca iki dayanağı ise AKP ve Fethullah Gülen Cemaati’dir. Hem AKP hem de Fethullah Gülen, BOP’a angaje edilmiş bir “ılımlı İslam”ın taşıyıcılığını yapmaktadırlar. Bu kesimlerin bölgedeki ekonomik ve siyasi ilişkileri, Türkiye’nin İslam Konferansı Örgütü’ndeki konumu, İslamiyet’i yeniden yorumlama tartışmaları, Abant Platformu vb. -bunların tümü, bölgenin yeniden sömürgeleştirilmesi için Müslüman-Arap ülkelerin BOP tipi dönüşüme tabi tutulması girişimleridir. Tayyip Erdoğan ya da Abdullah Gül, Ortadoğu devletlerinin temsilcileriyle yaptıkları her görüşmede toplumsal değişim zorunluluğunu vurgularken, Fethullah Gülen, BOP’la uyumlu yeni bir İslam ideolojisini teorize etmekle uğraşmaktadır.

Türkiye’de askeri bürokrasi de BOP’a angaje edilmektedir. Afganistan’a, Irak’a, Lübnan’a gönderilen Türk ordu birlikleri, bu ülkelerin işgalinde ABD’nin ve İsrail’in bekçiliğini yapmaktadır. Başta İncirlik Üssü, ayrıca birçok havaalanı ve liman ABD’nin sınırsız kullanımına açılmıştır.

Türk burjuva egemen sınıfları ile ABD'nin bölgeye dönük stratejisi ve politikaları arasında önemli çelişkiler de mevcuttur. Bu çelişkiler başlıca üç ana konuda toplanmaktadır. Birincisi, Kürt sorunu nedeniyle, gerek Kuzey Kürdistan'da uygulanmakta olan geleneksel faşist inkarcı devlet politikasına ilişkin olarak, gerek Güney Kürdistan'ın statüsüne dair ve gerekse Kürt ulusal mücadelesinin ezilmesi amacıyla İran ve Suriye ile geliştirilen ittifak bağlamında çelişkiler gün yüzüne çıkmaktadır. İkincisi, halklarımızın emperyalizme ve ABD'ye öfkesi, Türk egemen sınıflarının ABD ile işbirlikçi ilişkisini zorlamakta; örneğin AKP, ABD işbirlikçiliği ile geleneksel İslami tabanının anti-Amerikan şekillenmesi arasında ip cambazlığı yapmak zorunda kalmaktadır. Üçüncüsü, Türkiye'nin emperyalist dünya sistemine yeni tipte ekonomik ve siyasal entegrasyon zorunluluğu karşısında, ayaklarının altındaki iktidar zemini kaymakta olan faşist-statükocu blok yani generaller ve Kızılmacılar, sahte antiemperyalist nutuklarla bu duruma itiraz etmektedirler.

Tüm bu çelişkilere karşın, sermaye oligarşisi de, AKP de, generaller de ABD işbirlikçisi bir konumdan uzaklaşmıyorlar ve uzaklaşamazlar da. BOP için askeri bir üs, siyasal ve ekonomik bir yayılma basamağı ve bir yeniden sömürgeleştirilme alanı olmak dışında bir alternatifte sahip değiller. Türk egemen sınıflarının hiçbir kliğinin, ABD karşısında bağımsız hareket etme ve sözde "ulusal" bir çizgi izleme yeteneği de, gücü de yoktur. Süreç, söz konusu çelişkilerden doğan iç çatışmalar ve uluslararası gerilimlerle ilerleyecek olsa da, işbirlikçi burjuvazi ve faşist devlet, ABD'nin siyasal-askeri taşeronu rolünü oynamaya devam edecektir. BOP'a ve ABD emperyalizmine karşı mücadele, Türkiye'de de önümüzdeki dönemin temel bir gündemi olacaktır.

Halklar Ve Mücadele

Ortadoğu'da ABD-İsrail saldırganlığına karşı direnişin en etkin güçleri, öncelikle siyasal İslamcı radikal örgütler ve ardından Arap milliyetçisi akımlardır. Hâlihazırda böyle olması da anlaşılır bir durumdur. BOP'a göre devrilmeleri hedeflenen İran ve Suriye rejimlerinin bölgedeki varlığı, bu güçlerin etkinliğine önemli bir dayanak sağlamaktadır. Müslüman ve Arap halkların sosyal yapısı ve gelenekleri ve ABD-İsrail saldırganlığının "Haçlı Seferi" ile özdeşleşmiş gö-

rünümü, bu etkinliğin kendini sürekli yeniden üretmesine toplumsal zemin oluşturmaktadır. Hepsinden önemlisi, emperyalist işgale ve saldırganlığa karşı en şiddetli savaşıma giren akımların arkasında, doğaldır ki, halkların en büyük bölümü birikmektedir. Vurgulanan bu son gerçeğin bir başka çarpıcı görünümü, Hizbullah'ı destekleyen on binlerce Lübnanlının Beyrut sokaklarında Chavez'in seçim zaferini kutlamasıdır. ABD emperyalizmine karşı dişe diş bir savaşım kararlılığı ve pratiği, Ortadoğu halklarının mücadele dinamikleriyle buluşmanın başta gelen koşuludur.

ABD-İngiltere-İsrail eksenine karşı direnen siyasal İslam ve Arap milliyetçiliği, emperyalizme karşı mücadelede bugün için tuttukları önde gelen yere karşın, yapısal sınırlılıklar taşıyorlar. Sınırlılıkları, bütün bir emperyalist dünya sistemine karşı dövüşme perspektifine ve dolayısıyla bir toplumsal kurtuluş projesine sahip olmamalarından kaynaklandığı gibi, politik açıdan da, siyasal İslamcıların mezhepsel bölünmüşlük nedeniyle ve Arap milliyetçiliğinin iktidarda bulunduğu ülkelerde halkları ezen gerici-despotik karakteri nedeniyle halkları ve bütün direniş odaklarını geniş ölçüde birleştirme yeteneğinden yoksun olmalarından ileri geliyor.

Emperyalizmi yenilgiye uğratmayı başaracak tutarlı bir antiemperyalist mücadelenin geliştirilmesi ve bunun tüm politik aktörlerinin ve halkların birleştirilmesi ancak devrimci ve komünist güçlerin önderliğinde mümkündür. Ve böyle bir devrimci önderliğin gelişmesinin olanakları, Ortadoğu halklarının büyüyen direnişinde mayalanmaktadır.

Komünistler, antiemperyalist mücadelenin programını ve perspektiflerini, iktidarı aldıktan sonra da, ulusal sınırlar ve mevcut ulus-devletler çerçevesinden bakarak şekillendiremezler. Ortadoğu'da Arap, Fars, Türk, Kürt ve diğer halkların emperyalizme karşı birleşmelerini temel alan bir mücadele, halkların demokratik ve sosyalist federasyonunu program edinmelidir. Ortadoğu'nun ezilenlerini kurtuluşa götürecektir en elverişli zemin, bölgedeki emperyalist tahakkümün ve tüm gerici rejimlerin yıkılmasına, halkların eşit ve gönüllü birliğine dayanan Demokratik Ortadoğu Federasyonu'nun kurulmasıyla oluşacaktır.

Halkların BOP'a vereceği karşılıktır, Demokratik Ortadoğu Federasyonu. Bu, Ortadoğu halklarının devriminin ürünü olacak, emperyalist sö-

mürgeciliğin ve bütün gerici devletlerin yerle bir edilmesiyle doğacaktır.

Böyle bir programın ve emperyalizme karşı güncel politik mücadeleyi güçlendirmenin en önemli ihtiyacı, savaşımı uluslararası düzeyde örgütlemektir. Ortadoğu'da tek bir ülke halkının mücadelesi, emperyalizmin bölge çapındaki hakimiyetini yenilgiye uğratamaz.

Bunun için enternasyonal bir mücadele ve örgütlenme gerekir. Ortadoğu, emperyalizme karşı mücadelenin temel bir eksenidir. Ve Ortadoğu'daki mücadelenin en etkili müttefiki, bir diğer temel eksenini oluşturan Latin Amerika ezilenlerinin büyüyen antiemperyalist hareketidir. Ya da ABD halkındaki politik bölünme, onun için önemli bir yedek durumundadır.

Emperyalizme karşı Ortadoğu'da enternasyonal bir mücadele ve örgütlenme nasıl şekillenecektir?

Antiemperyalist mücadelenin bölgesel stratejisinin odağında, bölgedeki devrimci ve komünist güçlerin birleşik bir mevzi edinmeleri durmaktadır. Devrimci ve komünist güçlerin stratejik ittifakının hedefinde bütün emperyalist ve gerici devletlerin egemenliklerinin yıkılması duracaktır. Ve bu, Ortadoğu'da demokratik ve sosyalist federasyonlar amacına bağlanacaktır. Böyle bir uluslararası devrimci birlik, halkların emperyalizme karşı politik cepheleşmesinin ve tüm direnişçi kuvvetlerle başarılı taktik ittifaklar yapılabilmesinin de merkezinde bulunmaktadır.

Bölge çapında ya da yerel düzeydeki taktik ittifaklar, politik amaçlara bağlanacaktır. Politik amaçlar ise başta ABD, İngiltere, İsrail ve NATO olmak üzere, emperyalist işgal güçlerine ve işbirlikçilerine karşı direniş ve mücadele safında bulunmakla tanımlanır. Ve taktik ittifak politikasının başarısı, 'an'ın ihtiyaçlarına yanıt veren bir esneklik ve değişkenlikle ele alınmasından geçer. Birbirine düşman sayılabilecek ideolojilerin, somut politik amaçlarda ortaklaşmaya bağlı olarak yan yana gelmeleri -ve ittifak yapan güçlerin bileşiminde, bir sonraki adımda muhtemel değişimler olması- Ortadoğu'da emperyalizme karşı cepheleşmenin politik mantığı kapsamındadır. Dolayısıyla, siyasal İslamcı ve Arap mil-

liyetçisi direnişçi örgütler, bölgesel bir antiemperyalist taktik ittifakın doğrudan muhatabı olabilirler.

Filistinli, Türkiyeli ve İranlı güçlerce Ortadoğu Antiemperyalist Koordinasyonu'nun kurulması ya da Beyrut'ta toplanan Lübnan Halkıyla Dayanışma Konferansı türü girişimler, Ortadoğu'da halkların emperyalizme karşı cepheleşmesini hazırlayan adımlar olarak görülmelidir. Uluslararası düzeyde konferanslar, koordinasyonlar, eylem birliği örnekleri, eş zamanlı ve aynı somut hedefe sahip hareketler, dayanışma eylemleri gibi adımların tümü antiemperyalist cepheleşmenin araçları şeklinde değerlendirilmelidir. Her ülkede ABD askeri üslerine, emperyalistlerle ikili ve çok taraflı anlaşmalara, egemen sınıfların ve hükümetlerin işbirlikçi politikalarına veya asker göndererek emperyalist işgallere ortak olmalarına karşı mücadeleler, büyük iç-politik önem taşımanın yanı sıra, halklarının emperyalizme karşı enternasyonal mücadelesinin bileşenleri olarak ele alınmalıdır.

Dipnotlar

- 1- Bkz. Haluk Gerger, Kan Tadı, Ceylan Yayınları, s. 467-468
- 2- Zbigniew Brzezinski, Büyük Satranç Tahtası, Sabah Kitapları, s. 31
- 3- Age, s. 177-178
- 4- Bkz. "Büyük Ortadoğu Girişimi" Taslak Metni, Büyük Ortadoğu Projesi ve Sosyalist Strateji, Araf Yayıncılık
- 5- Aktaran Haluk Gerger, ABD-Ortadoğu-Türkiye, Ceylan Yayınları, s. 520 (Bush'un 17 Eylül 2002 tarihli "Birleşik Devletler'in Ulusal Güvenlik Stratejisi" raporunun sunuş mektubundan aktaran Rashid Khalidi)
- 6- Richard Perle'nin 4 Kasım'da Vanity Fair dergisiyle yaptığı röportajdan aktaran Cumhuriyet Gazetesi.
- 7- Richard Haas'ın 13 Kasım'da Der Spiegel ile yaptığı röportajı yayınlayan Radikal Gazetesi
- 8- Francis Fukuyama, Neo-Conların Sonu, Profil Yayıncılık, s. 183
- 9- Age, s. 191

ABD’de Din, Bilim, Evrim

I. Dar 21. Yüzyıl Kadrajından ABD’de Din

Giriş

“Haritayı görmüşsünüzdür... 2 Kasım’dan sonra internette boy gösteren yüzbinlerce kişinin birbirine elektronik posta ilettiği Kuzey Amerika haritasından söz ediyorum. Bu haritaya göre John Kerry’e oy veren Kuzey Doğu ve Batı eyaletleri ile Pasifik ortasındaki Hawaii, Kanada’ya katılıp ‘Kanada Birleşik Devletleri’ oluvermişler. George Bush’u ikinci kez başkanlığa getiren Orta ve Güney eyaletleri ile kıtanın kuzey batı ucundaki Alaska ise farklı bir renge boyanıp farklı adı almış: Jesusland, yani ‘İsa diyarı’”... Milliyet Gazetesi Washington temsilcisi Yasmine Çongar, oğul Bush’un ikinci kez ABD başkanı seçilmesinin ardından, ABD’nin dinsel ve siyasal gericilik tablosunu yukarıdaki gibi betimliyor; ve burjuva laisist bir endişeyle şu soruyu soruyordu: “ABD ‘İsa diyarı’na doğru mu gidiyor?” Yersiz ve anlamsız bir soru değil... Gerçekten ABD nereye gidiyor? Bir ‘İsa diyarı’na doğru mu gidiyor? İkinci bir İsrail mi oluyor yoksa? Bir din devleti haline mi geliyor? ABD laik ve dinci Amerika olarak bölünüyor mu? Nev-i şahsına münhasır Amerikan laiklik sistemi çöküyor mu? Din ile bilim, evrim teorisi ile bilinçli tasarım (aynı anlamda yaratılış teolojisi, inancı) dinsel safsatası arasındaki tartışma ne anlama geliyor? Evangelistler ve Bush yükselen dinsel gericilik tablosunun neresinde duruyor?..

Her şeyden önce tüm bu sorular ve aynı konuda üretilecek pek çok soru daha kaynağını ABD’nin bugünkü gerçeğinden alıyor. ABD’nin

bugünkü gerçeği nedir? 21. yüzyıl ABD fotoğrafına baktığımızda, ilkin ABD’yi Evangelist-köktendinci kimliğiyle ve başkan olarak yöneten George W. Bush’u görüyoruz. Bush ABD’nin güncel gerçeğini çok çarpıcı biçimde resmediyor aslında. ABD başkanı mesihvari bir figür olarak arz-ı endam ediyor. Bush Tanrı’yla konuştuğunu söylüyor, siyasette sırtını tanrıya dayıyor; İsa’yı, tanrıyı, Hristiyan-Evangelist cemaatleri yanına alıp dünyayı fetih seferlerine çıkıyor. Emperyalist saldırganlık ve işgali “tanrının emri, isteği” lakırdılarıyla Amerikalılara ve dünyaya yutturmaya çalışıyor. ‘Haçlı Seferleri’nden dem vuruyor. Emperyalist paylaşım savaşlarına dinsel söylev gerekçeleri üretiyor, fetvalar veriyor.

Oğul Bush açık Evangelist dinci kimliğiyle dinsel gericiliği hem iç hem de uluslararası (emperyal) siyasetle ana politik tema ve araç olarak kullanıyor. Emperyalist “haçlı seferleri” saldırganlığına uygun ve koşut olarak içeride/ABD’de dinsel gericiliği daha etkin, güçlü kılıyor. Dinsel gericiliği her alanda körüklüyor. Kürtajı yasaklamaya çalışıyor. Yaratılış safsatasını ‘akıllı tasarım’ adıyla bilimsel teori katına yükselterek eğitim müfredatlarına sokmak için çaba harcıyor. Din ve kilisenin toplumsal-siyasal-kamusal alandaki etkinliğini destekliyor, genişletmeye çalışıyor. Beyaz Anglo Sakson Protestan (WASP) ve özellikle radikal evanjelik-ideolojik perspektiften ABD’deki Müslümanları sıkı bir baskı, asimilasyon ve dönüştürme uygulamasına alıyor. Evangelizme, WASP’e, ABD’nin emperyal kimlik ve çıkarlarına göre bir İslam tarif etmeye ve yaratmaya girişiyor. Politik İslam ve

bir tüm olarak İslam ABD tarafından stratejik düşman ilan ediliyor.

“Yeni Ortaçağ”ın Emperyal Merkezi: ABD

21. yüzyıldaki ABD fotoğrafı bize ‘yeni ortaçağ’ın da açık bir fotoğrafını veriyor. İster yeni ‘ortaçağ’ kavramlaştırmasının kadrajından bakalım, isterse emperyalizmin alacakaranlığı gerçeğinden bakalım; aynı gerici karanlık tabloyu ve gerçekleri görüyoruz. Son yarım yüzyılda kapitalist-emperyalist dünyanın bir numaralı lideri olan ABD bütün bir emperyalist sistemin şekil ve yön kazanmasında hala başat rol oynamaya devam ediyor. ABD bugün dünya kapitalizminin serdümenidir ve dünya gericiliğinin de ana karargahıdır. Dünya jandarması ABD aynı zamanda emperyalist küreselleşme sürecini sürükleyip götüren lokomotifidir. Bu bağlamda ABD emperyalist gericiliğin ve ‘yeni ortaçağ’ın da merkezidir. ‘Yeni Ortaçağ’, emperyalizmin alacakaranlığından başka bir şey değildir. Emperyalist kapitalizmin çürümesinin ve gericileşmesinin doruğa varmasının bir ifadesidir. Kapitalist barbarlığın ve burjuva egemenliğin geldiği son düzeyi gösterir.

‘Yeni Ortaçağ’ın karanlığına 20. yüzyılın sonlarında sosyalizm ışığının sönmesiyle girildi. Başka bir anlatımla 20. yüzyıl sosyalizminin yenilgisi ve dünya sahnesinden geri çekilişi, ezilen insanlığın umut ve bilinç dünyasını kararttı. Bu ‘güneş tutulması’ döneminde eskatolojik bir karamsarlık hızla dünya insanlığının bilincine is gibi çöktü. Kapitalizmin ezilen ve sömürülen kitleleri perperişan eden tahripkar saldırıları, umut ve ideal kırılması koşullarında lanetli bir kaderciliğe, çaresizliğe, değersizleşmeye, akılsızlaşmaya ve hiçleşmeye yol açtı. Alternatifsizlik, çaresizlik, kötümserlik, kadercilik basamaklarından yeni bir köleleştirme yolu döşendi. Dinsel mistisizmin kapıları ezilen, baskı gören, horlanan, sömürülen kitlelere sununa kadar açıldı. Ezilen ve sömürülen milyonların dine, tanrıya, güçlüye sığınma ve itaat etmesi zorlandı, teşvik edildi. Emperyalist efendiler, toplumsal çöküş ve özgüven yıkımı yaşayan kitleleri, tarihsel gericiliğin kadim ideolojisi dinle avlamaya, afyonlamaya ve kapitalizmin hizmetine koşturdu. Emperyalist küreselleşme, tarihsel gericiliğin tüm biçim ve birikimlerini arkalayarak şaha kalktı. Dinsel akım ve cemaatler politik-toplumsal alanda daha etkin aktörler olarak yer almaya başladı.

Bugün sosyalizmin geçici yenilgi koşullarının beslediği umut ve ideal boşluğu, yeni gericilik biçimleriyle distopyalarla (karşı ütopya) ikame edilmeye çalışılıyor. Ezilen ve sömürülen büyük insanlık kapitalizmin gericiliğine ve barbarlık içinde yokoluşuna mahkum edilmek isteniyor.

Dünyanın efendileri monarşiden teokrasiye, sömürgecilikten işgale, işkenceden toplama kamplarına, katliamdan soykırımlara, dinden postmodernizme, milliyetçilikten yeni ırkçılığa, faşizmden yeni engizisyon cezalandırmalarına değin her türden gericilik ve zorbalık araçlarına müracaat ediyor. Bu kopkoyu gericilik döneminde/çağında, dünya egemenleri daha çok geriye dönüş yapıyor. Ortaçağ karanlığını, onun araç, zihniyet ve yöntemlerini yardıma çağırıyor. Ortaçağ gericiliğiyle emperyalist gericiliği kaynaştırıyor. Burjuva karşı devrimciliği tarihsel gericiliğin tüm biçimlerini gözden geçiriyor, tarihsel gericiliğin avadanlığından aldığı ortaçağ aletlerini modern bir ambalajla paketleyerek mutlak egemenlik amacıyla kullanıyor. Örneğin ortaçağ engizisyon dönemindeki gibi işkencenin yasal bir hale getirilmesi ABD,

İsrail ve dünyanın pek çok yerinde gündeme getiriliyor, tartışılıyor. Dahası ABD kitlesel işkenceyi gizli genelgeler ve buna uygun yaratıcı fiili biçimlerde halihazırda yaygınca kullanıyor. Çok açık bir biçimde saptıyoruz: Burjuva demokrasisi burjuvaziye, dünyanın efendilerine bol ve lüks geliyor. Emperyalist küreselleşme daha fazla gericilik, zorbalık, hukuksuzluk vb. üretiyor.

Dinsel gericiliğin, ideolojinin, siyasetin, kamusal ve toplumsal hayatın önde gelen bir aracı haline getirilmesi, etkince kullanıma sokulması da ‘yeni ortaçağ’ın tipik göstergelerinden biridir.

ABD’de buna bağlı olarak, yeni bir dinsel yükseliş dönemi yaşanıyor. ABD dinsel kimlik ve nitelik bağlamında yenileniyor. Emperyal yılan bir kez daha deri değiştiriyor. 1980’lerde Reagan’la başlayan yeni dinsel “uyanış”/yükseliş SSCB ve Doğu Bloku’nun çözümlüşünün ardından daha da ivme kazandı. Oğul Bush dönemiyle beraber dinsel gericilik yeni bir evreye ulaştı. Bugün ABD’deki yeni dinsel yükselişin başını köktendinci Evangelist kimliğiyle George W. Bush ve Evangelist-siyonist bir gücün merkezinde durduğu neo-con’lar (yeni muhafazakarlar) çekiyor. Neo-con’lar 1980’lerde başlayan dinsel gerici yükselişle, muhafazakarlıkla, neo-

liberal yükselişin bir ürünü ve sentezidir/bileşkesidir. Yeni muhafazakarlık, yeni dinsel uyanış hareketiyle irtibatlı ve alışverişlidir. Yeni muhafazakarlık, ABD toplumuyla interaktif bir ilişki yürütüyor. Bush'un iki kez başkan seçilmesinde petrol tekellerinin yanında evangelik kilise ve cemaatlerin de çok belirleyici payı olduğu biliniyor.

ABD emperyalizmi, Bush ve neo-conlarda cisimleşen yeni dinsel yükselişi emperyal bir kimlikle kaynaştırmasının çimentosu ve siyasal-toplumsal gericiliğin büyütülüp kemikleştirilmesi için kullanıyor. Üstelik ABD bunu ilk kez yapmıyor. ABD tarihi aynı zamanda “dinsel uyanış”ların/ yükselişlerin ABD rejimini karşıdevrimci bir istikamette ve içerikte reforme ettiği, biçimlendirdiği tarihtir. Bugünkü dinsel gericiliğin yükselişi ABD'nin emperyalist yönelim ve pratiklerinden bağımsız değildir. Dışarıda emperyalist sömürgeleştirme savaşlarında ve içeride sosyalizm ve emekçi sınıf hareketlerine karşı kullanılan din, Amerikan ideolojisinin en kullanışlı aracı ve ayırıcı özelliklerinden birini temsil eder. Din Amerikan ırkçılığının da temel bileşenlerinin başında gelir. Dün olduğu gibi bugün de ABD, dini siyasetin ana izleği ve bileşeni olarak kullanıyor.

Yeni muhafazakar ideologlar ve stratejistler tarafından oluşturulan oğul Bush Doktrini, dini ‘ahlak merkezli dış politika’, ve ‘inanç merkezli dış politika’ gibi kavramlaştırmalarla uluslararası/dış siyaset alanına taşıyor. Dinsel alaşımli siyaset Amerikan emperyal ideolojisinde giderek daha çok ön plana çıkıyor. Yeni muhafazakarlığın temel kaynaklarından biri dindir, özellikle de Protestan Hristiyanlıktır.

Yeni muhafazakarlık radikal evangelik ve siyonist-yahudi bir dinsel bağnazlığı ideolojik referans alıyor ve bunu güncel Amerikan ideolojisi olarak yükseltmeye, kurumlaştırmaya, kimikleştirmeye çalışıyor. Kuşkusuz ki, yeni muhafazakarlık Amerikan ideolojisinin arka planını/kökünü oluşturan Takdir-i İlahi (Manifest Destiny) öğretisini ABD'nin emperyalist çıkarlarına uyumlu hale getiriyor, öğretiyi güncelleştiriyor. 19. yüzyılda ortaya atılan Manifest Destiny öğretisi, dünyaya demokrasi götürmeyi ve yayılmayı ABD'nin ‘kaderi’ ve ‘misyonu’ olarak tanımlayarak emperyalist politikaları meşurlaştırdı. Neo-conların ‘inanç merkezli dış politika’ argümanı bu doktrinin güncel bir varyas-

yonundan başka bir şey değildir.

Öte yandan ‘uygarlıklar çatışması’ stratejisinin de kaynağı anılan Takdir-i İlahi öğretilerine uzanıyor. Uygarlıklar çatışması stratejisi de güncel Amerikan ideolojisine son derece uygun ve elverişlidir. ABD'nin emperyalist saldırganlığına ideolojik-siyasi kılavuzluk etmektedir. Hâlihazırda İslam coğrafyasına ve dinine karşı yürütülen topyekun emperyalist savaş ‘inanç merkezli dış politika’, ‘uygarlıklar çatışması’nın da ta kendisi oluyor. İslam ve islam coğrafyasına karşı ABD'nin yürüttüğü “uygarlık savaşı” Amerika’da yükselen dinsel gericiliği daha fazla motive ediyor, azdırıyor. Açık veya örtük uygarlıklar savaşı köktendinci hareketi geliştiriyor, besliyor. Evangelist kiliselerde ‘Müslümanlarla savaşmak üzere’ eğitilen küçük çocukların görüntüleri TV’lerden dünyaya yayılıyor.

Politik islamın ABD’yi kendi evinde yüzyılın baskınıyla vurduğu 11 Eylül, dinsel gericiliğin yükselişi ve evrimi bakımından bir dönemeç kabul edilebilir/edilmelidir. Zira 11 Eylül öncesi dünyada dinsel gericiliğin yükselişi esasen iki merkezli bir görünürlüktedir. Dinsel gericilik, İslam coğrafyası ve ABD merkezli bir yükseliş gösteriyordu. 11 Eylül’den sonra dinsel gericiliğin daha çok dünyasallaştığını, çapı ve derinliğiyle büyüüp evrenselleştğini söylemek mümkündür. ABD emperyalizmi ve müttefiklerinin Afganistan’ı Irak’ı işgal etmesi, ABD ve Batı emperyalizminin İslam’ı “uygarlaştırma”, “Ortadoğu’yu demokratikleştirme” saldırganlığı Batı Hristiyan dünyası ile Doğu İslam dünyasını karşı karşıya getiren bir görünüm ve kamplaşma yaratıyor. Aslında bir bakıma ABD’nin istediği oluyor. Din ve uygarlıklar çatışıyor. 2006 başlarında patlak veren karikatür krizi, adeta bir din savaşları ve gerilimleri çağının görünümünü sunuyordu. Sanki ortaçağ yeniden diriliyordu. Din-uygarlık savaşları atmosferi oluşuyordu.

Tarık Ali, 11 Eylül baskınından sonra yazdığı “Fundamentalizmler Çatışması” kitabıyla Bush ve Bin Ladin’le simgelenen köktendinci politik bağnazlığı betimlemeye ve analiz etmeye çalışıyordu. Bugünkü tablo Tarık Ali’nin betimlediğinden çok daha ileri boyutta ve farklıdır. Sorun bir ‘fundamentalistler çatışması’nın boyutlarının ve konseptinin ötesindedir. Gerçek görünenin arkasındadır. Gerçek ise, ABD’nin dünya imparatorluğu için başlattığı sömürgeci yeniden paylaşım savaşlarıdır.

Afrika ve Asya’da meydana çıkan lokal Hristiyan-Müslüman halklar arası boğazlaşmalar, karikatür kriziyle açığa çıkan ve daha da boyutlanan halklar arası gerilim ve düşmanlaşma eğilimleri ve edimleri, ABD’nin ‘uygarlıklar savaşı’ stratejisinin bir sonucudur. Karikatür krizinin arka planında dinler arası bir savaştan öte, Batı emperyalizminin İslam coğrafyasını yağmalama, sömürgeleştirme ve bunun için öncelikle İslam’ı terbiye etme ve tümüyle Batı kapitalist sistemine uygun/uyumlu hale getirme amacı duruyor. ABD tüm batı medeniyetinin “İslam terörizmi”nin tehdidi altında olduğu korkusunu yayarak, bu tehdit konseptiyle Batı emperyalizmini ve Hristiyan toplumları kendine yedekliyor veya yedeklemeyi amaçlıyor. Papa’nın İstanbul ziyaretiyle Ortodoks Kilisesi’ne barış dalı uzatması da aynı stratejinin güncel bir parçası olmaktadır.

ABD’nin Batı emperyalizmini sömürgeci yağma ve paylaşım savaşına değişik düzey ve ittifaklarla dahil ettiğini vurgulamak, ‘medeniyetler çatışması’ stratejisini pratikleştirmede belli bir performans kaydettiğini görmek gerekiyor. Bugün tüm Batı emperyalizmi İslam coğrafyasına karşı yürütülen ‘medenileştirme’ (sömürgeleştirme) stratejisinde yan yanadır. ‘Haçlı miğferi’ altında birleşmiştir. İslam, ıslah edilmesi ve dönüştürülmesi gereken din-uygarlık olarak Batı emperyalizminin, özellikle ve öncelikle ABD’nin hedef tahtasındadır. ABD “ılımlı İslam”, “İslam’ın demokratikleştirilmesi” ve toplamda Büyük Ortadoğu Projesiyle İslam’ı kendine göre terbiye ve ıslah etme edimlerini her yoldan sürdürüyor.

Din-uygarlık görünümlü ve ortaçağın din savaşlarının dirilişini anıttıran bu dinsel kutuplaşma tablosu aslında ABD ve Batı emperyalizminin “Büyük Ortadoğu”yu paylaşma savaşının ideopolitik bir örtüsünden başka bir anlama gelmiyor. Ortaçağ’daki din savaşlarının da salt ve yalnızca din savaşları olmadığı, çağın küresel/bölgesel güçlerinin/devletlerinin bir hegemonya, sömürgeleştirme ve paylaşım savaşları olduğu biliniyor.

Bush’un ‘haçlı seferi’ lakırdısı bir laf-ü güzaf değildir. Bilakis ‘haçlı seferleri’ söylemleri öncelikle ABD Hristiyan toplumu olmak üzere bir bütün olarak Batı emperyalizminin derin Hristiyan ve sömürgeci ruhuna hitap ediyor. Bush ve neo-con’lar Batı emperyalizmi ve Hristiyan top-

lumlarını ruhundan, damarından yakalıyor; halkları pis, haksız sömürgeci paylaşım ve hegemonya savaşına din-tanrı adına sürüklüyor. Dini-tanrıyı sömürgeciliği meşrulaştırmanın aracı yapıyor.

Bush/ABD emperyalizmi, işgal ettiği Irak’ta tankların üzerine Hristiyan haçlı seferlerinin alametlerini koyuyor, haçlı seferlerinin sloganlarını yazıyor ve göndermelerde bulunuyor. Irak halklarını bombalayan ABD uçakları Hristiyan papazlar tarafından dualarla ve istavroz çıkarılarak kutsanıyor. ABD camileri vuruyor, bombalıyor, İslam’ın kutsal kitabını Guantanamo’nun hücrelerinde tuvaletlere atarak aşağılıyor, İslam’ın kutsal değerleriyle oynuyor, onları aşağılıyor. İslam’ı ıslah etmek amaçlı çok yönlü projeler geliştiriyor. Bu maksatla, Evanjelistler tarafından yeni bir Kuran (ismi Furkan) dahi hazırlandı. Emine Vadud örneğinde olduğu gibi kadın imam icat ediyor ve kullanıyor. Kadın-islam sorunsalını ideolojik-psikolojik savaşın temel bir argümanı haline getiriyor. Bu konuda Batı emperyalizminin sömürgeci aydınlarından ve entelektüellerinden de bol destek alıyor. Köktendinci Evangelistler başta olmak üzere ABD’deki Hristiyan/dinsel cemaatlara Bush gerekli her türlü desteği sunuyor. Pat Robertson gibi televaizler iç ve dış siyasete doğrudan ve etkin bir biçimde katılıyor. Örneğin bu Pat Robertson, Venezuela Devlet Başkanı Hugo Chavez’in öldürülmesi gerektiği fetvaları veriyor, Irak’a savaşa gönderilecek askerlerin Hristiyanlık propagandasıyla devşirilmesini sağlıyor. Televaizler milyonlarca kişiye TV ekranlarından ‘haçlı seferleri’ çağrısı yapıyor. Kimi televaizler Bush’un tanrıyla konuştuğuna dair demeçler veriyor. Bush’u bir mesih ya da din için savaşan başkan olarak takdim ediyor.

II. Geniş Tarih Kadrajından ABD Ve Din

Sömürgeciliğin Ve Hristiyan Reformunun Çocuğu: Amerika

Köleci çağın büyük imparatorluğu Roma devleti, MS 4. yüzyılda (Milano Fermanı’yla) Hristiyanlığı kabul ederek resmi din haline getirdi. Böylece başta imparatorluğun anavatanı olan kıta Avrupası gelmek üzere, Roma devlet hükümlerinin üç kıtaya yayılan geniş coğrafyası Hristiyanlaştı. Roma köleci düzenine karşı bir köle dini olarak ortaya çıkan Hristiyanlık, çok

ironik bir biçimde Roma İmparatorluğu'nun resmi dini haline geldi ve en parlak atılımını yaptı. Hristiyanlık, ezilenlerin bir dini hareketi ve düşüncesi olarak Roma devletiyle iktidarına kavuşur; Roma ise Hristiyanlıkla çağa uygun evrensel iktidar ideolojisini bulur.

Roma İmparatorluğu MS 395 yılında Doğu ve Batı olarak iki merkeze bölünür. Hristiyanlığın devlet dini ve iktidar ideolojisi olarak kabulünün ardından Roma mezhepsel olarak da bölünme yaşar. Doğu Roma Ortodoks Hristiyanlığı, Batı ise Katolikliği benimser. Hristiyanlığın kabulünden yaklaşık iki asır sonra Batı Roma (MS 476) yıkılır. Avrupa krallıklara, derebeyliklere ayrılır, parçalanır. Katoliklik, Papalık hala Roma'nın birleştirici bir kurumu olsa da, Roma'nın merkezkaç çözülüşü sürer, Roma çöküş sürecine girer.

Üç kıtaya yayılmış Hristiyan Roma İmparatorluğu tarihin günbatımında sönmeye başlarken, peygamber Muhammed önderliğinde Medine'de kurulan İslam devleti ve dini tarihe doğar, hızla yükselmeye başlar. Roma'nın batıdan batışıyla, İslam İmparatorluğunun doğudan yükselişi birbirini izler. Arap-İslam devletinin yükselişiyle Roma, Asya ve Afrika'daki gücünü yitirmeye başlar. İslam devletinin olağanüstü yükselişi, gerileme ve çöküş içindeki Roma'yı büsbütün sarsar ve geriletir.

İslam devleti Muhammed peygamberin - Mekke'den Medine'ye- hicretinden bir asır sonra hükümrancılığını "Maşrik'tan Mağrib'e" değin büyütür, genişletir.

"Hz. Muhammed'in 632'de ölmesinden sonra askeri, ardından kültürel ve dinsel İslam hakimiyeti olağanüstü bir artış gösterdi. Önce İran, Suriye, Mısır ardından Türkiye, sonra da Kuzey Afrika müslüman ordularının eline geçti; sekizinci, dokuzuncu yüzyıllarda İspanya, Sicilya ve Fransa'nın bazı bölgeleri fethedildi. Onüçüncü ve ondördüncü yüzyıllara gelindiğinde İslam egemenliği doğuda Hindistan'a, Endonezya'ya, Çin'e kadar uzanmıştı. Avrupa bu eşi görülmedik saldırı karşısında saygıyla karışık korkudan başka pek bir tepki gösteremiyordu."(1)

İslamın yükselişi ve yayılışına karşı dağılan, çöken Roma Avrupası'nın cevabı sonuçsuz/başarısız 'Haçlı Seferleri' biçimindeki emperyal hegemonya atak ve refleksleri olur. 'Haçlı Seferleri' feodal çağa özgü hegemonya ve

paylaşım savaşları dizisini anlatır. Belli zaman dilimlerinde ama aynı amaçla düzenlenen 'haçlı seferleri' Hristiyan feodal Avrupa uygarlığının gerilemesini, küçülmesini ve çözümlenmesini durduramaz. Hristiyanlık ve Papa büyük ve görkemli Roma'yı yeniden diriltemez.

Haçlı ismi ve Kudüs hedefi, sadece bu fetih savaşını meşrulaştıran birer örtüydü. Bu örtü, 1204'te Ortodoks Hristiyanlığın merkezi Konstantinopolis'in Haçlı ordularınca yağması esnasında tümüyle uçtu gitti, geriye saf bir yağma savaşı kaldı.

Öte yandan üretim ilişkileri bakımından da feodal Avrupa çürür, çözülür ve tarihsel miadını doldurur. Kapitalist üretim ilişkileri Avrupa feodalizminin ve çürüyen Roma'nın bereketli topraklarında çiçek açmaya başlar. Venedik, Ceneviz ve diğer liman kentleri ticaretin ve zenginliğin biriktiği alanlardır ve ilk kapitalist ilişkiler bu alanlarda boy verir, gelişir. Avrupa Rönesans dönemi diye anılan süreç aslında feodal Avrupa'nın çözülüşünü, çöküşünü haber verir. Feodal Avrupa'nın çağsal krizini yansıtır.

Aynı çağda genç Doğu feodalizminin imparatorluklar biçimindeki yükselişi devam eder. Moğol Bozkır İmparatorluğu'ndan sonra Doğu Roma topraklarında ikinci büyük Asya imparatorluğunun temellerini atan Osmanlı devleti hızla büyür. 1453'te Doğu Roma'nın başkentini, İstanbul'u alır ve Doğu Roma'yı tarihe gömer. Osmanlı İmparatorluğu da bir İslam devletidir ve İslam'ın kılıcıdır. Doğu'nun kapısını Batı sömürgeciliğine kapatır. Dahası kriz içindeki Avrupa'yı doğudan kuşatmaya, 'hasta Avrupa'nın üstüne yürümeye başlar. Doğu Avrupa'daki Ortodoks/Slav halkları egemenliğine alır.

Doğu'nun deniz ve kara ticaret yollarının denetimini, yani sömürgeci zenginlik kaynaklarının denetimini kaybeden Batı Avrupa'nın derinleşen krizi büyük iç çatışma ve savaşlara neden olur. Feodal Avrupa'nın krizi ve çatışmaları iki temel ve tarihsel sonuca yol açar. Bunlardan birincisi doğuya, sömürge zenginlik kaynaklarına ulaşmanın yeni yollarını bulma arayışlarıdır. Marco Polo ve pek çok batılı seyyahın Doğu'ya seyahatleri aslında Doğu'nun zenginlik kaynaklarına ulaşılması yollarını araştırmak anlamına gelir. Ki Cristoph Colomb ve Amerigo Vespucci'nin Amerika kıtasını bulması tastamam bu arayışın bir sonucudur. Arayan bulur! İkincisi ise, Batı Avrupa'da büyük Hristiyan reformasyon hareketidir. 'Yeni

Dünya'nın bulunması ve Hristiyan reformu birbirini izleyen bir sürecin -Avrupa feodal krizi'nin- iki sonucu ve farklı veçheleridir. Aynı zamanda tohumunu çatlatıp yeşeren, filiz süren kapitalizm yeni bir çağı haber verir.

'Yeni Dünya'ya Haçlı Seferleri: Amerika'nın Kolonizasyonu Ve Hristiyanlaştırılması

12 Ekim 1492'de Cristoph Colomb Amerika toprağına ayak bastı. 3 Mayıs 1493'te Papa VI. Aleksandre şu fetvayı yayınladı: "Keşfedilen ve keşfedilecek olan dünyalar İspanya ile Portekiz arasında paylaşılmalı, din ve katolik imanı yüceltilip yayılmalı (...) ve barbar halklar boyun-duruk altına alınıp Hristiyanlaştırılmalıdır."(2)

Doğu'ya uzanmanın yeni yollarını ararken 'yeni dünya'yı bulan Avrupalı sömürgeciler için, 'yeni haçlı seferleri'nin yönü ve hedefi de bellidir artık: Amerika kıtasının sömürgeleştirilmesi ve Hristiyanlaştırılması!..

Amerika'ya ayak basılmasından yaklaşık çeyrek yüzyıl sonra Almanya'da Martin Luther, Katolik Kilisesi'ne karşı başkaldırır ve Hristiyan reformunu başlatır. Martin Luther, 31 Ekim 1517'de "Doksan Beş Tez"ini/ilkesini açıklar. Katolik Hristiyanlığa ve kiliseye karşı açılan reform hareketi protestanlık genel adıyla Batı Avrupa'da hızla vücut bulur, gelişir. Almanya, Hollanda ve İskandinav coğrafyasında hızlı bir yayılma gösterir. İngiltere'ye de sıçrar. Avrupa'nın iç çatışma ve rekabeti koşullarında İngiltere Katolik Roma Kilisesi'nden kopar ve kendi ulusal (Anglikan) kilisesini kurar. Protestan reform hareketi Martin Luther ve John Calvin önderliğinde iki koldan gelişir, yayılır.

Kalvinizm, püriten karakterdedir ve püritenizm esasen İngiltere'de güç kazanır. Kral VIII. Henry döneminde ulusal kilisesini kuran İngiltere, kraliçe 2. Mary zamanında yeniden Katolik Roma'ya bağlanmayı seçer. Hristiyan reformunun ardından İngiltere ve Batı Avrupa'da tam bir din-mezhep savaşları dönemi başlar. Çanlar Avrupa feodalizmi için çalar ve feodal Avrupa çökerken, burjuva kapitalist uygarlık sömürgecilik üzerinde yükselir. Avrupa tam bir iç savaşlar anaforuna boğulur. Bir yandan din-mezhep savaşları, öte yandan Avrupa egemenleri/krallıkları arasındaki savaşlar ve beri yandan Thomas Münzer önderliğinde köylülerin dam-

gasını vurduğu sınıf savaşları bir arada yaşanır. 'Yeni Dünya'nın sömürgeleştirilmesi böylesi bir geçiş çağında gerçekleşir.

Amerika 15. yüzyıldaki Batı Avrupa sömürgeciliğinin ve Hristiyan reformunun bir çocuğu olarak dünyaya gelir. Amerika'nın kanında ve genlerinde bulunan sömürgecilik ve din (Hristiyanlık) aynı zamanda Amerika'nın kimliğini ve karakterini de belirler.

"İslam/Afrika karşıtı Hristiyan Haçlı Seferleri, İspanyol Engizisyonu'nun araştırıp tespit etme yetkisiyle donatıldığı 'limpieza de sangre' (kan temizliği) yasasını yarattı. Haçlı Seferleri, özellikle de İberik Yarımadası'nın İspanyollarca fethi ve Müslümanlarla Musevilerin kovulması araçlarıyla, modern sömürgeciliğin kaynak ideolojisi ve kurumlarını yarattı (İrkçı ideoloji ve soykırımın meşrulaştırılması). İspanya bayrağı altında seyreden Cristoph Colomb'un 1492 seyahatinin belki de en önemli kargosu 'limpieza de sangre' yasasıydı.

Büyük Britanya, İspanya'dan bir yüzyıl sonra sömürgeci bir imparatorluk olarak ortaya çıktı ve özellikle de Afrika köleciliğine ilişkin olarak; seçilmiş halk, yeni Kudüs Kalvinizmi ve püritanlık bağlamında İspanyol kast sisteminin belirli unsurlarını kendi sömürgeciliğini izah etmekte kullandı.

Birleşik Devletler'in kurulması öncesinde püritanizm ve Kalvinci Protestanlık, beyazların üstünlüğünü ruhsal temizlik için beyaz kan akıtılmasını zorunlu kılan özel bir politik/dinsel ideoloji (Tanrıyla sözleşme)'ye dönüştürdü. ... Fedakarlık ve dökülen kan, doğrudan ulusun kutsallığı ve saflığının kanıtı kabul edilir. Bu fedakarlıkları yapanların soyundan gelenler de toprağın gerçek mirasçılarıydılar."(3)

Amerika kıtasının beyaz Hristiyan Avrupalı adam tarafından sömürgeleştirilmesi çok vahşi ve kanlı gerçekleşir. Cristoph Colomb Amerika'ya ayak bastığında kıtada 80 milyon Amerikalı yerli yaşıyordu. Altmış yıl sonra yerli nüfusun sayısı on milyona iner. Vahşi ve korkunç bir soykırımla yerli halkların soyu kurutulur. Azınlık ve köle haline getirilir. Yeni Dünya'nın toprağı otantik halklardan, kültürlerden arındırılır. Amerika'nın sömürgeleştirilmesi ve toprağın Hristiyanlaştırılmasının tüm koşulları yaratılır. 'Beyaz Adam'ın kolonileri bu koşullar üzerine inşa edilir.

ABD'nin Kuruluşunda Protestan Hristiyanlık

16. yüzyılda İspanyol sömürgeciliği öncülüğünde başlayan 'yeni dünya'nın sömürgeleştirilmesine daha sonraları, Portekiz, İngiltere ve Fransa da katılır. Güney Amerika, İspanyol ve Portekiz sömürgeciliği tarafından ele geçirilir ve sömürgeleştirilir. Kuzey Amerika ise İspanyol ve İngiliz sömürgeciliği tarafından paylaşılır. Her sömürgeci güç kendi din ve kültürünü sömürgele- re taşır. İspanyol ve Portekiz sömürgeciliği marifetiyle Güney Amerika, Katolik Hristiyanlığın egemenliği altına alınır. Kuzey Amerika ise esasen Protestan Hristiyanlığın hegemonya alanı haline gelir.

Amerika, Avrupalı sömürgeciler tarafından as-keri işgal, soykırım ve nüfus yerleştirme yoluyla sömürgeleştirilir. ABD'nin kuruluşunu öncele- yen süreç İngiliz kolonizasyon dönemidir. Kolonizasyon dönemi Amerikan kimliği ve toplu- munun oluşumu ve şekillenmesi bakımından önemlidir. Amerikan kimliği kolonizasyon dö- neminde maya tutar.

İngiltere Kuzey Amerika'yı sömürgeleştirirken 17 ve 18. yüzyıllarda İngiltere'den kıtaya koloni nüfus taşır. İngiliz sömürgeciliğinin adadan taşıdığı nüfusla kurduğu koloniler ilerleyen tarihte ABD'nin temelini oluşturacak toplumsal yapı- taşlarıdır. Amerikan toplumunun ana çekirdeğini oluşturan İngiltere'den transfer edilen bu nü- fustur ve kurulan ilk kolonilerdir. Nüfus nakliyle kurulan ilk 13 koloni protestan/püriten nüfu- sun damgasını taşır. İlk kurulan İngiliz koloni- lerden sadece bir kaç püriten-protestan değildir. Bunlardan biri Quaker'lar (Dostlar Derneği) ve Metodistler tarafından kurulan Pennsylvania yerleşimidir. Diğer biri ise, katolik Hristiyanla- rın Maryland'da (kraliçe 2. Mary adından geli- yor) kurduğu kolonidir. Kolonilerin ezici çoğun- luk nüfusu protestan ve püritendir.

"17. ve 18. yüzyıllarda Amerikalılar 'yeni dün- ya 'daki misyonlarını kutsal kitap diliyle tanımladılar. Onlar 'vaadedilen topraklar' olan 'yeni İsrail'i ya da 'yeni Kudüs'ü yaratmak üzere 'çö- le görevli olarak gönderilmiş ' seçilmiş halk'tı. Amerika 'yeni cennet ve yeni dünya'ydı, 'adale- tin yurdu'ydu, 'tanrının ülkesi 'ydi. Savcan Ber- cevith'in anlatımıyla Amerika; 'dinsel arayışın tüm duygusal, spirüel ve entelektüel çekicili- ğiyle " kazanılmıştı.

Bu kutsal misyon duygusu Amerika'nın (kıya- metten önce barış ve huzurun hakim olacağına inanılan) bin yıllık döneme ilişkin temalarına 'kurtarıcı ulus ' ve 'düşsel cumhuriyet ' olarak kolaylıkla yayılabildi."(4)

Anglo protestan kültür ve onun taşıyıcısı olan kolonyal nüfus, Amerikan kimliğinin ve ABD'nin yapıtaşlarını oluşturur. Amerikan ide- olojisinin mayasını da beyaz Anglosakson pro- testanlık öğeleri belirler. Amerikan ideolojisi ve ABD'nin siyasal sisteminin kuruluşunda, top- lumsal yapısının şekillenmesinde protestanlık ve aynı anlamda püritenizm temel bir bileşendir ve Amerikan kimliğini özsel ve biçimsel olarak şekillendiren ana kaynakların başında gelir.

Hristiyan reformunun dolaysız ürünü olan pro- testanlık/püritenlik, reform döneminde Batı Av- rupa'nın iki yakasında da gelişmesine karşın asıl gücünü İngiltere'de ve daha Amerika/ABD'de bulur. Huntington'un çarpıcı ifadesiyle "İngilte- re püriten bir toplum yaratmadan püriten bir devrim yaşamışken, Amerika püriten bir devrim yaşamadan püriten bir toplum yaratır."(5)

Amerikan protestanlığı/püritenizmi, Avrupa ve İngiltere Protestanlığından farklı karakterde gelişir. Daha baştan/kökten beyaz püriten nüfu- sun damgasını vurduğu koloniler tarafından kurulan Amerika, tarihsel süreç içerisinde göç dalgalarıyla olağanüstü biçimde gelişim gösterir. Amerika giderek bir göçmenler ülkesi/yurdu hüviyetine kavuşur. İlk beyaz Anglosakson pro- testan -yerleşimciler, öncüler, hacılar- nüfus kuşağının ardından değişik din ve mezhep ve sınıflardan büyük bir göçmen dalgası Ameri- ka'ya akmaya devam eder. Avrupa'dan gelen ilk yerleşimciler, hacılar, öncüler Hristiyan refor- munun havasını derinden solumuş, iç savaşların tedrisatından geçerek politize olmuş orta sınıf kitlelerden oluşur. Yeni bir ülkeyi imar edecek kolonizasyonu dört başı mamur bir biçimde yük- seltecek siyasi ve kültürel birikime sahiplerdir.

"Anglikan kilisesini ıslah edelim, kralın yetki- lerini azaltalım derken kıyıma ve işkenceye maruz kalan, uzlaşmacılığı reddeden ve Cotton Mether 'in dediği gibi 'evrenin en iyi adasını ' terk eden püritenler; yerleştikleri New Eng- land'da Amerikan Devrimi 'ne değin kimseye dinsel inanç özgürlüğü tanımamışlar, kendile- riyle uzlaşmayı reddedenlerin yaşamlarını bu- runlarından getirmişlerdir. Örneğin Massac- hussetts 'te püriten ya da protestan etiği ege-

mendi ve bu da çoğunluğun ahlak anlayışına uyamayanlara hoşgörü yok demektir.

Quaker'lar püriten yerleşim birimlerinden atılır, geri gelirlerse öldürülürlerdi. Sonunda Quaker'lar da kendi sömürgelerini Amerika'nın ilk dönemlerinin kültür merkezi Pennsylvania'yı kurdular. Tanrı erkil düzen peşindeki püritenler, örneğin Plymouth'takiler dünya nimetlerinden ellerini eteklerini tümüyle çekmiş değillerdi. Onlar için ekonomik çıkarlar peşinden koşmakla Tanrının düzenini yerleştirmek pek de çelişmiyordu.

Sömürgelerin birbiri ardına kurulması ve göçlerin hızlanması sonucu 1640'ta Virginia'da 8 bin beyaz, New England'da ise çoğu Massachusetts'te olmak üzere 14 bin kişi vardı ve en az on iki sömürgeye püriten damgası vurulmuştu bile. Püriten önderler, çoğu Yunanca ve İbranice bilen dinbilimciler, kilise ve devlet işlerini birleştirmişlerdi. Püritenler orta ya da ortanın altı sınıflardandı. Soylular İngiltere'de kaldığından onlar da kendi hiyerarşilerini kurdular: Önce toprak sahipleri ve varisler, daha sonra küçük tüccarlar, dükkan sahibi esnaf, çiftçiler, zanaatkarlar, tamirciler, balıkçılar, gündelik işçiler, uşaklar ve Kızılderili ya da şimdilik az sayıdaki zenci köleler.”(6)

İngiliz püriten bir avukat olan Vintrop, 1629'da Massachusetts kolonisini kurar ve ilk valisi seçilir. Vintrop örneği bir tüm olarak Amerika'nın kolonizasyonunun dinsel karakterini açıklar niteliktedir. Vintrop'un şu sözleri Amerika gerçeğinin ideolojik arka planını da resmeder: “Aklımızdan çıkarmamalıyız ki tepedeki kent olarak var olacağız. Bütün insanların gözleri bizim üstümüzde, öyle ki; üstlendiğimiz bu işte tanrımıza karşı kusur işlersek ve onun yardım elini bizden çekmesine neden olursak, bizimle ilgili birçok öykü uydururlar ve dünyanın diline düşeriz.”(7)

Kitab-ı Mukaddes kurgusuna ve onun temalarına uygun şekillenen beyaz Hristiyan sömürgecilik ideolojisi, Amerika'yı kolonileştiren tüm öncülerin ortak karakteridir.

Amerika'yı sömürge olarak inşa eden Vintrop gibi öncüler kuşağı modern Amerikan ideolojisinde 'öncü ulus' mitini de yaratır. 'Seçilmiş halk' miti kutsal kitaptan çıkıp sömürgecilik söylem ve pratiğinde 'öncü ulus', 'kurtarıcı ulus' miti haline gelir ve Amerikan ideolojisinin

ayrılmaz elementer ögesi olarak kristalleşir.

“Vintrop'un öncülerinden olduğu bu tanrıerkil gereklilik, idealizm daha sonra ulusalcı bir politik misyona dönüşmüş, şekilden şekle girmiş, yumuşatılmış, değiştirilmiştir ama o Amerikan Hülyası'nın vazgeçilmez temel taşlarından biri olur.”(8)

Anglosakson Protestan sömürgeciler, kolonilerini oluşturduktan sonra, siyasi ve toplumsal hayatı Avrupa'dan/İngiltere'den taşıyıp getirdikleri ideo-politik kültürel düsturlar ve formasyon temelinde örgütlerler. Eğitim ve öğretime büyük önem verilir. Kolonilerde okullar açılır. Harvard ve pek çok büyük ve köklü okul bu dönemde ve protestan cemaatler tarafından kurulur. Protestan misyonerliği, kitleleri değiştirip dönüştürmeye büyük önem atfeder. Protestan cemaatlerin kurduğu okullar, eğitim ve öğretim alanında Amerikan Bağımsızlık Savaşı'na doğru giden süreçte Kuzey Amerika'nın siyasal-kültürel-entelektüel yapısını şekillendirir, bağımsızlığın ön şartlarını hazırlamada önemli bir rol oynar.

ABD 4 Temmuz 1776 Bildirgesiyle ve Bağımsızlık Savaşı'yla kurulur. ABD'yi kuran 'kurucu babalar', öncüler kuşağının mirasını devralır. Ünlü 4 Temmuz 1776 Bildirgesi'nin son cümlesi şöyle söyler: “Bu demecin müdafası için, Tanrının himayesine tam bir güvenle inanarak, hayatlarımız, servetlerimiz ve şerefimiz üzerine karşılıklı olarak ant içiyoruz.” ‘Kurucu Babalar’ bir önceki kurucu Hristiyan ve sömürgecilik ideolojisinin temel ilkelerini yeni söylemlerle ileriye taşır. İdeolojik sürekliliği sağlar. Vintrop gibi öncülerin kullandığı söylemlere benzer söylemler, ‘Kurucu Babalar’ tarafından da kullanılır. Örneğin ‘Kurucu Babalar’, ‘Tanrı üstlendiklerimize destek olur’ sözlerine başvurur. ABD'yi kuran ‘Kurucu Babalar’ tüm söylemlerine karşın Protestan Hristiyanlığı anayasa (metni) içine sokmaktan uzak durur. Fakat diğer kurucu ve temel belgelerde din bir biçimde yerini alır. Örneğin ABD Federasyonu'nun hukusal çatısını oluşturan Virginia Haklar Demeci'nin 16. maddesinde “Din veya tanrıya borçlu olduğumuz vazife” olarak “başkalarına karşı Hristiyan hoşgörü, sevgi ve şefkat göstermek”ten söz edilir. Keza başkanlık yemininde, kimi belgelerde ve kamusal alanda dinsel öğeler yer alır.

Manifest Destiny/Takdir-i İlahi

Amerikan Bağımsızlık Savaşı, Amerika'nın edinilmiş kurucu/kolonyal ideolojisini resmi ideoloji katına yükseltir. Beyaz, Anglo-Sakson ve Protestan kimliği, yani kısa deyişle WASP, ABD'nin kurucu resmi ideolojisi olarak kurumlaşır.

Kurucu dinsel-ideolojik kimlik, 19. yüzyıl ortalarında Manifest Destiny/Takdir-i İlahi öğretisiyle taçlanır. "1845 yılına gelindiğinde Amerika'nın genişleme dürtüsünün ve toprak açlığı hezeyanının doruğunda olan John O'Sullivan adlı bir gazeteci ve politikacı Morning Star gazetesinde şöyle bir ideolojik gerekçelendirme yazmıştı: Her yıl sayıları milyonlarca artan insanlarımızın özgürce gelişebilmesi için kıtanın her tarafına yayılmamız alınımıza yazılan bir takdir-i ilahidir (Aşık Yazgı/Manifest Destiny). Aşık yazgımızın hakkı, üzerimize düşen büyük özgürlük deneyimi ve federatif kendi kendini yönetmeyi geliştirmek için Yaradan tarafından bize bahşedilen kıtada yayılmak ve onun tamamına sahip olmaktır.

Bu bir ağacın büyüme yazgısının gerçekleşmesi için gerekli toprak ve havaya sahip olma hakkı gibi bir hakır."(9)

Manifest Destiny, sömürgecilik/emperyalizm düşüncesiyle protestan Hristiyanlığın dünyevi misyonunu pragmatist bir biçimde birleştirip kaynaştıran emperyal bir öğretimdir. Beyaz Anglosakson protestanların diğer ırklardan üstün olduğunu, diğer ırkları medenileştirmek için 'seçilmiş halk' olduğunu vaaz eden Avrupalı beyaz adamın klasik emperyalist/sömürgeci düşüncesinin bir devamıdır.

"Bu Aşık Yazgı/Takdir-i İlahi kavramı zamanla Amerikan resmi ideolojisinin toplum tarafından da bütünüyle içselleştirilen ögesi oldu. Kavram Amerikan sermayesinin, devletinin, siyasetçi ve ideologlarının, seçkinlerinin uluslararası politikaya ilişkin düşünce ve davranışlarını biçimlendiren, açıklayan, meşrulaştıran, halkın da aktif desteğini sağlayan bir işlev kazandı. Amerikan emperyalizmini harekete geçiren maddi dinamikler, böylece kendisi de bir maddi güce dönüşen ideolojik araçla tamamlandı, beslendi, ivmelendi."(10)

"Bir Amerikalı yazar, zamanla Amerikan sisteminin genlerine işleyen ideolojik söylemi şöyle özetliyor: İnsanlığın davası Birleşik Devletler'le özdeşti, ve bu dava (O'Sullivan'ın sözleriyle)

ancak yeryüzündeki her insanın nihai olarak ve başarıyla bağışlanıp kurtarılmasıyla sona ermeye yazgılıydı. Kısacası, Hristiyanlık, demokrasi ve ... Amerika, özde tek ve aynı şeydiler, tarihin en üst aşaması, 'Tanrının cisimleşmiş planı.'"(11)

WASP ideolojisinin temel parametreleri ırksal ve dinsel üstünlüğü vaaz eder. Takdir-i İlahi doktrini, bu ırksal ve dinsel üstünlük mitini, ABD'nin dünyayı kendi suretinde yeniden yaratma misyonuna taşır. Amerikan resmi ideolojisi Tanrıyı yanına alır. ABD bu öğretille kendini kutsallaştırır. Tanrının buyruklarını ve planlarını uygulayan bir misyoner gibi sunar. Takdir-i İlahi, ABD'nin emperyalist ideolojisinin ana kaynağını oluşturur ve ABD emperyalizmine yön verir. Emperyalizm sömürgecilik, başka coğrafyaları ele geçirmek, halkları ulusları köleleştirmek, Tanrının kelamı ve buyruğu haline getirilir. Takdir-i İlahi bir buçuk asırdan beri ABD'nin siyasal ve toplumsal yaşamını belirleyen bir paradigmadır. Bu öğreti ulus-devletler çağında 'seçilmiş halk' arkaik mitinden, 'öncü ulus' modern mitine dönüştürür. Emperyal ırkçılık ve sömürgecilik, yerkürenin tümünün sömürgeleştirilmesi ancak 'öncü ulus' öznesi ve kurgusuyla olanaklı olabilir. Aşık Yazgı, 'öncü ulus'a klavuzluk eder. ABD'nin dünya imparatorluğu fikri ve hayali de bu öğreti üzerine temellenir. ABD Başkanlarının adlarıyla anılan doktrinler özünü ve esasını Aşık Yazgı'dan alır. ABD'nin tüm sömürgeci savaşlarında Tanrı ABD'nin yanındadır ve ona yol gösterir!

Manifest Destiny/Aşık Yazgı, ABD için mükemmel ve bir o kadar kullanışlı bir emperyal ideoloji düzeneğidir. ABD emperyalizmi ve başkanları bu enstrümanı/düzeneği tarih boyunca tepe tepe kullanır. Başkan Mc Kinley, Filipinler'i işgal etmek ve sömürgeleştirmek için tıpkı bugün George W. Bush'un yaptığı gibi Tanrıyla konuşur, Tanrı adına kahverengi ırktan olan Filipinleri medenileştirmeye, Hristiyanlaştırmaya girişir ve bunu yapar. R. Reagan'ın Özgürlük Seferi adlı planı da seçiliş öncü ulus söylemiyle Aşık Yazgı mitine uzanır. Baba Bush da Abraham Lincoln'den sık sık alıntılar yapar: "Biliyorsunuz, Amerika Tanrının himayesinde kurulmuş bir ulustur. Biz ta başından beri savaşta ve barışta onun gücü ve önderliğiyle hareket ediyoruz." der ve Takdir-i İlahiye, Amerika'nın kurucu felsefesine bağlılığını vurgular. Kurucu

Babalar'dan biri olan A. Lincoln'den bugüne uzanan bir dinsel- ideolojik çizgidir bu. Amerika'nın varoluş çizgisidir.

Takdir-i İlahi; ırk ayrımcılığı ve WASP'ta ifadesini bulan Amerikan milliyetçiliğinin de kaynağıdır. Amerikan milliyetçiliği dinsel karakterli bir milliyetçiliktir. Din ve ırk temellidir. Bu özellikleriyle Takdir-i İlahi, militan bir dinsel gericiliğin ve daha geniş olarak Amerikan muhafazakarlığının kalbini oluşturur.

Evangelizm

Günümüzde Amerikan muhafazakârlığının ve dinsel radikalizminin yüzü Evangelizm ya da Evangelistler olarak öne çıkmaktadır. Bush'un köktenci Evangelist cemaatlerle aşık olan sıkı ilişkisi, Evangelizm konusunu ve aynı anlamda Amerika'nın dinsel kimliğini önemli kılmaktadır. Evangelion, Grekçe bir sözcüktür ve 'müjde' anlamına gelir. Greko-Roma kültüründen Hristiyan terminolojisine tevarüs eden Evangelist sözcüğü ilk kez 16. yüzyılda Protestanlığın kurucu önderlerinden Martin Luther tarafından kullanılır. Evangelistler, teolojik terminolojide 'İncil'ci Hristiyanlar olarak ifade bulur, bilinir. Evangelistler, Tanrının müjdesi kabul edilen İncil'e bağlanmayı, tanrı ile kul arasındaki ilişkiyi İncil vasıtasıyla kurmayı benimser. Kilise ayinleri yerine İncil'i (müjdeyi) tüm insanlığa tebliğ etmeyi vaaz eder. Kutsal metinleri dinin tek ve asıl kaynağı kabul eder, İncil'in/Hristiyanlığın etkin bir misyonerliğini savunur ve misyoner pratiğine büyük önem verir. Hristiyanlığın içinde en misyoner kol Evangelistlerdir.

Evangelizm Baptistler ve kimi liberal protestan cemaatler dışında tüm protestanları kapsayan geniş yelpazeli bir dinsel-mezhepsel akımdır. Daha tam bir ifadeyle ana akım protestanlığı temsil eder, anlatır.

Avrupa'da Martin Luther ve John Calvin önderliğinde başlayan büyük Hristiyan reformasyonunun ardından evangelizm/protestanlık Almanya'da piteizm, İngiltere'de metodizm-püritenizm ve Amerika'da 'büyük uyanış' hareketi gibi adlar ve ana kollar üzerinde gelişip yayılır. Özellikle Evangelist/protestanlığın tüm kolları için ABD tam bir yatak, yurt olur. Bu bağlamda Evangelist deyimi, Amerikan protestanlığı anlamıyla da kullanılabilir.

Evangelistler tüm batı çapında ilk kez 1846'da

Londra'da toplanır. Bu toplantıya 800 delege katılır. Evangelist hareket özellikle ABD'de çok gelişir ve güçlenir. ABD giderek evangelizmin merkezi haline gelir. 19. yüzyıl içindeki 'uyanış hareketleri' ve dinsel atılımları sonucu, 20. yüzyılın başında -1908'de- Evangelistler, Federal Kiliseler Birliği altında birleşip kurumlaşır. 1958'de ise dünya çapında misyonerlik hareketlerini yürütmek amacıyla Evangelist Misyoner İttifak kurulur. Evangelist Misyoner İttifak kurulduğu tarihten SSCB'nin çözülüşüne kadar öncelikli temel strateji olarak ABD'nin 'arka bahçesi' Güney Amerika'yı hedef alır. Katolik Güney Amerika'yı protestanlaştırmaya ve Kuruluş Teolojisi hareketini de önlemeye çalışır.

Günümüzde Evangelist Misyoner İttifak'ın öncelikleri ve hedefleri ve hedeflerinin kapsamı farklıdır. Güney Amerika'nın protestanlaştırılması hala vazgeçilmez bir hedef olsa da, misyonerlik faaliyetlerinin öncelikleri ve kapsamı dünyanın değişik coğrafyalarına doğru genişler. Misyonerlik faaliyetinde en etkin ve örgütlü Hristiyan hareket olan Evangelistler dünyanın her yerinde güçlü ve etkin bir Hristiyanlaştırma faaliyeti yürütür.

ABD'deki dinsel gericiliğin ve muhafazakarlığın ana lokomotifi Evangelist cemaatlerdir. WASP ideolojisinin sosyal kaidesi veya dayanağı esasen Evangelistler ve Anglo Amerikan protestan kültürel kodlarla kimliklermiş beyaz Amerikan nüfustur. Son güncel veriler, ABD'de 70 milyonluk bir Evangelist Hristiyan nüfus olduğunu gösterir. Toplam nüfusun üçte birinden az olmasına karşın Evangelistler ABD'deki diğer din, mezhep ve cemaatlere, kimliklere kıyasla en büyük dinsel kimliği temsil eder.

Amerikan Evangelistleri dört ana gruba tasnif edilir. Bu tasnif İncil'in farklı katmanlardan ve farklı ilkeler doğrultusunda yorumlanmasına dayanır ve protestanlığın farklı yorumlanış ve uygulanış biçimlerine yapılan tanımlayıcı vurguda anlam bulur. Ana akım Evangelistlerle Bush'un da dahil olduğu fundamental Protestanlığın bir çeşidi olan Evangelistleri politik açıdan birbirinden ayırmak gerekir. Halihazırdaki yeni muhafazakarlığı hararetle destekleyen köktendinci Evangelistlerin protestan nüfus içindeki oranı yüzde 5'tir. Bush'un temsilcisi olduğu Evangelistler asıl gücünü nüfuslarından değil, siyasal, ekonomik, askeri nüfuzlarından, muktedir odaklardan alır.

Günümüzde fundamentalizm denildiğinde ilk ve asıl olarak radikal politik İslamcı hareket akla gelir ve egemen söylem de radikal politik islama doğrudan göndermede bulunur, onu adres gösterir. Oysa fundamentalizmin çıkış yeri Amerikan Protestanlığıdır. Fundamentalizm kavramı ilk kez Amerika'da 1. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkar ve radikal Evangelist hareketi ifade eder.

III. Geniş Güncel Kadrajdan ABD Ve Din

ABD'nin Güncel Dinsel Görünümü: Yeni Dinsel Yükseliş, Yeni Muhafazakarlık

ABD'de 1950'lerde yükselen dinsel gericilik dalgası tüm dünyada olduğu gibi anti-komünist bir politik motivasyonla belirlenir. 1950'lerde başlayan dinsel yükseliş çok etkili ve uzun ömürlü değildir. Zira 60'larda siyahların öncülüğünde patlak veren ve daha sonra başka toplumsal ilerici hareketler biçiminde dalga dalga ve iç içe geçerek süren ilerici reformcu hareketler dinsel yükselişi kesintiye uğratar, önünü keser. Bu dönemdeki dinsel yükselişin iki fenomeni/olayı özellikle önemli ve dikkat çekicidir. Birincisi Scientology tarikatı kurulur. 1954'te Scientology bir din olarak ilan edilir. Böylece bilime karşı gericici bir savaş açılır, bilim dinsel gericiliğe alet edilir. İkincisi ise 11 Temmuz 1955'te çıkarılan bir yasa ile doların üzerine "In god we trust" (Biz Tanrıya güveniriz) yazısının basılması zorunlu hale getirilir. Din 'Soğuk Savaş' stratejilerinin emrine verilir.

60 ve 70'lerde ilerici toplumsal hareketler nedeniyle dinsel politik hareket etkili olamaz ve bir biçimde süregiden reformcu harekete eklenir. 80'lerde dinsel gericilik ve Amerikan muhafazakarlığı yeniden dirilmeye, yükselmeye başlar. R. Reagan'ın başkanlık dönemi dinsel gericilik, muhafazakarlık ve neoliberalizmin birbirini besleyerek geliştiği bir dönemdir. Yeni dinsel gericilik, kendini önceleyen reformcu döneme bir reaksiyon özelliği de taşır. Kadın hakları, kürtaj, çok kültürlülük, insan hakları vs. konularda reformcu hareketin kazandığı mevziler dinsel gericiliğin ve Amerikan muhafazakarlığının boy hedefi olur. ABD'nin dinci başkanları içinde yerini alan Hristiyan-Siyonist meşrepli Reagan, bu yeni dinsel yükselişin başlatıcısıdır.

Yeni dinsel yükseliş eskiye dönüşü ister. Amerika'nın geleneksel muhafazakarlığını berkitmeyi hedefler. Kürtaj yasağının genişletilmesi tale-

bi, eğitim müfredatlarına yaradılış inancının sokulmak istenmesi, kamusal alanda dine daha çok yer açılması arayışları bu dönemin dinsel politik hareketlerinin, Protestan cemaatlerin öne çıkan istemleri ve nitelikleridir.

80'lerde başlayan dinsel gerici yükseliş 90'larda hız kesmeden büyüyerek, genişleyerek sürer. 2000'lerde tam bir sıçrama yapar ve yeni bir aşamaya yükselir. İdeolojik kökleri daha derin bi tarihe uzanmakla birlikte 90'larda şekillenen neo-con -yeni muhafazakarlık- hareketi bu sürecin ürünüdür. Yeni muhafazakarlık yelkenlerini yeni dinsel gericilik rüzgarıyla şişirir, gücünü dinsel gericiliğe yaslar. George W. Bush ve neocon'lar yeni dinsel yükselişin timsalidir. George W. Bush'a en sevdiği politik düşünür, filozof sorulduğunda şu yanıtı verir: "İsa, çünkü yüreğimi değiştirdi... Yüreğiniz ve yaşamınızla İsa'ya döndüğünüzde, İsa'yı kurtarıcı olarak kabul ettiğinizde, o da yüreğinizi değiştiriyor, yaşamınızı değiştiriyor. İşte bana olan da buydu."

Oğul Bush'un Amerikan toplumuna sunulduğu bile dinsel bir ritüel ve drama tarzındadır. Bush'un 40 yaşına kadar alkolik bir adam olduğu ve kendini sonradan dine adadığı, iyi ve ustaca kurgulanıp sunulan politik masaldır. Son derece işlevli bir politik kurgudur. Bu politik kurgu hem gerçeğin üstünü örter, hem de 40'ından sonra günah çıkaran, tövbe eden, doğru yola gelen, kurtuluşu dinde bulan adamı yüceltir. Muteber ve değerli kılar. Oysa George W. Bush WASP ideolojisine, geleneklerine uygun yetişmiş bir Amerikalıdır. Okuduğu üniversitede Evangelik Hristiyan kulübünün bir üyesidir. O da babası gibi Evangelik dinci, muhafazakar bir adamdır. Bush'un alkolikliği küçük bir kusur ve günahdır. Hayatının bir döneminde alkolizme sapması Bush'un Evangelik kişiliğini ve geldiği yeri değiştirmez. Alkolizmle savaş, yeni dinsel gericiliğin ve öteden beri belli protestan cemaatlerin en başta gelen mücadele temasıdır. Bu bakımdan 'alkolik Bush'un alkolizmi yenmesi anlamlıdır ve yeni dinsel gericiliğin kalbini fethedecek bir örnektir.

Dinsel yükseliş, hayatın her alanında görülür. Örneğin 1996-2000 yılları arasında Harvard Üniversitesi'ndeki Protestan-Evangelik kulübün üye sayısı yüzde yüz artar. 250 bin olan üye sayısı 500 bine fırlar. 1999 yılında yapılan bir ankette Amerikalılara Tanrıya ya da evrensel

başka bir varlığa inanıp inanmadığı sorusu sorulur. Amerikalıların yüzde 86'sı 'tanrıya inandığı' cevabını verir. Yüzde 8 ise evrensel bir varlığa inandığını söyler. 11 Eylül'den sonra 2003'te yapılan başka bir ankette tanrıya inanıp inanmadığı sorusuna 'evet, inanıyorum' diyenlerin yüzdesi 92'ye çıkar. Bu anketlerde 11 Eylül'ün bir çarpan etkisi yaptığı tartışması, bir gerçek olarak ortaya serilir.

Amerika'da dinsel gericiiliğin yükselişinin pek çok parametresi ve göstergesi var. Örneğin dini kitapların satış rekorları kırması, çok satması bu bakımdan çarpıcı bir göstergedir. 2004 yılında satılan kitapların sayısı, bir önceki yıla göre yüzde 11 oranında artış kaydediyor. 2004 yılında en fazla satılan kitap Evangelist Hristiyan Yayıncılar Birliği tarafından çıkarılan ve Rich Warren'ın yazdığı 'Amaç-Sürülen Hayat' kitabıdır. Kitap 7 milyon satarak kurgusal olmayan kitaplar arasında en çok satan kitap ünvanını aldı. Hristiyan/dini medyada da bariz bir artış ve etkinlik görülüyor. 1945 yılında 1300'ün üzerinde olan dinsel radyo istasyonu ve 163 televizyon kanalı saptandı.

Din, ABD'de her dönem politikanın önemli bir referans kaynağıdır. Demokratlar da, Cumhuriyetçiler de dini politikanın bir aracı ve unsuru olarak kullanır. Dinci kimliğiyle bilinen ABD başkanlarını bir yana bırakalım; en laik, "solcu" sayılan ABD başkanları da dindar görünmekten ve dini politik amaçlar için kullanmaktan sıkınmıyordu. Oğul Bush'tan önce yönetimde başkan olan Clinton örneğinde bu gerçeği görmek mümkündür. 1996 yılında kongreden geçirilen bir sosyal yardım reformu Clinton tarafından onaylanıp yürürlüğe konuldu. Söz konusu yardım ve gelişim programlarını desteklemek için dinsel organizasyonlarla anlaşma yapmalarına izin veriyordu. Yine Clinton yönetimi 1993'te okul görevlilerinin öğrencilerin dua etmelerine ya da dinsel konuları tartışmalarına engel olmamaları yönünde bir tüzük düzenlemesi yaptı. Clinton da Kosova'ya, Balkanlara müdahale sırasında 'öncü ulus', 'kurtarıcı ulus' mitini söylem olarak kullanmaktan geri durmadı. Clinton'dan sonra demokratların başkan adayı olan Al Gore da "Eğer beni seçerseniz dine dayalı organizasyonların sesleri benim yönetimimde belirlenecek politikaların bir parçası olacak" diyordu.

Dinin siyasete etkisi ve dinle siyasetin alışverişi

ABD'nin kurumsallaşmış bir özelliğidir. Yalnızca dinci-dindar kimlikleriyle öne çıkan başkanlar ve siyasetçiler değil, genel olarak ABD siyaseti dinle ilişkili ve etkileşimlidir. Bu ABD'nin kuruluşundan beri gelen bir özelliktir. Bush bu ayırt edici özelliğin en ileri ve son örneğidir. Oğul Bush Teksas Valisi iken Evangelist Hristiyanlarla girdiği politik ilişkileri, Baba Bush'un başkanlık kampanyalarında daha ileriye taşıdı ve kuvvetlendirdi. Oğul Bush ABD başkanlığına adaylığını koyduğu vakit, Evangelik cemaatler tarafından kuvvetle desteklenen biriydi. Başka bir deyişle Bush kitlelerini, kitlesi Bush'u iyi tanıyordu. Tencere yuvarlanıp kapağını buluyordu. Bush yeni dinsel yükselişin talepleri olarak bayraklaşan eşcinsel evliliklerin yasaklanması, kök hücre çalışmalarının dine göre günah sayılması ve çalışmaların engellenmesi, insanın kökeninin evrim teorisi/bilimi yerine yaradılış inancına göre açıklanması ve bunun eğitim müfredatlarına konulması, kürtaj hakkının yüzgeri edilmesi, devlet okullarında dua okunmasının, ibadetin serbestleştirilmesini vb. savunup sahiplenerek başkanlık oylarını topladı. Hristiyan Evangelist ve Siyonist lobi ve cemaatlerin desteğiyle başkan oldu. Bush başkan seçildikten sonra dinsel gericiiliğin taleplerini adım adım gerçekleştirmeye koyuldu. Milyarlarca dolarlık federal fon kaynağını, dini kurumların faaliyetleri için ayırdı. Konut ve şehirleşme fonlarından 8 milyar dolarlık bir kaynak kiliselerin kullanımına verildi. Yine federal fonlardan 60 milyar doları aşan bir kaynak dini cemaatlere aktarıldı. Bu fonlardan aslan payını elbette Bush'un da dahil olduğu evangelik cemaatler aldı. Evangelik cemaatler hem ekonomik ve hem de siyasi olarak Bush'tan nemalandı, Bush'ta onlardan.

IV. Dar Güncel Kadrajdan ABD'de Din, Bilim, Evrim

Yeni Ortaçağın/Engizisyonun Mantığı: ABD'de Bilime/Evrim Teorisine Karşı Savaş

Emperyalist burjuvazinin bilimi kötüye kullanması, bilimi tekelleştirerek etkin bir sömürü ve kitleleri cahilleştirme aracı haline getirmesi; bilim düşmanlığı ve dinsel gericiliğe sarılması; 'yeni ortaçağ'ın dolaysız göstergelerinden biri oluyor. Burjuva aydınlanmasının temel proble-

matiklerinin başında din-bilim ilişkisi ve bu ilişki karşısında burjuvazinin aldığı pozisyon gelir. Din-bilim karşıtlığı ve ilişkisi Avrupa'nın burjuva aydınlanmasında akıl, bilim ve modernizm lehine çözülür. Zira din gelişen burjuva sınıfın ve toplumun önemli bir ayak bağıdır. Eski toplumun ve aristokrasinin güçlü bir enstrümanıdır. Burjuvazinin sanayi toplumu, bilime ve akla ihtiyaç duyar. Burjuva aydınlanma yüzüylü bilime, akla öncelik verir, üstünlük tanır. Burjuvazi bilim ve akla dayanarak, din-bilim ilişkisini burjuva toplumun çıkarlarına göre yeniden düzenler. Bilim özgürlüğü, din ve inanç özgürlüğü, laiklik, liberalizm vs. burjuva aydınlanmasının ürünleridir. Aydınlanma değerleri olarak siyasal, hukuksal ve yasal metinler biçiminde kayda geçer. Burjuva düzenin temel yapıtaşları işlevi görürler.

Amerika'nın burjuva aydınlanması, dinsel boyutuyla Avrupa aydınlanmasından bariz biçimde ayrılır. Amerikan aydınlanması farklı bir rotayı ve paradigmayı temsil eder. Anglo-Sakson laiklik paradigması, Amerika'nın burjuva aydınlanmasının ayırıcı yanını karakterize eder. ABD'nin kurucu ideolojisinin din-protestanlıkla belirlenen karakteri, bilimi dinin vesayeti altına sokar. Din ve inanç özgürlüğü kavramının özünü teşkil ettiği Anglo-Sakson laiklik paradigması dini-mezhepleri koruyan, gözetilen bir karakterdedir. Amerika din-bilim ilişkisini, din ve inanç özgürlüğüne tanınan öncelik ve geleneksel pragmatik yaklaşım, dinin resmi ideolojiye referans oluşu vs. ABD'de dine büyük avantajlar ve ayrıcalıklar sağlar. Bilim özgürlüğü başından beri Amerika'nın resmi ideolojisinin vesayeti ve tasarrufu altında gelişir. Amerika'nın burjuva aydınlanması dinin gölgesinde gelişen bir aydınlanmadır.

Bu bağlamda, din-bilim ilişkisi ve savaşı Amerika'da hep süreğen ve aktüeldir. ABD büyük bilimsel-teknik buluşların, araştırmaların anavatanlarından biridir. ABD uzaya insan yollar, uzayı fetheden bir bilimsel arka plana sahiptir, ama aynı zamanda uzaya gönderdiği insanla tanrıyı kutsar. Bilimin sonuçlarını dine ve tanrıya tahvil eder. ABD, son çözümlemede bilimi tanrıya-dine bağlayarak topluma sunar. Bilimin başına tanrı tacı/haçı takmayı asla ihmal etmez. Bilime, bilimin sonuçlarına dinsel ve metafizik açıklamalar getirir, üretir, bulur. Bilimi ideolojinin bir uşağı haline getirir.

Halihazırda ABD'de bilime karşı esaslı ve kapsamlı bir savaş yürütülüyor. Dinsel gerici yükselişin başını çeken Bush ve neoconlar, aynı zamanda bilim düşmanlığının ve karşıtlığının da öncülüğünü yapıyor. Bush, bilimi kovmaya ve onun yerine dinsel dogmalara daha fazla yer açmaya çalışıyor. ABD'deki aktüel-konjonktürel bilim düşmanlığının odağında Evrim Teorisi, Evrimbilim duruyor. Evrim teorisi, ABD'deki genel ve güncel bilim düşmanlığının kalbini oluşturuyor. Brown Üniversitesi'nden biyolog Kenneth Miller, "Evrim karşıtı hareketin kullandığı dil, köktendinci Hristiyanlığa inanan geniş kitleler ile bilimin arasına bir hançer sokuyor. Bu da genç insanları bilimden uzaklaştırıyor. Onlara bilim camiasına güvenilmemesi gerektiği fikrini aşıyor"(16) diyor. ABD'deki yeni dinsel yükselişin ana hedefi de budur. Bilime inançsızlığı ve güvensizliği geliştirmek, insanları-toplumu dinsel ve metafizik açıklamaları, dogmalara mahkum etmek. Bilime, akla, bilgiye, sorgulamaya, aydınlanmaya set çekmek...

Bush okullarda evrim teorisinin yanı sıra, eşit bir ağırlıkta, kutsal kitaptaki yaratılışın veya akıllı tasarım'ın (Intelligent Design) da öğretilmesini destekliyor, savunuyor ve bu konuda Texas Valisi olduğu dönemden beri etkin bir mücadele yürütüyor. Bush da evrim bilimi/teorisi karşıtı hareketi destekliyor. Dinsel cemaat ve guruplar öncülüğünde eyalet yasalarının değiştirilmesi, yaratılış veya akıllı tasarım yasal bir himaye sağlanması talep ediliyor. Bir yandan yasal değişiklikler talep ve mücadelesi yürütülürken; öte yandan eyalet mahkemelerinden evrim kuramıyla yaratılış/akıllı tasarım'ın birlikte okutulması kararları peş peşe çıkarılıyor. Ohio, New Mexico ve Georgia gibi eyaletlerde yaratılış inancı ders kitaplarına girmiş bulunuyor.

31 eyalette yaratılışın/akıllı tasarımın okullarda ders olarak ve evrim kuramıyla eşit bir biçimde okutulması çabası tüm hızıyla sürüyor. Eyalet mahkemelerinin aldığı kararların Anayasa Mahkemesi'nden dönmemesi için yeni ve farklı bir yol izleniyor. 20. yüzyıl boyunca pek çok örnek davayla sınındığı ve yol kapandığı için, Hristiyan Evangelik cemaatler-kiliseler bu kez doğrudan evrim teorisinin kaldırılması, ders kitaplarından çıkarılması veya okutulmaması talebiyle ortaya çıkmıyor. Çünkü 1925'ten bu yana evrim

teorisinin kamu okullarında ders olarak okutulmaması amacıyla Anayasa Mahkemesine yapılan tüm başvurularda yaradılışçılar, köktendinciler kaybediyor. Bu nedenle yeni dinsel gericilik amaca başka bir yoldan ulaşmak istiyor.

1950'lerde SSCB'nin bilimsel-teknik alanda gösterdiği başarı ve atılımlar, bilhassa 1957'de Sputnik uydusunu uzaya göndermesi, ABD'nin üzerinde güçlü bir baskı yarattı. Soğuk Savaş konseptiyle belirlenen sıkı rekabet-yarış her alanda boyutlandı. ABD bilimle, eğitimle ilişkisini yeniden yapılandırmak durumunda kaldı. 1950 ve 1960'lı yıllar ABD için eğitim, bilim, laiklik vb. alanlarda önemli reformların olduğu bir kesiti işaret eder. Kuşkusuz bu yeniden yapılandırma ve dönüşümlerde SSCB ile rekabetin payı büyük ve belirleyicidir. Çok önemli bir başka etken ise, Avrupa'dan Amerika'ya yaşanan bilim ve beyin göçüdür. Bu göçün hazırladığı koşullardır. 2. Paylaşım savaşı boyunca Avrupa'da Hitler zulmünden kaçan göçen büyük bilim insanları ABD'nin en büyük kazanımlarından biridir. Avrupa'dan ABD'ye yaşanan bilim ve beyin göçü Amerika'yı bilim ve teknoloji alanında kelimenin gerçek anlamıyla sıçratır.

2. Paylaşım Savaşı sonrası dönemde Amerikan Ulusal Bilim Fonu, kamu okullarında eğitimi bilimselleştirmek, çağdaşlaştırmak amacıyla bir dizi programa destek vermeye başladı. "Kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Biological Sciences Curriculum Study (BSCS) eğitim programının değiştirilmesi çalışmaları için destek olan kuruluşlardan biriydi. Bilim adamları ve öğretmenlerle ortak çalışan bu kuruluş, bir dizi biyoloji ders kitabı geliştirdi. Biyolojinin değişik konularına değiniyor olmasına karşın evrim kavramını ana tema olarak işledi."(17)

60'ların ortalarında kamu okullarında okutulmaya başlanan BSCS ders kitaplarıyla evrim teorisi ABD eğitiminin bir parçası haline geliyor. Günümüzde ABD'deki öğrencilerin yüzde 50'si BSCS'nin hazırladığı ve evrim teorisini işleyen kitapları okuyor, eğitim görüyor. Dolayısıyla ABD'deki öğrencilerin yarısı din-bilim kavgasının hedef kitesini oluşturuyor.

Evrim teorisinin ders kitaplarına girdiği, bilimin Amerika'da prestij ve mevzi kazanarak geliştiği 60'lı yıllarda "Yaradılış Bilimi", "Bilimsel Yaradılış" gibi kavramlar da ortaya çıktı. Bugünkü 'Bilinçli Tasarım' safatasının atası sayabileceğimiz 'Bilimsel Yaradılış' kavramı 1965 yılında

yine köktendinci Hristiyan kesim ve onların okulları, örgütleri tarafından piyasaya sürüldü. Bu yıllarda dinsel bağnazlığın evrim teorisi karşısında açık ve kesin bir paniğe kapıldığı görülür. Dinsel gericilik evrim teorisi şahsında bilime reaksiyoner bir tavır alır. Bilime karşı gelişen reaksiyoner tavır, tam bir Amerikan pragmatizmi yolu izler.

Yaradılış inancı bilimle eklektik bir biçimde yanyana getirilir. 'Bilimsel yaradılış' safatası imal edilir. Bilime suikast yapılır ve kaza süsü verilir. Üstelik bu bilim adı, söylemi ve görüntüsüyle yapılır. Bilimsel yaradılış kavramı ve hareketi, ABD'nin dini ve bilimi nasıl kullandığının somut ve çarpıcı bir örneğini sunar. Dinsel bağnazlık ve ABD egemenleri bilimin gücünden yararlanır ve onu en kötü biçimde kullanır, bilimi sömürür.

Evrim teorisini düşman hedef ilan eden "yaradılış bilim"çileri veya "bilimsel yaradılış"çılar, evrim teorisinin ateizme, sosyalizme, Nazizme ve pek çok kötü, tehlikeli düşünceye, felsefeye referans olduğunu ileri sürüyor ve evrim teorisini yalancı, aldatıcı, insanlığı kötüye sevk eden bir bilim olarak gösteriyordu. Hakiki ve iyi bilim olarak ise, bilim süsü verilmiş dini, tek seçenek haline getiriyor ve sunuyordu. Bilimsel yaradılış safatasının arkasında bir dizi güçlü, nüfuzlu Hristiyan örgütü, kiliseler, okullar, enstitüler vs. bulunuyordu. Yaradılışçı akımın akademik ve politik alandaki hareketi R. Reagan'ın başkanlık döneminde esaslı bir hamle yaptı. 1981'de Arkansas Eyalet Valisi 590 sayılı yasa-yı onayladı. Bu yasa "Yaradılış Bilimiyle Evrim Bilimine Eşit Davranış" başlığını taşıyordu. Doğal olarak, bu yasanın da arkasında çok geniş bir Evangelik Hristiyan kiliseler cephesi, diğer dinsel örgütler ve kimi akademik kurumlar duruyordu. ABD'deki Episcopal, Metodist, Katolik, Baptist kiliselerinin yanı sıra Amerikan Yahudi Kongresi gibi örgütler ve kimi akademik kurumlar bu geniş dinsel gericilik cephesinin bileşenleriydi.

Dinsel gericiliğin evrim teorisiyle yaradılış inancını, yani bilimle dini eşitleyen ve bu yolla dinsel inancı bilim katına yükseltmek isteyen yasal hamlesi, Anayasa Mahkemesi tarafından geçersiz sayıldı ve iptal edildi. Bu karar dinsel gericilik için büyük bir yenilgiydi. Ama dinsel gericilik, evrim teorisini eğitim alanında tasfiye etmek, bilim alanında iğdiş etmek ve kovmak

amacından asla vazgeçmedi. Bilakis yeni yol ve yöntemlerle evrim ve bilim düşmanlığı sürdü-rüldü.

Yeni Ortaçağ'ın Dinsel Akıllı Ve "Bilimi" : Akıllı Tasarım

ABD'de dinsel gericiliğin bilim düşmanlığı sü-reç içerisinde kendine yeni formlar ve söylemler buldu. Yaradılış Bilimi denen teolojik safsata 1989'da yeni bir ad ve isimle ortaya çıktı. Yara-dılışçıların son "bilimsel buluşu" Akıllı Tasarım (Intelligent Design) safsatası oldu.

Bugün ABD'de bilim ve evrim düşmanlığı esa-sen akıllı tasarım miğferi altında yürütülüyor. 90'lı yıllarda akademik alanda yaradılışçı ana akımın bir parçası olarak gelişen ve körüklenen akıllı tasarım, Evangelist Bush'un başkan se-çilmesi ve neoconların ABD'nin güncel ideolo-jik formatını belirlemesiyle güç kazandı. Etkisini ve yaygınlığını olağanüstü artırdı. Akıllı tasarım, ABD'nin sınırlarını hızla aştı. Yeni Ortaçağ'ın dinsel akıllı küreselleşmeye başladı. Akıllı tasarım görüşü de 'yaradılış bilimi' gibi ABD'den tüm dünyaya servis edilmeye başlandı.

24 Ekim 2005'te ABD, Afrika ve Avrupa'dan yaklaşık 700 akademisyen -güya bilim insanı- Çek Cumhuriyeti'nin başkenti Prag'ta toplandı. Toplantının konusu 'Darwin ve Tasarım'dı. Bu toplantı akıllı tasarım safsatasının bundan böyle emperyalist burjuvazi ve dinsel gericiliğin bilim ve evrim teorisi düşmanlığının temel vurucu silahı olacağına işaret ediyor. Akıllı tasarımın bilime karşı dünya çapında yürütülecek gerici savaşın teorik-ideolojik argümanı olduğunu gösteriyor.

Akıllı tasarım, ABD merkezli bir "teori", "bi-lim" olarak dünyaya pazarlanıyor. Washing-ton'daki Discovery Institute, akıllı tasarım ça-lışmalarını örgütlüyor. Kansas'ta Akıllı Tasarım Ağı (Intelligent Design Network) adlı bir mer-kez bulunuyor. Discovery Institute'un çalışma-larına 1989'dan bu yana dünyanın değişik ülke-lerinden akademisyenler dahil ediliyor. Özellikle ABD üniversitelerindeki yabancı akademis-yenler bu çalışmalarda örgütlendiriliyor. Akıllı Tasarım çalışmalarına katılan Türk akademis-yenlerden Mustafa Akyol, akıllı tasarım görüşü etrafında örgütlenen ve bunu dünyaya bilim

olarak yansıtmaya çalışan Discovery Institute için şu değerlendirmeyi yapıyor: "ABD'de bu-lunduğum dönemde Washington'daki Discovery Institute yöneticileri ile tanıştım. Bir Müslüma-nın da bu tartışmada yer almak istemesi onlar için önemliydi... Intelligent Design belirli bir dinin uzantısı olan bir görüş değil, sonuçta sa-dece canlılık yaratılmıştır ama yaratıcının kim-liğine dair bir şey söylenmiyor. Çünkü bu bili-min alanı dışında kalan bir dini mesele. Bu din-lerarası entelektüel çatısı nedeniyle Intelligent Design'ı savunan insanlar var. Çoğunluk Hristi-yan ama Museviler de var."

Türkiye'de Adnan Oktar ve onun antikomünist tarikatı, Discovery Enstitüsü'nün safsatalarını Türkçeleştirip, Harun Yahya imzasıyla basıyor, ücretsiz dağıtıyor. Amerikan neocon çevreleriyle bağlantılı bu gerici çevre, AKP Hükümeti tarafından da destekleniyor. MEB de ders kitap-larından, zaten sınırlı evrim teorisi bölümlerini tasfiye etmeye uğraşılıyor.

Dolayısıyla Amerikan yeni ortaçağı, yeni sö-mürgelerde de yansımalarını buluyor.

Dipnotlar

- 1- Şarkiyatçılık, Edward Said, s. 69
- 2- Çığırından Çıkmış Bir Dünya, Fikret Başkaya, s. 19
- 3- Kan Tadı, Haluk Gerger, s. 85
- 4- Biz Kimiz? Amerika'nın Ulusal Kimlik Ara-yışı, Samuel P. Huntington, s. 64
- 5- Age, s. 65
- 6- Vanilyalı İdeoloji/Küresel Bellek Üzerine Denemeler, Yusuf Eradam, s. 44
- 7- Age, s. 37
- 8- Kan Tadı, Haluk Gerger, s. 86/87
- 9- Age, s. 88
- 10- Age, s. 89/90
- 11- Biz Kimiz? Amerika'nın Ulusal Kimlik Ara-yışı, S. P. Huntington, s. 76
- 12- Age, s. 77
- 13- Age, s. 78
- 14- Age, s. 78
- 15- New York Times, 28 Ekim 2005
- 16- ABD'de Bir Evrim davası ve Burjuva De-mokrasisi / Prof. Rennan Pekünlü. Bilim ve Ge-lecek, sayı 6, s. 16

2007: Olasılıklar Ve Olanaklar

Yeni yıl, süreç değerlendirmeleri için bir vesile olarak görülür. Ne var ki, bunun bir önceki yıla dair takvimsel bir öyküye dönüştürülmesinin yararlılık düzeyi tartışılır. O nedenle; 2006 'panoraması' yerine, geride kalan dönemde açığa çıkan olguların, dinamiklerin mayaladığı olasılıklara dair analiz ve öngörülere girişmenin, şu an bulunduğumuz zaman diliminden ve koşullardan geleceğe bakmanın daha isabetli olacağı öngörülmelidir.

Egemenler Cephesi

Egemenler cephesi; ABD'ye stratejik uşaklık, IMF programlarının katı bir biçimde uygulanması, emperyalist küreselleşme koşullarına uyarlanma, AB'ye giriş, işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci başkaldırışı tehlikesinin (öncü güçlerin ezilmesi şahsında) önlenmesi ve ulusal demokratik hareketin askeri güçlerinin tasfiyesi konularında genel bir mutabakat içindedir. Bu çerçevede en önemi mesele; rejim krizini çözecek programın ve AB'ye giriş sürecinin kimi politik gereklerinin rejimin yarı askeri karakteri ile bu taş çekildiğinde anayasa, yasal kurumsal açıdan yapılabilecek değişikliklerin burjuva diktatörlüğün faşist biçimi ile generaller partisinin rejim içindeki konumunu hangi ölçüde etkileyeceği sorunudur. Tek tek konular üzerinden kopan fırtınalar, bu gerçekliğin parçaları olarak ele alınmazlarsa doğru biçimde anlaşılmazlar.

Herkesin görebileceği kadar açıktır ki, rejim krizi sürmektedir. Ne ulusal demokratik hareketin 7 yıllık yeni stratejisi ve devletin AB'ye yöneliş sürecinin (iç dinamikleri yatıştırılmayı amaçlayan) biçimsel düzenlemeleri, ne de AKP'nin en geri sınırlara çekilmiş politik İslam-

cılığı, herhangi bir düğümü çözebilmiştir. İşçi sınıfı ve ezilenlerin özgürlük talebi ise bir kördüğüm durumundadır. Sömürgeci ve inkarcı faşist diktatörlük, kendini yaşatmayı sürdürmede arzuladığı "siyasal ve toplumsal istikrarı" elde edememekte, bunun için kitle rızasını sağlayamamaktadır. Bu durum kaçınılmaz biçimde düzenin egemen güçleri ve kurumlan arasında bir irade bölünmesi ve çatışmasına yol açmakta, söz konusu gerçeklik değişik gelişmeler şahsında kendini farklı görünümde tekrar tekrar ortaya koymaktadır.

Çankaya seçimi, Kıbrıs, 301. madde ve ateşkes karşısındaki tutum, bunun güncel yansımaları ya da alanlarıdır. Anayasal, yasal, kurumsal, kadrosal yapının 'özel', 'esasa dair' bir değişime uğratılmaksızın törpülenmesine ve rötuşlanmasına dayalı biçimde militarist çarka bağlı ve rejimin sürdürülmesi programı ile; rejim krizinden kurtulmak ve AB'ye giriş için anayasal, yasal, kurumsal, kadrosal temelde geniş ölçekli bir değişimin göze alınması programı mücadele halindedir.

Bugün bu saflaşma kendisini generaller partisi, CHP, MHP, YÖK, üniversite yönetimleri, yüksek dereceli yargı kurumlan vb. bloku ile TÜSİAD, AKP bloğu şeklinde ortaya koymaktadır. Kuşkusuz her iki blokun belirtilenler dışında değişik parti, dernek, sendikalar içindeki bağlaşıkları mevcuttur. Birinciler "güvenlik, üniter ve laik yapının korunmasını", İkinciler "demokrasi" bayrağını yükselterek, işçileri ve ezilenleri kendi programlarına kazanmaya ve yedeklemeye çalışıyorlar.

Geçtiğimiz ay general Yaşar Büyükanıt'ın dolaysız biçimde ortaya koyduğu gibi; hükümet

politikaları olabilir, ancak hükümet temel konularda devlet politikalarını esas almak zorundadır. “Devlet politikaları” ise MGK'da saptanır. Hükümetin imzaladığı Ankara Protokolü'nün AB ile ilişkilerde yer alabileceği ve yarattığı gerilimlere rağmen uygulanmaması bunun sonucudur. Aynı nedenle 301. maddede de

TÜSİAD ve hükümetin arzusu değil, generaller partisinin istekleri esas alınmıştır. Ateşkes ilanı karşısında Tayyip Erdoğan'ın, “Durduk yerde operasyon olmaz” açıklamalarına beş kuruluşluk bir değer verilmemesi ve saldırıların kesintisiz sürdürülmesi aynı kapsamdaki bir gelişmedir.

Yakın dönemde ipin en fazla gerileceği konu, Çankaya seçimidir. Bu konuda generaller partisi ve bağlaşıkları sıkı bir blokken, TÜSİAD-AKP bloku iç gerilim taşımaktadır.

Bilindiği gibi generaller partisi, Tayyip Erdoğan'ın veya onunla aynı kumaştan sayacağı birinin (Arınç, Gül, Şener vb.) Çankaya'ya seçilmesine karşıdır. Hükümet olmasına bir yere kadar katlanabileceğim, ama Çankaya'yı bir rejim sorunu olarak gördüğünü, AKP'nin bu konuda anayasal-yasal prosedürü uygulama hak ve yetkisini bir tarafa bırakmasını ve “devlet iradesi”ne teslim olmasını istiyor. Aksi bir tutuma karşı darbe dahil her yola başvuracağım, burjuva basındaki sözcüleri ve yanı sıra pek çok 'sivil' zevat aracılığıyla ifade ediyor.

AKP, yakaladığı fırsatı değerlendirme arzusu temelinde hem iç hem uluslararası dayanaklarının tavrını hem de olası riskleri ölçmekle meşguldür. “Nisan'a kadar sessizlik” politikasının anlamı budur.

TÜSİAD, generaller partisinin taktiklerini ciddiye almakta, cepheden bir mücadeleyi istemekte ve AKP'ye uzlaşma öğütlemektedir. Bu, Tayyip Erdoğan, Bülent Arınç vb. AKP'lilerin aday olmaması, generallerin kabullenemeseler bile, sineye çekmek zorunda kalacakları bir adayın tercih edilmesi biçimde somutlanıyor. Burada generallerle arasına koyduğu mesafe ise gerek AB'ye giriş sürecinde gerekli yasalar, gerekse de uluslararası tekellerin ve IMF'nin bazı istekleri karşısında veto/Anayasa Mahkemesine götürme yöntemlerini devreye sokmayacak birinin tercih edilmesidir. (Burada dikkate alınması gereken bir gerçek de şudur: TÜSİAD, “laik yapı ve yaşam tarzı”nın dinsel bir başkalaşıma uğratılmasına katı biçimde karşıdır ve gerektiği

her durumda AKP ile bu konuda kavgaya tutuşmaktadır, tutuşacaktır.)

ABD yüksek askeri bürokrasi-hükümet geriliminin ordunun kuvvet kullanması yönünde gelişmesine karşıdır, ancak AKP'ye bildiğini yapmasını, önüne gelen fırsatlardan yararlanmasını değil, uzlaşmayı önermektedir. Bu tablo içinde generaller partisinin merkezinde durduğu blokun önemli hamlelerinden biri, barajın yüzde 7-8'e çekilerek bir erken seçime gidilmesidir. (Barajın hangi rakamdan kurulacağını, Kürt ulusal demokratik güçlerinin hangi düzeye ulaşamayacağına güvenceli olduğu tahminine göre belirleneceği malum.) Erken seçim için gözle görülen bir psikolojik savaş yürütülmekte, daha önceki darbelerin erken seçim imkanının değerlendirilmemesinden kaynaklandığı burjuva basınının 'güvenilir kaynaklardan bilgi alan' kimi köşe yazarları tarafından açıkça yazılmaktadır.

Peki Bunlar Bir İşe Yarayacak Mı?

Erken seçim kararı alabilecek yegane çoğunluğa sahip parti olan AKP, buna kararlılıkla karşı durmaktadır. Keza TÜSİAD, erken seçimi, çıkarlarına uygun görmemektedir. ABD'nin, faşist Bush yönetiminin bir erken seçim eğilimi söz konusu değildir. Bu koşullarda generaller partisi ve bağlaşıklarının, Çankaya riskini erken seçimle önleme taktikleri, girişimleri boşa çıkmaya mahkumdur. Bir başka ifadeyle Çankaya meselesi çözülmeden erken seçim yapılması olasılığı yüzde on bile değildir. (Seçimlerin Kasım'dan birkaç ay önce çekilmesi ihtimalini yok sayamayız, fakat bunun Çankaya'ya bağlı erken seçim istek ve zorlamasından apayrı bir anlam taşıyacağı gözler önündedir.)

Egemenler cephesinde güçlü bir psikolojik savaş eşliğinde sürecek gerilimlere, teşhirlere, tehditlere, çelmelemelere sahne olacak dört-beş aylık dönem sonunda, TÜSİAD ve ABD'nin isteği doğrultusunda bir Çankaya uzlaşması başta gelen olasılıktır. AKP, Genel Başkanını ya da aynı nitelikte görülecek Arınç, Gül vb. bir aday göstermeyecek, TÜSİAD'ın desteğini alabilecek, ABD ve AB'yi hoşnut edecek bir tercih yapacaktır. Bu aynı zamanda, AKP'nin, 2007 genel seçiminde gerekli iç ve uluslararası desteği sağlama yatırımı olacaktır. Tayyip Erdoğan'ın Çankaya hevesini, (sürenin beş yıla indirilmesi, seçimin genel oyla yapılması gibi yöntemlere de açık tarzda) sonraki döneme saklayacağı beklenebilir.

AKP'nin, veto/Anayasa Mahkemesi araçlarını daha az kullanarak, hükümetle uyumlu fakat kurmayları arasında yer almayan birini (elbette ki eşinin başı açık, geçmişi politik İslamcılık bakımından fazla sivri olmayan biri) Çankaya'ya çıkarması, generaller partisinde bir hazım sorunu yaratacaktır. Fakat AKP'nin TÜSİAD ve ABD'nin desteğini almış böyle bir manevrası, generaller partisinin zor araçlarıyla durumu değiştirmek imkanlarını muazzam ölçüde zayıflatacaktır.

Gelişmelerin bu minvalde seyretmesi halinde generallerin, rejimin yan-askeri karakterini bütünüyle askeri hale getirmek yolunda harekete geçmesi olasılığı, olasılık olmaktan öteye bir anlam taşımayacaktır. Ne var ki, vurgulandığı gibi, Tayyip Erdoğan'ın ya da AKP'li kurmaylardan birinin Çankaya'ya çıkması karşısında darbeye başvurmaları büyük bir sürpriz olmayacaktır.

Çankaya'ya, hükümet kararları karşısında generaller partisinin filtresi gibi çalışacak birinin değil de, esasen TÜSİAD'ın arzularına uygun birinin çıkması halinde egemenlerin iç gerilimleri yeni bir noktadan derinleşecektir.

Bunun dışında, “iki limana iki liman” önerisinin AB ile ilişkilerin normal seyrinden sapmasını önleyecek bir kurtarıcıya dönüşmemesi, Kıbrıs krizinin geleceğe taşınmasını koşulladı. Kıbrıs, TÜSİAD-AKP bloku ile generaller partisi-CHP bloku arasındaki mücadelenin bir alanı olmaya devam edecektir. TÜSİAD, askı kararının yarattığı duraklama devresinin en kısa zamanda atlatılması için Ankara Protokolü'nün şu ya da bu şekilde uygulanabileceği koşulların yaratılması yolunda AKP'yi yüreklendirirken, generaller partisi mevcut durumun sürmesi için çaba harcayacaktır. ABD ve İngiltere'nin girişimleri ile kimi AB devletlerinin kolaylaştırıcı tutumları temelinde Ankara Protokolü'nün uygulanma koşullarının oluşturulacağını bekleyebiliriz. Ancak AB ile ilişkileri düzeltse de bu gelişme kendi başına Kıbrıs'taki düğümün çözülmesini sağlayamayacak, sorun hiç değilse bir sonraki yıla taşacaktır.

Egemenler cephesinin proletarya ve ezilenler karşısındaki konumlanışları bakımından ise 2007'nin sert bir yıl olacağına dair çok fazla belirti mevcuttur.

Geniş kitleler açısından ele alınırsa, emperyalist küreselleşme politikalarının veya sosyal yıkım

programının hiçbir engele takılmaksızın uygulanması çizgisi sürdürülecek, direniş imkanları tahrip edilmeye çalışılacaktır, işçilerin, emekçi memurların, öğrencilerin, esnafların, emekçi köylülerin daha büyük kitlesi düşük ücret, yüksek vergi, paralı eğitim, paralı sağlık, evsizlik-evinden edilmek, iflas, tarımsal yıkım-köyden göç zemininde yoksulluk sınırının altında bir yaşama itilmekle yüz yüzedir. Kitlesele yoksulluk, kitlesele işsizlik yadsınamaz bir olguya dönüşüyor. Yüксеlebilecek kitle protestolarına karşı biber gazı, cop, gözaltı ve tutuklama metotlarının öne geçeceği görülmektedir. Kısa bir ifadeyle; bir seçim yılı olmasına karşın, politik ve iktisadi terör burjuvazi ve hükümetin başta gelen yöntemi olacaktır.

Sömürgeci faşist diktatörlüğün işçi sınıfı ve ezilenlerin öncülerine, devrimci yapılara ve ulusal demokratik hareketlere karşı tutumu, 'umut kırma konseptine' bağlanmış (son birkaç aydır kimi örnekleri görülen) çizgide sürecektir. Hatta bunun Kuzey Kürdistan özgülünde çok daha şiddetli biçimlere bürüneceği görülmektedir.

Gelişmenin yönünü anlamak için, Hilmi Özkök'ün “sözde vatandaşlar”, Yaşar Büyükanıt'ın “silahsız terör”, “anayasaya bağlı olmayanlar, onun tanıdığı haklardan yararlanamazlar” ve son olarak da generaller partisinin sözcülüğüne soyunan Baykal'ın “dağdakiler de o vadakiler de aynı proje için çalışıyorlar” sözleri dikkatle gözetilmeli, şu an geçerli olan TMY'nin çıkarılması için militarist kurumlarının yürüttüğü mücadeleye hatırlanmalıdır. Bunlar, olası saldırıların yönünü de, kapsamını da gözler önüne sermektedir.

Son Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'ne (MGSB) üç 'öncelikli tehdit'ten biri olarak kaydedilen devrimci hareket, politikayı aynı zamanda askeri araçlarla ve kitle şiddetine dayalı biçimlerle yürüten bölükleri başta olmak üzere, saldırı hedefine oturtulmuş bulunuyor. Onlardan iki şey isteniyor: Birincisi, politikayı askeri araçlara ve devrimci kitle şiddetine dayalı biçimlerde yürütmekten, bunun filizlendiği zihniyetten, hazırlıktan vb. tümüyle vazgeçin. İkincisi, devrimci çizgideki mücadele düzeyini rahatsız edici ölçüde yükseltmeyin, bir toplumsal muhalefet grubu olma çerçevesini kırmayın ve kendinizi hem mücadele araç ve biçimleri sorununda, hem de yapısal olarak burjuva legaliteye uydurun. Aksi halde denmektedir, takip, gözaltı ve tutuklama

terörünü yoğunlaştırmak dışında çalışmalarınızda yasal demokratik mevzileri kullanmanıza izin vermeyeceğiz. “Hizaya getirme”, irade kırma hareketleri düzenleyeceğiz. Politik ve örgütsel önderlik gücünüzü, düzey, birikim, sinanmışlık, kararlılık ve enerji imkanlarınızı şu veya bu yolla en alt düzeye indireceğiz.

Ateşkes ilanına rağmen hızından fazla bir şey kaybetmeyen imha ve esaret seferlerinin, İran’la, Suriye’yle kotarılmaya çalışılan “birlikte ezme” projelerinin ABD ile girilen koordinatörlük yolunun, seçim barajının sıkıca korunmasının ve “bağımsız adaylar” için seçilmesini zorlaştırılmasının ortaya koyduğu gibi; ulusal demokratik harekete ve Kürt halkımıza yönelik sömürgeci, inkarcı, faşist saldırılar durmak bir yana daha da şiddetlenecek ve yeni boyutlara ulaşacaktır.

Güney sınırlarındaki yığınak (kış koşulları nedeniyle sınırlansa da) biliniyor. Bu ikili bir amacın ürünüdür, ilki: Ulusal demokratik hareketin 2004 Haziranı sonrası elde ettiği politik ve moral üstünlüğü yok etmek, bu amaçla Kuzey kıyısında ve Güney’in 15-20 km içlerinde bulunduğu varsayılan kampları ezme hedefli saldırılar düzenlemektir. Diğer amaç ise 2007 Aralık’ına değin yapılması kararlaştırılmış Kerkük referandumunun -en azından- ertelenmesi için Güney yönetimine baskı yapmaktır. O nedenle, ateşkese devlet cephesinden yanıt verilmesi beklentisinin herhangi bir karşılığı yoktur. Tersine, Çankaya meselesinin de bir etken olduğu koşullarda generaller partisi bahardan itibaren 'yetkilerini' en geniş biçimde kullanarak ve kontregerillayı etkinleştirerek, halen sıkıca bağlı olduğu geleneksel “ez ve çöz” politikası doğrultusunda sömürgeci saldırıları yoğunlaştırarak ve yurtsever halk kitleleri üzerindeki baskıları, sömürgeci-faşist terörü arttıracaktır.

İşçi Sınıfı Ve Ezilenler Cephesi

Emperyalist küreselleşme politikaları, işçileri, kent ve kır emekçilerini, öğrencileri, emeklileri daha kötü yaşam ve çalışma koşullarına itmeye devam ediyor. Sömürünün yoğunlaşması, yoksulluk ve işsizliğin kitleselleşmesi, esnafın iflasa sürüklenmesi, küçük ve orta köylülerin topraktan geçinemeyişine düşüp çaresizce kentlere göç etmesi, öğrencilerin paralı eğitim yükü altında bunalmaları, paralı sağlığın kötüleşen yaşam koşullarıyla da birleşerek yoksulları

bedensel acılarla ve tahribatla yüz yüze bırakması, emeklilerin, kimsesiz yaşlıların, özürlelerin, geçinme, barınma ve bakım sorunlarıyla baş edemez duruma gelmeleri, “Kentsel Dönüşüm” demagogileriyle evleri yıkılan, eski ve yeni gecekondu mahallelerindeki işçi ve emekçilerin esasen politik ve toplumsal nedenlerle sürülüp dağıtılmaları yaşana giden gerçeklerdir. Tüm bunlara karşın uluslararası tekellerin ve işbirlikçi sermaye oligarşisinin karları misliyle artmaya devam ediyor. Bir kutupta servetin, bir kutupta sefaletin birikmesi, daha geniş kesimlerce görülebilen bir olguya dönüşüyor.

İşçi sınıfı ve ezilenlerin politik istem ve umutları da kilit altında. Dar bir çerçevedeki demokratik hak ve özgürlükler bile emperyalist küreselleşmenin ücret, çalışma koşulları, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, tarım vb. politikalarının en sorunsuz biçimde uygulanmasını sağlayacak faşist bir cenderede tutuluyor. Bu anayasal ve yasal çerçeveye dayanmak kadar militarist zorbalık ve fiili yasaklarla gerçekleştiriliyor.

En kabadayısından 600-700 bin işçinin örgütlü olduğu işçi sendikaları, vurgulanan koşullar ve keskin sınıf çelişkilerine rağmen faşist, gerici burjuva reformist sendika ağa ve bürokrasisi marifetiyle bir iskelete dönüştürüldüler. Küçük burjuva reformizminin 'hak bekleme', 'aşırılıklara kapılmama' çizgisi KESK'i güçten düşürdü, demoralize etti ve etkisizleştirdi. Esnaf örgütleri, faşist ve gerici burjuva grupların arpalığı durumunda ve şu ya da bu düzen partisinin destek gücü olmayı aşamıyor. Geniş köylü yığınları ise örgütlenme yolunda bir kanal bulmuş veya yaratmış değil.

Onmilyonları girdabına çeken bu işsizlik, yoksulluk, umutsuzluk koşullarında toplumsal çürüme hızla yayılıyor. Uyuşturucu ve kadın bedeni ticaretinden başlayarak, çek-senet tahsilatı, haraç toplama, kumar, hırsızlık, kapkaç, dolandırıcılık gibi işlerle geçinmeyi meslek edinmiş çetelerin ve bireylerin niceliği kitlesel ölçeklere vardı. Giderek daha büyük bir kitle, bu toplumsal yozlaşma çarkının birer dişlisine, kurbanına dönüşüyor. Resmi faşist güçler, politik bakımdan tehlikeli veya düşman gördükleri emekçi semtlerinde keza Kuzey Kürdistan'daki kimi kent ve ilçelerde uyuşturucu, kadın bedeni ticareti gibi çürütücüleri bizatihi örgütleyiyor. 'Çete' adı verilen bu toplumsal çürüme ve çürütme organizasyonlarının en fazla dal budak salmış olanla-

rında sivil faşist elebaşılar bir yana, resmi militarist kurumlarda çalışan veya çalışmış binlerinin bulunması artık neredeyse kimseyi şaşırtmıyor.

Toplumsal nesnelliğin ortaya konulan görünüm-leri dışında 2007'yi önceleyen ayların tanıdığı olduğu başkaca gerçekler ve birikimlerin dinamikler de mevcut. Bunlar 2007'nin şekillenmesinde işsizlik, yoksulluk, umutsuzluk, örgütsüzlük koşullarının yarattığı toplumsal yıkım ve çürümeden daha fazla etkili olacaktır. Bu, belirli toplumsal maddi koşullarda işçi ve ezilenleri çürümeye itildiği, toprakla yine onların tohumunu oluşturduğu fideliklerin yeşermesinden ibaret bir hakikattir.

İşçi sınıfının işten atma, işsizlik kırbacına rağmen iş ve yaşam koşullarını düzeltme mücadelesini geliştirme ve sendikal örgütlülük isteğini yansıtan direnişler, sendikalaşma çabaları bu konuda yıllarca sessiz kalmış şehir ve ilçelerde bile dışa vurdu. İrili ufaklı değişik fabrika direnişleri birbirleriyle dayanışma köprüleri kurmaya çalıştılar. İşçi aileleri değişik mücadelelerde sürecin bir parçası haline geldi. Binbir engele karşın ikinci yıla taşınabilen direniş örnekleri yaratıldı. Memnuniyetsizlik, durumu değiştirme arzusu, için için büyüyen bir öfke işçi sınıflarına belirli patlama öğeleri yığılmış bulunuyor. İşçiler, sınıfın yarattığı gelenekleri ve başvurdukları mücadele biçimlerini hafızalarına kaydediyor. Gerekli durumlarda pratikleştirmeye yöneliyorlar. Bir toplumsal öfke dalgasının sokağa yansması halinde bunun başında işçilerin, asıl olarak da genç bölüklerinin yürümesi gelişmenin ruhuna tamamen uygun olacaktır. O nedenle de sendikasız-sigortasız çalıştırılan 7-8 milyonluk işçi kitlesine büyük bir dikkat göstermek gerekir. Dün sınırlı ürünler vermiş çalışmaların, emeklerin, mücadelelerin mevcut toplumsal nesnellik, keskinleşmiş çelişkiler zemininde "Artık Yeter" duygusuyla birleşerek çok daha ileri sonuçlara yol açması tümüyle olanaklıdır.

İşçi sınıfı gençliğinin komünist ve devrimci safları güçlendirmeye devam etmesi, emekçi semtlerdeki politik mücadelelere ilgi ve katılımı da dikkate değerdir. Yıllardır burjuva sendikal yönetimlerin sakatladığı savunma mücadelesi içinde en geri noktaya savrulan ve çıkış arayışlarına dair işaret fişekleri yakan işçi sınıfının kendisini, ezilenleri, yoksulları ateşleme süreci belirli bir olgunluğa erişmektedir.

KESK çatısı altında birleşmiş emekçi memurlar nezdinde 'irade beyanı' ve 'hak bekleme' çizgisi, tarzı inandırıcılığını yitirmiş bulunuyor. Buna rağmen küçük burjuva reformist önderliğin, koltuğunu yitirmese bile, anlayışlarının pratikte bir kenara itilememesi, umutsuzluğu ve bezginliği körüklemekte. Ne var ki, işçi sınıfı saflarında genelde olduğu gibi emekçi memurlar kitesinde de böyle gidilemeyeceği, 'bir şeyler yapmak gerektiği' duygusunun güçlendiği görülüyor. Grev ve toplu sözleşme hakkından yoksunluk, ücretler ve sosyal haklar tablosunun giderek kötüleşmesi, sürgünler ve maruz kalınan değişik baskılar uyarıcı maddelerin birikimine yol açmış bulunuyor. Şu rahatlıkla söylenebilir ki; KESK'li emekçi memurların ateşleyeceği hareket, Kamu-Sen'in ardından yürüyen emekçi memurların ana gövdesini de sürükleyecektir. Bu, 'emekçi memurların haklarını koruyan ve geliştirilen sendika' olabildiği ölçüde KESK'e katılım biçimi de alacaktır.

Gençlik hareketinde son iki yıldır, soruşturma ve okuldan atma terörü ile tutuklamaların başat rol oynadığı, keza devrimci ve antifaşist gençlik güçlerinin birleşik mücadeleden iyice uzaklaşmalarının, üniversiteli gençliğin geniş kitlelerini ilgilendiren tek tek sorunlarda kazanımlar elde etme iddiası, ağırlığı taşıyan etkili bir mücadele geliştirilememesinin ciddi pay sahibi olduğu bir gerileme yaşandığı gözler önündedir. Bunun yer yer demoralizasyon ve umutsuzluk yaydığı da bir gerçektir. Sonbahardan itibaren YÖK'e, soruşturma ve okuldan atma terörüne, kimi ekonomik koşullara ve son olarak da sivil faşist saldırılara karşı geliştirilen birleşik antifaşist mücadele örnekleri ise yeni bir canlanma sürecine girildiğinin müjdecisi oldu. 2007'ye damgasını vuracak olan da budur. Dikkatle gözetilmesi gereken durum, gerek üniversiteli gerek liseli gençlik saflarında; eğitim koşullarının, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın keskinleşen sınıfsal, toplumsal çelişkilerinin ve dünyadaki mücadele dinamiklerinin beslediği bir mayalanmanın oluşmaya başladığıdır. Bundan ayrı olarak öğrenci gençliğin devrimci, komünist ve ulusal demokratik safları takviye etme, dinamizm katma potansiyel ve yeteneğini 2007'de de sergileyeceği şüphesizdir.

Emekçi semtlerde, faşist diktatörlüğün çeteleştirme, yozlaştırma ve çürütme politikalarına, devrimci hareketin son üç dört yıllık gelişmesi-

nin faşist gözaltı ve tutuklama kampanyalarıyla durdurulmaya, geriletilmeye çalışılmasına, devrimci güçler ve ulusal demokratik hareket etrafında, hazır dinamikler kadar potansiyel kuvvetleri de harekete geçirecek bir eylem birliği tarzının ve güven ilişkisinin hakim kılınamamasına karşın önemli deneyimlere ve birikimlere yol açan mücadeleler geliştirilebildi. Varoşlar, değişik süreçlerde bir ağırlık noktası olabildi. Düzenin, siyasal rejimin ve sömürgeciliğin işçi ve ezilenlerin yaşamında yarattığı tüm ağır sonuçların billûrleştiği emekçi semtlerinde 2007, geniş kitlelerin öfkeli protesto ve mücadelelere girebileceği, gerilimlerle yüklü bir süreç olacaktır. Meseleye militarist çözüm yöntemleriyle yaklaşan faşist rejim geçici başarılar sağlasa bile, gerçekte rüzgar ekmekten başka bir şey yapamayacaktır. Eğer, çetelere ve toplumsal çürütmeye karşı mücadele dar bir paranteze (tek tek kişiler, olaylar) sıkıştırılmaz, faaliyet konuları daraltılmaz, kitle çalışması kesintisizce sürdürülür, halk toplantıları, platformları gibi biçimler işlevli kılınırsa işçilerin, işsizlerin, yoksulların, öğrencilerin, emekçi kadınların, esnafın ve ezilen değişik toplulukların yıkıcı enerjisinin harekete geçeceği kanalların büyüyeceği ve sağlanacağı bir yıl olacaktır 2007.

İşçi sınıfı ve ezilenlerdeki memnuniyetsizliğin, arayışların öfke ve mücadele arzusunu mayaladığı ve 2007'de bunların bir enerjiye dönüştürülmesi imkanlarının büyüyeceği, emekçi köylü hareketi şahsında da görülebilir. Ordu'da, Manisa'da, Bursa'da, Mersin'de gözler önüne serilen öfke, emperyalist küreselleşmenin tarım politikalarının yarattığı tahribatın artacağı-yayılacağı yeni yılda daha geniş kesimlerin ortak duygusuna dönüşecektir.

Dikkat çekici bir faktör de işçi sınıfı, emekçi memur, öğrenci gençlik ve kent yoksulları saflarında birleşik mücadele arzusunun büyümesidir. Bu, son birkaç ayın gelişmelerinde hem bir eğilim, hem de pratik bir durum olarak kendini ortaya koydu. 2007'de bu doğrultuda yeni kanalların açılmasının nesnel olanakları güçlenecek ve yine gerek olaylar, gerekse de sonuç alma, kazanımlarla ilerleme, daha etkili mücadeleler yürütme açlığı hareketi bu yönde zorlayacaktır.

Kürt ulusal demokratik kitle hareketi bakımından da 2007, yeni bir kabarış yılı olmaya aday-

dır. “Barış” arzusu ile dopdolu olsa da, sömürgeci, inkarcı, faşist rejim koşullarında ortaya konulan talepler temelinde bir gelişme sağlanmasının olanaklı olmadığı sezilmiş, anlaşılmış ve kitle bilinci haline gelmiştir. “Barış” talepli eylemlere ve “seçilmişlerin diplomatik girişi-mi”ne coşkulu kitle desteğinin sağlanamaması bunun ifadesidir. Faşist sömürgeciliğin 2007'deki politik pratiği ile, kendini, boyun eğme veya mücadeleyi yükseltme yol ayrımında bulacak ulusal demokratik kitle hareketi, ikinci seçeneğe hayat verecektir.

Bütün bunların yanı sıra, egemenlerin Çankaya dalaşı ve genel seçim atmosferinin on milyonlarca işçi ve ezilenin politik sorunlara ilgi ve dikkatini yoğunlaştıracağı da sürecin göz önünde tutulması gereken bir başka gerçeği olacaktır.

2007'de egemen kliklerin demokrasi ve refah vaatleri, ırkçı ve şovenist demagogileri, AB hayalleri gerçeklere, sert iktisadi ve toplumsal çelişiklere çarparak sarsıntılar ve aşınmalar yaşarken, özgürlük, adalet, halklara eşitlik talebi işçi sınıfı ve ezilenlerin yeni bölüklerine yayılma imkanına sahip olacaktır. Antifaşist, antişovenist, antiemperyalist etkilerin büyümesinin nesnel koşulların güçlenmektedir. Devrimci çalışmaların güven verici özellikler sergilediği ve bu imkanlara kilitlendiği oranda yürüyüşünü sürdürecektir.

Komünist devrimciler, 2007'de sömürülen ve ezilen tüm sınıf ve tabakaların, ulusal topluluklarının, inanç-kültür topluluklarının, sömürgeci boyunduruk ve zulüm altındaki Kürt halkının bağrında biriken özlemlere, arayışlara, öfkelere, mücadeleye arzusuna dayanan; potansiyel imkanları enerjiye dönüştürecek çeşitli türden araç ve yöntemlerle, inatçı, umutlu, canlı ve iddialı bir politik çalışma sergileyeceklerdir. Böylelikle, aynı zamanda 2007 sonunda yapılması kararlaştırılan genel seçimlerin ajitasyon, propaganda, eylem ve örgütlenme düzeyinde alınan mesafeyi gözler önüne serecek bir kitle çalışması ve kitle seferberliği olanağı haline getirilmesi de başarılacaktır.

Toprak sürülmeye hazır ve bereketli, politik iklim uygun. Sağlıklı tohumlara ve fidelere sahibiz. Zor mevsimlerden ve zor yıllardan geçerek gelmenin tüm avantajlarını taşıyoruz. Deneyimlerin maddi bir güce dönüşmesini sağlar, inanç, moral ve yaratıcı emekle çalışırsak 2007'yi kazanmamız engellenemez.

Uluslararası Alanda ‘Sürek Avı’ Ve Sonuçları

Sömürgeci faşist diktatörlük, 8 Eylül’den itibaren kapsamlı bir gözetim ve tutuklama saldırısı başlattı. İstanbul Valisi ve Emniyet Müdürü, muzaffer komutan edasıyla son yılların en kapsamlı “yakalama operasyonunu gerçekleştirdiklerini açıkladılar. MLKP ile ilişkilendirerek çok sayıda devrimciyi ve kamuoyu tarafından gazeteci ve yayıncı kimliğiyle bilinen insanları “terörist” ilan ettiler ve tutukladılar. Diktatörlük, MLKP’yi “tümüyle çökerttiğini” söyleyerek yoğun bir psikolojik savaşa girişti.

Bu türden saldırılar, baskınlar, yasaklamalar ve tutuklamalar ne Türk burjuvazisine özgüdür, ne de yenidir. Bu türden yıldırma, sindirme, yolumdan saptırma amaçlı saldırılarla Marksizm’in doğuşundan bu yana uluslararası işçi hareketi ve komünist hareket sürekli karşı karşıya kalmıştır. Burada, sonuçlarıyla birlikte birkaç örneği ele alalım.

I. Enternasyonale Karşı Komplo Ve Saldırıları

Paris Komünü’nün yenilgisi, uluslararası gericiğin çeşitli ülkelerde işçi hareketine ve örgütlerine, ama özellikle I. Enternasyonal’e karşı yoğunlaşmış saldırıya geçmesi için işaret olmuştu. Engels’in deyişiyle, “genel uluslararası bir sürek avı” başlatılmıştı:

“Şu anda Uluslararası İşçi Birliği’ni anlatmamıza pek gerek yok. Ona bir taraftan devasa Paris gelişmeleri o zamana kadar sahip olmadığı güç ve genişleme vermişken, diğer taraftan da hemen bütün Avrupa hükümetlerini yeniden müttefik yaptı (birleştirdi, çn); Thierse’i Gorçakov

ile, Bismarck’ı Beust ile, Viktor Emanuel’i Papa ile, İspanya’yı Belçika ile müttefik yaptı. Genel enternasyonal bir sürek avı başlatıldı. Eski dünyanın bütün güçleri; savaş mahkemeleri ve adli mahkemeler, polis, basın, kalantörler (ağalar, çn.) ve burjuvazi, takibatta birbirleriyle yarışıyorlar ve bütün kıtada işçilerin büyük kardeşleşmesini yasa dışı ilan etmek için her şeyin yapılmadığı bir yer kalmadı.” (F. Engels; “Sonvill Kongresi ve Enternasyonal” makalesinden. C. 17, s. 475).

I. Enternasyonal’e saldırının, “sürek avı’nın başını Fransız burjuvazisi çekiyordu. Haziran 1871’de Fransız Dışişleri Bakanı Favre, Avrupa’nın önde gelen devletlerine gönderdiği mesajda, I. Enternasyonal’i yok edelim, tasfiye edelim çağrısı yapıyordu. Bu çağrı üzerine ilk harekete geçen ülke Almanya olmuştur. I. Enternasyonal’in tasfiyesini Alman Başbakanı Bismarck, Ağustos/Eylül 1871’de Avusturya Kralı ile buluşmasında gündeme getirdi. I. Enternasyonal’i tasfiye etme saldırılarına bu görüşmenin hemen ardından Danimarka, İspanya, İtalya, Rusya ve Belçika devletleri de katıldılar. Öyle ki; Rusya, I. Enternasyonal’e karşı mücadele için tedbirlerin tartışıldığı ve kararların alındığı bir uluslararası konferansın örgütlenmesi çağrısında bulundu.

Polis takibatları, saldırıları ve baskınları, I. Enternasyonal’i yasa dışı ilan etmek için kullanıldı. I. Enternasyonal ile bağ kurmak, Fransa’da cinayet olarak damgalandı ve bu türden ilişki içinde olanlar hapisle cezalandırıldılar. İspanya’da İçişleri Bakanı, Enternasyonal’in seksiyon-

yonlarının dağıtılması emrini verdi. Avrupa'nın başka birçok ülkelerinde de benzeri tedbirler alındı. Yasakları saldırı eylemleri takip etti: Almanya'da Alman işçi sınıfının önderleri August Bebel ve Wilhelm Liebknecht tutuklandılar ve haklarında "vatana ihanet"ten dolayı dava açıldı. 1871'in ilkbaharında tutuklama dalgası İspanya'yı, yazında ve sonbaharında da İtalya'yı sardı. Danimarka'da I. Enternasyonal seksiyonu önderleri uzun yılları kapsayan hapis cezasına çarptırıldılar. Bu saldırılardan dolayı, I. Enternasyonelin çoğu seksiyonları illegaliteye geçmek zorunda kaldı. "Sürek avı" ve takipler, legal örgütlenme olan I. Enternasyonelin faaliyetini zorlaştırdı, karmaşıklaştırdı, ama devrimci mücadeleyi sindiremedi. Avrupa gericiliği amacına ulaşamadı. Bütün bu saldırılara rağmen Avrupa veya I. Enternasyonalde örgütlü işçi sınıfı, saldırılara karşı koyacak güçte olduğunu gösterdi. I. Enternasyonal ve örgütleri, Avrupa gericiliğinin bu saldırı ve "sürek avı" karşısında dağılmadılar, saldırıları önemli boyutlarda geri püskürtebildiler.

Saldırılara rağmen Avrupa'da işçi hareketi büyüdü. Örneğin, saldırılar, Almanya Sosyal Demokrat Partisinin güçlenmesini engelleyemedi. Baskılar, 1873'ün yazına kadar Fransa'da, özellikle de ülkenin güneyinde I. Enternasyonal'in seksiyonlarının oluşmasını engelleyemedi. Bu seksiyonlar, illegal mücadele veriyorlardı. İspanya gericiliği de, I. Enternasyonal tasfiye edemedi. Saldırılar ve baskılar geri tepti dersek pek abartmış olmayız. Çünkü bu saldırılar, baskınlar ve tutuklamalar sürecinde Avrupa'nın çok sayıda başka ülkelerinde grevler ve siyasal gösteriler biçiminde mücadele eylemleri gelişti, yaygınlaştı. Bu ülkelerde hakim sınıflar, bir bütün olarak Avrupa gericiliği, Komün'ün tasfiye edilmesiyle, evet yok edilmesiyle örgütlü işçi hareketinin sonunun geleceğini hesaplıyorlardı. Avrupa gericiliğinin bu beklentisi, işçi sınıfı tarafından boşa çıkartıldı. Paris Komünü'nün yenilgisi ve arkasından gelen ilk kapsamlı uluslararası saldırılar ve tutuklamalar, illegal mücadele yöntemlerinde henüz ustalaşmamış olan Avrupa proletaryasını demoralize edemedi. Tam tersine Komün, işçi sınıfında sınıf bilincinin gelişmesinde ve uluslararası dayanışmanın öneminin kavranmasında ve illegal mücadele yöntemlerinin kullanılmasında bir sıçrama noktası oluşturdu. Komün zaferi ve arkasından gelen yenilgi, işçi sınıfı güçlerinin güncel ve kaçır-

nılmaz olan örgütlenme sorunlarını ve aynı zamanda ideolojik bütünlüğün ve teorinin rolünü, devrimci partilerin ertelenemez gündem maddesi yaptı.

"Sosyalistler Yasası", Almanya

Almanya'da "solun, düzen karşıtlarının takibata uğraması polisin ve devletin gelenekselleşmiş bir yöntemidir. Bu işe 1819'da "Karlsbad Kararlarıyla" ("Demagoglar-Takibatı" olarak bilinir) başlanmıştı. Ardından 1848/49 takibatı gelir. Bu takibat, 1852'de Köln Komünistler Yargılaması olarak doruk noktasına ulaşmıştı. 1872'de "Sosyalistler Yasası" yeni bir takibattır. 1930'da çıkartılan Prusya Kararnamesi, 1950'de çıkartılan "Adenauer Kararnamesi" antikomünist hareketinin istasyonlarıdır. Bu saldırılar arasında en çok bilineni, Bismack'ın "Sosyalistler Yasası"yla ilgili olanıdır.

Sosyalist hareketin oldukça genişlemesinden/yaygınlaşmasından dolayı 19. yüzyılın son çeyreğinde işçi sınıfının kitlesel eylemleri sonuç alıcı olmaya başlamıştı. Bu mücadelelerde, I. Enternasyonelin rolü ve Marks ve Engels'in önderliği belirleyici olmuştur. Çoğu kapitalist ülkede proleter partiler bu dönemde oluşmuşlar ve faaliyetlerinde Marks ve Engels'in temsil ettiği bilimsel sosyalizm teorisini kılavuz olarak almışlardı.

Bu partilerden birisi de Almanya Sosyal Demokrat Partisidir (SPD). 1875'te Gotha Kongresinde Almanya'da sosyalist işçi hareketinin SPD olarak birleşmesi sağlanır.

Marks ve Engels'in katkılarıyla SPD, eksikliklerini aşarak güçlenir. Örneğin; 1877'deki seçimlerde yaklaşık yarım milyon oy alır (oyların yüzde 9,1'i) ve 13 milletvekili çıkarır. Aynı yılın sonunda partinin ve ona bağlı sendikaların toplam olarak 60'dan fazla yayın organı vardır. O dönemde SPD, diğer ülkelerdeki örgütlerin, partilerin örnek aldığı güçlü bir parti durumundadır. Bu durumu değerlendiren Engels, Almanya-Fransa savaşından sonra Avrupa işçi hareketinin ağırlık noktasının Fransa'dan Almanya'ya kaydığını ve "Bazı önderleri hangi hatayı yapmış olurlarsa olsunlar, (ki bu hatalar çok sayıdadır ve çeşitlidir) Alman proletaryasının, Avrupa işçi hareketinin kendine yüklediği geçici önderliği üstlenecek durumda" olduğunu yazıyordu. (Engels; "1887 yılında Avrupa İşçileri" makalesinden, C. 19, s. 121)

Alman işçi hareketi, SPD, Alman hakim sınıflarını ürkütecek derecede gelişmişti, güçlenmişti. Bu gelişmeyi durdurmak, örgütlü işçi hareketini tasfiye etmek için Ekim 1878'de Bismarck hükümeti, "Sosyalistler Yasası" olarak da bilinen "Sosyal Demokrasinin Toplumsal Tehlikeli Çabalarına Karşı Yasası" çıkartır. Bu, Türkiye'deki "Takrir-i Sükun" gibi, gerçek anlamıyla bir özel durum yasasıdır. Yasa, partiyi ve sosyalist amaçlı bütün örgütlerini ve sendikaları yasaklar. Hemen bütün yayın organları yayınlarını durdurmak zorunda kalırlar. Haziran 1879'a gelindiğinde toplam olarak düzenli basılan 127 ve düzensiz basılan 287 yayın organı yasaklanmıştı. Partinin sosyalist karakterli toplantı yapması ve gösteriler örgütlemesi yasaklanır. Söz konusuysa, polise, dernekleri, birlikleri, toplantıları dağıtma, yayınlan yasaklama gibi geniş haklar veriyor ve polis, sosyalistler ile ilişkileri açığa çıkarsa sendikaları, kültür ve sportif kurumlan, kütüphaneleri, tüketici kooperatiflerini, kahvehaneleri kapatabiliyordu.

Siyasal gericiliğin bu hareketine kapitalistler de kendi cephelerinde katılırlar; sosyalist işçileri işten atmaya başlarlar. Sıkıyönetim ilan edilen bazı şehirlerde polis, sosyalist kimliğiyle bilinen işçileri ve önderleri bu şehirlerden uzaklaştırır. Hareketin en aktif katılımcıları, aktivistleri, büyük şehirleri terk etmeye zorlanırlar, onlardan bazıları zindanlara atılır. Yaşam koşulları tamamen elinden alınan çoğu partili, ülkeyi terk etmek zorunda kalır. Bu yasa, partiyi fiilen illegaliteye iter.

Alman gericiliğinin Sosyal Demokrasiye karşı, SPD'ye karşı bu saldırısı, sadece onunla sınırlı kalan bir saldırı değildi. Alman militarizmine karşı gelen, Almanya'nın Prusyalanmasına karşı mücadele eden demokratik küçük burjuvazi; genel anlamda demokratik hareket veya bir biçimde Alman gericiliğine karşı olan bütün siyasal güçler hedef alınmıştı. Bütün siyasal hareketler, önderliğinden yoksun bırakılarak etkisizleştirilmek isteniyordu. Almanya'da bu yasaya karşı mücadele, komünistlerin ve demokratik cumhuriyetten yana olan bütün ilerici güçlerin merkezi mücadelesi olmuştu.

Baskı ve saldırılar sonucunda liberal muhalefet, Alman gericiliğinin çıkarlarına tabi olacak derecede hırpalanmıştı, ama söz konusu yasaya dayanılarak sürdürülen planlı saldırılar, baskınlar, tutuklamalar, Almanya'da devrimci mücadeleyi

engelleyememişti: Saldırı, baskın, tutuklama ve yasaklama koşullarında parti, söz konusu yasaya karşı işçi sınıfının mücadelesini, illegal örgütlemekle ve oldukça daralmış legal mücadele olanaklarını illegal mücadele yöntemleriyle birleştirerek mücadele etmekle karşı karşıya kalmıştı.

Uluslararası işçi hareketi, diğer bir ifadeyle I. Enternasyonal, Almanya'da SPD nezdinde ilk defa legal ve illegal mücadele biçimlerini aynı anda kullanma sorunuyla karşı karşıya kalmıştı. Mücadele koşulları, yeni taktik bir yönelimi zorunlu kılmıştı. Yeni taktik, siyasal, teorik ve ideolojik alanda açıklığı kaçınılmaz kılıyordu. Acil örgütsel görevlerin yerine getirilmesi için bu alanlardaki açıklık kendisini dayatıyordu. Dolayısıyla, Almanya'da bu yasaya karşı mücadele, Alman işçi hareketinde bilimsel sosyalizmin hakim kılınması mücadelesinden bağımsız ele alınamazdı.

İllegal mücadele yıllarında SPD, bir taraftan teorik açıklık kazanırken, diğer taraftan da geniş yığınlar nezdinde prestijini arttırmıştı. Devrimci mücadeleyi engellemek için hemen her şey yasaklanmasına rağmen, seçimlere katılma, seçilme hakkı yasaklanmamıştı. Bunun ötesinde sosyalist adaylar seçim toplantıları yapma hakkına da sahiptilerdi. Bütün çabasına rağmen Bismarck yönetimi, bu yasal boşluğu ortadan kaldıramamıştı.

Yasalara ve devletin baskı ve saldırılarına rağmen, 1887 seçimlerinde SPD, oyların yüzde 10,1'ini almıştı. 1889'da o zamana kadar Almanya'da görülmüş en kitlesel ve militan grev patlak vermişti.

Alman proletaryasının mücadelesi, yasakların ve baskıların sonuç vermemesi, Alman gericiliği içinde çatışmalara neden olmuş ve devrimci mücadeleyi geriletmenin, tasfiye etmenin yasalarla halledilecek bir sorun olmadığını, bunun bir barış v; savaş sorunu olduğunu savunan Bismarck, kral Wilhelm ile sert tartışmalar yapıyordu. Bismarck, yasaların yumuşatılmasına karşıydı ve bu yasaların geleceğiyle ilgili tartışmalarda parlamentoda çoğunluğu kaybetti ve kısa bir zaman sonra da istifa etmek zorunda kaldı. "Sosyalistler Yasası"nın reddedilmesinden önce (1890) ve eski saldırı yasalarının geçerli olduğu koşullarda yapılan parlamento seçimlerinde SPD, Almanya'nın en popüler partisi olmuştu. Bu duruma Bebel bile hayret etmişti.

“Sosyalistler Yasası” bir konseptti. Uzun bir dönemi kapsayan bir tedbirler yığınydı. Bu yasanın inisiyatifçisi olan Bismarck, partinin yasaklanması ve aynı dönemde bazı önemsiz sosyal tedbirlerin alınmasıyla devrimci işçi hareketine ölümcül darbenin vurulmuş olacağı hesabını yapmaktaydı.

Söz konusu yasa, Alman devrimci hareketi ve ona önderlik yapan genç parti için bir deneyimdi. Ne Alman işçi hareketi ne de genel olarak uluslararası işçi hareketi, illegal mücadele araçları konusunda, illegal mücadeleyi legal mücadeleyle birleştirme konusunda yeterli tecrübeye sahipti.

Saldırı, baskın, tutuklamalar ve yasaklar, Alman devrimci işçi hareketinde kısa süren belli bir yalpalanmaya ve şaşkınlığa da neden olmuş ve parti düşmanı akımların ortaya çıkmasını beraberinde getirmişti. A. Bebel’in, W. Bracke’nin, W. Liebknecht’in ve başka önderlerin direnişine rağmen parti merkez yönetimi kendisini dağıttığını, örgütlülüğüne son verdiğini açıklamıştı. Bu yanlış karar, söz konusu yasa yürürlüğe girmeden önce alınmıştı. Bu karar, devlet terörü karşısında teslim olmaya, partinin devrimci ilkelerini terk etmeye ve Alman gericiliğinin dayattığı koşullara uymaya hazır olan oportünist güçlerin etkisiyle alınmıştı. Bu saldırı, baskın, tutuklama ve yasaklama döneminde kararlı bir önderliğin ve açık seçik bir siyasal çizginin olmaması, partinin örgütsel olarak yeniden toparlanmasını ve ideolojik olarak kendini sağlamlaştırmasını engelliyordu.

Mecliste kümelenmiş olan partili milletvekili oportünistler bu durumdan yararlandılar. W. Blos ve M. Kayser gibi oportünist milletvekilleri etrafında kümelenen bu unsurlar, küçük burjuva unsurlardı. Kapitalizmin gelişmesi ve buna bağlı olarak sermaye konsantrasyonu, köylüler de dahil, giderek daha çok sayıda küçük burjuvazinin mülksüzleşme sürecini hızlandırmış ve bunların bir kısmı partiye katılmışlardı ve bir kısmı da partiye sempati duyuyordu. Almanya’da devrimci hareket, küçük burjuva bilincin, oportünist düşüncelerin gelişmesi için uygun zemin oluşturması gerçeğini yaşıyordu. Ekonomik bağımlılıktan dolayı işçilerin partinin milletvekili adayı olma durumlarının zorluğu, partiye katılan küçük burjuva aydınların milletvekili seçilmelerini kolaylaştırıyordu. Bu nedenle, yasanın uygulanmaya konmasıyla ortaya çıkan

ilk oportünist hareket, partinin meclisteki fraksiyonunda görüldü.

Bu sağ sapmanın yanı sıra sol sekter, radikal eğilimler de ortaya çıktı. Anarşizme eğilimi olan ve kısa bir zaman sonra anarşist kampa katılan ve başını J. Most’un çektiği bu unsurlar, İngiltere’de yayımladıkları ve Marks’ın “devrimci içeriği yok, devrimci safsata yapıyor” diye tanımladığı gazeteleri “Özgürlük”te Alman işçi sınıfını, mevcut düzene karşı silahlı eylemler örgütlemeye çağırıyorlardı. Bireysel terör taktiği propagandası yapan ve proletarya kitlesinden kopuk olan bu grup, her koşul altında parlamenter mücadeleden vazgeçilmesini talep ediyordu.

Marks ve Engels’in yoğun çabaları, Bebel’e, Liebknecht’e, Bracke’ye ve diğer önderlere yazdıkları mektupta oportünistleri sert eleştirmeleri ve onlara karşı kararlı mücadele edilmesi gerektiğini talep etmeleri sonuç vermiş ve parti, kısa zamanda sağ ve sol oportünizme karşı mücadelede başarılı olmuştu. Parti, girilen yeni mücadele döneminde illegal faaliyeti oldukça sınırlı legal olanaklarla birleştirerek mücadele etmeye başlamıştı.

Partinin mücadelesinin yaygınlaştırılması ve derinleştirilmesi için, yaşanan sağ ve sol sapmalara karşı mücadele edilmesi ve onların politik ve ideolojik teşhiri için ve bütünlüklü bir önderliğin görevini yerine getirebilmesi için yurtdışında basılan ve Almanya’da illegal olarak dağıtılan bir merkezi yayın organa ihtiyaç duyuldu. Kolektif bir örgütleyici, propagandacı ve ajitator rolünü üstlenmesi gereken bu gazetenin yönetimini, daha örgütlenmesinin hazırlık döneminde oportünist güçler ele geçirmeye çalıştılar. Bu sağ oportünist güçler, rejimin saldırısını neden göstererek ortaya çıktılar, seslerini yükselttiler. Önderliğini E. Bernstem’in, K. Höchberg’in ve K. A. Schramm’in yaptığı bu sağ oportünist unsurlar, “Almanya’da Sosyalist Hareketin Geçmişine Bakışlar. Eleştirel Düşünceler” başlığını taşıyan platformlarını yayımladılar. Bu platformun yazarlarından birisi de E. Bemstein’dı. Katıksız bir reformizmi içeren bu program, devrimci amaçlardan ve mücadele yöntemlerinden tamamen vazgeçmeyi ve partinin liberal burjuvaziye yedeklenmesini, küçük burjuva demokratik bir reform partisi olmasını talep ediyordu. Bu programatik anlayışı Marks ve Engels, A. Bebel’e, W. Liebknecht’e, W. Bracke ve diğer parti önderleri-

ne gönderdikleri sirküler mektupta şöyle eleştiriyorlardı:

“Bu bayların düşüncelerine göre... sosyal demokrat parti, tek yanlı bir işçi partisi değil, ‘gerçek insanlık aşkı ile dolu bütün insanların’ çok yanlı bir partisi olmalıdır.

Her şeyden önce bunu, o bayağı proleter tutkusunu bir yana bırakarak ve ‘güzel zevkleri işlemek’ ve ‘iyi huyları edinmek için’ eğitilmiş, insan sever burjuvazinin önderliği altına girerek kanıtlamalıdır...

Kısaca, işçi sınıfı, kendi başına kendi kurtuluşunu sağlayamaz. Bu amaç için, işçilere neyin yararlı olduğunu tanıyıp öğrenmek ‘zamanına ve fırsatına’ tek başına sahip olan ‘eğitilmiş ve mülk sahibi’ burjuvazinin liderliği altına girmesi gerekir. İkinci olarak da, kendine karşı mücadele edecek olan hiçbir şekilde burjuvazi değildir, tersine, canlı propaganda ile kazanılması gerektir...

Parti, saygılı ve yumuşak başlı tutumu ile, sosyalistlere karşı yasanın yol açtığı ‘uygunsuzlukları ve aşırılıkları’, bir daha dönmek üzere terk ettiğini kanıtlasın. Eğer kendi isteği ile yalnızca bu yasanın sınırları içinde hareket etme niyetinde olduğunu vaat ederse, Bismarck ve burjuvazi, hiç kuşku duyulmasın ki, artık bir işe yaramayacağına göre, bu yasayı kaldırma işini göstereceklerdir!...

İşte üç Zürih sansürçüsünün programı... Açıklık konusunda geriye hiçbir kuşku bırakmıyor... Kararlı politik muhalefet yerine genel arabuluculuk; hükümete ve burjuvaziye karşı mücadele yerine onları kazanmaya ve inandırmaya çabalamak; yukarıdan gelen kötü muamelelere karşı yiğitçe direnmek yerine uysalca boyun eğmek ve cezanın hak edildiğini itiraf etmek... Sınıf mücadelesi kağıt üzerinde kabul ediliyor. Çünkü bunun varlığı artık yadsınamıyor. Ama pratikte örtbas ediliyor, sulandırılıyor, daraltılıyor. Sosyal Demokrat Parti, işçi partisi olmamalı. Burjuvazinin veya başka birinin nefretini kendine çekmemeli; öncelikle burjuvazi arasında canlı propaganda yapmalı; kapsamlı, burjuvaziyi korkutan ve ama neslimiz tarafından elde edilemez amaçlara ağırlık verme yerine bütün gücünü ve enerjisini eski toplum düzenine dayanak noktalar oluşturan ve böylece nihai felaketi belki tedrici, parça parça ve oldukça barışçıl çözümlerine dönüştürebilecek o küçük burjuva ya-

malı bohça reformları için kullanılmalı.” (Marks ve Engels’ten Bebel’e, Liebknecht’e, Bracke ve diğerlerine mektup, 17/18 Eylül 1879, C. 34, s. 402-406, C. 19, s. 160-164)

Bu oportünist anlayışlar, devletin saldırıları, baskınları, yasaklamaları ve takibatları karşısında teslim olmaktan, devrimci partiyi tasfiye etmekten, sınıf partisi yerine herkesin katılabileceği bir parti anlayışını getirmekten, iktidar mücadelesinden vazgeçmekten, liberal burjuvazinin peşine takılmaktan başka bir anlam taşıyordu.

Kendileriyle ilgili olarak da Marks ve Engels şunu söylüyorlardı: “Biz kendi payımıza, bütün geçmişimiz yönünden önümüzde tek bir yol görüyoruz. Neredeyse kırk yıldır, sınıf mücadelesinin tarihin doğrudan itici gücü olduğunu ve özel olarak burjuvazi ile proletarya arasındaki mücadelenin modern toplumsal devrimin büyük kaldıraç olduğunu vurguladık; o nedenle, bu sınıf mücadelesini hareketten çıkarıp atmak isteyen kimselerle ortak hareket etmemiz olanaksızdır. Enternasyonal oluşturulduğunda bizi şu savaş narasını açık seçik formüle etmiştik: İşçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının kendi işi olmasıdır. Dolayısıyla, işçilerin kendilerini kurtarmak için çok eğitimsiz oldukları ve önce insan sever büyük burjuvazi ve küçük burjuvazi tarafından yukardan özgürlüklerine kavuşturulmaları gerektiğini açıkça öne süren “kimselerle ortak hareket edemeyiz.” (C. 19, s. 165/166 ve C. 34, s. 407/408)

Bu mektupta dile getirilen düşünceler, oportünizme karşı mücadelede partinin önünü açmıştır. Zürih üçlüsünün çıkışı geri püskürtülmüş ve illegal parti organı olarak “Sosyal Demokrat”, 28 Eylül 1879’da yayımlanmaya başlamıştır. Gazetenin yayımlanması, illegal olarak Almanya’ya getirilmesi ve dağıtımı, geniş bir okuyucu ve muhabirler ağına dayanması, aynı koşullar altında mücadele etmek zorunda kalan başka partilere de örnek olmuştur.

Makkartizm, ABD

II. Dünya Savaşı bitiminin hemen sonrasında, Amerikan işçi sınıfı haklarına ve kazanımlarına saldırı sinyali verildi. Saldırıyla geri alınmak istenen hakları işçi sınıfı savaş ve savaş öncesi yıllarda mücadele ederek elde etmişti. Amerikan gericiliği, özellikle “New Deal” koşullarında elde edilen hakları geçersiz kılmayı amaçlıyordu.

“Yeni İttifak/Anlaşma” anlamına gelen “New Deal”, ABD’de iktisadi ve sosyal reformlardan oluşan bir programdır. Bu program, yoğun devlet yatırımlarıyla iç pazarın canlandırılmasını ve böylelikle işsizlerin sayısını azaltmayı ve belli bir sosyal sigorta sisteminin uygulanmasını içeriyordu. Bu programın oluşturulmasında ve uygulanmaya konmasında, 1929-1932 dünya ekonomik krizinin yanı sıra Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşası etkili olmuştur. “New Deal” ABD’de 1933-1941 arasında uygulanmış ve alınan tedbirlerin bir kısmı 1943 yılında yeniden kaldırılmıştır.)

1946 sonu-1947 başında sendikalara karşı sürdürülen kampanya doruk noktasına ulaşmıştı. 1945-1947 arasında ABD Kongresinde gerici iş yasalarının sayısız versiyonlarını geliştiren farklı komisyonlar yeniden aktifleştirildiler. Haziran 1947’de Kongrenin çoğunluğu tarafından kabul edilen sendika düşmanı Taft-Hartley Yasası, ABD’de işçi hareketine ülke tarihinde görülmuş en ağır darbe anlamına geliyordu. Yasanın özü, sendikaları “entegre etmek”ten ibaretti. Yani sendikalar, bağımsızlıklarını yitirecekler ve bir devlet dairesi gibi çalışacaklardı. Sendikal mücadeleyi sermayenin çıkarına tabi kılmak için bu yasayı çıkartanlar amaçlarına ulaşmayı iki yoldan deniyorlardı: Birincisi, toplu sözleşmelere katılımdan emekli fonlarının kurulmasına kadar sendikaların faaliyeti sıkı kurallara tabi kılıyordu. İkincisi, sendikalar ile kapitalistler arasındaki bütün ilişkiler, bu iş için özel kurulmuş idari organların günlük kontrolüne tabi kılıyordu. Yasa, grev hakkını oldukça sınırlıyor ve devlet dairelerinde çalışanlar için grevi ilkesel olarak yasaklıyordu. Devlet, bir taraftan işçi örgütlerinin içişlerine müdahale ederken, diğer taraftan da ilerici unsurların, devrimci ve komünistleri etkisizleştirmek için gözden düşürmeye çalışıyordu.

1950’li yılların ilk yarısında ABD’de dizginsiz gerici ve şovenist saldırılara “McCartizm” deniyordu. Joseph McCarthy, geçen yüzyılın ‘40’lı yıllarının sonundaki ve ‘50’li yıllarının başındaki yoğunlaştırılmış antikomünist saldırılar, “sürek avı” için bir sembol olmuştu. Tarihte Makkartizm veya “ikinci kızıl panik” (Ekim Devrimi “birinci panik” olarak tanımlanıyordu) denen bu saldırılar, Amerikan emperyalizminin sosyalizmin üstünlüğü karşısında duyduğu korkunun bir ifadesiydi.

Aslında saldırılar ve takibatlar, Joseph McCarthy’nin bu işle görevlendirilmesinden yıllar öncesi başlamıştı. 1947’de bazı film yapımcıları hapisle cezalandırılmışlardı. Suçları ise, Temsilciler Meclisi Antiamerikan Faaliyetleri Komisyonu önünde ifade özgürlüğünü savunmaları ve ifade vermeyi reddetmeleriydi.

Alger Hiss, Ethel ve Julius Rosenberg veya Robert Oppenheimer’e karşı mahkemeler de bu dönemin azgın antikomünist saldırılarının açık bir ifadesidir.

Memurlara, politikacılara, sanatçılara, bilim adamlarına karşı McCarthy döneminde düzenlenen mahkemelerde haklarında dava açılanlar “komünist ajan” olmakla suçlandılar. Alger Hiss, Ethel ve Julius Rosenberg davaları en meşhur olanlardı. Rosenberg’ler ölüme mahkum edildiler ve öldürüldüler.

McCarthy döneminde Makkartizm, Amerika’da toplumsal yaşamın bir parçası olan bir kavrama dönüşmüştü. Bu kavram, kitlesel histeriyle, tedirgin etmekle, korkutmak ve sindirmekle, hazırlanan kara listelerle siyasal düşünceleri etkisizleştirmenin ifadesiydi. Maddi nedeni olmayan suçlamalar, yasal olmayan sorgulamalar da Makkartizm olarak tanımlanır. Bu yöntemlerle insanlar sindirilmiş, susturulmuş, iftiralara karşı karşıya bırakılmışlardı.

Makkartizm, Amerikan toplumunda başka düşünenlere, ilericiilere, aydınlara, sendikacılara, komünistlere karşı sürdürülen gerçek anlamda bir “sürek avı”ydı.

Adını bu kampanyaya önderlik eden Cumhuriyetçi senatör McCarthy’den alan farklı düşünen herkese, ama öncelikle de komünistlere karşı sürdürülen bu sürek avı, Amerikan emperyalizminin II. Dünya Savaşı sonrasında dünya sistemi oluşturacak bir gelişme gösteren sosyalizmden ne denli korktuğunun, Amerikan işçi hareketinde ve toplumunda sosyalizme duyulan sempatinin kendileri açısından ürkütücü boyutlara varmış olduğunun açık bir ifadesiydi.

Bazı Sonuçlar

Sınıf mücadelesi karşısında; işçi sınıfı ve emekçi yığınların sömürü düzenine karşı mücadelesi karşısında, ezilen ulusların kurtuluş mücadelesi karşısında çaresiz kalan burjuvazinin karşıdevrimci saldırı konseptleri saymakla bitmez. Her bir ülkede devrimci güçlerin bu alanda mutlaka

kendilerine göre tecrübeleri vardır. Bu türden kapsamlı saldırıların konseptleştirilerek, önceden planlanarak gerçekleştirilmesi, devrimci mücadelenin burjuvazinin yarasını deşecek boyutlarda gelişmiş olduğunu gösterir. Bu türden baskınları ve saldırıları, burjuvazinin “olağan” baskın ve saldırılarından ayıran neden, tam da budur. Bu demektir ki, sınıf düşmanı, gelişmeyi “olağan” gelişme olarak değil de, sınıfsal çıkarlarını tehlikeye atan bir gelişme olarak görmeye başlamıştır. Yukarıda belirttiğimiz örneklerde bunu görüyoruz.

Kendi içinde yoğun fraksiyon tartışmaları sürecinden geçen I. Enternasyonal, anarşistlerin ve başka oportünist akımların bütün çabalarına rağmen, özellikle Marks ve Engels’in önderliğinde ve onların öğretisi temelinde, yani bilimsel sosyalizm temelinde şekillenen örgütlerin Avrupa işçi hareketinde oynadıkları rol, şu veya bu Avrupa ülkesindeki burjuvaziyi değil, birçok Avrupa ülkesinde burjuvazileri tedirgin edecek boyutlara vardığından dolayı, güçlenen devrimci işçi hareketini ezmek ve tasfiye etmek için Avrupa gericiliği ortak hareket etmiştir. Komün’ün ne anlama geldiğini kısa bir dönem iktidarı alaşağı edilen Fransız burjuvazisi çok iyi biliyordu. Bu nedenle, devrimci harekete ve onun enternasyonal örgütlenmesine karşı mücadele startını o verdi. Saldırı ve tutuklamaların amacı açıktı: I. Enternasyonal’i, işçi sınıfının uluslararası mücadele örgütlenmesi olarak tasfiye etmek. I. Enternasyonal’i, her bir ülkedeki seksiyonlarını tasfiye ederek yok etmek.

İşçi sınıfının ilk uluslararası devrimci örgütlenmesine ve mücadelesine karşı bu ilk uluslararası saldırı, baskınlar ve tutuklamalar, Avrupa burjuvazisinin ve gericiliğinin elde etmek istediği sonucu vermemiştir. Şüphesiz ki, şu veya bu darbeler alınmış, ama saldırının, tutuklamaların ve yasaklamaların olduğu dönemde Avrupa’da devrimci sınıf mücadelesi, I. Enternasyonal ve onun seksiyonları tarafından örgütlü bir biçimde sürdürülmüş ve Fransa ve Almanya gibi bazı ülke örneklerinde olduğu gibi daha da güçlenmiştir.

Almanya’da “Sosyalistler Yasası”na karşı mücadele, Alman gericiliğine neredeyse “keşke çıkartmasaydık” dedirtmiştir. Bu yasanın uygulanması belli başlı şu gelişmelere yol açmıştır:

*Mücadeleyi bastıramayan Alman gericiliğinin fraksiyonları birbirlerine girmişlerdir. Kral II.

Wilhelm ile hükümet başkanı Bismarck arasındaki tartışma ve sonuçta parlamentoda söz konusu yasanın yeniden oylanmasında çoğunluğu kaybeden Bismarck’ın istifası Alman gericiliğinin perişan halini gösterir.

*SPD, saldırılara karşı mücadeleden güçlenerek çıkmıştır. Bu dönemde teorik konularda da açıklık kazanan ve gericiliğin saldırıları, takipleri ve tutuklamaları karşısında geri adım atmadan mücadele etme yeteneğini geliştiren devrimci parti olmuştur.

*SPD, illegal mücadele yöntemlerini, legal mücadele ile illegal mücadeleyi birleştirmesini öğrenmiştir. O zamana kadar illegal mücadele sürecinden geçmemiş ve bu alanda tecrübesi olmamasına rağmen devrimci parti, kısa zamanda koşulların gerekli kıldığı mücadele yöntemlerini geliştirmiş ve başarıyla uygulamıştır.

*Devletin baskı ve tutuklamaları, sağ ve sol sapmaları da ortaya çıkartmış, sağ oportünizmin oluşmasına maddi zemin teşkil etmiştir. Devrimci parti, gericiliğin yoğun saldırı, takibi, tutuklamaları ve yasaklamaları karşısında başlangıçtaki kısa süren yalpalamayı aşmasını bilmiştir.

Sınıf mücadelesi tecrübesi, sağ ve sol sapmaların böylesi baskı ve saldırı dönemlerinde daha ziyade açığa çıktığını göstermektedir. Sağ veya sol sapma, adı ne konursa konsun Alman proletaryasının karşı karşıya kaldığı durum, devletin başaramadığı tasfiyecilikten başka bir şey değildi. Özellikle E. Bernstein’in önderlik ettiği sağ sapma, devrimci partiye örgütsel, teorik ve politik tasfiyeciliği dayatmıştır. Revizyonizmin klasiği olan “koşullar” teorisi bu dönemde ortaya çıkmıştır. Alman proletaryası, Engels’in katkılarıyla da Bernstein tasfiyeciliğine, revizyonizmine karşı mücadeleden başarıyla çıkmıştır.

Makkartizm, daha kapsamlı bir korkunun ifadesidir. Ne Makkartizm döneminde (geçen yüzyılın ‘50’li yıllarının ilk yansı) ne de daha öncesinde ABD’de sınıf mücadelesi, örneğin bir Almanya’da veya Fransa’da olduğu gibi gelişmemiştir. ABD’de komünist partisi, her dönem görece güçsüz bir parti olarak kalmıştı. Hele Browder revizyonizminin etkisiyle, savaş yıllarından itibaren giderek güç kaybetmeye, revizyonistleşmeye başlamıştı. Bu durumu Amerikan tekeli burjuvazisi de mutlaka ki görüyordu. Bu nedenle, onun korkusu, ABD’de komünist parti-

si önderliğinde gelişen sınıf mücadelesinden ziyade Sovyetler Birliği ve onun etrafında toplanan ve giderek dünya sosyalist sistemini oluşturan sosyalizmin güçleriydi. Amerikan emperyalizmi, sosyalist sistemin dünya çapında gelişen gücünden, milyonlar nezdindeki prestijinden ve Amerikan işçi sınıfı ve emekçi yığınlarının bu gelişmeden etkilenmesinden korkuyordu. Bunun böyle olduğunu, ABD’de yoğun antikomünizmin, sınıf mücadelesinin yükseldiği bir dönemde, örneğin savaş sonrasında değil de, Stalin’in, ABD’de henüz “kıızıl Çar” olarak değil de “Joe amca” olarak anıldığı dönemde başlatılmış olması da göstermektedir.

Makkartizm, sendikaları düzenin istediği çizgiye getirmekte ve birçok aydının, sanatçının, yazarın, komünizme sempati duyan insanın sindirilmesinde etkili olmuştur. Şüphesiz ki, Makkartizme karşı mücadele edilmiş, bir Anti-Makkartizm Hareketi gelişmiştir. Ama aynı zamanda Makkartizm, Amerikan burjuvazisini trajikomik bir duruma düşürdüğünden dolayı bu “sürek avı” yönteminden kurtulmak için “suç” McCarthy’nin sırtına atılarak kendi parti yandaşlarının geliştirdiği “Joe gitmeli” hareketiyle bu bayın senatörlükten uzaklaştırılması amaçlanmıştı.

Verdiğimiz örneklerde de görüldüğü gibi, sınıf mücadelesinin belli dönemeçlerinde; özellikle hakim sınıfların, devrimci mücadeleyi dumura uğratmak için, devrim dinamiklerini, devrimci partiyi sindirmek, düzenin sınırları için hapsetmek, iktidar mücadelesi yerine reformlar için mücadele eden reformist bir partiye dönüştür-

mek ve nihayetinde örgütsel, teorik ve ideolojik olarak tasfiye etmek için kapsamlı saldırıları, baskınları, takibatları, tutuklamaları ve yasaklamaları, örgütlü güçler; yani parti’, sendikalar vs. üzerindeki, bir bütün olarak işçi sınıfı ve emekçi yığınlar üzerindeki etkisi, belli eğilimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sağ veya sol sapma olarak ortaya çıkan eğilimlerin ne denli etkili olduğu, partinin politikada, teoride ve ideolojide ne denli sağlam durduğuna ve aynı zamanda legal ve illegal mücadele yöntemlerini kullanmada ne denli usta olduğuna bağlıdır. Nihayetinde bu saldırılar, burjuvaziyle proletarya arasındaki irade savaşının doğrudan bir ifadesidir.

Böylesi saldırılar, kaçınılmaz olarak güç kaybına neden olsa da, kararlı bir önderliğin olduğu koşullarda mücadelenin yeniden yükselmesine zemin de oluşturur. Örneğin, Fransa’da, Almanya’da ve Rusya’da böyle oldu. Rusya’da Stolipin gericiliği döneminde hem Çarlığın saldırılarına hem de bu saldırıların sonucu olarak parti içinde ortaya çıkan tasfiyecilik akımlara karşı mücadelede Bolşevikler güçlenerek çıktılar.

Türk burjuvazisinin de, 8 Eylül’de başlattığı ve hala devam eden saldırılarında, takibatlarında ve tutuklamalarında bir sonuç alamayacağı görülmüştür. Burjuvazi, bu saldırılarla işçi sınıfı ve emekçi yığınları komünist partiden kopartacağını, örgütlenmesini ve mücadele etmesini önleyeceğini, onları, ücretli kölelik düzenine ebediyen mahkum edeceğini sanıyor. Komünist ve devrimci hareket, bu konseptli saldırılara karşı mücadeleden güçlenerek çıkacaktır.

Türkiye'deki Tek Kadın Sendika Başkanı Ayşe Yumlu: Kadın İşçi, Zincirlerini Mücadele İçinde Kıracak

Portre

İşçilik hayatım çocuk yaşta, 1986 yılında bir tekstil atölyesinde başladı.

İşyerinde ilk sendikal faaliyetim 1990 yılında oldu. İşçi kıyımı, iş bırakma, gözaltı, direniş süreçlerine militan bir işyeri komitesinin yönlendiricisi olarak katılmışım. Başarılı bir deneyimimi yaşıyordum. Bunu kendime ve haklılığuma dair olan özgüvenimden alıyordum.

O günkü koşullarda direnişteki işçiler içerisinde yaşını başını almış kadın ve erkek işçiler, genç bir kadın olmamdan dolayı hiçbir farklı tutum içerisine girmedikleri gibi saygıyla yaklaşıyor, dinliyor ve hareket ediyorlardı.

Direniş yerine uğramayan üyesi olduğum Türk-İş'e bağlı Teksif, sendikacılarla çalışmamda ilkti. Bu örnek birçok sendikanın sendikal örgütlenmelerde, direnişlerde açığa çıkan öncü işçi kadınları kucaklamak, birer örgütçü olarak seferber etmek, sendikal mevzilerde konumlandırmak politikalarının olmadığı çok net gösteriyordu.

Burjuva sendikacılar için sendikacılık, resmi işlemlerden geçmiş sendikacılıktır. Ashında daha o günden itibaren fiili bir sendikacı olarak faaliyet yürüttüğümü düşünüyorum.

1994-96'da, DİSK tekstil şube başkanı vekiliydim. 1996'da bir yılı aşkın cezaevi sürecinden sonra sonlanan kısa süreli resmi sendikacılığım '97 yılından itibaren 2003 yılına -Tekstil-Sen'in kuruluşuna- kadar fiili sendikacı olarak devam etti.

91'de, Otomobil-İş Sendikası üyesiyken bordro yak-

ma eylemi sonrasında 21 işçiyle gözaltına alınıp tutuklandım. 92'de, toplumsal bir eylemden gözaltına alınarak tutuklandım. '96'da, devrimci ve sosyalist kimliğime bir saldırı olarak '96 1 Mayıs'ı gerekçe gösterilerek gözaltına alındım, yoğun işkencelerin ardından tutuklandım, Eskişehir hücre tipi hapishanesinde yattım. 1996 hücre-tecrit karşıtı açlık grevleri ve ölüm oruçlarında belki ilk kez bir kadın sendikacı olarak ölüm orucuna katıldım.

2003 yılında, Tekstil-Sen'in kuruluş aşamasıyla ilgili gözaltına alındım ve tutuklandım.

1999'da, devletin işkencesi sonucu yitirdiğim, eşim sendikacı Süleyman Yeter'le ilgili işkence karşıtı mücadelede yerimi aldım.

2002'de, İstanbul'da Ezilenlerin Sosyalist Platformu'nun desteklediği bağımsız milletvekili adayı oldum.

Tüm bu süreçte; mitinglerden direnişlere, Newrozlardan 1 Mayıs'lara, 12 Eylül protestosu, NATO protestosu, 8 Mart eylemleri gibi elliye yakın dava ve gözaltılardan geçmiş, toplumsal sorunlara müdahalenin sınıf bilincinin gereği olduğunu düşünen ve amfin bu anlayışla bilinçlendirilmesi gerektiğine inanan bir kadın sendikacıyım.

21 Eylül 2006'da, büyüyen ve gelişen sendikamıza karşı burjuvazinin tahammülsüzlüğü sonucu gözaltına alındım ve tutuklandım: sendikamızı basan TMSH polisleri, bana kurdukları komployla tutuklanmamı sağladılar. Sendikamızın Genel Sekreteri Sevim Ölçmez de Antep'te tutuklandı. Simdi; Toplumla Mücadele Yasası'na karşı, bu kirli oyunu ve komployu bozmak için mücadele ediyoruz.

*** Türkiye’de sınıf mücadelesini, sendikal mücadeleyi kadın sorunu bağlamında çözümlersek, kişisel deneyimimizden yola çıkarak hangi sonuçlara ulaşabiliriz?**

İşçi sınıfı hareketi, uzun dönemden beri zayıf ve lokal düzeyde. Özellikle öncü kadın işçiler lokal direnişlerde öne çıkıyorlar ve öncülükleri o lokal sınırlarda kalıyor. Sendikal kazanımlar, işçi sınıfının kazanmaları olmadıkça öncü kadın işçilerin ileri çıkışları söz konusu olmuyor. Dolayısıyla militan, devrimci bir işçi hareketi geliştikçe kadın işçiler geliştirecektir. Bunu kendi tarihinden de görebiliyorum.

Gençlik hareketi içerisindeyseniz onun öncüsü, emekçi memur hareketi içerisindeyseniz onun öncüsü oluyorsunuz. Ben de aktif mücadeleye bir işçi olarak, sınıf kimliğimin farkına vardığımda başladım. Öncesinde doğal bir kadın öncü işçiyken, daha örgütlü mücadeleye ise devrimci, sosyalist kadın kimliğimle sınıfsal varlığımı bilince çıkartarak başlamıştım.

Resmi sendikacılığım ‘94’te başlasa da fiili sendikacılığım ‘90’ların başında ilk sendikal örgütlenme ile başlamıştı, işyerlerinde tüm sendikal örgütlenme süreçlerinde kadın olduğum için erkek işçilerin baskısıyla karşılaşmadım. Tabii ki nedenleri vardı. İş yerindeki iş yeri komitesinde yer alan erkek işçiler için, süreci omuzlayan, bilinçli, öne çıkan, kendine güvenen, patronlarla ve polisle kavga eden, militan bir kadın olarak çıkıyorsunuz karşınıza, saygı duyuyorlar. Erkek sendikacılar ise eğer şube yönetiminde öne çıkıyorsanız tavrını ona göre belirliyor. İşçiler içindeki yaklaşımla, burjuva veya bürokrat sendikacıların yaklaşımı sınıfsal niteliklerini yansıtıyor esasen.

’94-96’da DİSK Tekstil şube başkan vekilliğim dönemi için bunları söyleyebilirim. Devrimcilerin olduğu muhalif bir şube gerçeğimiz vardı. Biz devrimci sendikacılar tasfiye olmuştuk. Bu resmi sendikacılık dönemimde İstanbul İşçi Sendikaları Platformu içerisinde az sayıda kadın sendikacılarından biri olarak katılıyordum. Platformun bileşiminde doğal öncü kadın sendikacılarından ziyade devrimci kimlikleri olan kadın sendikacıların varlığı dikkat çekiciydi, işçi sendikalarında o dönemdeki kadın sendikacıların sayısına baktığımızda bugün bir düşüş var.

İlk işyeri sendikal faaliyetimden resmi sendika

yöneticilik dönemlerime kadar sosyalist devrimci kimliğim belirleyici bir yerde duruyordu. Örneğin DİSK Tekstil’de şube başkan vekilliği yaptığım dönemdeki sendikacı kadın arkadaşarımdan biri bugün ev emekçisi oldu. Diğer çalışmaya devam etti, ancak “sınıfa güvenmiyorum” diyecek hale geldi. Kadın sendikacılar örgütlü değillerse, Sömürüşüz, sınıfsız bir dünya ideali yoksa ve sosyalist ideolojiye sahip değilse, işçi sınıfının örgütlenmesinin önemini kavrayamıyor ve geriye düşüyorlar.

Sendikal alanda erkeklerin çoğu, ücretler karşılığında fabrikalarda çalışır gibi çalışıyor, yaşamlarını idame ettirmekten öteye gitmiyorlar. İşçilerin ekonomik, demokratik hakları için mücadele eden ilerici erkek sendikacılar var elbette ki, var ancak; işçi kadınların sınıfsal ve cinsel sömürüden kaynaklanan sorunlarını kabul etmek ve işçi kadınların örgütlenmesine ayrı bir misyon biçmek veya onları temsilcilik ve sendikal mevzilerde konumlandırmak gerekliliğini bilince çıkarmış durumda değiller. Açıkçası erkek egemen iktidarlarını sarsmak istemiyorlar.

Emekçi memur sendikaları içerisinde kadın sendikacılar ve kadın komisyonları var, ama işçi sendikaları bu konuda başka bir yerde duruyor. Yıllardır sendikal alanı yakından bilen biri olarak, özellikle sürekli olan kadın sendikacıların sayısının bir elin parmaklarını geçmediğini söyleyebilirim. Var olanlar da, kendilerini çalışma alanları ile sınırlandırmış, genel işçi sınıfı hareketinin örgütlenmesinde kendilerine rol biçemekteler. Özellikle fiili ve resmi sendikacılık yaşamımda metal, deri gibi değişik iş kollarında işçilerin örgütlenmesi ile ilgili rolümü kadın bir sendikacı olarak oynamaya çalıştığımı düşünüyorum.

*** Kadın işçilerden ve hatta işsiz kadınlardan, sendikacı kadınlara sendikal mücadelenin/alanın bakışı nasıl? Tekstil-Sen bu noktada nerede duruyor?**

Bugün Tekstil-Sen’in kadın genel başkanı ve yöneticileri olarak, değişik işkollarından işçilerin örgütlenebileceği mücadele aracı içerisinde yerimizi alıyoruz. Başta İstanbul olmak üzere on yılı aşkın süredir sendikal alanda tanınan bir kadın sendikacıyım. Devrimci sosyalist kimliğim, sınıfın politikalarına hakim olmam, eylemli varlığım, sürekliliğim, erkek sendikacılar açısından kabul edilen, saygınlık oluşturan bir gerçeği açığa çıkartmaktadır. Hatta burjuva-

bürokrat sendikacıların, en keskin çatışma anlarımızda bile varlığını kabul etmek zorunda olduklarını söyleyebilirim.

'90'ların başlarında sendikal hareket daha canlıydı. Şube sayıları daha fazlaydı, sendikaların kadın komisyonları daha fazlaydı. Sendikal hareketteki tıkanıklık, toplu iş sözleşmelerindeki geriye düşüşler, yeni örgütlenen işçi kitlesindeki sayısal ve niteliksel düşüşler kadınların örgütlenmesini de olumsuz etkiledi elbette. Kadın işçilerin çoğu işsizleşti, örgütsüzleşti. Sendikaların şubeleriyle birlikte kadın komisyonları da kapandı, kadın etkinliklerinin kadın işyeri temsilcisi ve sendika yöneticisi kadınların sayısı hızla düşmeye başladı. Sendikaların büyük bir bölümü örgütsüz işçi kitlelerini örgütlemek yerine daralan gerçekliklerinin içine hapsedildiler.

Bunlar, emperyalist neoliberal saldırı politikalarının, özelleştirme, taşeronlaştırma ve esnek üretimin sendikal alana yansımalarının yanı sıra, burjuva sendikal anlayışın da sonuçlarıydı. Sendikalar büyük fabrikalarda, büyük işçi kitlelerini örgütlemeye alışmış, küçük işyerleri bu sendikaların hedefi olmaktan çıkmış. Üretim sürecine katılan kadınların sayısının her geçen gün artması, üretimin bölünüp parçalandığı gerçeği, örgütsüz işçi kitlelerinin özellikle kadın işçilerin de daha çok buralarda çalışıyor olması esasen sendikaların hedef kitlesinin nerelerde olduğunu gösteriyor. Sendikaların bu örgütsüz kitleye yönelimindeki zayıflık, kadın işçilerin örgütlenme düzeyini de düşürüyor, işyerlerinde ve sendikalarda öncü kadın işçilerin ortaya çıkmasını da zorlaştırıyor. Dolayısıyla kadın örgütsüzlüğü, kadının özgürleşmesinin önündeki engele dönüşüyor.

Kadın sendikacı olmak, alışlagelmiş bir durum değil. Hele de genel başkanın ve yöneticilerinin çoğunun kadın olması ve ülke çapındaki bir sendikayı yönetmek. Tekstil-Sen, burjuva sendikacılığına karşı çıkış, aynı zamanda sendikalardaki erkeğe egemenliğine karşı işçi kadınların iktidar olabileceğinin örneğidir.

Bugün kimi sendikalarda kadın dergileri, merkezi kadın komisyonları gibi açılımlar, kadının ezilen bir cins olması ve özel örgütlenmeye duyulan ihtiyaçtan değil, bürokratik sendikal yapılarını korumak için geliştirdikleri uyum programlarından başka bir şey değildir. Altı boş tabandaki işçi kadın kitlesinin gerçek anlamda örgütlenmesi çalışması değil bunlar.

Sendikalarda kadın sorununun çözümü militan, devrimci bir sınıf hareketini yaratmaktan geçiyor. Bu noktada Tekstil-Sen'in varlığı özelde kadın işçiler için somut ve devrimci bir gelişme. Kadın işçi kitlelerini kucaklayacak Tekstil-Sen örneğinde sendikacıların yaratılması ve anlayışının hakim kılınması önemli bir yerde duruyor.

*** Sendikal faaliyetiniz ve kadın dayanışmasına dair neler söyleyebilirsiniz? Bir kadının girdiği bu yolda, yani sizin hikâyenizde, sınıf kardeşiniz diğer kadınlar nerede, nasıl duruyordu?**

Sendikamızın kurucuları, kurucu yöneticileri kadın ve sendikamızda doğal bir kadın dayanışması var. Yönetimde yer alan kadın arkadaşlarımızla inisiyatif konusunda çok aktif bir dayanışmamız var. Alanın sorunlarına dair açılımlar ortaya koyduğumuzda kadın sendikacı arkadaşlarımız tüm bunları besleyen, geliştiren bir yerde duruyor.

Sendikamıza en yakın olanlar da kadınlar, bunlar devrimci, sosyalist kadınlar. Kadının kurtuluşunun sosyalizmden geçtiğine inandıkları için sendikamızı daha çok sahipleniyorlar. Onlarla dayanışmamız çok güçlü. Etkinliklerimizin ihtiyaçları, toplantı yerlerimiz vs. onlar tarafından karşılanabiliyor. Birbirimizi anlıyoruz.

Emekçi Kadınlar Derneği ile ilişkilerimiz çok güçlü, EKD'lilerin Tekstil-Sen eğitim uzmanları olarak yer alması perspektifine sahibiz. Bu kadın dayanışmasının önemli bir örneğidir. Örgütlenme alanında, kadın sorunuyla ilişkileneşte, eylem ve etkinliklerde birlikte hareket ediyoruz EKD ile.

*** Sendikanız hem genel olarak, hem de kendi işkolundaki kadın gerçeğini nasıl algılıyor? Kadına dair politikalarınız, örgütlenme madde-leriniz neler? Bu politika ve örgütlenmeyi hangi bakış açısı yönlendiriyor?**

Tekstil-Sen'i kuranların çoğu kadındı. Sendikayı kuran kadınlar olarak hepimiz fabrikalardan geldik. Bu alanı çok iyi bilen kadınlardık. Bu alanın işçi kadınlarının sorunlarını da çok iyi bilen kadınlarız.

Bağımsız bir sendika kurmak kolay değil. Sürekli sağlanmak, dışı dışı mücadele etmek, işyerleri ve patronlar gerçeği, burjuvazinin yasaları, örgütlenmenin önündeki engeller, söz, eylem, örgütlenme önündeki engellerin ortasında bir alan açıyoruz. Erkek yöneticilerin erkek

egemen anlayışın burjuva ve bürokrat sendikal anlayışın egemen olduğu sendikalar ve onların politikaları var.

Yeni bir sendika kurarken, devrimci sosyalist bir sendikacı kadın işçi olarak hiç kaygı duymadım. Niye? Çünkü her şeyden önce işçi sınıfının kapitalizm koşullarında mutlaka ama mutlaka örgütlenmesi gerektiğine, sınıfsız bir dünya için, sosyalizm için örgütlenebileceğine inanıyorum. Bu noktada, sınıfa ve sosyalizme olan inancım önemli bir yerde duruyor. Tekstil işkolu, kadınların büyük bir bölümünün işçilikte ilk adım attığı üretilen alanı. Genç kadın işçilerin çoğunluğu göçlerle gelmiş. Arabesk kültürün yaygın olduğu bir alan. Sosyal alanları olmadığı için, yoğun sömürü koşullarında çalıştıkları için, günlük/gündelik sorunların ya da kadın erkek ilişkilerinin dışında 'düşünme alanı' bırakılmıyor onlara. Kadın işçiler, erkek işçilerden farklı olarak ikinci kez ezildiklerinin, bu ezilmişliklerinin ayrı bir kategori olduğunun farkında değiller.

Kadın komisyonlarımızla işçi kadın çalışmamızı geliştirmeye çalışıyoruz. Temel perspektifimiz, kadın çalışmasını 8 Martlarla sınırlandırmamak. Özellikle öncü kadınlara emekçi kadınların sorunlarını anlatan yayınlar veriyoruz. Tüm yönetici kadınlarımız EKD üyesi. Neden EKD? Kadının kurtuluşu ve örgütlenme sorununu önemsiyoruz, çünkü demokratik bir kadın örgütlülüğünün zorunlu olduğunu düşünüyoruz. Kadın işçilerin sendikal faaliyetle sınırlı örgütlenmesinin yeterli olmadığını, kendi kadın kimlikleri üzerinden de mücadele etmeleri gerektiğini düşünüyoruz.

8 Mart'lar da kadın sorununa dair eğitim toplantılarıyla birlikte komisyonlara erkek işçileri de katmaya çalışıyoruz. Atölyelerde toplantılar yapıyoruz, binlerce işçi kadına ulaştırmak üzere bildiriler çıkarıyoruz, eğitim çalışmaları yapıyoruz.

Tüm işçi kitlesine sosyalizmi taşıyoruz. Sendikamızla buluşan sosyalizmi anlatmadığımız işçi yoktur. Bu işçi kadınlara da sosyalizmi taşımak anlamına geliyor. Kadın işçilere, sosyalizmde kadınların kazanmalarını anlatmaya çalışıyoruz.

*** İşçi kitlelerinin kadın bir sendika başkanına bakışı nasıl? Ataerkil geleneksel bakış açısıyla çarpıştığımız anlar ve alanlar neler?**

İşçi toplantılarımızda işçilere soruyoruz, "Aklınızda sendikacı kadınların derdi, çıkarı ne" di-

yorsunuzdur. İşyerlerinden ilk kez gelen doğal öncü erkek işçiler, öncü vasıflarını taşıdığı için kadın sendikacı olmamızı yadırgamadan konuya giriyorlar, ancak işyerindeki diğer işçilerle ilk tanıştığımız kitle toplantılarında işçilerin yüzlerinden, oturuş biçimlerinden erkek egemenlik sızıyor. Ama ülkenin politik sorunlarına, işçi sınıfı ve ezilenlerin gerçeğine dair deneyimlerimiz, direnişçi ve kararlı kimliğimiz karşısında bu tavır hızla değişiyor.

Erkeklerde iktidarlık, 'erk'lik her alanda vardır. Ama karşısında koca koca iktidarlara, devlete, patrona, polise karşı duran bir sendikacı kadın var. İktidarı eviyle, işyeriyle sınırlı bir erkek bu durumda geri çekiliyor. Bu yüzden erkek işçiler bizim iktidarımızı tereddüt etmeden kabul ediyor veya etmek zorunda kalıyor. Bu toplantılarda kadın işçiler söz almaya çalışıyor ancak sınırlı, biz özel olarak kadın işçilere söz vermeye çalışıyoruz.

Evita direnişinde örneğin bir kadın işçiyle direnişe başlarken, "Kadındır, direnemez" veya "Hukuki yollar arayalım" demedik. Kadınlar için hukuki yollar aranır, direnemeyecekleri düşünülür ama biz tek kadının mücadele içinde aydınlanacağı, özgürleşeceği, zincirlerini kıracağı bilinciyle hareket etmekteyiz.

Polaris'te, Kargo Tekstil'de, Evita'da örgütlenmenin başında kadınlar vardı. Buralarda devrimci mücadeleye yakın kadınların öncü olduklarını görüyoruz.

Kadınlar işyerlerinde harekete geçiyor. Ama bunun ötesine geçmekte sıkıntı yaşıyoruz. Öncü rolünü taşıyan kadınlara bakıyoruz, devrimcileri, sosyalistleri tanıyan kadınlara. Hızla öne çıkıp eylem alanında aktif rol alabiliyorlar. İşyerinde her türlü göreve rağmen, sendikayla ilişkisini süreklileştiren işçi kadınlar, genelde işçi sınıfının örgütlenmesinde kendisine rol biçiyorlar. Komisyonlarına çekingen yaklaşıyorlar.

Aslında bu sınıf hareketinin de bir sorunu. Genel olarak güvensizlik oldukça yaygın. Doğal öncü işçiler, dün "Bu işçilerden adam olmaz" derken, 100 işçiyi yan yana getirdiklerinde kendilerine olan güvenleri artıyor ve değişiyorlar. Ancak maalesef burjuvazinin işçi kıyımı ve saldırıları karşısında sendikal örgütlenme işyerinde kalıcı olamayınca, evet, sendikasına güveniyor ama işçi sınıfının sorunlarının çözümlerine dair güvensiz oluyorlar.

Koca bir havzada her sabah yalnızca bir merhaba ile ilişki kuran işçiler, sınıf dayanışmasının zayıflığı, işçilere sonuna kadar sahip çıkan ancak sendikal cephede birleşik örgütlü bir dayanışma gücünü de hissedemeyince daha fazla kendi yaşamlarına dönüyorlar.

Tüm bu mücadeleler, irili ufaklı direnişler de işçi kitlesine çok şey öğretiyor. Sınıf olduğunu o anda anlıyor, sınıf duygusunu o anda yaşıyor. Belki o kadın evine geri dönüyor, ama o mücadele deneyiminden geçmiş oluyor. Bu durum onda bilinç sıçramasına neden oluyor. İşçi sınıfı hareketi geliştiğinde bu tekil deneyimler daha sıkı bağlara neden olacaktır. Gerçek, namuslu, dürüst ve sosyalist sendikacılarla karşılaştıkları bir durum var yaşamlarında. Hareketin geliştiği her anda işçilerle buluşma şansımız çok daha yüksek. Doğru adres biliniyor artık.

Direnişlerde karar anları önemli oluyor. Direnişin örgütlenmesinde, direniş komitesi, basın komisyonu, sendikaları dolaşan komisyonları oluştururken işçilerin, kadın işçilerin inisiyatifi geliyor.

Kadın sendikacı olmaktan dolayı bir direniş örgütlerken sıkıntı yaşamıyoruz. Erkek patronlarla, erkek polislerle karşı karşıya gelen, devletle, patronlarla çatışan militan kimliğimizle öne çıktığımız için kadın sendikacılara

dair güvensizlik varsa kafalarda, iyice kırılmış oluyor.

*** Ya patronlar?**

Patronlarla kadın sendikacılar olarak sürekli yüz yüze geldik. Sendikal sorunlarla ilişkisi olmuşlarla ya da ilk kez karşılaşanlarla da görüştük. Küçümseyenlerle, tabla fırlatanlarla da karşılaştık. Zaman zaman kadın olduğumuzu hissettirenler de oldu. Karşılaşma anlarımız iki sınıfın karşı karşıya geldiği anlardı ve esasen bu öfke ve kin de bu sınıfsal yandan geliyor.

*** Son olarak okurlarımıza söylemek istediğiniz bir şey var mı?**

Sınıfa inancım çok güçlü, örgütlülüğe dair inancım çok güçlü. Bu alanda söz söyleyebileceğimize dair inancım çok güçlü. Sınıfın çıkarları çerçevesinde hareket etmeyen tüm konfederasyonların başında olduğum koşullarda her şeyin değişebileceğine inanıyorum. Bir kadın sendikacı olarak tarihim, iddiamın ne olduğunu göstermeye yeter zannediyorum.

Sınıfımın içinden olduğum kadar kadınların içinden de bir sendikacı olmaya çalışıyorum. İddiam, bu noktalarda somutlaşıyor. Her kadın işçinin mücadelede öne çıkabileceğine, görev ve sorumluluk alarak sınıf mücadelesinde aktif rol oynayabileceğine inanıyorum.

Oaxaca Halklar Meclisi Yol Gösteriyor

Meksika'nın güney eyaletlerinden Oaxaca'nın halkları, Latin Amerika'da işçi sınıfı ve emekçi yığınların hareket ve ayaklanmaları zincirine, kıtasal çaptaki hareketin en ileri örneğini ekledi.

Altıncı ayma giren Oaxaca Halkları Halk Meclisi (APPO) deneyimiyle, Ekim Devrimi'nin 90. yılında, sovyetik tipte bir örgütlenme yoluyla yerel iktidarı alarak, Meksikalı işçi ve emekçiler, revizyonist bloğun çöküşü sonrasında gelişen “sosyalizm öldü” propagandalarına güçlü bir pratik yanıt verdi.

ABD'nin yanı başındaki Meksika'da, 30 yıldır işçi ve emekçi yığınları büyük bir toplumsal yıkım ve yoksulluğa sürükleyen neoliberal politikalar, yerli halkların yüzyıllara dayanan ezilmişliği, toplumsal mücadelelere yönelik baskı ve zorbalığa tepki, bir öfke seli halinde birleşerek Oaxaca Sovyetleri'ni açığa çıkardı.

Neoliberalizmin Pençesinde Meksika

Meksika'da neoliberal politikalar, tüm dünyaya paralel biçimde, fakat birçok Latin Amerika ülkesinden farklı olarak “darbesiz” yoldan, 80'li yıllarda gündeme geldi.

Neoliberal politikaların hayata geçişi, özellikle tarımda yıkım politikaları, 71 yıldan beri hükümet partisi olan PRI'yi (Kurumsal Devrim Partisi), bu anlamda da Meksika burjuvazisinin geleneksel yönetme tarzını sarstı.

PRI, 1910 Meksika burjuva devriminin emekçi sınıflardan temsilcilerini yiyerek, burjuva iktidarını pekiştirmesinin ürünü olarak kurulduğu

1929 yılından 2000 yılına kadar kesintisiz olarak bütün seçimleri kazanmıştı. 40'lı yıllarda PAN (Ulusal Eylem Partisi) isimli, daha muhafazakar çizgide bir parti kurulmuş, ama 60 yıl boyunca muhalefette kalmıştı.

PRI, 80'li yıllara kadar esasen, sınıfları ve çeşitli toplumsal kesimleri uzlaştırma çizgisi izledi. 40'lı yıllardan itibaren Latin Amerika'da en özgün örneğini Peron'un oluşturduğu sınıf uzlaşması politikalarını hayata geçirirken, bu politikalar 56, 68 ve 76'da yükselen toplumsal hareketler ve PRI'nin de Meksika burjuvazisinin biricik temsilcisi olarak bu eylemleri katliamlarla bastırmasıyla kesintiye uğramakla birlikte 80'lere kadar sürdü.

80'li yıllarda ise PRI, ABD'nin arka bahçesi Latin Amerika'da hayata geçirdiği neoliberal politikaların taşıyıcısı oldu.

1982-88 Başkan De La Madrid dönemi, PRI'nin toplumsal uzlaşmacı yapısını sarsmaya başladı.

Bu dönem (1982-88) IMF programlarının harfi harfine uygulandığı, asgari ücretin yüzde 42, ortalama sanayi işçisi ücretlerinin yüzde 29 düştüğü, tarım programları sonucu yoksul ve küçük köylülerin yıkımıyla işsizliğin yüzde 8'den yüzde 24'e çıktığı bir dönem oldu.

Böylelikle 1988 seçimlerinde PRI adayı Carlos Salinas, karşısında sol muhalefetin güçlü bir rakibini buldu. Meksika işçi ve emekçilerinin neoliberal politikalara duyduğu hoşnutsuzluğu arkalayan PRD adayı Cuauhtemoc Cardenas, hileli olduğu iddia edilen seçimlerle, az bir fark-

la seçimi kaybetti. Salinas'ı iktidara taşıyan bu seçim hileleri, ABD'nin yakın desteği ile gerçekleşti.

Salinas döneminde de neoliberal yıkım politikaları tüm hızıyla sürdü. Aralık 1988 ile Aralık 1993 arasındaki beş yıllık sürede satın alma gücü, yüzde 55 oranında düştü.

1994 yılında Meksika, ABD ve Kanada ile NAFTA anlaşmasını imzaladı. ABD emperyalizmi ile sınır komşusu olan bu ülke, dış ticaretinin yüzde 80'ini ABD ile gerçekleştiriyordu. Zaten NAFTA'nın imzalanmasından önce de, De La Madrid ve Salinas dönemleri boyunca gümrük tarifeleri yüzde 13'e kadar düşmüştü. NAFTA ile birlikte yabancı sermaye sınırsız dolaşım serbestliği kazanırken, Meksika'nın anlaşmadaki konumu, ABD sermayesine ucuz işgücü sağlamak oldu. Özellikle Kuzey bölgelerinde büyük "maquiladora"lar (serbest bölge) inşa edildi. Düşük teknoloji altında ucuz işgücünün ve bu arada kadın ve çocuk emeğinin, her türlü sosyal güvenceden yoksun koşullarda azgınca sömürüldüğü dev fabrikalar ve kompleksler anlamına gelen maquiladora'lardan yapılan ihracat, ülkenin toplam ihracatının yandan fazlasını oluşturuyordu. Bu ihracatın tümü ABD ile yapılıyordu. Maquiladora'larda çalışanların ana gövdesini de altı ay, bir yıl gibi geçici sürelerle kuzeye gelen güneyli Kızılderili işçiler oluşturuyordu.

Meksika'da üst üste patlak veren derin ekonomik krizler, özellikle de '94 krizi, toplumsal yıkımı katmerleştirdi.

Özelleştirmeler '90'lı yıllarda büyük bir tırmanış gösterdi. Özelleştirilen işletmelerin %20'si uluslararası büyük sermayeye peşkeş çekildi.

Meksika'nın ABD'ye ucuz işgücü kaynağı olarak hizmet etmesi, sadece Meksika sınırları içinde değil, ABD'ye göç yoluyla da gerçekleşiyor. NAFTA'yla doruğa varan tarımda neoliberal yıkım, işçi ücretlerinde devasa düşüşler, çalışma ve sosyal güvenlik koşullarının artan kötüleşmesi, Meksika'nın güneyinden, Kuzey'deki büyük maquiladora'lara ve her iki bölgeden ABD'ye göç oranını büyük miktarda artırdı. Meksika'da yaklaşık olarak her 1000 kişiden 3'ü, ABD ya da Kuzey Meksika'ya göçüyor.

Bir diğer sorun, bütün Latin Amerika ülkelerinde olduğu gibi, kıtadaki sınıf mücadelelerinin önemli bir unsuru olan yerli sorunu. 103 milyon nüfuslu ülkenin yüzde 60'ını melezler, yüzde 30'unu

yerliler oluşturuyor. Maya, Zapotek ve Miztekler gibi yerli topluluklarını barındıran Meksika'da yerliler esasen güney bölgelerinde yaşıyor. Güney bölgeleri aynı zamanda, nüfusun en yoksul, sanayileşmenin en geri olduğu, mısır başta olmak üzere tarımsal üretimin ağırlıkta olduğu ve bunun da NAFTA anlaşması kapsamında küçük üreticilerin yıkımı, büyük plantasyonların oluşturulması biçiminde ilerlediği bölgeler.

NAFTA ve öncesindeki neoliberal politikalarından orta sınıflar da payına düşeni aldı. Binlerce ufak ve orta çaplı şirket, ödemek zorunda olduğu yüksek faizli borçlar nedeniyle iflasa sürüklendi. Örneğin, ülkenin önemli sektörlerinden ayakkabı sektöründe 500 ayakkabı fabrikası, NAFTA'yı izleyen birkaç yıl içinde iflas etti. 80'li yıllarda, PRI'den kopan "sol" kanadın, burjuva aydın ve entelektüelleri de arkalayarak, bugünkü Obrador'un PRD'si (Demokratik Devrim Partisi) biçiminde örgütlenmesi de, bu gidişatın siyasal ifadesi oldu.

Bunların sonucunda Meksika'da işçi sınıfı, emekçiler ve ezilen yerli halkları cephesinden gelişen cevap, Zapatistalar'ın doğuşu, işçi grevlerinde artış ve neoliberalizme karşı geniş platformların kurulması oldu.

NAFTA'nın imzalandığı gün Chiapas eyaletinde EZLN'nin öncülüğünde Zapatista ayaklanması patlak verdi. Zapatista isyanı, çoğunluğu mısır üreticisi olan yerlilerin, yüzyıllar süren yağma, soykırım ve aşağılanmalara karşı sessiz isyanının, neoliberal politikalar sonucunda mısır üreticilerinin yıkıma uğrayarak mısır üretiminin büyük plantasyon ve çiftlik sahiplerinde toplanmasına olan öfkesiyle birleşmesinin sonucuydu.

2000 yılı seçimlerinde PRI'nin 70 yıllık hükümet geleneği bozuldu. İlk kez seçimlerden yenilgiyle ayrıldı ve NAFTA'yla doruğa ulaşan yıkım politikalarının cezası olarak hükümet koltuğunu PAN'ın adayı Vicente Fox'a kaptırdı.

Vicente Fox'un politikaları, Meksikalı işçi ve emekçi yığınların hiçbir talebini karşılamadığı gibi, yerlilere verilen taahhütler yerine getirilmedi, yıkım politikaları tırmandı ve toplumsal hareketler büyük bir baskı ve saldırı dalgası ile karşılaştı.

Zira bu tablonun bir diğer yüzü, sermaye planları için tehlike oluşturan EZLN ve diğer demokratik hareketlerin askeri saldırı ile ezilmesi,

burjuva devletin, zor araçlarını yeni ihtiyaçlar temelinde yeniden yapılandırması oldu. Geçtiğimiz yıl Vicente Fox hükümeti, grevci işçileri ve diğer toplumsal hareketleri bastırmak üzere Federal Önleme Polisi (PFP) adı verilen bir birim oluşturdu. Bu birimin kuruluşu, Meksika'da neoliberalizme ve ABD emperyalizmine karşı artan toplumsal tepki ve gelişebilecek olası mücadeleler karşısında Meksika burjuvazisinin girdiği yönelimi ifade ediyordu. Ki sonraki günlerde PFP, Atenco'da, maden grevlerinde ve Oaxaca'da dışlerinden damlayan kanla boy gösterecekti.

Atenco Yanıyor, Madenler Direniyor

Meksika, son altı ay içerisinde derin bir toplumsal huzursuzlukla sarsılmakta ve Meksikalı işçi ve emekçilerin mücadelesi, 70'lerden bu yana görülmemiş düzeyde bir baskı dalgası ile karşılaşmaktaydı.

Mart ayından itibaren madenci grevleri Meksika gündemine oturdu. Meksika'nın ikinci büyük bakır madeni La Caridad işçileri, Şubat ayında Pasta de Conchos maden faciasında 65 madencinin ölmesinin ardından, 24 Mart'ta daha iyi çalışma koşulları talebiyle greve gitti. Maden faciası karşısında hükümeti hedef alan açıklamalar yapan Maden işçileri Sendikası lideri Napoleon Gomez Urrutia, rüşvet aldığı iddiasıyla hükümet tarafından görevinden alındı. Maden grevleri bu gelişme üzerine yayılarak ve Urrutia'nın göreve iadesi talebini de içererek sürdü. Görevden alma kararı üzerine maden sendikası iki günlük genel greve gitti. Grev, ülkenin en büyük çelik üreticisi Villacero ile Grupo Mexico'ya ait Sicartsa bakır madenlerinde bu iki günden sonra da devam etti. Meksika devleti grevleri polis zoruyla bastırma yoluna gitti. Nisan ayında Sicartsa madenindeki grevde, grev yapan işçilere saldıran yüzlerce polis, dört işçiyi vurarak öldürdü ve birçok işçiyi de yaraladı. Villacero'daki greve yönelik saldırıda iki işçi yaşamını yitirdi. Madencilerin grevine, iletişim Emekçileri Sendikası ve Elektrik-Elektronik işçileri ve Teknisyenleri Sendikası başta olmak üzere çeşitli sendikalardan destekler geldi. Sendikalar, temmuz seçimlerinden önce genel grev tehditlerinde bulundular. Grevler, seçim sonrası yeni hükümetin tavrının ne olacağını bekleme gerekçesiyle seçimler sonrasına ertelenmekle birlikte, bu açıklamalar Mek-

sika'nın seçim öncesi atmosferinde gerilimi iyice artırdı.

4 Mayıs'ta, başkent Mexico City'den 15 mil uzaklıkta bulunan San Salvador Atenco isimli Kızılderili kasabasına 3.500 polis ve güvenlik kuvvetince bir katliam saldırısı gerçekleştirildi. Bir süpermarket (WalMart süpermarketler zinciri) inşası için çiçek satıcılarını yerinden atmak isteyen belediyeye karşı çiçekçiler kasaba halkının da desteğiyle direndi. Kent, fiilen direnen emekçi halkın kontrolüne geçti. Ertesi gün binlerce polisin sözü edilen saldırısı gerçekleşti. Saldırı, Meksika emekçilerinde büyük nefret ve sarsıntı yaratırken, uluslararası yankılan da büyük oldu, birçok ülkede Meksika konsoloslukları protesto eylemlerine sahne oldu. 14 ve 18 yaşlarında iki genç emekçi yaşamını yitirdi, 47'si kadın 217 emekçi tutuklandı, tüm tutsaklar ağır işkencelerden geçirilirken, tutuklanan kadınlardan 45'i tecavüze uğradı. Barbara Italia Mendez'in yaşadığı tecavüzü açıklamasının ardından, bütün kadın siyasi tutsaklar tecavüzü anlatan mektuplar kaleme aldılar. San Salvador Atenco kasabasında 2002 yılında, bölgede uluslararası havaalanı kurmak için emekçileri yerlerinden etme girişiminde bulunan Meksika devletine karşı büyük hareketler gelişmiş, yerli halk, Toprakların Savunusu İçin Toplum Cephesi'ni kurarak örgütlenmiş, kasabadaki devlet temsilcileri kasabadan kovulmuş ve ancak bir yıl sonra geri dönebilmişlerdi.

Nisan ve Mayıs aylarında madenci grevleri ve Meksika devletinin, bu grevlere 6 işçiyi katledecek ve burjuva devletin yasalarına da tümüyle aykırı biçimde sendika başkanını görevden alarak yanıt verışı, Mayıs ayında Atenco'daki kanlı katliam ve saldırı, Mayıs'ta başlayan Oaxaca öğretmenler grevine Haziran ayında gerçekleştirilen katliamcı saldırı... Meksika devletinin seçim öncesi marifetleri bunlar oldu. Aynı dönemde 10'u polis en az 90 kişinin uyuşturucu kaçakçılığı ve çeteleşme faaliyetleri içinde çıkan iç çatışmalarda öldürülmesini, devlet eliyle yapılan yoğun uyuşturucu ticaretinin Meksika halklarında huzursuzluğu tırmandırmasını eklemek gerek. Meksika devletinin daha 'geleneksel' bir sorunu olarak, Zapatista denetimi altında bir Chiapas eyaleti sorununu da Meksika burjuvazisinin seçim tartışmalarına katmak lazım. 1988 ve 2000 yılı seçimlerinde hile iddialarının halkların belleğinde yarattığı izler de bu tabloyu tamamlıyordu.

Oaxaca, Atenco, Sicartsa ve Villacero'da yaşanan baskılar, 1970'lerdeki öğrenci katliamından beri Meksika devletinin giriştiği en ciddi baskı ve askeri zor dönemi oldu. Bu saldırılarda, farklı kentlerde, başta PAN ve PRI olmak üzere PRD dahil üç büyük partinin de güçleri yer aldı. Meksika devleti seçimlere böylesi bir sosyal huzursuzluk ve güvensizlik ortamında gitti.

Sandıktan Çıkan Kriz

Seçim öncesinde Obrador, işçi ve emekçi mücadelelerine dönük bu saldırıları kampanyasına yedirerek, kendi iktidar döneminde otoriter ve baskıcı yöntemlere son verileceğini ilan etti. PRI ve PAN ise, mücadeleler karşısında orta sınıfların duyduğu korkuyu derinleştirmek ve oya çevirmek için çabaladı.

Obrador'un diğer seçim vaatleri, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele edeceği, ABD ile imzalanan serbest ticaret anlaşmasının gözden geçirileceği, şimdiki hükümetin yıkım politikalarına karşılık sosyal refah politikaları izleyeceği oldu.

Eski Coca-Cola yöneticisi başkan Vicente Fox, 2004'ten itibaren Obrador'a karşı karalama kampanyasına girişirken, daha 2005 yılında Obrador, 1 milyon kişinin desteklediği bir yürüyüşle bu iftiralardan aklanmıştı.

Seçim öncesinde Zapatistalar, hiç bir partiye oy vermeyeceklerini ve "tüm politikacılar sınıfına karşı olduklarını" söyleyerek oy vermeme çağrısı yaptılar. Parlamento dışı bir sosyal cephenin oluşturulması amacıyla 'Öteki Kampanya'yı başlattılar.

Sonuçta seçim sandıklarından çıkan, bol miktarda hileli oy, Meksika işçi ve emekçilerinin PAN ve PRI'ye karşı Obrador'a verilen oylar biçimini almış tepkisi ve bir büyük yönetememe krizi oldu.

Calderon ve Obrador ayrı ayrı zaferlerini ilan etti. Calderon, ABD'nin ülkeye yönelik planlarında gözbebeği olan aday olarak resmen hükümete yürürken, Obrador işçi ve emekçilerin mevcut iktidara olan öfkesini arkalayarak, odayında başkent Mexico City'nin durduğu büyük bir kitle hareketinin merkezine yürüdü. Kitle hareketleri, ülkeyi ucuz işgücü çiftliğine çevirmiş olan ABD'nin, daha önceki seçimlerde de yaşanan hükümet başkanı dayatmasına karşı isyan halini aldı. Sayısı yer yer iki milyona kadar varabilen kitleler, sokaklarda Obrador'u

başkan ilan ederken, Calderon-Obrador kutuplaşması, Meksika burjuvazisini bir yönetememe krizine soktu.

Seçim hilesine karşı kitle kabarması, başkent Mexico City'yi haftalar boyunca felç etmekle kalmadı, Calderon'un başkanlığı devralmasını altı ay geciktirerek bir siyasi irade boşluğu dogmasına da neden oldu.

Oaxaca'da Halk Ayaklanması

Seçim tartışmaları sürerken, 103 milyon nüfuslu Meksika'nın en yoksul eyaletlerinden biri olan Oaxaca'da, henüz bu gürültünün ortasında sesi fazla duyulmayan öğretmenler grevi başladı.

Chiapas, Oaxaca ve Guerrero eyaletleri ülkenin güneyinde bir yoksulluk üçgeni oluşturuyorlar. Ülkenin en yoksul beldelerinin yüzde 42'si Oaxaca'da bulunuyor. Oaxaca'nın 3.3 milyonluk nüfusunun yüzde 90'ı yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 21.5. Oaxaca aynı zamanda ülkenin en fazla göç veren bölgesi. Yılda ortalama 150 bin Oaxaca'lı ABD'ye göçüyor. Buna karşın zengin doğal kaynakları ve jeopolitik konumu nedeniyle ABD sermayesinin iştahını kabartan Oaxaca, ABD emperyalistlerinin Puebla Panama Planı içinde de önemli bir yer tutuyor.

Oaxaca'da 16 yerli topluluğu yaşıyor. Yerli sorunu, ülkenin bütün güney eyaletlerinde olduğu gibi, Oaxaca'da da önemli bir toplumsal sorunu oluşturuyor. Çoğunluğu yerli olan köylülerin, Meksika'nın NAFTA'ya girişi ile birlikte ivme kazanan tanında neoliberal yıkım politikalarından etkilenmesi sorunu ile iç içe geçerek, yerlileri, işçi sınıfının en önemli toplumsal yedeği haline getiriyor.

Oaxaca eyaletinde 22 Mayıs'ta 70 bin öğretmen, öğretmenler sendikası SNTE'nin 22. Seksiyonu öncülüğünde, ücret artışı, eğitim koşullarının düzeltilmesi, okullara çeşitli olanaklar sağlanması, eğitime ayrılan bütçenin artırılması, sendikaların özerkliğinin tanınması, öğretmenlerin bütçe harcamaları dahil yönetimde söz sahibi olması gibi 17 madde içeren talepler paketiyle greve gitti. Bu, öğretmenlerin her yıl 1 Mayıs sonrasında, toplu sözleşmeler döneminde gittikleri gelenekselleşmiş bir grevdi. Grevin üçüncü haftasında, 14 Haziran'da Oaxaca'nın PRI'li valisi Ulises Ruiz Ortiz'in emriyle, 3000 polisten oluşan bir kuvvet, gaz bombaları atan helikopterler

eşliğinde greve saldırdı. Biri çocuk 4 kişi katledildi. Öğretmenler, grevi sürdürmek üzere işgal ettikleri Zocalo meydanından çıkartıldı.

Ama saldırının hemen ardından yine Zocalo Meydanı'ndaydılar. İki gün sonra 400 bin kişi, öğretmenlere destek için Oaxaca sokaklarını doldurdu. SNTE, Ulises Ruiz Ortiz'in görevden alınması talebini yükseltti. Bu süreçte yükseltilen "Katil URO (Ulises Ruiz Ortiz) Oaxaca'dan defol!" sloganı, bugüne dek süren direnişin temel sloganı ve talebi oldu.

Ruiz Ortiz, Meksika devletinin eyalette daha önce gerçekleştirdiği tüm katliamların, tutuklamaların, baskıların baş sorumlusu; eyalet halkının derin bir öfke biriktirdiği rüşvet ve yolsuzluk ağının elebaşı; ekonomik yıkım politikalarının, derin yoksulluğun, konut, sağlık, eğitim gibi en temel konularda büyük yoksunlukların sorumlusu olan Meksika burjuvazisinin eyaletteki başlıca temsilcisi olarak, sadece öğretmenlerin değil, tüm halkın büyük tepkisinin hedefiydi. Ulises'in icraatları, Meksika burjuvazisinin 80'li yıllar sonrası yönelimlerinin bir kısa özetiydi. Haziran saldırısı bardağı taşıran damla oldu.

Aynı saldırıda Benito Juarez Özerk Üniversitesi öğrencileri, öğretmenlerin grev döneminde oluşturdukları Radyo Planton'un polis saldırısında dağıtılmasına yanıt olarak Üniversite Radyosuna el koydular ve uzun süre korunan güçlü bir mevzi elde ettiler. Greve destek, bu saldırıyla birlikte olağanüstü büyüdü. Oaxaca kentine komşu kasabalardan öğretmenlere ve direnişçilere destek için yiyecek, giyecek ve diğer malzemeler toplanarak akmaya başladı. Belediye binaları öğretmenler tarafından işgal edildi. Saldırı grevin Meksika çapında da duyularak sempatinin artmasına yol açtı. Atenco saldırısı belleklerde tazeliğini korurken, Oaxaca'da dört emekçinin katledilişi, Oaxaca'yı Meksika'da halk mücadelesinin merkezine taşımaya başladı. Bu saldırıda 8 gözaltında kayıp yaşandı. Bunlardan 3'ü uzun süre gizli ve yasa dışı biçimde cezaevlerinde tutularak, ancak Kasım ayı başında serbest bırakıldılar.

17 Haziran'da, saldırının hemen ardından APPO (Oaxaca Halkları Halk Meclisi) kuruldu. APPO ile birlikte, mücadele, öğretmenleri de aşarak, tüm Oaxaca halkının URO'nun istifası talepli mücadelesine dönüştü. APPO'nun ilk kararlarından biri, öğretmenlerin işgal ettiği kent mey-

danı ve diğer yerlerin URO'nun istifasına kadar işgal altında tutulacağına ilan edilmesi oldu.

Oaxaca direnişine saldırılar, sivil giyimli timlerin ateş açması, bazı APPO delegelerinin kaçırılması, tutuklamalar vb. biçimlerde sürse de, seçimlerin öngününde ve krize dönüşen hileli seçim tartışmalarının sürdüğü sonraki günlerde Meksika devleti, Oaxaca'ya kapsamlı bir saldırıya girişemedi.

Temmuz ayı boyunca, Calderon ve Obrador etrafında süregiden seçim tartışmalarının yarattığı siyasi irade boşluğu ortamında Oaxaca direnişi, yeni mevziler kazanarak ilerledi. Öğretmenlerin işgal eylemleri sürdü. Temmuz sonlarında hükümet binaları da işgal edildi. Direnişçiler mobil timler kurarak, hem URO'yu fiilen yönetemez hale getirmek ve istifasını dayatmak, hem de olası saldırılara karşı savunmalarını güçlendirmek için barikatların ve işgal edilen kamu binalarının sayısını artırdılar. TV ve radyo kanalları halkın denetimine geçti.

Eyalet polisi ve federal güçler, APPO'nun en öne çıkan temsilcisi, Devrimci Halk Cephesi'nden Germán Mendoza Nube'yi kaçırdı. Nube, tarım işçileri içinde mücadele yürüten, daha önce de tutuklanarak işkence gören, ve 88 yılından beri tekerlekli sandalyede olan, halk tarafından son derece sevilen bir liderdi. Hareketin başkaca önderleri de benzer biçimlerde kaçırıldı. 30 lider hakkında tutuklama kararı çıkarıldı. APPO liderlerinin özgürlüğü için yapılan yürüyüşe de sivil giyimli kişilerce saldırıldı, bir kişi katledildi. Noticias gazetesi ve Radyo Universidad'a sivil saldırılar, tahrip eylemleri düzenlendi. Eyaletin uzak bölgelerinde yerli topluluklara mensup APPO üyelerine karşı "faili meçhul" cinayetler düzenlendi.

APPO, bu yoğun kuşatma altında büyümesini ve nicel ve nitel anlamda gelişimini sürdürdü.

"Oaxaca'da Tek Hükümet APPO'dur!"

3 Eylül'de yapılan APPO toplantısıyla birlikte, APPO, yerel iktidarını ilan etti. Vali Ulises Ruiz Ortiz'in Oaxaca'ya girmesinin yasaklandığı ilan edildi ve eyalete bağlı 570 belediye bölgesini temsil eden bir hükümetin kurulduğu bildirildi. Arkasından, çeşitli kararnameler yayımlayarak iktidarı yürütmeye başladı. Aynı zamanda hareketin ulusal çapta duyurulması ve tanıtılması için de planlamalar yapıldı. Aynı açıklamada

“Oaxaca’daki tek hükümet APPO’dur” denildi ve “Bütün iktidar Halka!” sloganı, APPO açıklamalarının sonuç sloganı haline geldi.

16 Eylül günü yapılan bağımsızlık günü kutlamalarında yüz binler, APPO’ya olan desteklerini haykırdılar ve Oaxaca’da iktidarın artık PRI’ye değil, APPO’ya ait olduğunu ilan ettiler.

Bu arada hükümet, gerek öğretmenlerle, gerekse APPO ile sayısız görüşme ve müzakere girişiminde bulundu. Öğretmenlerle görüşmelerinde kimi ödünler verirken, APPO’ya yönelik olarak dayatmacı tutumlar takındı. Özellikle katil vali Ortiz’in de görüşmelere katılması dayatması, görüşmelerin her defasında kesilmesine yol açtı.

Ekim ayı boyunca hükümet APPO ve SNTE’yi katliam tehdidiyle sıkıştırarak, burjuva medyada APPO’nun saldırganlığı üzerine karşı propaganda yayarak, görüşme masasına oturtmaya çalıştı. Ama URO’nun istifası talebi APPO için pazarlık konusu olmayan önkoşul olarak ortaya konuldu.

Hükümetin, Oaxaca isyanının baskısını tüm ağırlığıyla hissetmesine ve bunun Obrador öncülüğünde gelişen hareketten çok daha tehlikeli olduğunu defalarca kez dillendirmesine rağmen, URO’yu görevden almaya asla yanaşmaması, başlangıçta Vicente Fox’un iktidar partisi PAN ile URO’nun PRI’si arasındaki ittifak ilişkilerinin zedelenmemesi amacını taşıyordu. Ancak Oaxaca’nın ülkenin tüm eyaletlerinde yarattığı geniş etki ve kazandığı sempati, daha sonrasında uzlaşmazlığın esas etkeni oldu. Oaxaca’da zafetin kazanılmasının ülkede emekçi halk mücadelelerine kazandıracığı özgüven, Meksika egemenlerinin en korkulu kabusu olarak, onları APPO ile masaya oturmaktan alıkoydu.

Oaxaca isyanı, seçim hilesine karşı bir fiili cephe yaratmış ve yığınların hoşnutsuzluğunu arkalamış olan Obrador’un da desteğini aldı. Obrador, saldırı tehditleri karşısında, “Oaxaca’ya giderek canlı kalkanlar olarak halkı savunacaklarını” açıkladı.

Meksika’da Devrimci Durum

Zapatistalar, Oaxaca halklarının mücadelesini başından beri destekleyici tutum içinde oldu.

Böylece Meksika, Chiapas’ta Zapatista hegemonyası, Oaxaca’da Komün (Halk Meclisi), başkentte seçim hilelerine karşı halk hareketiyle

büyük bir toplumsal çalkantının içine girdi. Egemen sınıfların yönetemediği, yığınların onun temsilcilerini tanımadığı ve sokaklarda ret ve mahkum ederek kendi temsilcilerini ilan ettiği, kitle mücadelelerinin işgal, barikat ve gösterilerle doruk noktasına vardığı bir devrimci durum tablosu açığa çıktı.

Federal hükümet, Ekim ayı boyunca süren katliam tehditleri, APPO’nun elindeki kamu binalarına sabotajlar, sivil polis saldırıları, faili meçhuller ve kaçırımlar, ajan sızdırma ve provokasyonlar yoluyla öğretmenler sendikasında bir kırılma yaratmayı başardı. 26 Ağustos’ta öğretmenler sendikası, grevi sonlandırma kararı aldı.

Ancak direniş çoktan öğretmenler grevinin sınırlarını aşmıştı. Direnişe önderlik eden Oaxaca Halk Meclisi (APPO), direnişe devam kararı aldı. Dahası, “Si Ulises no se va, Calderon no pasara” (Ulises gitmezse, Calderon geçemez) sloganını ortaya atarak, Felipe Calderon’un görevine resmen başlayacağı 1 Aralık tarihinin, kendileri için “barışçıl bir ayaklanmaya başlama tarihi” olduğunu ilan etti.

Bu süreçte, artık Oaxaca Komünü’ne dönüşmüş bulunan direnişe federal devletin saldırısı gündeme geldi. Paramiliter bir saldırıda 5 emekçinin katledilmesi bahane edilerek 29 Ekim günü Komün’e, eyalet dışından, gelen Federal Ünleme Kuvvetleri saldırdı.

Bu saldırı da, daha önceki tüm baskı ve saldırılar gibi, Oaxaca’da direniş kararlılığını yine tırmandırıcı bir etki yarattı. Öğretmenler grevi sonlandırma kararını geri çekerken, APPO müzakere tekliflerini geri çevirerek direnişi sürdürdü. Dahası, federal polisin, APPO’nun yeni kararları olan üniversiteden püskürtülmesinden sonra moral güç kazanarak, 10-11-12 Kasım’da Kurucu Kongresini topladı.

5 Kasım’da, 1 milyon Oaxaca’lının sokaklara çıktığı Oaxaca tarihinin en büyük gösterisiyle APPO’nun direniş kararı halkın onayını aldı. Bu saldırı, Oaxaca Halk Meclisi’nin tüm dünya işçi sınıfı ve ezilenlerinin de mücadele gündemine taşıdı.

Oaxaca halkı, taleplerini ve örgütlülüğünü gitgide yükselterek, arkasında şu ana dek 17 şehit, 200 yaralı, 36 kayıp ve 105 tutsak bırakan bu büyük mücadeleyi sürdürüyor.

Sovyetik Tipte Bir Örgütlenme: APPO

Oaxaca isyanı, Meksika burjuvazisinin her katliamcı saldırısı karşısında nitelik anlamında bir adım daha geliştirdi.

APPO başlangıçta, öğretmenler sendikasının başlattığı grevin saldırıya uğraması ve gitgide yerli topluluklarının, öğrencilerin, işçilerin, köylülerin daha büyük desteğini kazanması sonucu bileşimi genişleyen ve toplumsal tabanı büyüyen mücadelenin, devletin de artan saldırılan karşısında daha ilerden örgütlenmesi ihtiyacından doğdu. Bu ilk biçimiyle, 2000 yılında işsiz işçiler hareketi sürecinde Arjantin’de, daha sonra Bolivya’daki El Alto ve La Paz ayaklanmalarında kurulan halk meclislerinin bir türevidir.

Haziran saldırısı karşısında Oaxaca halklarının cevabı, radyo ve belediye binalarının işgali oldu. Temmuz’daki provokasyonların ardından, hemen hemen tüm kamu binaları APPO’nun eline geçti. Bu işgal ve eylemler, iktidarı PRI veya eyalet hükümetinin elinden almak için hazırlanmış özel bir plan çerçevesinde yürürlüğe sokulmadı. URO’nun istifası talep edildi, URO gitmeyince de bu kez koltukları elinden alındı ve “URO defol!” denildi. APPO’nun tüm bu süreç boyunca, ayaklanmayı Meksika çapında yayma, federal hükümeti devirme vb. çağrıları olmadı. “Tüm İktidar Halka!” sloganını temel şiarı yapmış olsa da, bu esasen APPO’nun ne olduğunu değil, içinde etkin olan devrimci güçlerin onu neye evrilmek istediğini ifade etti. Aksine, hareketin FPR’li olmayan bütün sözcüleri, yakın döneme kadar, böyle bir amaçlanmadığının ve olamayacağını altını çizdi açıklamalarında. Ancak APPO’nun kontrolüne geçen kamu binalarının sayısı arttıkça, eyalet devlet güçleri kovuldukça ve APPO eyalette toplumsal yaşamın yönetimi ve denetimini üstlendikçe, “nasıl bir eyalet, nasıl bir Oaxaca, nasıl bir hükümet istiyoruz, nasıl yönetilmek istiyoruz” sorusu Oaxaca halkının gündemine girmeye başladı. APPO benzeri örneklerin, başta Michoacán, Guerrero, Mexico City ve Baja California olmak üzere başkaca eyaletlerde de ortaya çıkması bunu tetikledi. Bunda komünist ve devrimcilerin belirleyici rolü oldu.

Sonuçta Oaxaca deneyimi, öğretmenlerin ücret artışı başta olmak üzere ekonomik talepli mücadelesinden politik talepli mücadeleye, buradan bu politik talepleri merkezi iktidara dayatmak

için yerel iktidarın alınmasına evrildi. Şimdi ise APPO’nun, Meksika’da girilmiş bulunan devrimci durum çerçevesinde, merkezi iktidarı almışını gündemine getirip getirmeyeceği sorunu önünde duruyor.

APPO'nun Yapısı Ve İşleyişi

APPO’nun iç yapısı, kuruluş aşamasından yerel iktidarını ilan ettiği döneme kadar, bu süreçten kurucu kongresine kadar ve Kurucu Kongresinden sonra farklı özellikler taşıdı.

APPO, 17 Haziran’da, 365 örgütten temsilcilerin katıldığı bir toplantıyla kuruldu.

Kuruluş aşamasında esasen, öğretmenler grevine saldırı sonucunda artık kesimsel bir mücadele olmaktan çıkarak tüm Oaxaca halklarının mücadelesi haline gelen direnişe örgütlülük kazandırma niteliğindedir. Bu dönemdeki yapısı da daha çok, bir eylem birliğinin özelliklerini taşıdı.

APPO, kendisini bir meclisler meclisi olarak ifade etti. Başka bir deyişle, APPO’yu oluşturan 365 örgütün arasında, Zapoteklerin, Mizteklerin, başkaca yerli topluluklarının geleneği olan kolektif meclisler de bulunuyor. Böylece başta PCM-ML (Meksika Komünist Partisi-Marksist Leninist) ve onun açık cephesi FPR (Devrimci Halk Cephesi) olmak üzere siyasi parti ve örgütlerin, komüniter toplulukların, mahalli meclislerin, sendikaların, cephelerin, demokratik kitle örgütlerinin, öğrenci örgütlerinin, meslek örgütlerinin katıldığı; tek bir belde ile sınırlı örgütlerden Meksika çapında örgütlü güçlere dek bir dizi örgütlenmeden oluşan bir çatı örgütü oldu.

20 Haziran’daki genel mecliste bir “geçici kolektif yönetim” seçildi. Daha sonra Kurucu Kongre’de değişecek olan bu yapıda temsiliyet, bölgeler esasının yanı sıra ve daha çok, içinde aktif olan örgütlerin temsiliyetinin yüksek olmasına dayanıyordu. Flavio Sosa gibi bağımsız ama halk tarafından oldukça sevilen bireyler, öğretmen önderleri ve FPR üyeleri, geçici kolektif yönetimin öne çıkan bileşenleriydi.

APPO yerel iktidar organına dönüştüğü süreçte, Oaxaca eyaletinin tüm bölgelerinin APPO’da temsil edilmesi sorunu, gündemine git gide daha fazla girdi. Oldukça dağınık bir yerleşime sahip olan Oaxaca’da ulaşım da ciddi bir sorun. Örneğin kentten eyalet sınırları içindeki Sierra ya da Istmo’ya ulaşmak için 10-12 saat yolculuk ge-

rekiyor. Bu, merkezde sürekli temsilci bulundurmayan bölgelerin, APPO'nun mevcut yapısı içinde zayıf temsiliyetine yol açıyordu. APPO'da tüm bölgelerin ve toplulukların temsil edilebilmesi, APPO'nun iktidarını genişletmesi bakımından hayati öneme sahipti. Dolayısıyla bu, APPO'nun, mücadelenin gelişimine paralel olarak, eylem birliğinin daha ileri bir düzeyde örgütlenmesinden yerel iktidarın ilanına, dolayısıyla da toplumsal örgütlerden oluşan bir çatı örgütünden Oaxaca halklarının temsil edildiği sovyetik bir örgütlenmeye dönüşmesi sürecinde çözmeye çalıştığı en temel örgütlenme sorunlarından biri oldu.

APPO'nun tam adı, başlangıçta Oaxaca "Halkının" Halk Meclisi iken, yerli topluluklarının desteği büyüdükçe gelişen tartışmalar sonucu Eylül ayı başlarında Oaxaca "Halklarının" Halk Meclisi ismini aldı.

APPO, çok çeşitli kesimleri yedeğine alarak ilerledi. Öğretmenler grevi ile birlikte patlak veren ve ana gücünü başlangıçta öğretmenlerin oluşturduğu isyan, kısa zamanda işçi sınıfının tüm bölüklerinin, yerlilerin ve öğrencilerin desteğini aldı. Giderek aydınları, akademisyenleri, din adamlarını ve çok çeşitli başkaca örgütlenmeleri de kapsadı.

APPO sözcülerinden Flavio Sosa'nın deyimiyle "Başlangıçta APPO, öğretmenlere dönük saldırıya bir yanıt ve Ulises'in kovulması biçimindeki ortak hedefe yönelik bir arayıştı. Sonrasında, sadece Ulises Ruiz Ortiz'in devrilmesi değil, fakat aynı zamanda, yeni bir toplum-hükümet ilişkisinin temellerini atarak yaşam koşullarını değiştirmek fikri olgunlaşageldi. Bu onun ilerlediği bir kanaldı. Bir diğer kanal da şu oldu. APPO bir yandan da sokakta dönüşerek, pasifist bir hareketten, PFP (Federal Önleme Polisi) saldırılarına cevap verebilecek kapasitede bir harekete dönüştü."

APPO'nun bu gelişim sürecinde tam anlamıyla işçi sınıfı ve küçük burjuvazinin yerel iktidarının organı haline alması, Obrador ile Calderon arasında seçim hileleri üzerine dönen çekişme gerçek bir yönetememe krizine dönüştüğü ve Obrador'un, Meksika'da işçi, emekçi, yerli kitlelerin neoliberal politikalara, siyasal baskı ve zora hoşnutsuzluğunu arkalayarak "sivil direniş" başlattığı günlerde, bir iktidar boşluğunun doğduğu ve Meksika burjuvazisinin de Oaxaca'ya derhal bir saldırıyı gündeme getirebilecek

güce ve irade birliğine sahip olmadığı koşullarda, 3 Eylül'de gerçekleşti.

APPO, bu tarihte yaptığı toplantının ardından, iktidarını ilan etti ve vali Ulises Ruiz Ortiz'in kente girişini yasakladı. Kararnameler çıkaran, toplumsal yaşamı fiilen yöneten organ haline aldı. Bir yandan olası saldırılara hazırlık yaparken ve güvenlik tedbirlerini yoğunlaştırırken, diğer yandan ulaşımdan gıda dağıtımına bir dizi sorunun çözümüne girişti. APPO'ya bağlı mobilize güvenlik ekipleri asayiş sorunlarını üstlendi. Kentin barikatlarla kapalı olması ve süregiden grevler nedeniyle halkın yaşadığı sorunları dinledi ve çözümüne girişti. Yine de, devletin katliamcı saldırılarının tehdidi altında olan ve sayısız provokasyon girişimine hedef olan APPO, savunma sorunu ile yüz yüze oldu.

Grevdeki öğretmenlerin ve "planton" adı verilen işgal ve barikat bölgelerindeki halkın ihtiyaçları, esas olarak direnişe destek veren çevre kasabalar ve diğer eyaletlerin yardımlarıyla sağlandı. Diğer eyaletlerden bölgeye çok sayıda yardım karavanaları ulaştı.

APPO'nun silahlı gücü, molotof kokteylleri, halk bombası tipi patlayıcılar ve el yapımı bazukalar, taş ve sopalarla silahlanmış halktan oluşuyordu. APPO'nun eyalet silahlı kuvvetlerinin olası saldırılarına karşı temel silahı, barikatlar ve kamu binalarının işgali yoluyla eyalet yönetiminin tümüyle etkisizleştirilmesi oldu. URO'nun eyaletten kovulması talebiyle tüm kamu binalarını işgal eden ve yerel iktidarı eline geçiren APPO, henüz şiddete karşı ısrar ediyor ve Meksika devletinin Oaxaca'da İndymedia muhabiri Bradly Will dahil katlettiği tüm insanların ölümünden APPO'yu sorumlu tutan burjuva medyanın saldırılarına da bu şekilde yanıt veriyor. APPO, bugüne dek, ajanlık, katliamlara karışma, provokasyon gibi suçlamalarla çok sayıda polis ve askeri tutukladı, buna basitçe hırsızlık ya da uyuşturucu ticareti gibi suçlar işleyen kişileri de eklemek gerek. Tutuklular sorgulanarak serbest bırakıldı. İşgal ve barikatlar, eyalet ordu ve polis güçlerini devreden çıkardı.

APPO, kente PFP saldırısının ve işgalinin ertesinde yaptığı Kurucu Kongre ile, deyim yerindeyse "geçiş dönemi yapısını" değiştirip yerel iktidarın organı olarak kendisini yeniden örgütledi. Geçici Kolektif Yönetim kaldırılarak, yeni hükümet organı olarak tanımlanan, 260 üyeli

Eyalet Konseyi oluşturuldu. APPO'nun eski sözcülerinin tümü de Eyalet Konseyine seçildi. APPO'nun tartıştığı en önemli konulardan biri olan, bölgelerin temsiliyeti sorunu ise, şöyle karara bağlandı: Eyalet Konseyi'ne merkez bölgeler hariç, her yedi bölgeden on temsilci seçilecek, merkez bölgelerde ise bu sayı 20 olacak. Ayrıca şu toplumsal kesimlerin her birini temsilen 3 ila 5 delege belirlenecek: Semtler ve mahalleler, barikatlar, kadınlar, toplumsal örgütler, Kızılderili köyleri, sendikalar, belediyeler, gençler ve öğrenciler, İletişimciler, köylüler ve üreticiler, din çevreleri, küçük tüccar ve girişimciler, akademisyen ve aydınlar, nakliyeciler, sanat ve kültür kesimi.

Konsey'e en büyük coşkuyla seçilen delegeler ise, serbest bırakılan siyasi tutsaklar ile mücadeledeki rolünden dolayı hakkında arama karar çıkarılanlar oldu.

Farklı dallarda fiilen bakanlıklar biçiminde ilerleyecek olan komisyonlar kuruldu. Bunlar arasında en etkin olanlardan biri de öğrenci ve gençlik komisyonu oldu. Zira PCM-ML kongrenin gerçekleştiği günlerde aynı üniversite salonunda, 10 eyaletten gençlerin katılımıyla 2. Ulusal Öğrenci Buluşması'nı örgütleyerek, öğrenci hareketi ile Oaxaca halklarının isyanını buluşturdu.

Sovyetler Deneyimi Ve Devrimci Öncünün Rolü

Latin Amerika'da işçi sınıfı ve emekçilerin mücadelesi, nicel ve nitel bakımdan gelişerek ilerliyor. 2001'de Arjantin'deki işsizlerin, işçilerin ve orta sınıfların ayaklanması, birçok bölgede Halk Meclisleri deneyimlerini gündeme getirmiş, bunlar mücadelenin gelişimine ilişkin temel kararların alındığı organlar haline gelmişlerdi. Ancak bu meclisler, iktidar fikrinden fersah fersah uzak olmanın yanı sıra, iktidardaki partiler başta olmak üzere her türlü politik partiye de belli bir tepkiyi içeriyor, bir işçi-emekçi iktidarını hedeflemek bir yana, iktidar fikrine bir tepkiyi de taşıyordu. Esasen iktidardaki tüm politikacılara dönük "Hepsi gitsin" (Que se vayan todos) talebi etrafındaki eylemin örgütlenme araçlarıydılar bunlar.

Arkasından bir başka büyük isyan; Bolivya'da işçilerin, koka ekicisi köylülerin ve yerlilerin birleşik hareketi gündeme geldi. Bu deneyimde de, ayaklanmanın merkezi durumundaki başkent

La Paz ve yakınındaki proleter kasaba El Alto'da sovyetik tipte örgütlenmeler açığa çıktı. La Paz'da Açık Meclis (cabildo abierto), El Alto'da Mahalli Birlikler Federasyonu (FEJUVE) çok kısa süreliğine de olsa, ayaklanma günlerindeki Bolivya burjuvazisinin sokakları yöneteme koşullarında, fiili iktidar halini aldı. Ancak bu deneyimde de, devrimci öznenin yokluğu, bu meclislerin kendisinin, ya da bu meclislerle silueti görünen sovyetik tipte iktidar organları fikrinin, hareketin sönüşüyle birlikte derhal kaybolmasına yol açtı. İşçi sendikaları, bütün militanlığına rağmen, bir devrimci parti olarak örgütlenemeyen işçi sınıfına bu eşiği sıçratmaya elbette yetmedi.

Meksika'daki Oaxaca Komünü deneyimi ise ne Bolivya ve Arjantin'de, ne diğer hareketlerde aşılabilen bu eşiği aştı. Bunda, kıtada yaşanan diğer hareketlerin deneyimlerinin ve bölgeye özgün, yerli toplulukların komüniter meclis geleneklerini sürdürüyor oluşu, Zapatista deneyimi gibi unsurların da belli bir payı olmakla birlikte, belirleyici faktör olarak Oaxaca'da devrimci ve komünist güçlerin, yıllar süren büyük mücadelelere ve bedellere dayanan, emekçi yığınlarla köklü bağlarının ve buradan etki kazanan öncü müdahalesinin devasa rolünü vurgulamak gerekiyor.

Meksika Komünist Partisi-Marksist Leninist (PCM-ML), Oaxaca Komünü'nde başından beri önemli bir ağırlığa sahip oldu.

Öğretmenler grevi başladığında, hem bu sendika içinde çok sayıda üye ve yöneticiye, hem de Oaxaca halklarıyla güçlü bağlara sahipti. 2000'li yıllarda tarımda neoliberal yıkım politikalarına karşı gelişen direnişlerin liderleri bu partidendi. Öğretmenler sendikasının yanı sıra diğer işçi ve emekçi memur sendikalarında, öğrenci hareketi içerisinde de gelişkin deneyimleri ve bağları vardı. Öğretmenler sendikası SNTE içindeki etkisi, öğretmenler grevinden Komün'e evrilen süreçte başlıca politik kuvvet olmasını beraberinde getirdi. Öyle ki APPO kuruluncaya değin, büyük gösterilerde SNTE ve diğer sendikalarla yerli toplulukları, bu partinin geniş cephe örgütlenmesi olan Devrimci Halk Cephesi (FPR) ortak pankartının arkasında yürüyorlardı. Yine APPO'nun sözcülerinin önemli bir bölümü de kendilerini Devrimci Halk Cephesi üye ve yöneticileri olarak ifade ediyorlar.

PCM-ML, APPO fikrinin ortaya çıkışında ve öğretmenler grevi etrafında birleşen, direnişi

destekleyen güçlerin örgütlenmesinde başlıca rolü oynadı. APPO içinde, APPO'yu yerel iktidarın, yüzünü merkezi iktidara dönmekte olan organına dönüştürme fikrinin taşıyıcısı oldu. Örneğin 29 Ekim'de gerçekleşen federal devletin saldırısı öncesinde SNTE'de az bir oy farkıyla grevi bırakma kararı alınmasına rağmen, APPO'nun direnişe devam kararı alma iradesi göstermesi, bu kuvvetin etkisinde gelişti.

Oaxaca'da yaşanan süreci bir demokratik devrim süreci olarak tanımlayan parti, onu bir işçiköylü iktidarına dönüştürme ve Meksika çapında yayma yönelimi içinde oldu. Partinin bu konumu, Komün içinde proletaryanın hegemonyasına işaret ediyor.

Hareketin saldırılara rağmen kırılmaksızın her defasında daha ilerden örgütlenerek ilerletilmesinde ve çeşitli iç tartışmalara rağmen bir çizgi halinde, yerel ve giderek merkezi iktidar perspektifiyle gelişmesinde, devrimci öncünün önemini gösteren berrak bir örnek oldu.

PCM-ML, Obrador etrafında gelişen hareket karşısında da, "Obrador ve PRD'nin gerçek niteliği konusunda yığınları aydınlatırken, seçim hilelerine ve ABD müdahalesine karşı koyma ve bu amaçtaki kitle hareketinin içinde ve önünde yer alma" çizgisinde harekete katılma tutumu aldı. Ülkenin farklı eyaletlerinde APPO örneğini yayma veya destekleme yönelimi gösterdi.

Meksika'da devrimin güncel bir sorun olduğu tespitine Oaxaca'dan önce de sahip olan parti, Oaxaca Komünü ve seçim hilelerine karşı hareketin ardından, ülkede bir devrimci durum olduğu tespitini yapıyor. "Şu anda kitle hareketinde farklı çizgilerin birleşik bir hatta yürüme eğiliminin belli bir olgunluğa ulaştığı" belirlemesiyle, seçim hilelerine karşı hareketin, neoliberalizme karşı gelişen mücadeleler ve örgütlenmelerin, işçi grevlerinin bir demokratik devrim sürecine kanalize edilmesi için birleşik cephenin örülmesi gerektiğini vurguluyor.

Bugüne dek olduğu gibi Komün'ün geleceğinde de partinin müdahalesi önemli yer tutacağı benziyor.

Kurucu Kongre Sonrası Ve APPO'nun Geleceği

APPO, Kurucu Kongre sonrasında, o güne dek hareketle ilişkisi zayıf olmuş uzak bölgelerin de

destek açıklamalarını aldı. Yeni yeni köyler ve topluluklar APPO'ya temsilci göndereceğini açıkladı. "Se ve, se nota, en la APPO, no hay derrota!", (Görülüyor, biliniyor, APPO yenilmez!) "¡Hombro con hombro, codo con codo, la APPO somos todos!" (Omuz omuza, dirsek dirseğe, APPO biziz!) sloganları, APPO'nun halk iktidarının organı olarak, tüm Oaxaca halklarınınca benimsenmekte olduğunun coşkulu ifadesi oluyor.

APPO büyümesini sürdürürken, APPO'nun geleceğine ilişkin şu önemli sorular ortada duruyor: Kendisini halk iktidarının organı olarak ifade eden APPO, URO'nun istifası halinde bu iktidarı ne yönde kullanacak? APPO'nun Meksika'nın diğer eyaletleriyle, merkezi iktidarla ve diğer toplumsal hareketlerle ilişkisi ne olacak? APPO ve Komün deneyimi, Oaxaca sınırlarını aşarak Meksika çapında yaygınlaşabilecek mi?

Bu ve benzer sorular, APPO Kurucu Kongresi'nin de gündemine taşındı. Kongrede esas olarak, APPO'nun halk iktidarının organı olarak kendini yeniden örgütlemesi ve yeni anayasadan toplumsal reformlara değin Oaxaca'da toplumsal dönüşümün ihtiyaçları tartışılmakla birlikte, sonuç bildirgesine yansıyanlar, eyalet sınırlarını aşılıyor.

URO'nun istifası durumunda müzakere masasına dönme eğilimi şimdilik çok güçlü olsa da, artık APPO URO'nun istifası eşliğini de aşma yönelimi içinde. Kurucu Kongre deklarasyonu, bu yönde önemli veriler içeriyor: "Birinci olarak Ulises Ruiz'in kovulması için çalışıyoruz, ama aynı zamanda, derin bir dönüşüm için de mücadele ediyoruz: İktidarın halkın elinde olduğu, yeni bir toplum-hükümet ilişkisi için. Bugün temel iddiamız, halkın kaderini kendi ellerine alacağı halk iktidarının yürütülmesidir." APPO'nun tüm bileşenleri, URO'nun istifasının, Oaxaca halkının taleplerini karşılamaya yetmeyeceği, derin bir toplumsal dönüşümün ancak başlangıç adımı olabileceğinde hemfikir. Kongrede, barikatların yeniden inşa edilmesi, kamu ve hükümet binalarının yeniden işgal edilmesi ve yolların kesilmesi yönünde yeni kararlar alındı. Ortiz'in istifası talebinin pazarlık konusu olmadığı bir kez daha yinelendi. Müzakere masasından sorumlu APPO sözcüsü FPR'li Bravo Castellanos, "Calderon, Ortiz görevden alınmaksızın başkanlık koltuğuna oturduğu taktirde, APPO'nun Calderon hükümetine karşı eylemle-

rine devam edeceğini; politik tutsaklar serbest bırakılmaksızın, kayıpların akıbeti açıklanmaksızın, PFP Oaxaca'dan çekilmeksizin ve baskılara son verilmeksizin müzakere masasına geri dönmeyeceğim” belirtti.

Kurucu Kongre'ye kadar APPO, Obrador etrafında seçim hilelerine karşı gelişen hareketle, Zapatistalarla ve diğer hareketli kesimlerle ilişkisini, “öncelikli bir sorun olarak” görmedi. Örneğin APPO sözcülerinden Flavio Sosa, her demecinde, “amaçlarının Meksika'da halk hareketinin öncü müfrezesi olmak olmadığını” yineledi.

Buna karşılık Kongre sonuçlarından biri, o güne dek zayıf ilişkilendirilmiş Oaxaca dışı hareketlere ilişkin kararlar dizisi oldu. Her şeyden önce APPO; eyalet sınırlarını ilk kez aşarak, Meksika çapında bir gösterinin çağrısını yaptı. İkincisi; Obrador öncülüğünde başkentte gerçekleşen eylemlere de bir destek heyeti gönderme kararını aldı. Eylemlere katılımın, Obrador ve PRD'ye destek içeriği taşımayıp, sadece seçim hilelerine karşı demokrasi mücadelesine omuz verme ve Calderon'un Ruiz Ortiz görevden alınmaksızın göreve başlamasına geçit vermeme amaçlı olduğunu vurguladı.

Üçüncüsü ve en önemlisi; APPO, artık Meksika çapında Halk Meclislerinin yaygınlaştırılması ve bir “Meksika Halklarının Meclisi” kurulması için çağrılar yapıyor: “Demokratik güçleri, Meksika Halklarının Meclisi ile ulusal birliği inşa etmek için başeğmez bir tutum takınmaya çağırıyoruz ” (Kurucu Kongre Sonuç Deklarasyonu). Deklarasyon, “Tüm ülkede halk meclislerini kuralım! Meksika Halklarının Meclisi yoluyla büyük ulusal birliği kurmaya! Bütün iktidar halka!” sloganı ile bitiyor.

Kurucu Kongre, tüm bu konulara ilişkin yoğun tartışmalara da sahne oldu. Bu nedenle yeni anayasa, toplumsal reformlar gibi bazı konularda somut kararlar alamadı, bu konuların tartışılması ertelendi. Ancak yine de, mücadelenin

Meksika çapında yayılarak büyümesi sorununda bir irade birliği açığa çıkabildi. Bu tartışmaların varlığı, APPO'nun, devletin muhtemel saldırı ve provokasyonları sonucu belli kırılmalar yaşamaya da açık olduğunu ortaya koyuyor. Ancak APPO şimdiye dek tüm iç tartışmalarını, Sovyet demokrasisinin tüm avantajlarını kullanarak ve devletin artan saldırganlığı karşısında birliğini yükselterek aşmayı başardı.

Öte yandan Obrador etrafında seçim hilelerine karşı gelişen hareket, neoliberalizme karşı platformlardan yerli hareketlerine, devrimcilerden sosyal demokratlara bir çok kesimi içine alarak büyüyor ve Obrador'u aşıyor.

Zapatistalar, iktidar perspektifine mücadelesinin hiç bir döneminde sahip olmamış bir hareket olmakla birlikte, ülke çapındaki yaygın etkisi ve örgütlülüğü ve Chiapas'taki mevzisi ile; gerek seçim hileleri karşıtı hareketin, gerek Oaxaca Komününün yanında yer alışı ve yakın destek ve dayanışması ile, Meksika'da oluşan devrimci durum tablosunda halk hareketinin önemli bir bileşenini oluşturuyor.

Calderon'un 1 Aralık'ta hükümet koltuğuna oturması, hareketin önüne yeni bir dönem açarak yeni gelişim sorunları koyuyor. Egemen sınıfın halkın taleplerini dikkate almaksızın ve en ufak uzlaşmaya yanaşmaksızın, şu veya bu biçimde yoluna devam edeceği ve kuşkusuz halk hareketine karşı açık saldırılar ve aldatmacalarla yoğun bir tasfiye saldırısına girişeceğinin de alameti oluyor.

Gelecekte neye evrilip evrilmeyeceğinden bağımsız olarak Oaxaca Halklar Meclisi deneyimi, Latin Amerika ve dünya proletaryası ve halklar önüne yeni ufuklar açan, kendisi yenilgiye uğradığı koşullarda bile, gerek Meksika'da, gerek kıta çapındaki hareketlerde geri dönülmez bir bilinç sıçraması yaratan, büyük bir kazanım olarak tarih sayfalarında yerini şimdiden almış bulunuyor.

“Venezuela’da Politik Devrim” Mi?

Haluk Erdem

Venezuela sorunu şu ya da bu nedenle ilerici-devrimci güçlerin gündeminde yer tutmayı sürdürüyor. Bu ülkede olup bitenler ilgi çekiyor, yorumlanıyor, anlamlandırılmaya çalışılıyor. Teorik soyutlama ve analizlere konu ediliyor. Aşağıda bu olguyu “iktidar sorunu” açısından tartışacağız. H. Özkan yoldaşın TD 21. sayısında yer alan yazısını muhatap almak yararlı olacaktır. Böylelikle yazıda yapılan bazı ciddi hatalara da dikkat çekmiş olacağız.

Kuşkusuz ortaya çıkan her yeni durum önyargısız biçimde incelenecek. Her yeni olgunun ayrıntısına inilecek ve bu yeni gelişmenin geçmiş ve gelecekle ilişkisi diyalektik biçimde ele alınacak. Kafamızda yarattığımız şablonlara değil, olgunun gösterdiği gerçeklere göre değerlendirmeye yapacağız. Ama asla, "temel ilkeler"i unutmadan. Bu "temel ilkeler"! daima hesaba katmalıyız. Aksi takdirde kılavuz ipi kaybolur. Kılavuz ipinden yoksun bir inceleme bizi diyalektikten olguculuğa sürükler.

"Temel ilkeler"e sahip olmak, dogmatizm değildir. Tam tersine bu, ne olursa olsun bilimsel bilgiye, doğa ve toplum yasalarının bilgisine bağlı olarak olguları incelememize yardımcı olur.

H. Özkan yoldaş ilgili yazıda şu değerlendirmeyi yapıyor.

"1998'de Chavez'in başkan seçilmesi ve 1999'da yeni bir anayasanın kabulüyle start alan, 2002 darbesinin püskürtülmesi ve 2003 petrol lokavtının kırılması ile bir politik devrimin adımlarına dönuşen gelişmeler, devlet iktidarının serma-

ye oligarşisinin elinden halk cephesi hükümetinin eline geçişinin de adımları oluyordu aynı zamanda. Bu politik devrimin karakteri antiemperyalist, halkçı ve burjuva demokratiktir. " (Sayfa 47)

H. Özkan yoldaş, Venezuela'daki gelişmeleri "politik devrim" olarak niteliyor. Tanımın kendisi "temel ilkeler"i altüst ediyor. Eğer bu tanım doğruysa buradan şu teorik çıkarsamaları yapmak gerekir.

1-Parlamentoda çoğunluk elde ederek pekala politik devrim yapılabilir.

2-Egemen sınıfların politik ve ekonomik ayrıcalıkları korunarak da pekala politik devrim gerçekleştirilebilir.

3-Sermaye oligarşisinin devlet organları, ordu, polis, mahkemeler ve diğer idari aygıtlar korunarak ve hatta bunlara yaslanarak bile bir politik devrim gerçekleştirilebilir.

Bu çıkarsamaları tek tek inceleyelim. Hemen belirtelim, H. Özkan yoldaş tabii ki, bunları bu biçimde ifade etmedi. Ancak yaptığı değerlendirmenin mantıki sonuçlarıdır bunlar.

Birinci çıkarsama üzerinde duralım.

"Politik devrim" kendi başına fazlasıyla muğlak bir kavram. Ulusal kurtuluş yoluyla sömürgecilerin kovulup iktidarın el değiştirmesi de "politik devrim" sayılabilir, faşist diktatörlükten bir parlamenter cumhuriyete geçiş de. Her iki durumda da, iki temel değişiklik meydana gelmektedir.

a-Devlet biçimi kesinkes değişmiştir.

b-Geri bir devlet biçiminden ileri bir devlet biçimine geçilmiştir.

Venezuela'da bu iki kıstas gerçekleşmiş midir? Devlet biçiminde köklü bir değişim gerçekleşmiş midir? Yeni bir devlet biçimi oluşmuş mudur? Bu sorulara olumlu yanıt vermek mümkün görünmüyor. Chavez parlamentoda çoğunluk oluşturdu. Yani Chavez parlamenter olmayan bir sistemden parlamenter bir sisteme geçmedi. O sistemi kabul ederek seçimlere girdi. Eğer seçimleri kazanmasaydı hükümet olamayacak, demek ki "politik devrim" de gerçekleşmeyecekti. Ve Chavez hükümeti, bugün parlamenter çoğunluğa dayanarak varlığını sürdürüyor.

Varsayalım, yukarıdaki her iki kıstas da gerçekleşmiş olsun. Bu yine de bir "devrim"den söz etmemizi haklı çıkarmaz. Geri bir burjuva devlet biçiminden ileri bir burjuva devlet biçimine "politik devrim" gerçekleşmeden de geçiş yapılabilir. Egemen burjuvazi faşist diktatörlüğü kendi elleriyle bir parlamenter burjuva cumhuriyete dönüştürebilir. Örneğin İspanya'da faşist diktatörlükten burjuva parlamenter cumhuriyete, devrim yoluyla değil, burjuva reformcu yoldan geçilmiştir.

Biraz daha ilerleyelim. Egemenlik hakkını elinde bulunduran sınıf ve tabakalar iktidardan uzaklaştırılmadıkça, politik ayrıcalıklarına son verilmedikçe bir "politik devrim"den söz edilemez. Öyle ki bu eski egemen sınıfın politik iktidar ayrıcalığına neden olan iktisadi ve toplumsal ayrıcalıklarına da son verilmelidir. Yani; onların iktisadi ve mali gücü kırılmalı, örgütlülükleri dağıtılmalıdır. Demek ki, bir üçüncü kıstasa daha ihtiyacımız var;

c-Yeni devlet biçimi yeni bir egemen sınıf tarafından inşa edilir.

Peki bu nasıl gerçekleşecek. Burjuva cumhuriyetlerin feodalizmin bağrından henüz yeni çıktığı, bu yüzden henüz burjuvazinin güçlü bir devlete, orduya, polise vb. sahip olmadığı ülkelerde genel oya dayalı parlamenter çoğunluk yoluyla "devrim" gerçekleşebilirdi. Kapitalizmin "genç" çağında kısmen geçerli olan bu durum bugünün gerçeğine hiçbir biçimde uymaz. Eski devlet biçiminin ona egemen olan sınıfla birlikte yıkılıp gitmesi için "zor" kaçınılmazdır. Çünkü hiçbir burjuva egemen sınıf egemenlik hakkını, onu koruyacak devlet aygıtına sahipken, barışçı yol-

dan devretmez ya da bir başkasına bağışlamaz. Bu onun varlık biçimine terstir. O bütün gücünü kullanarak egemenliğinin sürmesi için çalışır, bunun için "zor"un hiçbir biçiminden vazgeçmez.

Parlamenter çoğunluk yoluyla egemen sınıfın iktidarı sınırlanabilir, ama ele geçirilemez. İktidar olmak için parlamentonun değil, devletin ele geçirilmesi gerekir. Şiddetli bir savaş, bir iç savaş olmadan bu başarılamaz.

Bugüne değin tersini ispatlamaya çalışanlardan başarıya ulaşan olmadı. Bunun en uç örneği Şili'de Ailende tarafından ortaya kondu. Ailende özgürlük ve sosyalizm sloganlarıyla milyonları etkiledi, o milyonlarca emekçinin desteğini aldı, birçok devrimci örgüt onun yanındaydı, böylece, seçim yoluyla parlamentoda çoğunluk elde etti. Ama hükümet olduktan sonra halkı silahlandırmak bir halk ordusu kurmak yerine, burjuva orduya dayanarak, onu lağvetmeden iktidar olabileceğini sandı. O ordu tarafından yıkıldı.

Sorunu irdelemeye devam edelim. Belirlediğimiz üç şart gerçekleşmiş olsa dahi, yine de bu "politik devrim" için yeterli olmaz. Politik devrimin içeriği içinden geçilmekte olan dönemin sınıf ilişkileri, daha doğrusu sınıf mücadeleleri tarafından belirlenir. Emperyalizm çağında, politik devrim, gerici burjuva egemen sınıfların politik iktidarlarının yıkılıp, yerine politik özgürlüklerin önündeki her türlü devletsel engelin kaldırıldığı, söz, toplantı, basın, gösteri ve örgütlenme özgürlüğünün yasal güvence altına alındığı, yeni bir sınıf -bu herhangi bir burjuva sınıf fraksiyonu olabilir- egemenliğinde yeni bir devlettir.

Klasik kapitalist dönemde politik devrimler, feodalizme karşı burjuvazinin önderliğinde gerçekleşiyordu. Bu devrimler feodal üretim ilişkileri yerine kapitalist üretim ilişkileri geçirdikleri ölçüde ekonomik-toplumsal devrimlere de yol açıyordu. Emperyalizm döneminde ise, genel olarak burjuvazinin feodalizme karşı ilericiliğinden söz edilemezdi artık. Feodalizme karşı egemen olan burjuva devletler dünyanın geri kalanını sömürge ya da yan sömürgeler haline getirmişti. Emperyalizmin bu ilk döneminde sömürge ve yan sömürgelerde politik devrim, emperyalist burjuvaziye karşı ulusal kurtuluşu da içinde barındıran bir niteliğe büründü. Ulusal burjuvazinin bir bölümü ve küçük burjuvazi işçi sınıfı ve köylülükle birlikte bu politik devrimin temel güçleri oluyordu. Ulusal kurtuluş mücade-

leleri sonucu emperyalist sömürge tekelinin yıkılması ile birlikte, sömürge ve yarı sömürge-lerin yerini yeni sömürgeci ilişkiler aldı. Bu kaçınılmaz olarak politik devrimin güçlerinde değişiklikler yarattı. Ulusal burjuvazi de ilerici barutunu yitirmiş, emperyalist burjuvazinin işbirlikçisi haline gelmişti'0 Politik devrimin içeriği, emperyalistlerle her türlü ilişkinin kesilmesi, içerdeki tüm işbirlikçilerin yıkılması, onların bütün mal varlıklarına el konularak, eski devletin lağvedilmesi, böylece politik özgürlüklerin önündeki tüm engellerin -iktisadi, siyasi, toplumsal kaldırılması biçimine dönüşmüştü.

Emperyalizm çağı boyunca parlamenter çoğunluğa dayanarak, barışçıl yoldan bir politik devrime rastlanmadı.

Chavez Bir İstisna Olabilir Mi?

Soruyu şöyle de sorabiliriz: Emperyalizm çağında barışçıl yoldan ve parlamenter çoğunluğa dayanarak "politik devrimler" gerçekleşemez temel teorik tespiti, yeni koşullarda eskimiş midir?

Kuşkusuz 21. yüzyıl emperyalizmi 20. yüzyıl emperyalizmi ile aynı değil. 20. yüzyıl işçi sınıfı ve ezilenlerin emperyalizme ve kapitalizme karşı ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi ve zaferleri ile doludur. Yine kapitalizmi var eden yasalar, kendi içsel mantığı içinde işlemeye devam etmiştir. Bugün emperyalizmin tekeli niteliği çok daha belirgin, eşitsizlik çok daha büyük, emperyalist saldırganlık çok daha vahşidir.

Yeni sömürge devletlerin emperyalist efendileri ile olan ilişkileri çok daha derinleşmiş, dahası emperyalist tekeller sermaye ihracından çok öte, bu devletleri siyasi ve iktisadi olarak ilhak etme sürecine girmişlerdir, işbirlikçi burjuvazi ile emperyalist tekeller arasındaki bağımlılık çok daha kopmaz, vazgeçilmez biçimler almaktadır. Yeni sömürge ulusal pazarlar dünya pazarının bir parçası, onun bir uzantısı olmanın çok ötesinde, o pazarda egemen olanların denetiminde ve onlar tarafından yönetilen, emperyalistler için bir açık pazar haline gelmiştir. Haliyle herhangi bir yeni sömürgeci egemenlik ilişkilerindeki bir değişim dünyanın diğer bölgelerindeki emperyalistleri de yakından ilgilendirmektedir.

Buradan ne sonuç çıkar? Bugün parlamenter çoğunluğa dayanarak, barışçıl yoldan politik

devrim, geçen yüzyıla göre, emperyalist küreselleşme döneminde çok daha olanaksızdır. Onu derhal boğmaya ve etkisizleştirmeye hazır kuvvetler düne göre daha fazladır.

Buna rağmen Chavez bir istisna olabilir mi? Hayır.

Gelelim ikinci çıkarsamaya.

Egemen sınıfların ekonomik ve politik ayrıcalıkları korunarak da pekala politik devrim gerçekleştirilebilir. Yazarın meseleyi doğrudan bu biçimde ortaya koyduğu ileri sürülemez. Ne var ki, belirlemeler kaçınılmaz olarak bizi buraya götürüyor. Venezuela'da birçok ileri hamle gerçekleşmiştir. Egemen sınıfların ekonomik ve politik ayrıcalıkları bir ölçüde sınırlanmıştır. Yine de egemenlik ilişkileri değişmemiştir. Yazar bir toprak reformundan söz ediyor. Fakat bu hiç de yeni bir şey değil Venezuela için. Venezuela'da 1947'den bu yana benzer yasalar çıkarılıyor. 1960'larda bugün çıkarılan yasanın neredeyse aynısı kabul edilmişti. Onu uygulayacak toplumsal kuvvetler egemen sınıflara bunu kabul ettirecek düzeyde örgütlenmediği için uygulanamamıştı. Bugün uygulanabilir. Çünkü Chavez'i bu tip yasanın çıkarmaya itekleyen güçlü bir halk desteği var. Böyle olsa da bu yasa devrimci değil, burjuva reformcu hem de güdük bir burjuva reformcu yasa olmaktan ileri gitmez. Bu yasaya göre en büyük toprak mülkiyeti 5000 hektarla sınırlanmıştır. Bu yeterince büyük bir toprak demektir. Topraksız köylülere dağıtılacak olan toprak, devlet mülkiyetindeki işlenmeyen topraklardır. Büyük toprak sahiplerinin topraklarına tazminatlı ya da tazminatsız el konulmamaktadır. Ne ulusallaştırmadan ne da kamulaştırmadan söz edilebilir.

İşbirlikçi sanayi, ticaret ve mali tekellere karşı alınan önlemlerin de niteliği farksızdır. Devletleştirilen işletmeler vardır. Bu dünyanın her yerinde olmaktadır. İşletilmeyen, iflas eden, vergi vermeyen işletmelerin bazıları devlet mülkiyetine geçirilmektedir.

Bu alanda dikkat çekici olan iflas eden ve kapalı olan fabrikaların işletilmemesi halinde kamulaştırılmasıdır. Chavez hükümeti, işçilerin yönetime katılması karşılığında bu fabrika patronlarına ucuz kredi vermeyi vaat etmektedir. Bazı işletmeler tazminat karşılığı yeniden tam kapasite ile işler hale getirilmektedir. Bu alanda da yapılan işbirlikçi sermayeyi sınırlama çabasıdır.

Devletleştirilen bir işletmenin başına eski bir gerillanın getirilmesi o işletmenin niteliğinde en küçük bir değişiklik yapmaz. Bazı işletmelerin işçiler tarafından işletilmesi de geçici bir önlem olarak yararlı olsa da, uzun dönemde işçileri burjuva düzene bağlamaktan başka bir sonuç doğurmaz.

Petroldeki devlet payının artırılması da sermaye oligarşisini sınırlayan hamlelerden biridir. Venezuela'da petrol '70'lı yıllarda devletleştirilmişti. '90'lı yıllardaki IMF dayatmaları ile petrol alanlarına yönelen emperyalist tekeller ve işbirlikçilerine yönelik sınırlı bir önlem alınmıştır. Ne ayrıcalıklara son verilmiştir, ne de sermaye oligarşisinin mal varlıklarına el konulmuştur.

Hal böyleyken, yazarımızın yapılanları "tekelci sermayenin iktidar gücünün esasen yok edildiği ve bir halk cephesi iktidarının kurulduğu" biçiminde tamamen abartılı, hatta anlamsız bir belirlemede bulunması ilginçtir. '60-70 yıllarında bugün Chavez'in yaptığından çok daha ilerisini yapan hükümetler vardı. İşbirlikçi patronların ekonomik gücü sınırlandırılmıştır ama kesinlikle yok edilmemiştir.

Eğer H. Özkan yoldaş, siyasi sistemle ilişkilendirerek bu tespiti yaptığını öne sürecekse bu daha köklü bir yanlış olur. Çünkü işbirlikçi tekellerin iktidar gücü esasen onların ekonomik gücünden kaynaklanır. Bu güç ortadan kaldırılmadıkça onların iktidar gücü esasen yok edilemez.

Tam da burada üçüncü belirlemeyi ele almalıyız. Demistik ki, eğer H. Özkan'ın yazdıklarını doğru kabul edersek şu tip bir sonuca ulaşabiliriz; Sermaye oligarşisinin devlet organları, ordu, polis, mahkemeler ve diğer idari aygıtlar korunarak ve hatta bunlara yaslanarak bile bir politik devrim gerçekleştirilebilir.

Chavez hükümetinden önceki polis gücü varlığını koruyor. Mahkemeler ve hukuk sistemi de öyle. Büyük basın da sermaye oligarşisinin denetiminde. O halde nasıl oluyor da politik bir devrimden bahsedilebilir. Ordu bugün Chavez'den yanadır. Onun Chavez'den yana hareket eden önemli bir çoğunluğu var. Özellikle alt kademe subaylar, halkçı ve ilerici bir rol oynuyorlar. Yine de bu bir burjuva ordusu. Bu ordunun Chavez'den yana geçmesi bastırılmayan halk hareketinin ürünüdür. Ordu halkı katlederek başaramayınca Chavez'i serbest bırakmak zorunda kalmıştı. Peki, Chavez ne yaptı? Kendi-

sine karşı darbe yapan subayları ve işbirlikçi sermayenin darbeci patronlarını serbest bıraktırdı, onları tutuklatmadı bile.

Yazıda Chavez'in halka silahlanma çağrısı yaptığı belirtiliyor. Gerçek nedir? Evet, milisler kurulmuştur ama bunlar orduya bağlı olarak oluşturulmaktadır. Bu yoldan bir devrim ordusu yaratılabilir mi? Hükümet değiştiğinde bu milisler ne olacak? Burjuva ordunun bir eklentisi olarak örgütlenen milislerden halk ordusu yaratılamaz. Elbette devrimci bir aşamada burjuva ordu parçalanabilir ve milis güçleri ile birleşebilir. Venezuela'da gerçekleşen bu değildir.

Kurucu meclis ve yeni anayasa kendi başına önemlidir. Ne var ki, bu tip hamleler işbirlikçi sermayenin politik alanın daraltmaktan ve emekçilerin politik özgürlüklerini genişletmekten öteye bir anlam taşımazlar. Çelişkilerin keskinleştiği bir aşamada, burjuva kanatlardan biri de anayasayı değiştirerek demokratik hak ve özgürlüklerin alanını genişletebilir.

Venezuela'daki Gelişmeleri Ve Chavez'i Nasıl Değerlendirmeliyiz?

Latin Amerika, emperyalizme ve emperyalist küreselleşme politikalarına karşı işçilerin ve ezilenlerin en hareketli olduğu coğrafya. Kolumbiya, Brezilya, Arjantin, Ekvator, Bolivya, Venezuela'yla birlikte en hareketli olan ülkeleri.

Bu ülkelerin bazılarında proletarya ve ezilenlerin mücadelesi devrimci yükselişe yol açtı. Arjantin'de birçok ayaklanma sonucu birçok hükümet devrildi. Ekvator ve Bolivya'da ayaklanmalar oldu. Hükümetler yıkıldı ve yeni ilerici hükümetler işbaşına geldi. Bu hükümetler emekçilerin ve ezilenlerin çıkarlarını program edineceklerine sermayenin dümen suyuna girdiler. Bunlardan biri de Brezilya'dır. Lula, büyük bir halk desteğini alarak seçildi. Ama IMF programını uyguluyor, topraksız köylülerin üzerine silahlı birlikler gönderiyor, Haiti'de ABD'nin isteği ile asker bulunduruyor.

Latin Amerika'da devrimci bir rüzgar esiyor, fakat bu devrimci rüzgar orta burjuvazinin yelkenlerini şişiriyor, küçük burjuva reformculuğu okşuyor, komünist ve devrimci partiler sürece önderlik etme yeteneğini göstermedikleri için devrimci durum bir devrimle sonuçlanmadan, burjuva parlamenter kör kuyusuna yuvarlanıyor.

1989'da Venezuela'da Perez hükümetinin IMF politikalarına karşı başlayan halk hareketi bir ayaklanmayla sonuçlanmış ve yüzlerce insan katledilmişti. Daha sonra da bir çok kez halkın öfkesi sokaklara taşmıştı. Chavez bu rüzgarı arkalamayı bildi. Halk da Chavez'de "liderini buldu".

Lula ve Chavez aynı madalyonun iki yüzüdür. İkisi de halk hareketinin ürünüdür. Lula burjuva reform programını emperyalist devlet ve tekellerle uzlaşma içinde uygulamaya girişmiş, Chavez burjuva reform programını emperyalistlerin ve işbirlikçilerin iktisadi ve siyasi hareket alanlarını sınırlayarak uygulayabileceğini görmüştür.

Chavez, orta burjuvazinin politik ve ekonomik programına denk düşen bir yoldan ilerliyor. Orta burjuvazi, ekonomik alanda sermaye oligarşisinin ayrıcalıklarını sınırlama ve böylelikle kendine alan açma, politikada da burjuva özgürlükleri genişleterek tekellerin hakimiyetini sınırlama programı izler. Orta burjuvazi bu programı hayata geçirmek için halk desteğini arkalar ve ezilenlerin kapitalist düzene karşı öfkesini burjuva parlamenter yoldan absorbe eder. Böyle zamanlarda orta burjuvazi en büyük desteği küçük burjuvazinden alır. Venezuela'da devrimci bir durum yaşandı ve bu devam ediyor. Bu devrimci durum Chavez'i, onun halkçı öğeler de taşıdığı burjuva reformcu programını ortaya çıkardı.

Nereye Kadar?

Emperyalist küreselleşmenin dünyanın yoksulları üzerine yükselen talan düzeni, sınıf çelişkilerini çok daha keskinleştirmektedir. Tekellerin hakimiyeti çok daha büyümekte, burjuvazinin geri kalanı bu ahtapot gibi her yanı saran tekellerle baş edemez hale gelmektedir. Bu durum, özellikle orta burjuva sınıflarda iki eğilim ortaya çıkarıyor. Birincisi, tekellerin programını kabul temelinde, onlara entegre olarak varlıklarını korumak, ikincisi, yok olma korkusuyla küçük burjuvazi ile ittifak temelinde tekellerin hakimiyetine sınırlama getirmek. Bugün başat olan birinci eğilimdir. Tekelci düzen orta burjuvaziyi kaçınılmaz olarak her gün bu yöne biraz daha çekecektir. İkinci eğilim iki biçimde ortaya çıkıyor, biri Chavez'de olduğu gibi ilerici halkçı bir biçim alıyor, diğeri kimi Avrupa ülkelerinde ya da Türkiye'de görüldüğü gibi burjuva milliyet-

çi(2) biçim alabiliyor. İkinci eğilimin her iki kanadının da temel programı, tekellerin iktisadi ve siyasi hakimiyetlerine sınırlama getirmektir. Emperyalist küreselleşme karşıtı mücadelede bu eğilimin temsilcisi Attac'dır. Onlar da emperyalist tekellerin faaliyetlerine yoksullar lehine vergiler getirilmesini savunuyor.

Chavez önderliğindeki Venezuela'da, ilerici burjuva reformlar gerçekleştiriliyor, eğitim ve sağlıkta halk yararına adımlar atılıyor, ezilenlerin demokratik sürece katılmalarının önü açılıyor, ABD karşıtı bir politika izleniyor. Bu dünya gericiliğinin proletarya ve ezilenler üzerinde kurduğu ağır ideolojik ve politik baskı nedeniyle önemli bir moral kaynağı yaratıyor ve bu yüzden aynı zamanda yanılısamalara da neden oluyor.

Chavez ABD ile çatıştığı, tekellerin alanını sınırladığı ölçüde, onu öne çıkarıp destekleyen orta burjuvazinin desteğini daha çok kaybedecek, eğer programında diretirse küçük burjuvaziye daha çok yaşacaktır. Bugün eğilim bu yöndedir. Ne var ki bu devrimci değil, reformcu bir yöndür. Hükümeti oluşturan partiler, ne devrimci bir programa ne de devrimi hazırlayacak bir yönelime sahiptirler. Chavez hayal yayıyor, emekçiler ve ezilen yığınlar şimdilik bu hayalle oyalanıyor. Chavez'in deyimiyle "demokratik, barışçıl, insancıl, kansız bir devrim, tıpkı İsa'nın devrimi gibi!" bir devrimle kendilerini avutuyorlar.

"Bolivarcı devrim", ilerici burjuva reform programıdır. Halk hareketinin itici kuvvetiyle Chavez küçümsenemez ilerici hamleler yapmaktadır. Bu ilerici hamlelerin bir politik devrimle sonuçlanması için bir devrim programına ve bunu uygulayacak güçlere ihtiyaç vardır. Önümüzdeki süreç böyle bir ayrışmayı kaçınılmaz kılacaktır. Emekçilerin ve ezilenlerin ileriye gitmek isteyen bölükleri ile onu frenlemeye çalışanlar, tekellerle uzlaşma yanlıları arasında ayrışma kaçınılmazdır. Chavez böyle bir ayrışmada nerede duracaktır?

Bu soruyu ele almadan önce yeniden yazıya dönelim. H. Özkan yoldaş diyor ki, "Marksist devlet teorisi bakımından son derece ilginç ve özgün bir durumun ortaya çıktığını kabul etmek gerekir". Son derece ilginç ve özgün olan nedir? Eğer H. Özkan'ın deyimiyle "tamamlanmamış bir halk devrimi" söz konusuysa, tamamlanmamış bir halk devleti, yani sonuna kadar vardırı-

lamamış bir halk devleti vardır. Analiz yanlış olunca sonuç da yanlış oluyor. Gerçekte olan burjuva devletin burjuva reformlar yoluyla yeniden yapılandırılmasıdır. Onun son sınırına vardırılması bir şey değiştirmez. Onun bir halk devleti olması için tekellerin iktisadi ve siyasi hakimiyetine son verilmesi, yalnızca ABD ile değil bütün emperyalistlerle olan bağların koparılması, politik özgürlüklerin her bakımdan teminat altına alınması gerekir. Chavez buraya doğru ilerleyebilir mi? Chavez'i buraya kadar getiren halk hareketidir. Buradan ileriye de götürecek olan yine örgütlenmiş halkın devrimci hareketi olacaktır.

Sosyalizme küfrün bu denli yaygınlaştığı bir zamanda, Chavez'in sosyalizm savunuculuğu elbette yararlıdır. Ama bir komünistin kendini bu "yarar"ın büyümesine kaptırması kabul edilemez. Çünkü Chavez, bildik pespaye burjuva sosyalizmi yutturmaya çalışıyor. Yani kapitalist üretim ilişkileri içinde sosyalist ilişkiler. Üretim kapitalistçe olacak ama bölüşüm ve dağıtımda kısmi sosyalist uygulamalar gerçekleşecek. Sö-

zü edilen işçi denetimi bunlardan biridir. İşçilerin ve diğer ezilen tabakaların hayatlarında kısmi iyileştirmeler yapılması, burjuva özgürlük alanının varabileceği en ileri noktalara doğru zorlanması, ABD'ye kafa tutulması ilerici hamlelerdir, ama buradan sosyalizme gidileceği, "İsa devrimi" aracılığıyla ve bazı fabrikalarda "işçilerin yönetime katılmasıyla" sosyalizme doğru yol alınacağına inanmak için fazlasıyla saf olmak ve "temel ilkeleri" unutmak gerekir.

Dipnotlar

1- Henüz sömürge olan ve bu nedenle ulusal sorunu çözememiş ulusların ulusal kurtuluş mücadelesinde ulusal burjuvazi demokratik devrimin müttefiki olabilir. Ama sömürge sistemi genel değil istisna haline geldiği oranda bu ittifak da ulusal sorunu çözülmemiş yerlerle sınırlı olacaktır.

2- Bir dönem "sol" olarak adlandırılabilen kimi akımlar da bu süreçte "antiemperyalist" duruş adına burjuva milliyetçi pozisyona kaydılar.

Günümüzde Ulusal Sorun

Günümüzde ulusal sorun, ülkemiz ve dünya devrimci hareketi içinde bir kafa karışıklığı içinde tartışılmaktadır. Bu kafa karışıklığında, bazı burjuva ulusal kurtuluş hareketlerinin emperyalist saldırılara yedeklenmesinin ya da geçen 15 yıllık dönemde şovenist milliyetçi savaşlar yaşanmasının rolü olsa da, asıl etken, sorunun kapsamının değişmesidir. Ki, bu değişiklik şu temel olgu tarafından belirlenmiştir: 20. yüzyıl boyunca, proleter devrimlerin ve açtıkları yoldan çıkış gibi yayılan ulusal kurtuluşçu devrimlerin, emperyalist sömürgeci sistemi yıkması! Emperyalist sömürgeciliğin yıkılışıyla, bu kez de “çok uluslu” yeni sömürgelerde ezilen/sömürge ulusların kurtuluş hareketleri ile Latin Amerika’da yerlilerin hareketleri öne çıktı. Değişik ülkelerde ve bölgelerde politik mücadeleye gündemine girdiler. Öte yandan ABD emperyalistlerinin 2000’li yıllarda yeniden yoğunlaştırdığı işgaller, Afganistan, Irak vb. gibi örneklerde bağımsızlık için de mücadeleyi gündeme getirmektedir.

Şovenist Demagoji Ve Nihilist Yanılgı

Ulus, kapitalizmin şafağında ortaya çıktı. Uluslar aynı dili konuşan, belirli bir toprak parçası üzerinde yaşayan, ortak ruhi şekillenme birliğine sahip, iktisadi yaşantı birliği içerisinde olan, tarihsel olarak oluşmuş istikrarlı insan topluluklarıdır. Irkçı milliyetçiler, ait oldukları ulusu “kavimsel”, “etnik”, başlangıcından beri ulus olarak nitelenecek ve sonsuza değin ulus olarak yaşatmak anlayışını benimserler. Bütün şoven milliyetçilerin, ulusunu sonsuza değin yaşatmak söylemi, burjuvazinin sınıf egemenliğini sonsu-

za değin yaşatma çıkarımının ideolojisidir. Bu söylem, burjuvazinin işçiler ve emekçiler üzerindeki iktidarını yaşatmak için halkı arkasına bağlama işlevini oynar. Başka halkları ezmek ve sömürmek için de, rakip burjuvaziye karşı savaşta da, burjuvazi “kendi” ulusundan halkı arkasına toplamak için de bu söylemi kullanır.

İrkçı ve şoven milliyetçilik, ait olduğu ulusun, ırksal ve uygarlık bakımından üstün olduğunu ileri sürer, diğer halkların ya aşağı ırklara mensup olduklarını ya da uygarlaşmamış olduklarını ileri sürer. Sömürgeci boyunduruğu, üstün ırk ve ulusların yönetme hakkına, uygarlık götürme işlevine dayandırır.

Oysa sermaye ve burjuvazi, yalnızca iç pazarda işçi sınıfını ve emekçileri sömürmekle yetinmez, biriken sermayeyi ve metalleri dünya pazarına sürer, diğer uluslardan halkları da sömürür. Diğer halkları sömürgeci boyunduruğuna altına almak, burjuvazi için yüksek karları güvencelemek, rakiplerine karşı pazarı, hammadde kaynaklarını tekeline alarak avantajlı hale getirmektir. Irkçı üstünlük, “uygarlık” götürmek, “barış” sözleri; bu sömürücü amaç uğruna askeri saldırıya “kendi” halkını seferber etmenin araçlarıdır yalnızca.

Uluslar, tarihin belirli bir aşamasında, kapitalizmin şafağında ortaya çıkarlar, ezelden beri var olmadıkları gibi, tarihin ileri bir aşamasında, sınıflar ortadan kalktıktan sonra, sönerek ortadan kalkarlar.

Ulusal hareketler de, kapitalizmin yükseliş döneminde ve yerlerde gelişirler. Ancak, kapitalist

gelişme ilerledikçe, işçi sınıfının enternasyonal birliği / kaynaşmasının da maddi temelini geliştirir. Milliyetçiliğin ayakları altındaki toprak kayar.

Öte yandan şovenist milliyetçiliğe ve ulusal dar görüşlülüğe karşı haklı tepkiden hareketle, ulusu, nesnel toplumsal bir olgu olarak değil de, milliyetçiliğin geliştirdiği bir olgu olarak gören bir görüş ortaya çıkıyor. Güncel milliyetçi çatışmalara haklı tepki artıkça, ama daha önemlisi emperyalist küreselleşme koşullarında bu türden görüşlerin sol hareket içinde yaygınlaşması olasıdır.

“Uluslar olduğu için ulusçular değil; ulusçular olduğu için uluslar vardır. Ulusları ulusçular yaratır.”(1)

Bu subjektivist tanım, ulusal mücadelenin tarihsel ve güncel rolünü değerlendirmek açısından yapılmakta ve sözüm ona sosyalist stratejide güncelde nasıl tavır alınmasını açıklığa kavuşturmanın teorik başlangıcı olmaktadır. Ulusu milliyetçilerin yarattığı görüş başka bir ifadeyle de izah edilmektedir: "Ulusçuluk, politik olan ile ulusal olanın çakışmasını savunmaktır." (2)

Kısaca söylenen şu; ulusçular, politik olanla/devletle ulusal olanı çakıştıran bakış açısına sahip oldukları için, kurulan ulusal devletler, tarihsel olarak başlangıçta ilerici rol oynasalar da, kaçınılmaz olarak gerici rol oynadılar. Sosyalizm adına gerçekleşen devrimler de, politik olanı (devlet kurma hakkını) ulusa göre tanımladıktan için gerici bir ulusçuluğu güçlendirdiler.(3)

Sözde ulusçu olmayan bu subjektivist görüşe göre; burjuva demokratik devrimlerin başlangıcında dile, kültüre vb. göre tanımlanmayan, ulusu da din gibi kişisel bir aidiyet olarak ele alan, demokratik ulus tanımım, yeniden geçici bir çözüm olarak önermek gerekir.

Bu geçici demokratik cumhuriyet çözümü aracılığıyla dil, din, ulusal farklılıkların tümüyle kişisel alana ait olduğu dünya demokratik cumhuriyetine ve işçilerin evrensel birliğine gidilmelidir.

Ulusların Özgürlüğü Niçin Devrimci Rol Oynadı

Proleter sosyalist hareket, Marks ve Engels'in dilinden, emperyalizm öncesi dönemde, feodal gerici imparatorluklara darbe indiren, feodaliz-

min ekonomik-politik egemenliğine son veren ulus-devletleri amaç edinmiş mücadeleleri, burjuva demokratik nitelikte gördü ve destekledi.

Elbette ulus-devlete yol açan, pazarına hakim olmak isteyen çıkarlarıyla burjuvaziydi. Burjuvazi, yedeğine aldığı köylülere özgürlük ve toprak, işçiler dahil halka yurttaşlık bağıyla demokratik haklar vaadini, onların mücadelelerini iktidarının manivelası yapmak için verdi. Halkın mücadelesi ne denli radikal olduysa bu vaatler o denli gerçekleştirildi.

1789 burjuva devriminde, demokratik dönüşümleri en köklü tarzda gerçekleştiren Jakobenler, küçük burjuvazinin temsilcisiydiler. Ancak, burjuvazi emekçi sınıfların mücadelesinin iktidarı için yaratacağı tehlikeyi gördükçe, "halka bir din gerekir" diyerek dine sarıldığı gibi, şoven bir milliyetçiliği alabildiğine yüceltti ve geliştirdi. Halkı ulusalcılıkla zehirleyen, burjuvazinin çıkarları ve iktidarını koruma ihtiyacıydı.

Esasen, burjuva cumhuriyeti, başlangıçta demokratik devrimci rol oynadığında bile, azınlık halklar için, iddia edilen aksine, demokratik değildi. Yurttaşlık bağıyla bağlı ulus tanımının yapıldığı Fransız Devrimi'nde, diğer tüm demokratik dönüşümlere karşın, Fransızca'yı tek resmi dil ilan ederek, Bröton'ları, Bask'ları ulusal özgürlükten ve dillerini geliştirme haklarından yoksun bıraktı. Yurttaşlık bağıyla ulus tanımını, diğer halkları zorla/rızası hilafına, Fransızlaştırmanın aracıydı. Çünkü, 'yurttaşlık bağıyla bağlı olan herkes Fransız'dı.

Fransız ulusunun bir parçasıydı. Kısacası, milliyetçi liderler var olduğu için ulus var değildi. Ekonomik bakımdan kapitalizm ve kapitalist mülk sahibi burjuvazi var olduğu için milliyetçiler de vardı. Ulus oluştuğu için milliyetçilik de oluştu.

Emperyalizm döneminde kapitalizm bir dünya ekonomisi biçimini aldı, sömürgecilik dünya çapında bir olgu haline geldi. Ulusal sorunun kapsamı ve içeriği değişti.

Ulusal sorun, Doğu Avrupa'yla sınırlı bir sorun olmaktan çıkarak dünya çapında bir sorun haline geldi. Emperyalist sömürgecilğe karşı sömürge ve ezilen ulusların kurtuluşu sorununa dönüştü. Doğu Avrupa'daki ezilen ulusların sorunu da emperyalizme karşı mücadele sorununa bağlandı.

Emperyalist sömürgecilğe karşı, ezilen ve sömürge ulusların ulusal kaderlerini tayin hakkının devrimci içeriği, bağımsız devletler kurma özgürlüğüydü. Ancak, emperyalist sömürgecilikten kurtuluş mücadelesinin sınıfsal içeriği artık değişmişti. Emperyalist burjuvazi dünya gericiliğinin temel direği haline gelirken, ezilen sömürge uluslarda, kendi pazarına hakim olmak isteyen burjuvazi, kapitalist niteliği işçi köylü devrimi tehlikesinden daha çok korkması nedeniyle, ulusal kurtuluşu kalıcı olarak çözebilme yeteneğini yitirdi. Siyasal bağımsızlık mücadelesine ulusal burjuva gruplar katılsa da, kapitalist niteliği nedeniyle yeniden emperyalist kapitalist dünya sistemiyle bağlanma yoluna girdiler. Daha mücadele içindeyken ulusal kurtuluş devrimcilerini reformla sona erdirme uzlaşıcılığına girdi.

Birinci emperyalist paylaşım savaşı sonucunda Balkanlar'da ve Polonya'da, burjuvaziler, siyasi bakımdan ulusal devletler kurmalarına rağmen, emperyalist sisteme bağımlı hale geldiler. "Kendi" ulusal azınlıkları ve ezilen ulusları üzerinde gerici ulusal baskı uyguladılar. 19. yüzyıl boyunca İspanyol sömürgecilerini kovan Latin Amerika ülkelerinde burjuva devletler, İngiliz kapitalizmine bağımlı hale geldiler. Güneydoğu Asya'da Japon faşist sömürgecilğine karşı ulusal kurtuluş mücadelesine katılan burjuvaziler, siyasi bakımdan bağımsız devletler kursalar da, emperyalist sisteme ekonomik-toplumsal bakımdan bağımlı hale geldiler. Bu ve benzeri pratikler, aynı zamanda burjuva kurtuluş mücadelesinin, sağlayacağı çözümün emperyalist bağımlılığı ekonomik-toplumsal bakımdan tasfiye edemeyeceğinin kanıtıydı. Emperyalist sömürgecilğe karşı mücadelenin içeriğinin değiştiği, ancak işçi ve köylülerin devriminin emperyalist sömürgecilikten kalıcı bir kurtuluşu getirebileceğinin kanıtıydı.

Küçük burjuvazi, bu dönemde özellikle 2. emperyalist paylaşım savaşından sonraki pratiklerde yaşadığı gibi, çok sayıda ulusal kurtuluş devrimine önderlik etti, devrimci bir rol oynadı. Onun ulusal kurtuluştaki rolü devrimci ve radikalı. Sosyalizmin, proletaryanın sosyalizm için mücadelesinin güçlü etkisi, küçük burjuvazinin ulusal devrimci rolünü köktenci tarzda oynamasının başlıca diğer bir etkeni oldu. Küçük burjuva ulusal kurtuluşçular, kendilerini sosyalizmin temsilcisi olarak sundukları ölçüde de proletar-

yanın toplumsal devrim için bağımsız örgütlülük ve mücadelesini engelleyici oldular.

Ekim Devrimi'nde, Doğu Avrupa ve Balkanlardaki antifaşist devrimlerde ve diğer yerlerde komünistler, ulusal kurtuluş sorununu çözdüler veya doğrudan önderlik ederek kalıcı bir çözüme kavuşturdular. Ekim Devrimi'nde, Bolşeviklerin, uluslara özgürlüğü gerçekleştiren ve ileri doğru ulusal devleti aşmanın biçimi olarak gönüllü birliğe dayanan sovyet cumhuriyetlerinin federatif birliği, ulusal özgürlüğün kalıcı hale gelmesi, emperyalist kapitalizmden kalıcı bir kopuşun gerçekleşmesiydi. Faşist emperyalistlerin sömürgeci işgaline karşı mücadeleye Doğu Avrupa'da, Balkanlar'da komünistlerin önderliği, ulusal kurtuluşu kalıcı hale getirebildi.

Proleter devrime bağlanan ulusal kurtuluşçu devrimler burjuva, küçük burjuva ulusal kurtuluştan farklı olarak, ulusal özgürlüğü emperyalizmden kesin ve kalıcı bir kopuşa ulaştıran tarihsel bir rol oynadılar.

Sosyalizm: Ulusal Devletin Aşılması Süreci

Sovyetler Birliği (SB) deneyi, iki şeyi kanıtladı: Komünistlerin önderliğinde proletarya devrimi sömürge ezilen ulusların özgürlüğünü gerçekleştirdiği gibi, özgür ulusların gönüllü birliği temelinde ulusal devletin aşılması sürecini başlatan, tarihsel biricik devrimidir.

Biçimi sovyetik federasyon olan birlik; özgür ulusların -ayırılma hakkını koruyarak tarihsel eşitsizliklerini giderme görevini önüne koydu. Bu çözüm ve sosyalizmi çok sayıda ulustan proletaryanın birlikte inşa etmesi yolu; büyük çaplı ekonomi aracılığıyla hızlı gelişme olanağını değerlendirmek; emperyalist saldırı ve kuşatmaya karşı ortak askeri güç oluşturmak ve bu yoldan proletaryanın enternasyonalist tek bir devlette birliğini gerçekleştirmek/pekiştirmek amacım güden, ulusal devleti aşma sürecini başlatan tarihsel bir deneyimdi.

Proletarya diktatörlüğü ve sosyalizm döneminde ulusal sorunun içeriği; tarihten kalan ekonomik-kültürel eşitsizliği gidermektir. Bu görevler, sosyalizmin inşasına bağlanmış bir tarzda ve gelişkin proletaryanın enternasyonalist yardımıyla gerçekleştirilebilir. Sorunun ekonomik görevi bu yolla gerçekleştirilse de, bu yeterli değildir.

Politik ve kültürel eşitsizlikler ancak ulusal özgürlük formu içinde giderilebilir, proletaryanın siyasi birliği bu olmaksızın geliştirilemez, pekiştirilemez. Sosyalist cumhuriyetlerin federatif birliği, toprak temelinde ulusal özgürlüğün bulunduğu gönüllü birliğidir. Bu, eski ezilen-sömürge uluslar ve ulusal toplulukların ulusal adalet duygularının karşılamakla kalmamıştır. Federatif cumhuriyetler, özerk cumhuriyetler, yerel özerk bölgeler, bütün dillerin resmi dil olarak kullanılabilmesi, eski ezilen-sömürge ulusların yönetsel ve kültürel gelişmelerinin aracı olmuştur.

Sosyalist federatif birlik, ekonomik alanda, gelişkin eski ezen ulus proletaryasının karşılıksız ekonomik yardımını seferber ederek, eski ezilen-sömürge ulusların ekonomik eşitsizlik makasını daraltmış, daha hızlı ekonomik gelişme sağlamıştır.

Federatif sosyalist birlik, askeri açıdan iç savaş ve antifaşist savaş döneminde kanıtlandığı gibi, emperyalist askeri saldırıya karşı halkları birleştirmeyi başarmıştır.

Federatif sosyalist birlik, bir yanıyla ulusal özgürlüğün korunması, diğer yanıyla ulusal bağımsızlığın sosyalist amaç doğrultusunda belirli bir düzeyde sınırlanmasıydı. Bu deneyim, değiştirdiğimiz sonuçları üretti.

Peki, bu biçimle, ulus-toprak temelinde ulusal özgürlük korunarak değil de, ulusun yalnızca kişisel alana ait bir özellik ilan edildiği, “üniter” demokratik veya sosyalist cumhuriyetle sürece başlamaydı, sonuçlar nasıl olurdu? Ulusun nesnel geçici tarihsel bir dönemin ürünü olduğunu yadsıyan görüşün bu önermesi ve halkların bu yolla kaynaşacağı iddiası, iddiası açısından spekülatif ve subjektivisttir. Hiçbir tarihsel pratiğe dayanmamaktadır.

Hatta, tarihsel pratik tersini kanıtlamaktadır. Şubat devrimiyle Çarlığın, Ekim devrimiyle Rus burjuvazisinin boyunduruğundan kurtulan ezilen sömürge ulusların halkları, ulusal özlemleri karşılanmasaydı, milliyetçi burjuvalarının arkasından giderlerdi. Nitekim, Polonya halkı, henüz SB kurulmadan, İngilizlerle işbirliğindeki milliyetçi burjuvazisinin arkasından gitmedi mi? Ya da SB'nin kurulması sürecine girerken Fin halkı, Fin burjuvazisinin arkasından giderek ayrı bir devlet olarak örgütlendiyse, ulusal sorunun halkın duyguları üzerindeki etkisinin sanılandan -

enternasyonalist birlik savunanların sandığından daha çok etkili olduğunu gösterir. Nesnel toplumsal temeli olmayan bir sorun bu denli etkili olabilir mi?

SB'de Bolşeviklerin çözümü, Orta Asya Türk halklarının ulusal özlemlerini karşılamasaydı, bu halkların, Enver Paşa'nın gericiliği arkasına bağlanma yoluna gitmiş olmaları açık değil mi?

Kafkasya'da, Menşevik milliyetçiler öncülüğünde kurulan İngiliz emperyalistlerine bağımlı sözde bağımsız ulus devletler Kızılordu tarafından yıkılırken, Kafkas halklarının ulusal özlemleri -Bolşeviklerin yaptığının tersine karşılanmamış olsaydı, bu milliyetçi güçlere karşı zafer kazanılabilir miydi?

Ulusal soruna çözüm 1922'de Bolşeviklerce yetiden tartışılırken, program maddesi bölgesel özerklik -ki bu da toprak temelinde uluslara göre politik yapılanmanın bir biçimiymi- değiştirilerek, yerine sosyalist cumhuriyetlerin federatif birliğini benimsendi. Değişikliğin başta gelen nedeni, ulusal sorunun halkın duyguları üzerindeki etkisinin önceden sandıklarından daha güçlü olmasıydı. Başka diğer bir nedeni, federasyonun, değişik uluslardan işçileri ve emekçileri birleştirmeye engel olmayacağıydı.

Federasyon yerine, SB'de lafazan enternasyonalistlerin önerdiği gibi, 'vatandaşlık bağıyla bağlı tek bir merkezi demokratik cumhuriyet', diğer ifadeyle demokratik üniter bir devlet kurulsaydı, işçi sınıfı ve emekçileri birleştirebilir ve milliyetçilik belasını tarihin çöplüğüne geri dönmezcesine atabilir miydi? Milliyetçilik belasını -SB'de- tarihin çöplüğüne atmak bir yana, kurulacak olan devlet Fransız burjuvazisinin yaptığı bir benzeri olur, halkları ancak “zor” kullanarak bir arada tutabilir, sosyalist amaç doğrultusunda kaynaştıramazdı.

Böylesi bir çözüm, ya sosyalizm sosuna batırılmış gerçekte Rus merkezi “üniter” devleti olurdu, ya da en azından eski ezilen-sömürge ulusların işçi ve emekçilerince öyle algılanırdı. Sonucu; milliyetçi ayrılıkçılığa daha o zamandan elverişli bir zemin doğardı. Daha önce olmasa bile, faşist işgal döneminde Alman faşistlerinin himayesinde milliyetçi ayrılıkçılık güçlüce yaşanırdı.

Faşist işgale karşı, SB'nin halkları, kararlı bir birlik içinde savaşarak zafer kazandırlarsa, faşist-

lerin ayrı cumhuriyetler vaadine kanmadılarsa, diğerlerinin yanı sıra, federatif çözümün sunduğu ulusal özgürlüğün başlıca bir rolü olmuştur. Faşist işgalcilerin kurduğu Ukrayna milliyetçi ordusu ve Türk milliyetçi birliklere çok az insan katılmış, geniş kitleler sosyalist yurt savunmasına katılmışlardır.

Antifaşist devrimlerin büyük zaferinden sonra Çin devriminin zaferinin de gerçekleştiği bu süreçte, ulusların enternasyonalist birliği Balkanlar'da pratik bir sorun olarak gündeme gelmiş, ancak gerçekleştirilememiştir. Sosyalist ulusların Balkan Federasyonunun gerçekleşmesini, esasen, Yugoslav yönetiminin kendisinin egemenliği aracı yapma bakış açısı engelledi. Fakat belirtmek gerekir ki, politik-ekonomik zemin de çok elverişli değildi.

Balkan uluslarının tümü, uzun yüzyıllar sömürgeci boyunduruk yaşamış bir tarihsel geçmişten geliyorlardı. 2. emperyalist paylaşım savaşı öncesi de krallık rejimleri altındaydılar. Savaşta Alman ve İtalyan faşist emperyalistlerinin sömürgeci işgaline uğradılar. Bağımsızlık, bu ulusların tümü için büyük bir özlemdi. Federasyon tartışmasında, ulusal eşitsizlik olasılığı, Balkan Federasyonunu program edinmiş Komintern üyesi partilere mensup bu ulusların yeni yöneticilerinin, bağımsız kalmak isteğinin ağır basmasına yetti. Alttan geniş emekçi kitlelerinin birlik yönünde baskısının olmaması anlaşılır, çünkü bu uluslar, büyük ölçüde köylü uluslardı.

Bütün bu zorluklara rağmen sosyalizme yönelmiş halk demokrasili bu ülkeler, Balkan Federasyonu amacını bir yana bırakmamalı ve koşulları olgunlaştırıp kurmalıydılar. Ancak bu birlik başarılıysa, yine toprak temelinde ulusal devlet yapılanmasını birlik yönünde sınırlayan federatif biçimde olabilirdi. Merkezi üniter demokratik cumhuriyet, birliği somutta engelleyen Yugoslavya'nın egemenliğinde şovenist -diğer küçük uluslar açısından- bir yapılanma olurdu. Milliyetçi ayrılıkçılığa kaynaklık ederdi.

Federasyonu gerçekleştirememelerine rağmen halk demokrasili iktidarlar, yönetimi altındaki ülkelerde, hak eşitliği temelinde çözümler ürettiler, uygulamaya başladılar. Ulusal azınlıklara dillerini ve kültürlerini, ulusal dilde eğitim dahil, geliştirme özgürlüğünü gerçekleştirdiler. Hatta, diğer Balkan ülkelerine karşı şoven egemenlik önerisinde ısrar eden Tito, Yugoslavya'da federatif birlik projesi uygulamaktan geri

durmadı. Eğer daha sonra, Bulgaristan'da Türk ulusal topluluğuna karşı Bulgar şoven baskı geliştirse ve Türk milliyetçiliği refleksi görüldüyse, buna kaynaklık eden şey ulusal hak eşitliği değil, tam tersine bundan vazgeçilmesi olmuştur. Yine Yugoslavya'da Kosova Arnavut milliyetçiliği baştan itibaren canlılığını koruduysa, diğerlerine getirilen çözümden farklı olarak, Kosova'ya federasyon hakkının tanınmaması, bölgesel özerkliğin de çok geç tanınması buna kaynaklık etmiştir. '90'lı yıllardaki milliyetçi boğazlaşmanın nedenleri daha karmaşıktır ama ve uluslara ulusal temelde özgürlüklerin verilmesi değildi.

Lafazan enternasyonalist teorinin çözümü uygulanırsa, ülkeler kendi içinde üniter demokratik cumhuriyet kursalardı veya Balkanlar çapında böylesi bir cumhuriyet kursalardı, '90'lı yıllarda milliyetçi boğazlaşmanın daha azı değil, daha büyük çaplısı gerçekleşirdi.

Sosyalist ülkelerde eleştirilmesi gereken, politik yapılanmada ulusal özgürlüğün gerçekleşmesi değildir. Eleştirilebilecek olan, SB ve diğer sosyalist ülkelerin, ulusal özgürlükleri koruyarak gönüllü birlik yönünde yeterince çabayı göstermemiş, halklarını, işçi sınıfını bu yönde eğitmemiş olmalarıdır. Dahası, SB-Çin, Çin-Vietnam, Vietnam-Kamboçya örneklerinde yansıyan milliyetçi sınır çatışmaları, Vietnam'ın Kamboçya'yı işgali gibi milliyetçiliklere düşmüş olmalarıdır/4'

Ülkeler arasında sosyalist federatif birlik kurmanın birçok bakımdan koşulları zayıftı. Ancak COMECON gibi ekonomik ilişkileri geliştirme aracının kurulması, sosyalist dünya pazarının bütünleşmesi ihtiyacı göstermiştir ki, politik birlik bir ihtiyaçtı ve ekonomik temeli giderek daha elverişli hale geliyor, getirilebiliyordu. Bu yönde yeni girişimler, SB'yle başlayan ulus devleti aşma tarihinin, ileri doğru sıçratılmış deneyi olacaktı.

Günümüzde Ulusal Sorunun Kapsamı Ve İçeriği

Antifaşist devrimlerin büyük zaferi, emperyalist sömürgeciliğin dünya çapında çöküşü sürecini açtı. Vietnam devriminin 1975'teki zaferi, Afrika'da Portekiz sömürgelerinin bu yıllarda kurtuluşlarını kazanmaları, sürecin tamamlandığının kanıtıydı.

Bu aynı süreçte, ABD hegemonyası ve egemenliğinde emperyalist sistem yeni sömürgeciliğe geçti. Proleter devrimlerin arkasından seferber ettiği anti-emperyalist devrimlerin vurduğu darbeler karşısında emperyalizm, kalan yerlerde görünüşte bağımsız, gerçekte ekonomik-malî-askeri bakımdan bağımlı biçimlere geçmek zorunda kaldı. Dönemin egemeni ABD emperyalizminin diğer emperyalistlerin sömürgelerini kendi egemenliğine geçirme politikası da, yeni sömürgeciliğe geçişi hızlandırdı.

1975 sonrası süreç, '90'lı yıllarda emperyalist küreselleşmeyle buluştuğunda, ulusal sorunun kapsamının değiştiğini göstermeye başladı.

Birincisi, bütün haklarından yoksun sömürge ve ezilen uluslar sorunu, büyük ölçüde yeni sömürge çok uluslu ülkelerde kaldı.

Nasıl ki emperyalist sömürgeciliğin dayandığı maddi temel emperyalist tekelci burjuvazinin egemenliğiyse, yeni sömürge çok uluslu ülkelerdeki ilhakçı sömürgeci statünün dayanağı da işbirlikçi tekelci kapitalist egemenliktir. Geçmişin politik ilhakçı mirası/kazancı, bugün işbirlikçi kapitalist egemenlikle birleşmiştir.

Yeni sömürge çok uluslu ülkelerin egemen burjuvazisi, ezilen sömürge ulusları üzerindeki ekonomik, politik ilhakını, emperyalist sistem ilişkileri içinde ve bu ilişkilerin eklentisi olarak korumakta ve sürdürmektedir. Yeni sömürge çok uluslu ülkelerin çoğunluğunda, politik bakımdan egemen olan ulus, boyunduruğu altındaki ulus(lar)a göre, kapitalist bakımdan görece daha gelişkindir. Örneğin, İran'da egemen Fars ulusu ile Doğu Kürdistan, Belucistan; Türkiye/Kuzey Kürdistan'da Türk ulusu ile Kürt ulusu; Etiyopya'da Amhora ulusu ile Tigrey, Ogedon; Sudan'da egemen Arap kökenli ulus ile diğerleri; Çin'de Han ulusu ile Tibet, Uygur; Endonezya'da Malaylar ile -Çin kökenli azınlık hariç- diğer halklar; Filipinler ile Moro arasındaki kapitalist gelişkinlik ilişkisi birinciler lehinedir.

Emperyalizm, geçen yüzyılın tarihi boyunca, bu ülkelerde politik gücü ve ilhakı elinde tutan burjuva-feodal sınıflara dayanarak egemenliğini sürdürdüğü gibi, ekonomik-malî bağımlılığı güçlendirirken de sermaye birikimi olan ve daha hızlı gelişen burjuvaziyi dünya kapitalist sistemiyle bütünleştirdi, bütünleşmesine yol açtı. Ekonomik bakımdan bu, burjuvazinin egemen-

liğini güçlendirdi, güçlendirir. Bu süreç, aynı zamanda egemen ulus burjuvazisinin diğer ulus(lar) üzerinde ekonomik ilhakı da gerçekleştirme süreci oldu. Güney Afrika bunun tipik bir örneği oldu. Türk burjuvazisi ile Kürdistan ilişkisi diğer tipik örneği oldu.

Ulusal sorunlar içinde bu duruma ters düşen, İspanya-Bask ve Katalonya ilişkisidir. Ya da Güneydoğu Asya ülkelerindeki Çinli azınlığın, politik bakımdan egemen burjuvazilerle ekonomik ilişkisidir.

Demek ki çok uluslu yeni sömürge ülkelerde, egemen burjuvazi (dün burjuva feodal sınıflar, bugün burjuvazi) ezilen-sömürge ulusların üzerindeki ilhakını, emperyalist sistem ilişkilerine eklenmiş olarak sürdürüyor, günümüz koşullarında emperyalist kapitalizmle bütünleşerek güçlendiriyor, ona rağmen değil.

Ulusal kurtuluş sorununun var olduğu yerlerden biri bu tip ülkelerdir. Bu ülkelerde, ulusal azınlıklar sorunu da vardır. Ancak bu ulusal özelliği olan bir sorun olsa da, bunlar ulus oluşturmazlar ve hak eşitliği temeli üzerinde dil ve kültürel gelişme özgürlüğü, yerel özerklik çözümü ötesinde, çözümü bağımsızlık, ayrı devlet kurmayı gerektirmeyen düzeyde sorunlardır.

İkincisi, emperyalist işgale uğrayan ulusların ulusal kurtuluşu sorunu vardır. Afganistan, Irak gibi yeni koşullarda emperyalist işgale uğrayan ülkeler/uluslar ile yine yakın tarihte işgale uğramış Filistin gibi ulusların, ulusal kurtuluş sorununun var olduğu, bu sorunun kapsadığı diğer başlıca yerlerdir.

Üçüncüsü, doğrudan ulus teşkil etmeyen ama ırkçı baskı altında tutulan Latin Amerika yerli halkların sorunu vardır. Bu sorun, ulusal kurtuluş devrimini doğrudan koşullandırmıyor. Ancak ırkçı baskının sona erdirilmesi, dil ve kültürlerini geliştirme özgürlüğü, çoğunlukta olduğu bölgelerde yerel özerklik gibi taleplerle mücadelelerini koşullandırıyor. Ulusal hak eşitliğinin gerçekleştirilmesiyle çözümlenebilecek, ırkçı baskı ve eşitsizliğe karşı ulusal özelliği olan bir sorundur.

Çokuluslu yeni sömürge ve yeni emperyalist işgale uğrayan ülkelerde belli başlı kategorilerdeki ulusal sorunlar, ulusal mücadelelere yol açmaktadırlar. Kapitalist gelişmenin girdabına yeni sömürgecilik döneminde daha çok çekilen bu ülkelerde, köylü olmaktan kentli işçi ve yok-

sullar ile köylü olmaya dönüşen bu ezilen-sömürge halklar ulusal mücadelelerini yükselttiler. '90 sonrası sosyalizm ve devrim mücadelesi gerilediği halde, ulusal mücadeleler sürdü. '90 öncesi, özellikle '60'lı-70'li yıllarda proleter ve halkçı devrimlerin yörüngesinde toplanan bu hareketlerin '90 sonrası geleneksel milliyetçi ideolojilerin hegemonyasına girmesi bir olgudur. Ama bu, söz konusu hareketleri politik bakımdan ilerici, devrimci olmaktan çıkarmaz.

Bu hareketlerin bir bölümünün (SB nüfuz alanında veya ara ülkeler olan Yugoslavya ve Irak'ta, islami rejimin var olduğu Sudan'da, muhtemel bir gelişme olarak İran'da) ABD emperyalistlerine yedeklenmesi, ezilen-sömürge ulusların haklı ulusal taleplerinin nesnel temelini ortadan kaldırmaz. Diğer yandan bir bölümünün bu gerici role kayması bütünün bu rolü oynadığı, oynayacağı anlamına gelmez. Bütünü ABD yedeğinde gerici rol oynamakla değerlendirenler yanılmakla kalmaz, sosyal şovenizme kapılmanın bahanesini bulmuş olurlar.

K. İrlanda, Bask, Katalonya, Korsika, Porto Riko gibi Batı Avrupa ve ABD'deki ulusal hareketler; Tamil, Filistin, K. Kürdistan, Moro, Belucistan (Pakistan), Berberi (Cezayir) ulusal hareketleri ilerici niteliklerini ve devrimci potansiyellerini sürdürdüler; özellikle başlangıç dönemlerinde devrimci rol oynadılar. Hindistan'da devrimci partiler uluslara özgürlük talebini programlarında benimsemekte ve bunun devrimde önemli bir rol oynayacağına vurgu yapmaktadırlar.

Latin Amerika yerli halk hareketleri, örgütlenme ve mücadelelerini bu dönemde daha da yükselterek, sürdürdüler. '90'lı yıllar dahil, özellikle 2000'den başlayarak patlak veren halk ayaklanmalarında önemli rol oynadılar, ayaklanmaların başlıca dinamiklerinden oldular. Meksika'da Chiapas gibi yerli halkların yaşadığı bölgelerde gerilla mücadelesinin başlıca insan kaynağı oldular. Nepal devriminin gerilla mücadelesinin insan kaynağının önemli bölümünü, Nepal'in ezilen halkları oluşturdu.

Yeni sömürge çok uluslu ülkelerdeki ezilen-sömürge uluslar, ulusal azınlıklar ve yerli halklar sorununa ulusal özgürlük ve hak eşitliği çözümünü programı edinmeyen, bu mücadelelere önderlik etmeyen proletarya, devrimini kesin zafere ulaştıramaz.

Proletarya bu devrimci görevini, elbette, sosyalist devrime geçişin, dahası proletarya diktatörlüğü ve sosyalist inşada proletaryanın enternasyonalist sıkı birliğini gerçekleştirmenin aracı yapar. Özgürlükler ve hak eşitliği mücadelesi sosyalizm mücadelesine tabidir. Ancak ulusların hak eşitliğini ve özgürlüğünü gerçekleştirmeyen proletarya, sosyalizm mücadelesinde sıkı, kararlı, savaşçı birliğini gerçekleştiremez.

Hatta, bu özgürlükleri ve hak eşitsizliğini programı edinen ama sosyalizmde federasyona ihtiyaç yok diyerek uygulamayan bir pratik de, ezilen ulusların ve ulusal azınlıkların işçi-emekçilerinin adalet duygusunu zedeler, proletaryanın sosyalizm için savaşçı birliğini gerçekleştiremez. Bu halkları, emperyalist saldırıların sosyalizmi yıkma savaşının yedekliğine iter.

Ulusa göre tanımlanan politik yapılanmayı reddeden, ulusal olanı sözde yalnızca bir kimlik sorunu düzeyine (dil gibi) iten demokratik cumhuriyet anlayışı, ileri çözüm iddiasını taşısa da, gerçekte ya nüfus çoğunluğu, ya da eski politik ilhak mirası veya ekonomik üstünlük gibi etkenler sonucu egemen ulusun şovenist cumhuriyetine yol açmaktan başka bir sonuca yol açmaz. Gerçekte daha ileri olan sosyalist federatif cumhuriyetler birliği mi, yoksa sosyalist, demokratik sosuna batırılmış ama eski ilhakçılığın yeni koşullardaki versiyonu olan demokratik "üniter" cumhuriyet mi milliyetçilikleri sönmüldürme - elbette uzun bir tarihsel süreçte- yeteneğine sahiptir? Tartışmasız birincisi!

SB'nin pratiği üzerinde bu açıdan yaklaşarak yazının önceki bölümlerinde tartışmıştık. Tekrar olmasın diye yinelemiyoruz.

Bunlar, bugünkü mücadeleler açısından da geçerlidir. Türkiye'de devrimin zaferiyle gerçekleştirilecek söz konusu bir demokratik cumhuriyet, Kuzey Kürdistan'daki Kürt emekçilerin (şimdilik ulusal hareketin önderliğini elinde tutanların aynı programa sahip olmasına rağmen) ulusal adaletsizlik duygularını giderebilir mi? Proletaryanın sosyalizm mücadelesi etrafında Kuzey Kürdistan işçi ve yan-proleterleri örgütlenebilir mi? Ya da Irak'ta ABD işgaline karşın bir devrim, Güney Kürdistan'a federasyondan geri bir demokratik cumhuriyeti program edinerek oradaki emekçileri seferber edebilir mi? Bu sosyalist ve demokratik devrimci amaçların, ileri ve milliyetçilikten annma iddia-

sındaki ama geri bir programla gerçekleşmeyeceği apaçıktır.

Kapitalist gelişmenin daha ileri, işçilerin enternasyonalist birliği için maddi temelini daha güçlü olduğu İspanya'yı örnek verelim. Demokratik "üniter" cumhuriyet çözümü, Bask ve Katalonya'ya federasyondan daha geri bir statü olarak, bu uluslardan işçi ve yarı proleter emekçileri sosyalizm mücadelesinde birleştiremez. Bu, başarısızlığın yanı sıra, işçilerin küçük burjuva ulusalcıların arkasına bağlanmalarına yol açar.

Demek ki, yan sömürge çok uluslu ülkelerde, ezilen-sömürge ulusların özgürlüğünü gerçekleştirmek ve federatif birlik çözümüyle bütün uluslardan proletaryayı sosyalizm mücadelesinde birleştirmek, komünistlerin vazgeçilmez devrimci programı olmalıdır.

Emperyalist işgale uğrayan ülkelerde -Irak, Afganistan gibi- emperyalist işgale son vermek, öne çıkan devrimci görevdir. Bu, o ülkelerdeki ezilen-sömürge uluslara özgürlük, ulusal azınlıklara hak eşitliği mücadelesiyle iç içe ele alınmalı ve işçi-emekçi iktidarı hedefi altında birleştirilmelidir. Emperyalist işgalin tasfiyesinin salt bağımsızlık sorunu olarak ele alınması, tutarlı antiemperyalizm de olamaz. Çünkü emperyalist işgale karşı mücadele, esasen bütün uluslardan işçi ve emekçi halkın, emperyalist boyunduruk ve sömürden kurtuluş mücadelesidir. Bu, emperyalist işgale karşı mücadelenin burjuva gericiliğinin bir başka kliğinin iktidarıyla sonuçlanması olasılığına karşı da halkçı bir devrim olmak zorundadır. Ancak bu devrimci perspektifle ve sosyalizm amacına bağlanmış biçimde mücadele edilirse, tüm uluslar ve inançlardan işçi-emekçiler birleştirilebilir, gerici ve milliyetçi boğazlaşmalardan kurtarılabilirler.

Proletarya açısından her ülkedeki devrim, dünya devrimini gerçekleştirmenin bir aracıdır, görevidir. Bu enternasyonalist amaca, tekil ülkelerde devrimci iktidarların, bölgesel devrimci demokratik, sosyalist federasyonlara basamak yapılması yoluyla varılacaktır.

Söz konusu demokratik cumhuriyet anlayışı, bölgesel planda -örneğin Ortadoğu'da bölge çapında ulusal-politik yapılanmadan arınmış Ortadoğu demokratik "üniter" cumhuriyeti merkezi demokratik cumhuriyeti önermektedir.

Ortadoğu'da, geçmiş ilhakçı-sömürgeci mirasın halklarda yarattığı güvensizlik; emperyalist

egemenliğin dayattığı otokratik, faşist, gerici, Siyonist, şovenist diktatörlüklerin yarattığı güvensizlik, bölge halklarının tek bir merkezi demokratik cumhuriyette birliğini -bu, sosyalizmi inşa edeceği iddiasıyla yapılsa bile- imkansız kılar. Bölge halkları toprak-ulusal temelde özgürlüğün korunduğu birlik formu olmadan, birliğe güvenmezler. Şovenist, ilhakçı egemenliğin yeni bir kılıf altında sunulması olarak algılar ve reddederler. Ama gerçekten de sosyalist kılıf altında, güçlü ulusların, ekonomik bakımdan gelişkin ulusların diğerleri üzerindeki egemenliğin yeni bir biçiminden başka bir şey değildir, merkezi "üniter" Ortadoğu demokratik cumhuriyeti. Milliyetçilikten arınma gibi ileri bir iddiayla öne sürülen Ortadoğu demokratik cumhuriyetinin, halklar arasında güvensizliği giderme yeteneğinde olmayacağı açıkken, sonuç olarak varacağı durağın hali pürmelali budur işte.

Kuşkusuz dünyanın her bölgesi için, bölgelerin somut ekonomik bütünleşme derecesine, ulusal özellik ve farklılıklarına göre birlik biçimleri önermek gerekir.

Proletaryanın enternasyonalist birliği için maddi temel, bugün emperyalist küreselleşme koşullarında, düne göre çok daha elverişlidir.

Emperyalist çok uluslu tekeller, tekel gruplarının devletleri, kapitalist entegrasyonu, AB ve NAFTA örneklerinde bölgesel ekonomik bütünleşme yaratarak dünya kapitalizmine egemenlik rekabetinin aracı yapıyorlar. Mali sermayenin serbest dolaşımı, kar transferinin serbestliği için bütün engelleri kaldırıyor, mali sermayenin bütünleştirdiği dünya kapitalist ekonomisindeki hakimiyetini güçlendiriyor, acımasız tekелci rekabetini şiddetlendiriyorlar. Şiddetlenen rekabetle, emperyalist "ulus" devletlerini dünya çapında egemenlik savaşı yürütecek askeri aygıtlar olarak devasa büyütüyor, bağımlı devletleri ise işçi sınıfını hapsettikleri ucuz işçi ve ekonomik sömürge alanlarının askeri-polisiye gücü olarak yeniden yapılandırıyorlar.

Uluslararasılaşma düzeyi artan, kendi ülkesinde de uluslararası tekellerin işçisi haline gelen, ulusal sınırlara hapsedilmeye değil, enternasyonalist birliğe ihtiyacı olan proletarya, tek tek devletler içinde burjuvazinin ve emperyalistlerin iktidarını yıkarak devrimci sınıf iktidarını kurması hedefi, nitelik ve amacından ileri gelmiyor. Buna yalnızca, bölge ve dünya çapında proleter sosyalist amacını gerçekleştirmenin somut aracı

ve yolu olarak önem veriyor ve gerçekleştirmek istiyor. Bu yolda bölgesel enternasyonalist birliğin biçimi, bölgelerin somut özelliklerine göre farklı olacaktır.

Dipnotlar

1- Demir Küçükaydın, Ezber Bozmak, BOP ve Sosyalist Strateji İçinde, sf. 135

2- Age, sf. 135

3- Bu görüşün iddiasına göre, proleter sosyalist hareket başlangıçta “demokratik cumhuriyet”i savunurken -zaten ayrılma hakkını da içeriyordu- sonra, dile vb. bağlı ulus tanımını temeli üzerinde “ulusların kaderlerini tayin hakkı”nı sa-

vunmaya, sonunda da bizzat kendisi dile, dine, etnisiteye göre tanımlanan uluslar kurmaya başlamış ve tam bir ulusçu olmuştur.” (age, sf. 137) Bu görüş, ulusun nesnel bir toplumsal olgu olduğunu reddettiği gibi, bu tanıma bağlı olarak, ulusların ayrılma hakkını ve ulusal hak eşitliği temeli üzerinde çözüm üretmeyi ulusçulukla suçlamaktadır.

4- Bunun daha çok revizyonist dönemde olması ya da Çin yönetiminin gerçekte sosyalist değil, küçük burjuva olduğu belirtilebilir. Ama, sosyalizm adına halkların enternasyonalist açıdan eğitilemedikleri gerçeğini bu durum ortadan kaldırmıyor.

Sosyalist Yurtseverlik: Kürdistan'da Komünist Olmak

Yurtsever nitelikli her siyasi harekette olduğu gibi, Kürdistanlı komünistleri de bağlayan bir “varlık” önkoşulunu vurgulayarak başlayalım. Bu, bu türden hareketlerin kendilerini adadıkları toplumsal ideallerin ve sahip oldukları politik iddiaların “içsel güç” ne olursa olsun, öncelikle özgülleşmiş bir pratik var olma hakkı ölçüğüne tabi olmak durumlarıdır. Ve üstelik bu ölçüt, dar anlamıyla fiziken var olmanın otomatikman kazandırmış olduğu bir nitelikten doğmaz; düpedüz varlığınızın ideolojik, politik, örgütsel ve kültürel bileşiminin yol açtığı toplumsal-pratik işler bütünüyle ilgilidir. Bu işlevi bir “son tahlil” çerçevesi olarak ele alırsak, ölçüt dediğimiz niteliğin bir süreç boyunca bilinçli ve iradi tarzda bu doğrultuda yeniden ve yeniden kurmak etkinliğine denk düştüğünü söyleyebiliriz. Haliley “son tahlil” çerçevesi, her şeyin sonunda ulaşılabilecek önceden belirlenmiş bir “mutlak alan” tarifi değil, iradeyle açılan ya da yürünen yol boyunca sürdürülen ilerleyişin her değerlendirme aşamasında somuta indirgenerek tarif edilecek göreceli bir çizgidir.

Sözünü ettiğimiz varlık hakkı meselesinin Kürdistan somutundaki irdelemesinin genel özelliklerine gelmeden önce, komünistlerin kendilerine attıkları sosyalist yurtseverlik nitelemesinin kurumsal içeriğine yükledikleri anlam üzerinde kısaca duralım.

Sosyalist yurtseverlik, Kürdistan komünistleri bakımından tam da bu pratik varlık hakkı dedi-

ğimiz sorundan doğan, ona yanıt olma isteği ve bilincini temsil eden ideolojik bir öz taşımaktadır, işçi sınıfı ve ezilenlerinin toplumsal kurtuluşunu da amaçlayan sosyalist bir öz. Bu anlamda bir kimlik tarifi; ideolojik ayırım çizgisi çekme amacı gütmektedir. Ancak yine de bu ayırım çizgisi, kavram olarak kaldığı sürece soyutluktan kurtulamayacağı için komünistler, bunun bilincine tam olarak sahiptir. Komünistlerin varlık hakları, kendi başına güvence sağlayan bir özellik taşımaz/taşıyamaz. Bu nedenle sosyalist yurtseverliğin bizim için soyut kavramsal anlamıyla ilgili teorik akıl yürütmelerin çok ötesinde de bir anlam değeri taşıdığına altını kalınca çizmek zorundayız. Varlık hakkına ilişkin olarak yaptığımız “pratik” vurgusunda içkin olan anlamdır bu; en genel içeriğiyle, Kürdistan'da politik olgu haline gelmiş olma “anlamı”dır.

Buradan hareketle komünistlerin, sosyalist yurtseverliğe yükledikleri anlama ilişkin iki genel sonuca ulaşabiliriz. Birinci ve öncelikli olarak sosyalist yurtseverlik, komünistlerin birleşik devrim stratejisine bağlanmış politik çizgisinin Kuzey Kürdistan özgünlüğünde öngörülmuş genel tarifidir. İkincisi, sosyalist yurtseverlik, Marksist Leninist teorinin temel düşünceleri ve genel ilkeleri tarafından Kuzey Kürdistan'da ideolojik bir çatıya kavuşturulmuş, devrimci bir programa bağlanarak, amaç ve hedef bütünlüğü sağlanmış olsa da, politik-pratik olarak realize

edilmeye ve çizgiyi cisimleştirecek kuvvetlerin örgütlü hareketine bağlanmış bir “somut”luktur. Böylece, bizim sosyalist yurtseverliği kendimiz için bir “sorun haline getirme”mizin öncelikli amacında bir temel belirlemiş oluyoruz. Komünist hareketin Kürdistan'daki ilerleyişinin politik ve örgütsel sorunlarının açık ve anlaşılır bir biçimde bilince çıkarılması ve pratik biçimde çözüm yoluna sokulması.

Sosyalist yurtseverliğin, kavramsal bir ideolojik ayırım çizgisi olarak anlam değerinin ve gücünün; politik çizginin kararlıca ve yaratıcı bir tarzda uygulanmasından doğan gelişim ve başarılarla somutlaştırılması dışında bir yol bulunmadığı tartışmasıdır. Kürdistan'da komünist bir ideolojik kimlik ve politik bir çizgi-tarz olarak sosyalist yurtseverliğin varlık hakkı kazanmasının, ulusal sorunun ve kurtuluş mücadelesinin tarihsel, ekonomik, siyasal, kültürel kapsamıyla karmaşık sorunlar bütününde devrimci çözüm gücü olma eylemine girişmek demektir bu, aynı zamanda. Haliyle, Kürdistan proletaryası, kent ve kır yoksulları adına kurtuluş yolunu açmak için öne çıkan, faaliyet yürüten komünist militanların sosyalist yurtseverlik çizgisinin aklı ve ruhu ile kurdukları bilinçli ilişkinin kapsam ve içeriği, özel ve kritik bir anlam kazanmış oluyor. Bu halka önceliklidir, çünkü sosyalist yurtseverliğin ideolojik aydınlatıcı içeriğinin Kuzey Kürdistan'ın politik olarak uyanmış kitlelerinin elinde maddi bir güce dönüşebilmesinin yegane güvencesi; öncü militanların bilinçli, adanmış ve özgüvenle yaratacağı sosyalist harekettir.

Sosyalist Yurtseverliğin Ayırt Edici Bazı Özellikleri

Kuzey Kürdistan bir sömürgeci, faşist sömürgeci boyundurukla yönetilmektedir. Fakat aynı zamanda, Kuzey Kürdistan'da ulusal inkar politikası yürütülmektedir. Bu iki tespit ve olgu, Kürdistan'da varlık hakkı iddiasında bulunan bütün ilerici politik hareketlerin “yurtseverlik” nitelikleriyle ilgili doğrudan sonuçlar yaratma gücüne sahip ölçüt olma değeri taşır. Ne var ki bu ortak ulusal maddi zemin, politik hareketlerin sömürgecikle Kürt ulusu arasındaki temel çelişki eksenindeki toplumsal ayrışmada ezilenlerin siyasal safında bir araya gelmelerini koşulsuz da, program amaçları ve stratejik hedefler bakımından ortaklaşmanın ön koşulu değildir. Burada devreye giren ya da billurlaşan öge,

Kürt ulusunun sınıfsal farklılaşmasına dayanan ideolojik ayıranlar ve sınıfsal çıkar farklılıklarının bu temeldeki politik temsiliyet sorunlarıdır.

Dikkat edilirse, Kürdistan'ın toplumsal maddi gerçeğinin ekonomik karakteri, yani hüküm süren üretim ilişkilerinin sınıf niteliği/nitelikleri konusunda özel bir değinmede bulunmadık. Detayına da girecek değiliz. Ancak sosyalist yurtsever çizginin sınıfsal ayırım özelliklerinin daha açık anlaşılmasına hizmet etmesi bakımından bazı temel özellikleri ifade edelim.

Evet, Kürdistan bir sömürgeci ve üstelik durumu daha da çekilmez kılan ulusal inkar yükü taşımaktadır. Fakat aynı zamanda Kuzey Kürdistan, kapitalist üretim ve bölüşüm ilişkilerinin toplumsal düzen hiyerarşisi üzerinde giderek baskınlığını arttırdığı bir coğrafyadır. En azından son kırk yılın gelişen eğilimi budur. Son 20-25 yılda bu eğilimin ivmesi artmıştır. Yarı feodal üretim ilişkileri kentleşme eğiliminin henüz dışında kalmış, giderek daralan kırsal alanlara doğru sıkışmaktadır. Doğal olarak toplumsal sınıflaşma -kirli savaş politikalarının özgün etki ve sonuçlarıyla da birleşerek- burjuva-işçi sınıfı skalasının iki kutbu arasında çok çeşitli ara biçimler olarak (hayvancılığın ve tarımın yıkımına bağlı olarak köylülüğün yoksullaşmasının yarattığı kitleler, bunların şehirlere göç eden ve kısmen işçi, kısmen yarı proleter, ağırlıklı olarak işsizleşen bölükleri vb.) gerçekleşmeye devam ediyor. Yani, sömürgeciliğin faşist, inkarcı ve asimilasyoncu, siyasal ve ideolojik toplumsal karakteriyle birlikte, ekonomik temel karakterinin toplumsal sonuçları da gerçekleşiyor. Özetle sonuç, Kuzey Kürdistan'da işleyen süreç; kapitalist nitelikli sömürgeleştirilmedir.

Sosyalist yurtsever çizginin bu temelle ilgili teorik yaklaşımı, programatik formülasyonları ve stratejik planları bakımından bir dizi ayrıştırmanın sonuçları çıkacağı kestirmek zor olmasa gerek. Ayrıntıları bir kenara bırakırsak, bizim için yön gösterici bütünlüklü unsur şudur: Kuzey Kürdistan, kapitalizme karşı devrimci mücadelenin toplumsal-sınıfsal dayanaklarına ve güçlerine sahiptir. Toplumsal kurtuluş Kuzey Kürdistan'da da çözüme kavuşturulmak üzere gündemdedir. Sosyalizm, Kürdistan'ın da ihtiyacıdır. Bu nedenle de sosyalist yurtsever çizgi, Kürdistan'ın özgürlüğü mücadelesine temsil ettiği sınıf çıkarlarının görüş açısından katılır, müdahale eder ve hegemonya kurmaya çalışır.

Bu belirlemeler, bizi, sosyalist yurtsever çizginin inşa edilmesinde kritik bir soruyla karşı karşıya bırakır. Kürt işçi sınıfının, kent yoksullarının ve yoksul köylülüğün toplumsal kurtuluş uğruna aydınlatılması, eğitilmesi, örgütlenmesi ve harekete geçirilmesi sorunu, ulusal çelişkinin başat olduğu politik savaşım koşullarında nasıl cisimleştirilecektir?

Yanıtını arayalım. Burada en başta yapılan tepitleri hatırlamakta yarar var. Neydi bunlar? Sömürgecilik ve ulusal inkar. Kürdistan'ın özgürlüğü için paramparça edilmesi gereken iki boyunduruk. Bunun başarılması ya da varlığının tanınması ve ulusal özgürlüğe, kaderini sömürgeciliğe sımsıkı bağlamış kimi kapitalistler, kimi toprak ağaları ve beyleri dışında ulusun bütünü ihtiyaç duyuyor. Kent ve kır proletaryası, kent yoksulları, orta ve küçük köylülük, kent küçük burjuvazisi, zengin köylülük, kapitalistler, toprak bey ve ağaları! Yelpaze bu kadar geniştir ve doğallığında ulusal mücadelenin politik varoluş biçimleri de reformcu ve devrimci çizgide farklı programların mücadelesini yansıtır.

Kürt burjuvazisi için ihtiyacın, sınıfsal-ekonomik karakterinin verili kapitalist üretim koşulları altında ulusun üretici güçlerinin yarattığı zenginliklerden daha fazla pay almak olarak özetleyebiliriz. Genel anlamda Kürt burjuvazisinin sömürgecilikle kapitalizmin burjuva demokratik devlet biçimi içinde esasen ulusal inkarın son bulmasında sınırlanabilen bir “çözüm” hazır olduğu ortadadır. Bu çerçevede ezen ulus burjuvazisinin belli egemen kesimleriyle uzlaşmaya açık olduğu ve programının esasının bu olduğu da bellidir. Sömürgeciliğin devrimci yoldan tasfiyesi, Kürt burjuvazisinin gündeminin dışındadır. Ulusal inkar politikasının ortadan kaldırılması ve anadil ve kimliğin tanınması ve anayasal güvencesi koşullarında parlamenter kolektif ulusal temsiliyetin sağlanması, Kürt burjuvazisinin ulusal özgürlük mücadelesine yurtseverlik temelinde katılımı ve desteğinin bugünkü ulusal niteliğidir. Ki, bu koşullar bütünü, Kürt burjuvazisi için ulus üstündeki siyasal egemenliğinin ve ekonomik çıkarlarını genişletmenin, korumanın gerçekleşebilir asgari olanaklarını sağladığı için yeterli görülmektedir.

Özgürlük ihtiyacını dile getiren en geniş toplumsal sınıf ve katmanlardan oluşmuş kır ve kent küçük burjuvazisi ise, ulusun ve ulusal

hareketin ana gövdesini oluşturmasına karşın ekonomik konumunca belirlenen sınıfsal doğasının belirsiz-geçişken özelliklerinden dolayı, bağımsız bir ideolojik çizgi ve program ileri sürememektedir. Bu özellik, günümüzün “iç” ve uluslararası koşullarında ideolojik bakımdan da, program bakımından da burjuvazinin ulusal reformcu çizgi-çözüm arayışı etrafında irade yoğunlaşmasına doğru meyiletme eğilimini öne çıkarmaktadır. Sömürgeciliğin kapitalist karakterinin yıkıcı sonuçları, küçük burjuva sınıf ve tabakalarda ulusal baskı ve zulümle iç içe geçen ağırlaştırıcı ekonomik ve toplumsal etkiler yarattığı için “yurtseverlik” duygu ve eylemleri daha radikal ulusal kurtuluşçu nitelikler taşımaktadır.

Kürt proletaryası, kent yoksulları ve yoksul köylülüğü için ulusal özgürlük ihtiyacına genel bir çerçeve çizecek olursak, bunu şöyle tarif edebiliriz: Toplumsal kurtuluş için duraksamaksızın ulusal özgürlük mücadelesine katılmak ve onun başına geçmek; ulusal özgürlük enerjisini burjuvazinin egemenliğinin değil, proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik iktidarının gücü haline getirmek görevi. Bu, kent ve kır proletaryasının bir yandan ulusun yurtsever cephesinde duran sınıf ve tabakalarıyla kısmi, koşullu, geçici ittifakını, bir yandan da ulusun burjuvazisine, feodal toprak ağalarına, kapitalist toprak beylerine karşı bağımsız örgütlenmesini ve nihai hedefleri doğrultusunda bir mücadele perspektifiyle hareket etmesini gerektirir. Ulusal özgürlük mücadelesine böyle bir görüş açısından tüm varlığı ile katılmayan, ulusal kurtuluş bayrağını en önde taşımayan bir proletarya (ve onun öncü, örgütlü müfrezesi) gerçekte hiçbir teorik ya da “steril proletaryan” tezin haklı çıkaramayacağı bir apolitiklik konumuna sürüklenir. Pratikte, tarihi ve siyasi görevlerine, “misyonuna” sırt çevirmiş olur.

Devam edelim. Varlık hakkı meselesinden söz ederken, bunun “özgünleşmiş” bir pratik duruma/somutluğa dayandığına özellikle dikkat çekmiştik. Kürdistan somutunda özgünlük, iki temel ayak üzerinde yükselir ve biçimlenir: Egemen ulusun devlet sınırları içinde sömürge olma durumu ve ulusal inkar gerçeği, Marksist Leninist Komünistlerin birleşik devrim öngörülerinin tarihsel-maddi temelini oluşturur. (Bu durumda ezen ulus ve ezilen ulus proletaryasının her iki bölümünün pratik hareket tarzını tek

bir hedefe yöneltme olanağı ve avantajı doğar). Bu durum, ezen ulus ile ezilen ulus proletaryasının tek bir parti çatısı altında örgütsel birliğini kolaylaştıran “hazır” bir zemin sunar. Buradan hareketle devlet sınırları içindeki sömürge statüsünden doğan kaçınılmaz ve ihmal edilmesi olanaksız kimi farkları, özgünlükleri barındıran proletaryanın her iki bölümünün politik hareket tarzını tek bir hedefe yöneltme olanağı ve avantajı doğar. Ezen ulusa ait bir sınıf olarak Türk proletaryası toplumsal kurtuluşunun politik ön koşulu olarak, ezilen ulusun özgürlüğünü kazanması için faşist sömürgeciliğin tasfiye edilmesi uğruna mücadele ederken, ezilen ulusun proletaryası olarak Kürt işçi sınıfı ulusal özgürlüğünü kazanma mücadelesi üzerinden toplumsal kurtuluşunun yolunu açmak için aynı ezen ulusun egemen sınıf iktidarının tasfiyesini hedefler. Türk proletaryası, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını dünya proletaryasının enternasyonalizm görüşü ve genel çıkarları için kayıtsız şartsız savunurken, Kürt proletaryası aynı ilke ve genel çıkarlar temelinde Türk işçi sınıfıyla birliği esas alır.

Ulusal inkar politikasının varlığı ise, Kürt proletaryası, kent yoksulları ve köylülüğün ulusun en geniş kesimleriyle ittifakı ve birliğinin politik realitesini oluşturur. Çünkü ulusal inkar politikasıyla bastırılmış ve zincirlenmiş bütün demokratik haklar (anadilde eğitim, kimlik-kültür yasakları, siyasal temsiliyet hakkı vb.) güncel, politik özgürlükleri kazanma mücadelesinin ortak paydasıdır. Sosyalist yurtseverlerin ulusal inkara son verilmesi mücadelesinin yürütücüsü olmadan, kitlelerin güvenini kazanmış bir öncü haline gelebilmesinin mümkün olmadığı tartışma götürmez bir gerçektir. Bir adım daha ileri giderek söylemeliyiz ki; ulusal inkara karşı kitle mücadelesi, Kürt ezilenlerinin demokratik ve sosyalist eğitiminin giriş kapısıdır. Çıkış kapısı ise, sömürgeciliğin devrimci halk ayaklanması yolundan tasfiyesine açılmaktadır. Bu kapıdan çıkıp çıkmamak yurtsever nitelikli, politik Kürt hareketinin/hareketlerinin reformlarla yetinip burjuva program içinde çözüm arama yanlısı mı, reformları devrimci çizginin kaldıraçları haline getirip emekçi/halkçı çözüm doğrultusunda yürüme yanlısı mı olduklarıyla ilgilidir. Sosyalist yurtseverlerin ulusal hareketi ikinci yöne, yani çıkış kapısına yürütmeye çalışacağı açıktır.

Şimdiye kadar dile getirdiklerimizin mantığına

bağlı olarak son bir belirleme yapmak gerekirse; sosyalist yurtseverlik; ulusal ve toplumsal kurtuluşun birlikte omuzlanmasıdır. Dolayısıyla demokratik ve devrimci taleplerin öncülüğünü yapmaktır.

Proletaryanın "Vatanı" Yok Mudur?

Burjuva milliyetçiliğinin ya da onun küçük burjuva versiyonlarının Marksizm'in ideolojik dünyasında kendine meşru bir yer bulma olanaksızlığı ortadadır. “Proletarya adına” yürütülen aksi türden her çabanın Marksizm'i burjuva ya da küçük burjuva sınıf konumu üzerinden revizyona tabi tutmak anlamına geldiği biliniyor. Biliniyor diyoruz, çünkü, Marksizm'in teorik-ideolojik tarihi, kuruluş döneminden bugüne bu türden girişimlere-saldırlara karşı yürütülen sert iç ideolojik mücadelelerin koyu izlerini taşımaktadır. Marksist hareket safında doğan ve örgütsel bölünmelere varan ayrışmaların temel ideolojik konularından biri olmuştur; milliyetçilik ve ondan türeyen argümanlar.

Böyle olmasını kaçınılmaz kılan yönlendirici orijinin milliyetçiliğin ve her türden ulusal dar görüşlülüğün Marksizm'in kuruluş felsefesiyle taban tabana zıt bir dünya görüşünü temsil etmesinde aramak gerekir. Marks ve Engels, burjuvazinin milliyetçi/ulusalcı ideolojisiyle proletarya hareketi arasında çok katı sınırlar çekmeyi elzem görmüşlerdir. 1848'de yayımlanan Komünist Manifesto'da bu ihtiyaçtan kaynaklanan temel düşünceleri ve ilkeleri kayıt altına almayı görev bilmeleri nedensiz değildir. Manifesto'nun aynı zamanda proletarya hareketinin küresel düzeyde ilk kurtuluş programı ve stratejik perspektifini yansıtan bir belge olduğu düşünüldüğünde, sorunun önemi anlaşılacaktır.

Nitekim Manifesto'da dile getirilen “proletaryanın vatanı yoktur” (ya da proletaryanın vatanı bütün dünyadır) belirlemesinin ulusal sorunun/sorunlarını ele alışında Marksist teorik savununun en bilinen ve kullanılan ideolojik argümanlarından biri olmayı sürdürmesi, bu önemin gücünden kaynaklanır. Ne var ki bu kullanışın, her zaman Marksizm'in materyalist diyalektik yöntemine bağlı kalınarak yapıldığını söyleyebilmek çok zor.

En çok düşülen yanlışların başında Marksizm'in bu bütünlüklü ideolojik perspektifinin kaba, mekanik ve keyfi yorumundan hareketle, komünist hareketin somut ulusal sorunlar karşısında

pratik olarak ilgisizliğe ya da bir nevi inkarcılığa sürükleyen pratik tutumlardır. Madem Marksizm'in milliyetçi ideoloji ile bağdaşmaz ve "proletaryanın vatanı yoktur" diyor, o halde kapitalizm (emperyalizm) koşulları altında komünistlerin ulusal bir davayı sahiplenmeleri ve öncülüğünü yürütmeye çalışmaları, Marksist teoriye karşı suçtur! Belirleyici olan proletaryanın kapitalizme karşı antiemperyalist ya da sosyalist nitelikli devrimidir ki; bu zaten var olan ulusal baskıyı doğuran ekonomik ve siyasi koşulların ortadan kaldırılması, yolunun açılması demektir. Ulusal bir davanın sahiplenilmesi, proletaryanın otomatikman milliyetçi ideoloji ile zehirlenmesi ve burjuvazinin yedeği haline gelmesi demektir.

Marksizm adına "akıl yürütmenin" genelleştirdiğimiz bu biçimi, politik bir hareket olarak Marksizm'in yüz elli yılı aşkın tarihsel süreci boyunca mücadele etmek zorunda kaldığı bir sorun olmuştur. Bu türden yaklaşımlar, Marksizm'e, ezilen halkların ve ulusların ulusal özgürlük mücadelelerine proletaryanın politik katılımı örgütlemesi anlamında "yurtseverliği" yasaklamaya çalışmışlardır. Marksizm adına başka bir "akıl yürütme" eğilimi de, proletarya hareketinin, devriminin nihayetinde ulusal/yerel alanlardan doğabileceği ve ilerleyebileceğinden hareketle ulusu/yurdu tehdit eden savaş, işgal gibi durumlarda egemen burjuva sınıflarla işbirliği yapmanın ve daha da ötesinde burjuva egemenliği desteklemenin, arkasında durmanın "yurtseverlik" gereği olduğunu savunmaktadır. Bu eğilimin gerici karakteri, ulusun bağımsızlığının kaderiyle ilgili politik sorunları çözmenin tarihsel olarak burjuvaziye ait bir görev olduğu iddiasının, bizzatı tarihsel gelişmenin somut durumu tarafından boşa çıkartılmış olduğu gerçeğini görememeleridir, ya da daha çok da görmek istememeleridir, ikinci Enternasyonal partilerinin ezici çoğunluğunun birinci emperyalist paylaşım savaşında kendi emperyalist ve gerici burjuva iktidarlarının sömürgecilik politikalarının peşinden sürüklenmesine yol açan burjuva ideolojik çürümelere ve oportünistleşmeleri bunun en kalıcı örneğini oluşturmuştur. Marksizm'in "proletaryanın vatanı yoktur" (ya da proletaryanın vatanı bütün dünyadır) perspektifine dönersek, bu perspektifin tarihsel gelişimi bütünlüklü kavranışı bakımından üzerinden atlanılmaması gereken iki somutluğa dayandırıldığı görülmektedir. Bu iki somutluk, tarihsel gelişim diyalek-

tiğinin biri "olumsuz", diğeri "olumlu" olan iki kutupsal zıtlığın "birliği" olarak vardır. "Proletaryanın vatanı yoktur" (ya da proletaryanın vatanı bütün dünyadır/dünyanın bütün işçileri birleşin) belirlemesi, "olumsuz"-geçmişe ait olan ile "olumlu"-geleceğe ait olan iki çelişik toplumsal dinamiğin tarihsel-sınıfsal hareketinin formüle edilmesinden başka bir şey değildir.

Geçmişe ait olan/olumsuz olan, yani belirlemenin birinci kısmındaki "vatan"dır. Bu "vatan", kapitalizmin varlığı ve egemenliği koşullarında burjuva toplumsal egemenliğin tarihsel olarak oluşmuş/oluşturulmuş ideolojik ve siyasal varoluş niteliklerinden birini temsil etmektedir. Bu "vatan", ideolojik olarak milliyetçilikle, siyasal olarak da ulus-devlet temelinde varlık kazanan burjuva kapitalist sınıf egemenliğinin tarihsel tipik "norm"udur. Burjuva uluslaşmasının kapitalist üretim ilişkileri temelinde inşa edildiği siyasal sınırların adıdır, bu "vatan". Bu nedenle de burjuva sınıfsal ekonomik-toplumsal kolektif çıkarlarının toplumun geri kalan sömürülen ve ezilen çoğunluk sınıf ve tabakaların karşısında korunması ve sürdürülmesi işlevini üstlenmiştir. Bu "vatan", burjuvazi için, ezilenler karşısında hem ulus-devlet aracılığıyla siyasal zor kırbağı işlevini görür, hem de milliyetçi eğitim ve propaganda aracılığıyla işleyen toplumsal rıza üretme ideolojisidir.

O halde anlaşılmış olacağı gibi, Marksizm'in "proletaryanın vatanı yoktur" vurgusu, proletaryanın burjuva egemenliğine ait devlet aygıtını siyasal olarak reddetmesi ve milliyetçilik ideolojisinden kopması gerektiğine yapılmıştır. Proletaryanın tarihsel gelişim diyalektiğinin ilerleyiş çizgisinden kopmaması, "geçmişe ait" olana bağlı kalmaması için ortaya konulan bir perspektiftir bu. "Proletaryanın vatanı bütün dünyadır" belirlemesindeki "vatan" ise, tarihsel gelişimin geçmiş döneminde kalması gereken burjuva "vatan" olarak, vatan olmayana hedef göstermektedir. Yani onun aşılması, sömürülen ve ezilenleri baskı altında tutan ulus-devletin ve onun işçi ve emekçileri bölen milliyetçilik ideolojisinin ortadan kalktığı/kaldırıldığı yeni tipte bir toplumsal-siyasal birlik kurma amacıdır. Burjuva (kapitalist sömürücü) devlet aygıtına karşı, işçilerin sömürüye dayanmayan, devlet olmayan 'devlet'i birliği, burjuva sınıfların birliğini temsil eden milliyetçiliğin karşısına işçi sınıfı ve ezilenlerin birliğini temsil eden enter-

nasyonalizm. Marksizm'in tarihsel ilerleyişinin diyalektik mantığına uygun ideolojik perspektifi budur.

Ancak Marksizm'in ideolojik dünyası ütopyik tasavvurlardan hareket etmez, onlara dayanmaz. Ekonomik gelişimin, sınıflar mücadelesinin ve politik savaşımın nesnelleşmiş toplumsal gerçeklik zeminine dayanır, ondan hareket eder. Tarihsel gelişimin diyalektiğine, kendi sınıf amaçları ve hedeflerinin görüş açısından müdahale eder. Değiştirirken, değişir. Değişmek için değiştirir. Sözü ettiğimiz perspektif bakımından bunun somut anlamı şudur ki; proletarya, bütün dünyayı vatanı haline getirmediği/getiremediği sürece bir burjuva “vatan” içinde yaşamak ve savaşmak zorunda olacaktır. Bu gerçek, proletaryanın mücadelesini özünde enternasyonal, ama biçimde ulusal kılan somut tarihsel koşulların ta kendisinden doğar. Marksizm bakımından meselenin özü, yaşarken ve savaşırken içinde bulunduğu “vatan”ı, kurmak istediği “dünya”nın suretinde değiştirebilmesidir. Yani “vatan”ı onun içinde yaşayan ezilenlerin eliyle devrimci savaşımının idealleriyle değerler sistemiyle yeniden kurabilmesidir. Proletaryanın ve ezilenlerin düşünce ve duygu dünyasında yerleşmiş bulunan burjuva vatanı da yıkan eylem olacaktır bu. Proletarya ve ezilenlerin devrimci, sosyalist vatanı, onların artık değişmiş ve yeni bilince kavuşmuş ortak “dünya”larının değerleriyle dolacağı için, bütün dünyayı vatanı görmeyen maddi koşulları oluşmaya başlamış olacaktır.

Sosyalist Yurtseverlik Ve Enternasyonalizm

Sosyalist yurtseverlik, irdelemesi bakımından Marksizm'in bu ideolojik perspektifi somut tarihsel koşullarda/durumlarda ne anlama gelmiştir? Proletaryanın toplumsal kurtuluş mücadelesi bakımından neyi temsil etmiştir? Bu sorular önemlidir, çünkü Marksizm'in “vatansızlık” eksenli genel ideolojik perspektifiyle tarihsel bir somutluk içinde politik bir çizgi olarak tarif ettiğimiz “sosyalist yurtseverlik”in birbiriyle tutarlı/uyumlu olup olmadığı ile ilgilidir.

Marks, sözü ettiğimiz perspektifi tarihsel gelişimin hangi nesnel eğiliminden/eğilimlerinden çıkarmıştır? Teorik dayanak/dayanaklar nelerdir?

Manifesto'nun buna çok açık bir yanıtı vardır: Sermayenin varlığı ve hareketi. Sermayenin vatanı yoktur der, Marks. O, hiçbir siyasal sınır, yasa engeli tanımaksızın bütün dünyaya yayılma eğilimindedir. Sermayenin birikim orijini yerel/ulusal sınırlar içindeki hareketinden doğmuş olsa da, o, gelişiminin belirli bir aşamasında/düzeyinde ulusal sınırları aşacak, dünya pazarını yaratacaktır, yaratmıştır. Sermayeler arasındaki ulus içi rekabet ve hegemonya mücadelesi uluslararası/dünyasal bir karakter kazanacaktır. Kapitalizmin tarihi, sermayenin dünyaya yayılma, kendi suretinde bir dünya yaratma tarihi değil midir aynı zamanda? Ama bu yayılım dar anlamda meta ve para olarak sermayenin yayılımı değildir. Geniş anlamıyla sermayenin kapsadığı tüm ilişkilerin tüm toplumsal içeriğiyle de bir, dünyasallaşma eğilimidir bu. Sermaye bir toplumsal harekettir, ilişki biçimidir. Ve bu hareketin iki zıt ucunda biri olmadan diğerinin olamayacağı iki temel sınıf gücü vardır: Burjuvazi ve proletarya. Sermaye hareketi gittiği her yere ya da doğduğu her yerde bu ekonomik-sınıfsal çelişkinin aktörlerini de taşır, geliştirir ya da açığa çıkarır.

İşte, tarihsel olarak oluşmuş burjuva sınıfın, sermayenin içsel hareket yasaları nedeniyle yayılma eğilimi gösterdiği her yöne doğru onun peşinden sürükleniyor oluşu, “vatan”sızlaşmasının ekonomik temelidir. Buna karşın proletarya ve ezilen diğer halk kesimleri için ise bu süreç, ters yönde işleyen bir “hareket” yaratıyor gibidir. Sermaye ilişkilerinin egemenliği altına giren her toprak parçası orada yeni açığa çıkan ve gelişen sınıflar için (ulusal/yerel burjuvazi, proletarya, köylülüğün geniş sınıfsal katmanları) bir “vatan”a dönüşmeye başlar. Ve tabii ki bu vatan/vatanlar, coğrafik olarak farklı farklı topraklar üzerinde gerçekleşmeler de onlara ekilen ekonomik tohumlar ve onlara akan sermaye hareketi meta üretimi sistemini yeşerttiği için büyüyen ve gelişen ürünün adı ortaklaşır: Kapitalist devlet ve burjuva vatan.

Ancak, önceden vurguladığımız gibi sermaye hareketinin iki uç sınıfından biri olarak proletarya da, tamamen ekonomik gelişimin bu nesnel karakterinden dolayı enternasyonal bir sınıf potansiyeli olarak doğar. Burjuvazinin olduğu her yerde proletarya olacaktır. Ve gittiği her yerde proletarya doğup, gelişecektir. Enternas-

yonallık, proletaryanın bilinci değil, nesnel ekonomik toplumsal varlığıdır. Tıpkı burjuva sınıf gibi. Ama bir “vatan” toprağında burjuvazi, tarihsel olarak kendi ekonomik egemenliğinin siyasal ve toplumsal dayanağını bulur, bunu milliyetçilik ideolojisi ile yaşatmak ister. Proletarya ise, bu vatan toprağında kendi ekonomik sömürsününün siyasal ve toplumsal koşulları dışında hiç bir şey bulamaz. O nedenle de onun kendi sınıf egemenliğinin koşulları “vatan” toprağıyla sınırlandırılmaz. Enternasyonalizm, proletaryanın bu bilincinin ideolojik formlarından biridir. Daha önce değinmiş olduğumuz “proletaryanın mücadelesi özünde enternasyonal biçimde ulusaldır” belirlemesinin toplumsal dayanakları bunlardır.

Sermayenin giderek uluslararasılaşması, enternasyonal bir karakter kazanması, burjuvazinin siyasal egemenlik alanı olarak ulus-devlet sınırlarına dayalı var olmasının nesnel ekonomik koşullarının da ortadan kalkma eğilimini geliştirmiş, açığa çıkarmıştır. Ama aynı zamanda bu nesnellik burjuvazinin bütün ulus adına konuşma ve devleti yönetme erkinin düşünsel kurgusu olan milliyetçi ideolojinin dayanaklarının da ölümcül bir darbe yemesi anlamına gelmektedir. Ancak tarihsel gelişim diyalektiğinin nesnel olarak açığa çıkardığı bu gerçeğe boyun eğmek, burjuvazi için bir sınıf olarak varlığının gereksiz hale geldiğini kabul etmesi demek olduğu için, tam tersi bir tarihsel tutum takınır. Burjuvazi, proletarya karşısında “eskiye ait” olanı yaşatmanın ve savunmanın, gerici sınıf çıkarlarını sürdürmenin tek yolu olduğunu tarihsel tecrübesiyle iyi kavramıştır. Bu siyasal gericilik eğilimi özellikle dünya ölçeğindeki büyük sermaye güçlerinin ve onların siyasal egemenliğini temsil eden emperyalist devletlerin hareket tarzında daha berrak biçimde somutlaşmıştır.

Emperyalizm dönemi, burjuvazinin (sermaye egemenliğinin) bu tarihsel çelişkisinin en keskin biçimlere bürünerek görünür hale gelmesine yol açmıştır. Ulus devletlerin en katı militarist karakter kazanarak kendi ulusunun yurttaşlarına ve diğer dünya devletleri ve halklarına kan kusturma pahasına dünyayı paylaşma ve diğer dünya devletleri ve haklarına kan kusturma pahasına dünyayı paylaşma ve sömürgeleştirmeye yönelme örnekleri, burjuvazinin ulus-devlet ve milliyetçilik savunusu temelinde siyasal ve ideolojik çürüyüşünün dorukları olmuştur. Bur-

juvazi bu doruklara doğru tırmanırken, milliyetçiliğin şovenizme ve ırkçı faşist ideolojiye, burjuva ulus-devlet “vatan”ı da dünyaya hükmetme rekabetinin militarist-siyasal zor aracına dönüştürmüştür. Faşizm, burjuva milliyetçiliğinin işçi sınıfının kapitalizme karşı devrimci savaşımı ve ezilen halkların sömürgeci boyunduruğa karşı ulusal başkaldırısı karşısında kendini savunmanın en katı biçiminden başka nedir ki?

Hem Sosyalist, Hem Yurtsever

“Proletaryanın vatanı yoktur!” (ya da işçilerin vatanı bütün dünyadır) perspektifinin teorik dayanaklarıyla sosyalist yurtseverlik çizgisinin tutarlılığı sorunu bakımından tarihsel deneyim bize ne gösteriyor? Politik bir hareket olarak Marksizm’in gelişim süreci boyunca ulusal sorunlara yaklaşımının temel politik ilkelerinin cisimleştiği ve sınındığı değişik dönemlere ait örneklerle başvurabiliriz. Bu örneklerin genel karakterinden biliyoruz ki, sosyalizm ve yurtseverlik birbiriyle koşulsuz olarak çelişik iki zıt politik durum, olgu kategori olarak ele alınmamıştır. Marks ve Engels’in yaşadığı dönemde Marksizm’in ulusal soruna yaklaşımının turnusol kağıdı olma özelliği taşıyan İrlanda’nın bağımsızlığı meselesindeki tutumu bilinir. Proletaryaya “vatan”larının olmadığını öğreten Marks, İrlanda’nın İngiltere’nin sömürgeci boyunduruğundan kurtulması için savaşan yurtseverlerin devrimci eylemlerini coşkuyla ve kararlılıkla destekleyen Marks’tır aynı zamanda. Keza, Polonya’nın Rus Çarlık despotizminin politik sınırları dışına çıkarak kendi bağımsız devletini kurma mücadelesini destekleyen de odur. Paris Komünçülerinin, Prusya-Bismark ordusuyla işbirliği yaparak ulusa ihanet eden Fransız burjuvazisine karşı işçi iktidarı adına bütün ulusun çıkarlarını savunmayı üstlenen yurtsever savaşını hayranlıkla alkışlayan da Marks’tır.

Bu örneklerde somutlanan politik tutumun esası şu tarihsel gerçeğe/duruma dayalıdır: Kapitalizmin varlığı koşulları altında tarihsel gelişim, ulusal sorunları doğurmadan edemez. Kapitalizmin eşitsiz iktisadi gelişim yasasından doğan bu durumun ve bunun yarattığı rekabetin aracı olan işgal, ilhak, savaş ve sömürgeleştirme siyaseti proletaryayı dünyanın hemen her yerinde değişik tipte ulusal sorunlarla yüz yüze bırakır. Feodalizmin tasfiyesinin ve kapitalist gelişmenin burjuvazi eliyle kendi siyasal iktidarlarını

kurmasının beşiği olan Avrupa'nın, aynı zamanda ulusal mücadelelerin ve sorunların da ortaya çıktığı ilk kıtasal coğrafya olması rastlantı değildir. Nitekim Batı Avrupa'nın erken uluslaşmış ve bağımsız devletlerini kurmuş İngiltere, Fransa vb. büyük sermaye güçlerinin sömürgecilik ve meta ihracı aracılığıyla dünyanın diğer kıtalarına taşıdıkları sermaye hareketi, o yerlerde kapitalist gelişmenin önünü açmış ve ulusal bağımsızlıkçı halk hareketinin siyasal taleplerinin açığa çıkmasına neden olmuştur.

Özellikle kapitalizmin emperyalizme sıçradığı aşamayla birlikte ulusal bağımsızlıkçı hareketler ve demokratik, devrimci talepler dünya tarihinin başat politik eğilimlerinden biri haline gelmeye başlamıştır. Marksizm (sosyalist hareket) bakımından durum, hemen her yerde ulusal sorunun/sorunların politik özgürlük mücadelesinin çözüme kavuşturulması gereken ana gündemlerinden biri olarak öne çıkmasına yol açmıştır. Şöyle bir genelleme yapmak yanlış olmayacaktır: Bir yanda proletaryanın sosyalist devrim ve kapitalizme karşı devrimci mücadelesi, bir yanda da sömürgeciliğe karşı ezilen halkların ulusal bağımsızlık talebiyle yürüttüğü mücadele.

Lenin, emperyalizm döneminde Marksist hareketin teorik ve politik önderi olarak bu iki siyasal gücü emperyalizme karşı enternasyonalizm bayrağı ve çatısı altında birleştirme zorunluluğunu gören ve bu yeteneği gösteren kişi olmuştur. Lenin'in yaklaşımının özü şudur: Artık bütünüyle gericileşmiş bir sınıf olarak burjuvazi, demokrasinin hiçbir temel sorununu çözemeye-

ceğini göstermiş bulunmaktadır. Bu görev, tarihsel olarak bunu başarabilecek tek sınıf olan proletaryanın omuzlarına yüklenmiş bulunmaktadır. Artık genel olarak demokrasi sorunu, emperyalist tekel egemenliği çağı koşulları altında, proletaryanın sosyalist hareketine bağlanmış, sosyalist devrimin bir parçası haline gelmiştir.

Ulusların politik bağımsızlığı -Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı- demokrasinin sorunlarından biridir. Ve bunun çözümü de emperyalizme karşı mücadelenin kaderine bağlanmıştır.

Sosyalizmin ve yurtseverliğin tarihsel somutluk tarafından birbiriyle böylesine nesnel olarak ilişkili hale gelmesi durumunu, bilinçli bir formülasyona dökmek de, Lenin'e düşmüştür: "Dünyanın bütün işçileri ve ezilen halklar; birleşin." Bu formülasyon, proletarya bakımından sosyalist yurtseverliğin kavramsal içeriğinin niteliğini ve bütün ruhunu ortaya koymaktadır. Kapitalizme karşı sosyalist ve aynı zamanda emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı, yurtsever olmak. Eğer emperyalizmin verili gerçekliğine bile bile göz yummaktan kaynaklanmıyorsa, kapitalizme karşı devrimci mücadeleyi ulusal sorunla karşı karşıya koymak, politik bakımdan ahmaklıktır. Bir sosyalist yurtsever çizgi için ise, bunun tam tersine ve daha da ileri giderek sosyalizm için devrimci mücadeleyi ulusal sorunda bir devrimci programla birleştirmeye çalışmamak, önderlik görevini ulusun burjuva ve küçük burjuva sınıflarına terk etmekten başka bir anlam taşımaz.